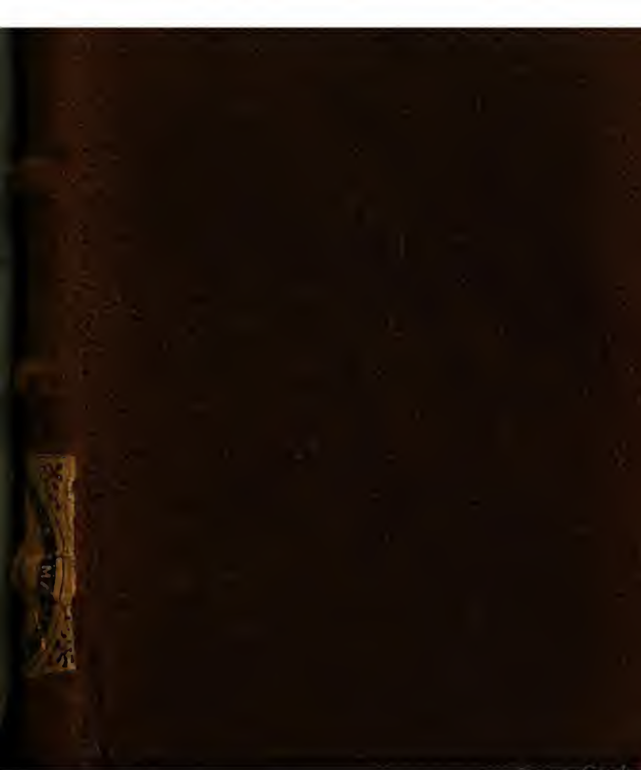

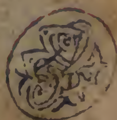

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
11 11 A
24

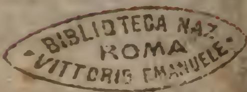
Secundus dyalogorum liber beati Gregorij pape de vita ac miraculis beatissimi Benedicti

Eiusdem Almi patris nostri Benedicti regula.

Speculum Bernardi Abbatis casinensis de his ad que in professione obligatur monachus.

Que deus ad moysen sacro mādata in Sion
Monte: dedit populo [illegible] ille .
Spūs oipotēs Benedicti ex ore loquutus:
Nos docuit christi subdere colla iugo.
Sed qa mortales sine te nil posse fatemur:
Quesumus: vre sacris corda sopita focis.
Hinc erit: vt patris nostri pcepta colentes:
Scandamus solij tecta decora tui.

B

¶ De approbatione regule beati Benedicti. D. Gregorius papa.

Ego Gregori⁹ scē romane ecclie psul scripsi vitā bti Bñdicti: ꝛ legi regulā: quā ipse scūs manu ppria scripsit. Laudaui eā ꝛ ꝯfirmaui in scā synodo: ꝛ p diuersas ptes italie: ꝛ vbicunqꝫ latine lr̃e legerent pcepi vt diligētissime obseruarēt qcūqꝫ ad ꝯuersiōis grãz accessuri eēnt vsqꝫ i finē mūdi. Et ꝯfirmo. xij. monasteria: que ipse scūs ꝯstruxit. Hec Gregorius in qdā. puilegio monasterio sublacensi concesso.

¶ Ex chronicis ven. D. Antonini archiepi Florē. pte. ij. ti. xv. c. xxiij. pagrapho. ij.

Monachi nigri cuiusmodi credunt cluniacenses: quū essent incrassati ꝛ ipinguati dilatatiqꝫ abbatijs innumeris: vbiqꝫ terrarū vagātes ad libitum: restricti fuerunt aliqualiter per Cle. ne in agro in exterioribus. Sed in interioribus nigri remanebāt. Deus aūt qui inueterata renouat: ꝛ carboneos igne succensos lucidos facit: quosdā nobiles sm seculū: ꝛ mente nobiliores monachos inspirauit ad Bñdicti pris regulā ex integro adimplēdam cum quibusdā constitutionibus ad regulam adiūctis. Initium

habuit circa ãnos Dñi. M.cccc. in abbatia que dicit sancte Justine padue: cuius congregationis: que dicitur sancte Justine fautor et multum ad eam affectus et promotor fuit Eugenius. iiij. Quibus in breui multiplicatis dedit ipse idem multa magna mõasteria: et inter cetera sancti Pauli extra vrbem: et abbatiam Florentinam. Eos etiam exẽptauit a diocesanis et alijs p̃latis: et magnis priuilegijs fulciuit: ex qua etiã religione per ipsum pileatus est rubro venerabilis vir religionis Zelator. D. Joannes syculus abbas sancti Pauli. Jter in. iij. scdc summe sue idem. D. Antoninus sic ait. Sub regula beati Benedicti militant multi ordines: vt mõachi nigri: de qbus in cle. ne in agro: Qui quum essent relaxati. reformati sunt i speciali congregatione: que dicitur sancte Justine et c. Cistercieñ. Camaldueñ. Vallis vmbrose. Humiliatorum. Cluniaceñ. Celestini: Oliuetani. Saluestrini. Oẽs hi sub regula bti Benedicti. Differunt tamen cõstitutionib⁹ et aliqui habitu. Hec. D. Anto. Beatissimus autem Benedictus colore nigro vsus est: sicut multe scripture et monumenta plurima argumento sunt.

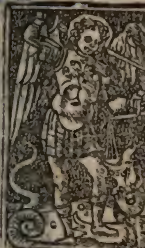
C Sacre Regule diui p̃ris nr̃i Bñdicti capitula quo faciliꝰ mẽorie tradant: b:euimetro collecta. 1 2 3 4
mõachoꝝ qualis sit ad cõsiliũ bonoꝝ opus
Quot gñ̃a: hic abbas: q̃t frẽs colligat: arma
5 6 7 8 9 10
ad ob. hũil. circa offã: ꝑs nocturni estiuis
Sint agiles: taciti qꝫ: g̃dꝰ: qd nocte: q̃t estas
11 12 13 14 15
vigilie matutine: diebꝰ offã: scõꝝ: tp̃s exigat
Hinc dñi: laudes: ꝑuatis: festa: qõ alleluia
16 17 18 19 20 21
ꝑ dic offã: ꝑs psalmoꝝ discipli̾e oꝛonis ŏcãl
Luce. quot: oꝛdibꝰ: psallãt: reuerẽtia: pꝛes:
22 24 25 26 27 c̃c̃ hos qño dõmiãt
excõio: excõicãdi: clpa: q se excõicat curã gẽ:
Sõnꝰ: culpaꝝ: ratio: grauis. iserit. Abbas:
28 29 30 31 32
menta nõ emendãtes: si
iteruz recipit. qño coꝛripit. de cellario ferra.
Arguti. egrediens. infans. cellariaꝰ ferrum
33 34 35 36 37
habeãt nec̃ia de septimanarijs. qño tractet.
Nil ꝓpꝛiũ accipiãt qꝫ: cogna ifirmꝰ. ⁊ ifãs
38 39 40 41
mense. ciboꝛum poꝛtio reficiendi
Atqꝫ senex: lectoꝛ. mẽsura. potꝰ quoqꝫ tp̃s

Incipit Tabula alphabetica:

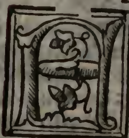
Tabula

Tabula

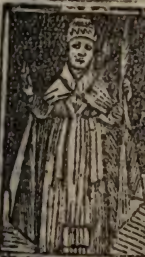

¶ Incipit scd's liber dia logoꝝ bti grego. pape de vita ꝛ miraculis bti pꝛio nri bñdicti. Incipit vita.

Uitvir vite venerabil' gra bñdict⁹ ꝛ noie ab ipo pu eritie sue tẽ pore: coꝛ gerens senile eta tẽ quippe moꝛib⁹ trãsiẽs nulli aiũ voluptati dedit Sed dũ in hac terra ad huc eẽt quo tpaliter libe uti potuisset: despexit iaʒ quasi aridũ mũdũ cũ flo re. Qui libioꝛi genere ex

a

ꝓuincia nurſie exoꝛtus: rome liberalibus liſarũ ſtudijs traditus a parẽtibus fuerat. Sed cũ in eis multos ire per abꝛuta vitioruꝫ cerneret. eũ quem quaſi in ingreſſu mũdi poſuerat retraxit pedẽ. ne ſiqd de ſciẽtia eius attigeret. ipſe quoqꝫ poſtmodũ in immane pcipitium totus iret. Deſpectis itaqꝫ litterarũ ſtudijs: relicta domo rebuſqꝫ patris ſoli deo placere deſiderãs ſancte cõuerſatio nis habitam queſiuit. Receſſit igit ſcienter neſcius z ſapienter indoctus. Huius ego z oia geſta non didici: ſed pauca que narro quattuoꝛ diſcipulis illi⁹ referẽtibus agnoui. cõſtantino. ſ. reuerẽdiſſimo valde viro. qui ei monaſterij in regimine ſucceſſit. Ualentiniano quoqꝫ. qui annis multis lateranẽſi monaſterio pꝛefuit. Simplicio. qui cõgregationẽ illius poſt eum terti⁹ rexit. Honoꝛato etiã qui nũc adhuc celle eius in qua pꝛius conuerſatus fuerat pꝛeeſt. Hic itaqꝫ cum iam relictis litterarũ ſtudijs petere deſerta decreuiſſet. nutrix. que hũc artius amabat ſola ſecuta eſt.

¶ Quẽadmodũ ꝯtẽptis litterarũ ſtudijs mundo renũciauit: ac de capiſterij in duas

confracti integra restauratiōe. Caplm.j.

Qūnqꝫ ad locuꝫ venissent qui effide dr multisqꝫ honestioribus viris charita te se illic detinētibus in beati petri ecclīa de morarent. ꝑdicta nutrix illi⁹ ad purgāduꝫ triticū a vicinis mulieribus ꝑstari sibi capisteriū petijt. Qđ sup mēsam incaute de relictū. casu accidēte fractū ē. sic vt in duas ptes inueniret diuisuꝫ. Qđ mox vt rediēs nutrix illius inuenit: vehemētissime flere cepit: qꝛ vas qđ ꝑstitum acceperat fractū videbat. Benedictus autē religiosus ꝛ pius puer cum nutricē suam flere ꝯspiceret eius dolori cōpassus: ablatis secum vtrisqꝫ fracti capisterij partibus. sese cū lachrymis in orōnē dedit. Qui ab orone surgens ita iuxta se vas sanuꝫ reperit. vt in eo fracture vestigia nulla videri potuissent. Mox autem nutricem blande consolatus: ei sanū capisterium reddidit qđ fractum tulerat. Que res in eodem loco a cūctis est agnita atqꝫ in tāta admiratione habita vt hoc ipsum capisterium eius loci incole in ecclesie ingressu suspēderent. quatenus ꝛ presentes ꝛ futuri oēs agnoscerēt bn̄dictus puer ꝯuersatio

nis gratiaȝ a quāta pfectione cepiſſet. Mō
ānis multis illic ante oculos omniū fuit ꝛ
vſqȝ ad hec lōgobardoꝝ tpa ſup fores ec
clefie pepēdit. Sȝ bn̄dictus plus appetēs
mala mūdi ppeti q̄ȝ laudes: p deo laborī-
bus fatigari q̄ȝ vite huius fauoribus extol-
li: nutricem ſuā occulte fugiens deſerti loci
ſucceſſum petijt: cuius ſublacus vocabulū
eſt: qui a romana vrbe q̄draginta fere mi
libus diſtās: frigidas atqȝ perſpicuas ema
nat aquas. Que illic videlicet aquarū abū
dantia in extenſo prius lacu colligit ad po-
ſtremum vo in amnem deriuat. Quo duȝ
fugiēs pgeret: monachus qdam romanus
noie huc eūtem repperit: ꝛ quo tenderet re-
quiſiuit. Cuius cum deſideriū cognouiſſet
ꝛ ſecretum tenuit: ꝛ adiutoriū impēdit: eiqȝ
ſancte conuerſationis habitum tradidit: ꝛ
inquantum licuit miniſtrauit. Uir auteȝ dei
ad eūdē locū pueniens: in arctiſſimo ſpecu
ſe tradidit: tribuſqȝ annis excepto romano
monacho hominib⁹ incognit⁹ māſit. Qui
videlicet romanus non longe in monaſte-
rio ſub adeodati pris regula degebat. Sed
pie eiuſdem patris ſui oculis furabatur ho

ras ꝛ quem sibi ad manducãduꝫ surripere poterat diebus certis bñdicto panem ferebat. Ad eũdem ꝟo specum a romani cella iter nõ erat: qꝛ excelsa desuper rupes eminebat: sed ex eadem rupe in lõgissimo fune religatum: romanus deponere paneꝫ ꝯsueuerat. In qua etiam resti paruum tintinabulum inseruit: vt ad sonũ tintinabuli. vir dei cognosceret quãdo romanus sibi panẽ preberet: queꝫ exiens acciperet. Sed antiquus hostis vnius charitati inuidẽs: alterius refectioni: cũ quadã die submitti paneꝫ ꝯspiceret: iactauit lapidẽ ꝛ tintinabulum fregit. Romanus tamẽ horis ꝯgruentibus ministrare nõ desijt. Cum vero iam oꝑs deus ꝛ manuꝫ vellet a labore quiescere ꝛ benedicti vitã in exẽplo hoibus demõstrare: vt posita suꝑ candelabrũ lucerna claresceret: quatenus oibus qui in domo dei sunt luceret: cuidam presbitero longius manẽti: qui refectionem sibi in pascali festiuitate parauerat: per visuꝫ dominus apparere dignatus est dicens. Tu tibi delitias preparas: ꝛ seruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui ꝓtinꝰ surrexit: atqꝫ in ipsa solẽnitate pascali

cum alimẽtis que sibi parauerat: ad locū tetẽdit: ꝛ virum dei per abꝛuta mõtiū: per ꝯcaua valliū: per defossa terrarum quesiuit: eūq; latere in specu reperit. Cūq; orõne facta: ꝛ benedicẽtes dñm ꝯsedissent. post dulcia vite colloq̄a: is q aduenerat pñbyter dixit. Surge sumamus cibū. q2 hodie pascha est. Cui vir dñi respõdit dicẽs. Scio ꝙ pascha est: q2 videre te merui. Lõge quippe ab hominibus positus. q2 die eodẽ paschalis esset solẽnitas ignoꝛabat. Uenerabilis aūt pñbyter rursus asseruit dicẽs. Ueraciter hodie resurrectionis dominice paschalis dies est: abstinere tibi minime congruit: quia ꝛ ego ad hoc missus sū: vt dona omnipotentis dei pariter sumamus. Benedicentes igitur deū: sumpserunt cibū. Expleta itaq; refectione ꝛ colloquio: ad ecclesiam pꝛesbyter recessit. Eodem quoq; tempoꝛe: hunc in specu latitãtem etiā pastoꝛes inuenerūt. Quem dum vestitum pellibus inter frutecta cernerent: aliquam bestiam esse crediderūt. Sed cognoscẽtes dei seruū esse eoꝛum multi ad pietatis grãm a bestiali mẽte mutati sunt. Nomen itaq; eius per vicina loca

cūctis innotuit. Factūq; est: vt ex illo iam tēpore a multis frequētari cepisset. Qui cū ei cibos deferrēt corporis ab eius ore in suo pectore alimenta referebāt vite.

¶ Quēadmodū Aues Merula ei circa faciem infesta fuit volitās ex quo valida carnis postmodū tēptatio insecuta ē. Cap. ij.

Quadā vero die dum solus esset: temptator affuit. Nā nigra puaq; auis que vulgo merula vocatur circa eius faciem volitare cepit eiusq; vultui iportune insistere: ita vt capi manu posset: si hanc vir sanctus tenere voluisset. Sed signo crucis edito: recessit auis. Tanta autem tēptatio carnis aue eadem recedente secuta est: quātam vir sanctus nunquā fuerat expertus. Quandam nāq; feminā aliquando viderat: quam malignus spiritus ante mentis eius oculos reduxit: tantoq; igne serui dei animum in speciem illius accendit: vt se in eius pectore amoris flamma vix caperet: et iā pene deserere heremū voluptate vict⁹ deliberaret: cum subito superna gratia respectus: ad semetipsum reuersus est: atq; vrticarum et veprīū iuxta densa succrescere fru

cteta cõspiciens.exut⁹ indumẽto: nuduȝ se in illis spinarum aculeis:ꝛ vrticarũ incendijs pͥecit:ibiq; diu volutatus:toto ex eis corpore vulneratus exijt:ꝛ per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mẽtis: qꝛ voluptatem traxit in doloreȝ. Cũq; penaliter bene arderet foris:extingit qđ illicite ardebat intus. Uicit itaq; peccatũ qꝛ mutauit incendiuȝ. Ex quo videlicet tẽpore:sicut post'discipulis suis ipse perhibebat: ita in illo est tẽptatio voluptatis edomita. vt tale aliqd in se minime sentiret. Ceperunt postmodũ multi iam mundũ relinquere:atq; ad eius magisterium festinare:liber quippe a tẽptationis vitio iam iure factus est virtutũ magister. Unde ꝛ per moysen precipitur:vt leuite a vigintiqnq; annis ꝛ supra ministrare debeãt:ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant. ¶ Petrus.

IAm quidẽ prolati testimonij mihi aliquãtũ intellectus interlucet.sed tamen hoc plenius postulo exponi. ¶ Gregori⁹.

LIquet petre q̃ in iuuentute carnis tẽptatio ferueat:ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat. Uasa

autem sacra: sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tẽptatione sunt: subesse eos ac seruire necesse est: ꝛ obsequijs laboribusq; fatigari. Cũ vero iam mentis etate tranquilla: calor recesserit tẽptationis: custodes vasorum sunt: quia doctores animarũ fiunt. ¶ Petrus.

FAteor placet qd dicis. Sz q2 plati testimonij clausa reserasti: qso vt d vitia viri dbeas ea q incohoata pcurrẽ.

¶ Quomodo monachorũ illic vicinorũ pulsatus precibus in eorũ abbatẽ est assumptus. Cap lm.iij. Gregorius.

REcedẽte igitur tẽtatione, vir dei quasi spinis exutis exculta terra de virtutũ segete feracius fructum dedit. Preconio itaq; eximie conuersationis celebre nomen eius habebatur. Non longe autem monasterium fuit: cuius cõgregationis pater defunctus est: oisq; ex illo congregatio ad eundem venerabilem benedictum venit: ꝛ magnis precibus vt eis preesse deberet petijt. Qui diu negando distulit: suos illorũq; fratrum mores conuenire non posse predixit: sz victus quãdoq; precibus assensuz dedit.

Cūq3 in eodem monasterio regularis vite custodiā teneret:nulliq3:vt prius:per actus illicitos in dexteraz leuāq3 partem deflectere a conuersationis itinere liceret: suscepti fratres insane seuientes, semetipsos prius accusare ceperūt. quia hunc sibi preesse poposcerant. Quorū scilicet tortitudo in normam eius rectitudinis offendebat. Cūq3 sibi sub eo cōpsicerent illicita non licere:& se dolerent assueta relinquere: durumq3 esset q in mente veteri cogebātur noua meditari:sicut prauis moribus semper grauis est vita bonorum:tractare de eius morte aliquid conati sunt. Qui inito consilio:venenum vino miscuerūt. Et cum vas vitreū: in quo ille pestifer potus habebatur:recūbenti patri ex more monasterij ad bñdicendum fuisset oblatuz: benedictus extēsa manu signum crucis edidit:& vas qd longius tenebatur:eodem signo rupit. Sicq3 cōfractum est: ac si in illo vase mortis pro cruce lapidē dedisset. Intellexit ptinus vir dei: q potuz mortis habuerat:qd portare non potuit signuz vite. Atq3 ilico surrexit:& vultu placido mente tranquilla cōuocatos fra

tres allocutus est dicēs. Misereatur vestri fratres oipotens deus: quare in me facere ista voluistis? Nungd non prius dixi quia vestris ac meis moribus nō cōueniret? Ite ⁊ iuxta mores vestros vobis prēm querite: quia me post hec minime habere potestis: Tunc ad locū dilecte solitudinis redijt: ⁊ solus in superni inspectactoris oculis habitauit secum. ¶ Petrus.

Minus patenter intelligo quidnā sit habitauit secum? ¶ Gregorius.

Si sciūs vir cōtra vnanimiter cōspirantes: sueqꝫ ꝯuersationi lōge dissiles coactos diu sustinere voluisset: fortasse sui vigoris vsum: ⁊ modum tranqllitatis excederet: atqꝫ a ꝯtēplationis lumine mentis sue oculū declinasset. dūqꝫ quotidie illoꝝ i correctione fatigatus: minus curaret sua: ⁊ se forsitā relinqueret: ⁊ illos nō inueniret. Nā quotiēs per cogitationis motū nimie extra nos ducimur: ⁊ nos sumus: ⁊ nobiscū nō sumus: qꝛ nosmetipsos minime vidētes: ꝑ alia vagamur. An illū secū fuisse dicimus qui in lōginquam regionē abijt: portionē quā accepat ꝯsūpsit: vni in ea ciuiū adhe-

fit porcos pauit: quos & manducare siliq̃s videret & esuriet? Qui tamen cum postmodum cepit cogitare bona que perdidit scriptum de illo est: in se reuersus dixit: quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Si igitur secum fuit: vnde ad se rediit? Hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim quia sua semper custodia circunspectus ante oculos conditoris se semper aspiciens: se semper examinans, extra mentis sue oculum non diuulgauit. ¶ Petrus.

Quid ergo q̃ď petro apostolo scriptũ est duz de carcere ab angelo eductus fuisset quia ad se reuersus dixit. Nunc scio vere quia misit dñs angelum suũ: & eripuit me de manu herodis & de omni expectatione plebis iudeorum? ¶ Gregorius.

Duobus modis petre extra nos ducimur: q2 aut per cogitationis lapsuz sub nosmetipsos recedimus: aut per contemplationis grãz sup nosmetipsos leuamur. Ille itaq3 qui porcos pauit vagatione mentis & immunditie: sub semetipsum cecidit. iste v° quẽ angelus soluit: eiusq3 mẽtem in

extasi rapuit: extra se equidez: sed super se-
metipsuz fuit. Uterqz ergo ad se redijt: quā
do z ille ab errore operis se collegit ad cor.
z iste a cōtēplatiōis culmine ad hoc redijt:
qp in intellectu cōmuni vt prius fuit. Vene-
rabilis igitur benedictus in illa solitudie ha
bitauit secuz: inquātū se intra cogitationis
claustra custodiuit. Naz quotiēscūqz hunc
cōtēplationis ardor in altuz rapuit se pro
culdubio sub se reliquit. ¶ Petrus.

PLacet quod dicis: sed queso respōde-
as si deserere fratres debuit: quos se
mel suscepit? ¶ Gregorius.

VT ego petre estimo: ibi adunati equa-
nimiter portādi sunt mali. vbi inueni-
untur aliqui qui adiuuent boni. Nam vbi
oīmodo fructus de bonis deest. fit aliquan
do de malis labor superuacuus. maxime si
e vicino cause suppetāt: que fructū deo vale
ant ferre meliorē. Vir itaqz scīs ꝓpter quē
custodiēdū staret: qui oēs vnanimiter perse
quētes cerneret? Et sepe agit in aio pfecto-
rū: qđ silētio pterēūdum nō est qz cū labo-
rē suū sine fructu esse ꝯsiderāt: in locū aliuz
ad laborem cuz fructu migrāt. Vñ ille qqz

egregius p̄dicator:qui dissolui cupit ꝛ cuȝ christo eē,cui viuere christus est ꝛ mori lucrum.qui certamina passionum non soluȝ ipse appetit:sed ad tolerãda hec alios etiaȝ accendit damasci p̄secutionē passus:vt potuisset euadere.murū.funeȝ sportãq; quesiuit:seq; latenter deponi voluit. Nunquid nã paulū mortē dicimus timuisse: quaȝ se ipse pro iesu amore testatur appetere? Sed cum in eodē loco minoreȝ sibi fructum adesse ꝯspiceret ꝛ grauem laborem:ad laborē se alibi cum fructu seruiuit. Fortis etenim preliator dei teneri itra claustra noluit certaminis:cãpum quesiuit. Uade idē quoq; venerabilis benedictus si libenter audis: citius agnoscis:quia quot viuos ipse indociles deseruit:tot in locis alijs ab aīe morte suscitauit. ¶ Petrus.

I Ta esse vt doces ꝛ manifesta ratio:ꝛ p̄latum cõgruumq; testimonium declarat. Sed queso: vt de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas.

¶ Quēadmodū construxit sanctus Benedictus duodecim cenobia:ꝛ de susceptione mauri:ꝛ placidi puerorum illustrium.

Capitulum.iiij. ¶ Gregorius.

CUm sanctus vir diu in eadem solitu-
dine virtutibus signisq; succresceret:
multi ab eo in eodem loco:ad omnipoten
tis dei sunt servitium congregati. ita vt il-
lic duodecim monasteria cum omnipoten
tis iesu christi domini opitulatione cōstrue
ret:in quibus statutis patribus duodenos
monachos deputavit. paucos vero secū re
tinuit:quos adhuc in sua presentia aptius
erudiri iudicavit. Ceperunt etiam tunc ad
eum romane vrbis nobiles,z religiosi con-
currere. suosq; ei filios omnipotenti domi-
no nutriēdos dare. Tunc quoq; bone spei
suas soboles Euthitius maurum. Tertul
lus vº patricius placidū tradidit. Ex qbꝰ
maurus iunior. cū bonis polleret moribꝰ.
magistri adiutor cepit existere: placidus vº
puerilis adhuc indolis annos gerebat.

¶ De mōacho ab orōne seducto cū nullo pacto posset orarē. vīga a sctō Bñdicto ꝑcusso sanata est illa ꝑuagatio mala. Ca.v.

IN vno autem ex eis monasterijs que
circūquaq; construxerat: quidam mo-
nachus erat quid ad orōnem stare nō pote

rat. Sed mox vt fratres se ad orationis stu-
dium inclinarēt ipse egrediebatur foras. ꝛ
mente vaga terrena aliqua ꝛ trāsitoria age-
bat: cūq; ab abbate suo sepiꝰ fuisset admo-
nitus: ad viruȝ dei deductus est. Qui ipse
quoq; eius stultitiam vehementer increpa
uit: ꝛ ad monasterium reuersus. vix. duo-
bus diebus viri dei admonitionem tenuit.
Nam die tertio ad vsum propriū reuersus
vagari tēpore orationis cepit. Quod cum
seruo dei ab eodem monasterij patre que
ꝯstituerat nūciatū fuisset. dixit ego venio: eū
q; per memetipsum emēdo. Cūq; vir dei
venisset in eodem monastrio: ꝛ cōstituta ho
ra: expleta psalmodia: sese fratres in oratio
nem dedissent. aspexit quia eundem mo-
nachū qui manere in oratione non poterat
quidam niger puerulus per vestimenti fim
briam foras trahebat. Tunc eidē patri mo
nasterij pōpeiano nomine: ꝛ mauro dei fa-
mulo secrete dixit. Nunquid non aspici
tis quis est qui istum monachuȝ foras tra-
hit? Qui respondentes dixerunt non. Qui
bus ait. Oremus vt ꝛ vos etiā videatis quē
iste monachꝰ sequitur. Cūq; per biduum
esset

esset oratū maurus monachus vidit: pōpe
ianus autē eiusdē monasterij pater videre
nō potuit. Die igitur alia expleta orone vir
dei oratoriū egressus: stantē monachum fo
ras repperit quē pro cecitate cordis sui vir
ga percussit. Qui ex illo die nihil persuasio
nis vlteri⁹ a nigro puerulo pertulit. sed ad
orationis studiū immobilis permāsit. Sic
q̃ antiqu⁹ hostis dn̄ari non ausus est in ei⁹
cogitatiōe: ac si ipse pcussus fuisset ex v̄bere.
¶ Quomodo ex mōtis rupe aquā eduxit
ad monachorum preces. Cap̄. vj.

Ex his autē monasterijs que in eodem
construxerat loco: tria sursum in rupi
bus montis erant: et valde erat fratribus la
boriosū semper ad lacū descēdere vt aquā
haurire debuissent. maxime quia lex deuexo
montis latere erat grande descēdētib⁹ in iti
nere periculum. Tunc collecti fratres ex eis
dem tribus monasterijs: ad dei famulum
benedictū venerunt dicentes. Laboriosum
nobis est ppter aquā quotidie ad lacū de
scendere: et idcirco necesse est ex eodem loco
mōasteria mutari. Quos blande ꝯsolatos
dimisit. et nocte eadem cum paruo puerulo

nomine placido cuius superius memoriā
feci:eiusdem montis ascendit rupem.ibiq3
diutius orauit.⁊ oratiōe completa tres pe
tras in loco eodē pro signo posuit.atq3 ad
suū3 cunctis illic nescientibus monasteriū
rediit.Cunq3 die alio ad eū pro necessitate
aque pdicti fratres venissent dixit. Jtē ⁊ ru
pem illa3 in qua tres super inuicem posi-
tas petras iueneritis i modico cauate.Va
let enim omnipotens deus etiam in illo mō
tis cacumine aqua3 producere.vt vobis la
borē tāti itineris dignetur auferre. Qui eū
tes rupe3 montis quā benedict⁹ predixerat
ia3 sudantem inuenerunt.Cunq3 in ea con
cauum locum fecissent.statī3 aqua repletus
est.Que tam sufficienter emanauit.vt nūc
vsq3 vberti3 defluat.atq3 ab illo montis ca
cumine vsq3 ad inferiora deriuctur.

¶ Quemadmodum ferramentum coloni
in aquam excussu3 ad propriu3 reuocauit
manubrium. Capi.vij.

Alio quoq3 tpe gothus. qdam paup
spiritu:ad ↄuersionē vēit.quē vir dn̄i
benedictus libentissime suscepit. Quada3
vero die. ei ferramentum dari iussit.quod

ad falcis similitudinem falcastruz vocatur: vt de loco quodaz vepres absciderет: quatenus illic fieri ortus deberet. Locus autem ipse quem mundanduz gothus susceperat super ipsam laci ripaz iacebat. Cumqꝫ gothus idem densitatem vepriuz toto virtutis annisu succideret. ferruz de manubrio prosiliens in lacū cecidit: vbi. s. tanta erat aquarum profunditas vt spes requirendi ferramenti nulla iam esset. Itaqꝫ ferro perdito. tremebūdus ad maurū monachū gothus cucurrit damnūz qđ fecerat nunciauit: ꝛ reatus sui egit penitentiā. Qđ maurus quoqꝫ monachus mox benedicto dei famulo curauit indicare. Uir igitur domini benedictus hec audiens: accessit ad locum. tulit de manu gothi manubriuz. ꝛ misit in lacū: ꝛ mox ferrū de profundo rediit: atqꝫ in manubrio intrauit. Qui statim ferramentū gotho reddidit dicens: ecce labora ꝛ noli contristari.

¶ Quonam pacto maurus iussu sancti benedicti super vndas perrexit atqꝫ placiduz eduxit ex aquis. Capi. vij.

Quadam vero die dum idem venerabilis benedictus in cella consisteret

predictus placidus puer sancti viri monachus: ad hauriendũ aquã de lacu egressus est. Qui vas qđ tenebat in aquã icaute submittẽs. ipse quoq3 cadẽdo secutus est. Quẽ mox vnda rapuit: ⁊ pene in vniꝰ sagitte' cursum a terra introrsus traxit. Vir autem dei intra cellã3 positus hoc protinus agnouit: ⁊ maurum festine vocauit dicẽs. Frater mauri recurre: qꝛ puer ille qui ad hauriẽdã aquã perrexerat in lacum cecidit. iamq3 eum longius vnda traxit. Res mira ⁊ post petrum apostolum inusitata. Benedictione ⁊ enim postulata atq3 percepta. ad patris sui imperiũ concitus perrexit maurus. atq3 vsq3 ad eũ locu3 quo ab vnda ducebatur puer; per terra3 se ire existimãs super aquas cucurit. eumq3 ꝑ capillos tenuit rapidoq3 cursu redijt. Qui mox vt terram tetigit. ad se reuersus post terga respexit: ⁊ quia super aquas cucurisset expauit. Et qđ ꝓsumere nõ potuisset vt fieret: miratus extremuit factũ. Reuersus ad patrem rem gestam retulit. Vir autem venerabilis benedictus hoc non suis meritis sed obedientie illius deputare cepit At contra maurus pro solo eius imperio

factum dicebat. Seq3 conscium illa virtute non esse. quā nesciēs fecisset. Sed in hac humilitatis mutue amica contentione accessit arbiter puer: qui ereptus est. Nam dicebat. Ego cum ex aqua traherer. super caput meum abbatis melotem videbaz. atq3 ipsum me ex aquis educere considerabam.

¶ Petrus.

Magna sunt valde que narras ꝛ multorum edificationi profutura. Ego autē beati viri miracula quo plus bibo plus sitio.

¶ De florētij p̄sbyteri subito casu ꝛ morte. Ca.ix.

Gregorius. Cum iam loca eadē in amore dn̄i iesu christi longe lateq3 feruescerent ac secularem viaz multi relinquerent: ꝛ sub leui redemptoris iugo ceruicez cordis edomarent. sicut mos prauoꝝ est inuidere alterius virtutis bono qd̄ ipsi habere non appetunt: vicine ecclesie presbyter florentius nomine huius nostri subdiaconi florentij auus: antiqui hostis malitia percussus sancti viri studijs cepit emulari eiꝰ: quoq3 conuersationi derogare. quosq3 etiaz posset ab illius cōuersatione cōpescere. Cumq3 se iam cōspiceret eius profectibus obuiare

non posse. ꝛ cõuersationis illius opinionē
crescere. atq̄ multos ad statum vite melio-
ris. ipso quoq̄ opinionis eius preconio ide
finenter vocari. inuidie facibus magis ma-
gisq̄ succensus deterior fiebat. Quia cõuer
sationis illius habere appetebat laudē. sꝫ
habere laudabilem vitã nolebat. Qui eius
dem inuidie tenebris cecatus: ad hoc vsq̄ ꝑ
ductus est. vt seruo oīpotentis dñi. infectuꝫ
veneno paneꝫ. quasi pro benedictione trans
mitteret. quē vir dei cum gratiaruꝫ actione
suscepit. sed eũ que pestis lateret in pane nõ
latuit. Ad horam vero refectionis illius. ex
vicina silua coruus venire cõsueuerat. ꝛ pa-
neꝫ de manu eius accipere. Qui cuꝫ more
solito venisset. panē quē ꝑ̄sbiter trãsmiserat
vir dei ante coruũ proiecit. eiq̄ precepit di-
cēs. In nomine iesu xp̄i dñi tolle hunc pa-
neꝫ ꝛ tali eũꝫ in loco proijce. vbi a nullo ho
mine possit inueniri. Tunc coruꝰ aperto ore
expansis alis circa eundeꝫ panē cepit discur
rere. atq̄ crucitare. ac si aperte diceret: obe-
dire se velle: ꝛ tñ iussa implere nõ posse. Cui
vir domini iterum: atq̄ iterũ precipiebat di
cēs. Leua leua securꝰ atq̄ ibi proijce vbi in

ueniri non possit. Quez diu demoratus qñ q̃ coru⁹ momordit leuauit ⁊ recessit. Post trium vero horarum spaciuz abiecto pane rediijt: ⁊ de manu homis dei annonã quã consueuerat accepit. Venerabilis autez p̃sbiter contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns illi magis q̃ sibi doluit. Sed predictus florentius: qr magistri corpus necare non potuit. se ad extinguendas discipulorū animas accendit: ita vt in orto celle cui benedictus inerat: ante eorum oculos nudas septez puellas mitteret: que coram eis sibi inuicem manus tenentes ⁊ diutius ludentes: illorum mentes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod sentiens vir dei de cella: lapsum adhuc conspiciẽs: tenerioríb⁹ discipulis pertimescẽs: idq̃ pro sua solum fieri p̃secutiõe p̃tractãs. inuidie locũ dedit: atq̃ oratoria cuncta que cõstruxerat. substitutis prepositis adiunctis fratrib⁹ ordinauit. ⁊ paucis secũ monachis ablatis habitationem mutauit. Moxq̃ vt vir dei eius odia humiliter declinauit: hunc op̃s de⁹ terribiliter p̃cussit. Nã cũ predict⁹ p̃sbyter stãs in solario bñdictũ discedisse co

gnosceret et exultaret perdurante immobili
ter tota dom⁹ fabrica.hoc ipsum in quo sta
bat solarium cecidit.ꝛ bñdicti hostem cōte-
rens extixit. Quod vir dei discipulus mau
rus noie.statim venerabili patri benedicto.
qui adhuc a loco eodem vix decē milibus
aberat,estimauit esse nūciandum dicens:re
uertere qꝛ presbyter q te persequebat extin-
ctus est. Quod vir dei benedictus audiens
sese in grauibus lamentis dedit. vel qꝛ ini-
mic⁹ occubuit.vel quia de inimici morte di
scipulus exultauit. Qua de re factū est vt
eidem quoqꝫ discipulo penitentiā īdiceret
quod audiens talia.gauderet de inimici in-
teritu presumpsisset. ¶ Petrus

Mira sunt ꝛ multum stupenda que di-
cis. Nam in aqua extra petrā produ
cta moysen. In ferro vero quod ex ꝓfundo
aque rediit.helyseum. In aque itinere.pe-
trum. In coruī obedientia.helyam. In lu-
ctu autē mortis inimici:dauid video .ꝛ per
pendo qꝛ vir iste spiritu iustorum omnium
plenus fuit. Gregorius.

Vir dei benedictus petre vnius spiritū
habuit.qui per cōcesse redemptionis gra[illegible]

am electorū corda omniū impleuit. de quo ioannes dicit. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et de quo rursus scriptum est. De plenitudine eius nos omnes accepim⁹. Nā sancti dei homines potuerūt a domino virtutes habere: non etiā alijs tradere. Ille autē signa virtutis dedit subditis qui se daturū signum Jone promisit inimicis: vt coraʒ superbis mori dignaretur. coraʒ humilibus resurgere quatenus ꝛ illi viderent. qđ contemnerent. ꝛ isti quod veneranter amare debuissent. Ex quo mysterio actum est. vt dū superbi despectum mortis. humiles cōtra mortē acciperēt gliaʒ potestatis. ¶ Petr⁹

QUeso te post hec ad que loca migrauit vir sanctus vel si aliquas i eis virtutes ostenderit innotesce.

¶ Quemadmodū accedēs in Cassinū mōtem: vniuersa illic idola confregit: Et ibidē erexit ecclesiam in honoreʒ. S. Martini: ac Sāctissimi Joānis baptiste. Ca. x. Grego.

SAnctus vir ad alia demigrās loca. nō hostem mutauit. Naʒ tanto post grauiora prelia pertulit. quanto contra se aper

te pugnātem ipsuȝ magr̄m malitie inuenit. Castrum nāqꝫ q̄ cassinuȝ dicitur.in excelsi montis latere positū est. Qui.vȝ.mons di stento sinu hoc ideȝ castrū recipit. sed p̄ tria miliaria in altū se erigēs. velut ad aera cacu men tendit: vbi vetustissimuȝ fanum fuit.in quo ex antiquorū more gentilium a stulto rusticoꝝ populo appollo colebatur. Circū quaqꝫ etiā in cultu demonuȝ luci succreue rāt.in quibus adhuc eodem t̄pe infidelium insana multitudo sacrificijs sacrilegis insu dabat. Ibi itaqꝫ vir dei p̄ueniens.contriuit ydolū.subuertit aram. succidit lucos atqꝫ ī ipso templo apollinis.oraculū b̄ti martini: vbi vero ara eiusdem apollinis fuit.oracu lūȝ sancti ioānis cōstruxit.Et commorāteȝ circumquaque multitudinem p̄dicatione continua ad fidem vocabat. Sed antiquus hostis hec tacite non ferens. non occulte vel p̄ somnium.sed ap̄ta visione eiusdeȝ patris se oculis īgerebat. ⁊ magnis clamoribus se vim perpeti conquerebatur.ita vt voces illi us etiā fratres audirent. quāuis imaginem minime cernerent. Ut eni discipulis suis ve nerabilis p̄i dicebat corporalibus ei⁹ oculis

idem antiquus hostis teterrimus & succensus apparebat. qui in eu ore oculisq flammantibus seuire videbat. Jam vo que diceret audiebant omnes. Prius eni vocabat huc ex noie. Cui cu vir dei minime respon deret ad eius mox cotumelias erumpebat. Nam eum clamabat dicens benedicte bndicte. & cu sibi nullo modo respondere conspiceret. protinus adiungebat. Maledicte non benedicte. quid mecum habes? quid me persequeris? Sed iam vero spectanda sunt contra dei famulu antiqui hostis noua certamina. cui pugnam quidem volens intulit. sed occasiones victorie ministrauit inuitus.

¶ Quomodo orando demonem lapidi insidente ne moueret: exturbauit. Ca. xj.

Quadam die dum fratres habitacula eiusdem celle construerent. lapis in medio iacebat quem in edificium leuare decreuerant. Cumque eum duo vel tres mouere non possent. plures adiuncti sunt. Sed ita immobilis mansit: ac si in terra radicitus teneretur: vt palam daretur intelligi, quod super eum ipse per se an-

ti quus hostis sederet quem tantorum viro rum manus mouere non possent. Difficul tate igitur facta. ad virum dei missū est. vt veniret: orando hostem repelleret. vt lapidē leuare potuissent. Qui mox venit. orationē faciens. benedictionē dedit: ꝛ tanta lapis ce leritate leuatus est. acsi prius nullum pon dus habuisset.

Qualiter visum est monachis eius coq nā totā igni ꝯflagrare arte sathane. Ca.xij.

Tunc in conspectu viri dei placuit. vt in eodem loco terram foderent. Quā dū fodiēdo altius penetrarent: ereū illic ydo lū fratres inuenerunt. Quod ad horā ca su in coquinam proiectum exire ignis repē ter visus est atq; in cunctorum monachoꝝ oculis quod omne eiusdē edificium consu meretur ostēdit. Cūq; iaciēdo aquā ꝛ ignē quasi extinguendo perstreperent. pulsatus eodem tumultu vir dn̄i aduenit. Qui eun dem ignem in oculis frīm esse. in suis vero non esse considerans: caput protinus in ora tionē flexit. ꝛ eos quos phātastico repperit igne deludi: vocauit fratres ad oculos suos vt ꝛ sanum illud coquine edificium assiste-

re cernerent ꝛ flammas quas antiquus, ho stis finxerat non viderent.

¶ Quéadmoduȝ Elisum iunioreȝ monachum sub muro; prostrato ex suscitauit, sanctus Benedictus. Capitulū. xiij.

Rursus dū fratres parietē, quia res ita exigebat: paulo altius edificarent. vir dei in orōnis studio. inter cellule sue claustra morabatur. Cum antiquus hostis isultans apparuit. ꝛ quia ad laborantes fratres pergeret idicauit. Quod vir dei per nunciū celerrime fratribus idicauit dicēs. Fratres vos caute agite. quia ad vos hac hora malignꝰ spūs venit. His qui mandatuȝ detulit. vix verba compleuerat. ꝛ malignꝰ spūs itꝰ eundē parietem qui edificabatur euertit. atq; vnū puerulum monachum. cuiusdam curialis filium opprimens ruina contriuit. Contristati omnes ac vehementer afflicti nō damno parietis: sed ꝯtritione fratris. Quod venerabili patri benedicto studuerunt celeriter cum luctu graui nunciare. Tunc isdem pater ad se dilaceratum puerum deferri iubet. Quē portare nō nisi in sago potuerūt quia collapsi saxa parietis eius nō solū mē-

bra sed ossa cõtriuerãt. Cũq3 vir dei pcepit statī in cella in strato quo orare psueuerat pijci: missisq3 foras fratribus: cellã clausit: qui orationi instantius q̃ solebat incubuit. Mira res eadẽ hora hũc incolumẽ. atq3 vt prius valentẽ ad eundẽ iterũ laborẽ misit: vt ipse quoq3 parietẽ cũ fratribus pficeret: de cuius se interitu antiquus hostis benedicto insultare credidisset. Cepit vero iter ista vir dei etiam prophetie spiritu pollere: ventura predicere: presentia nunciare.

¶ Prout imputauit monachis noscens vbi & quantũ comedissent extra monasteriũ sine eius licentia. Capi.xiiij.

Mos & enim celle fuit. vt quotiens ad responsum aliquod egrederentur fratres. cibum potũq3 extra cellam minime sumerent. Cumq3 hoc de vsu regule seruaret quadã die ad responsũ fratres egressi sunt: in quo tardior compulsi sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosam feminam nouerant: cuius ingressi habitaculum sumpserunt cibum. Cũq3 iam tardius ad cellã redissent benedictionem patris ex more petierunt. Quos ille protinus percuntatus est

dicens vbi comedistis? Qui responderunt dicentes nusquā. Quibus ille ait: quare ita mentimini? Nunquid illius femine habitaculum non intrastis? Nunquid hos atqꝫ illos cibos non accepistis? nūquid tot calices non bibistis? Cūqꝫ eis venerabilis pater: ꝛ hospicium mulieris ꝛ genera ciboꝛuꝫ ꝛ numerū potionum diceret. recognoscentes cuncta que egerant ad eius pedes tremefacti ceciderunt: se deliquisse confessi sunt. Ipse autem pꝛotinus culpaꝫ pepercit: perpendens ꝙ in eius absentia vltra non facerent: quem pꝛesentem sibi esse in spiritu scirent.

Quomodo leniter ꝛ modeste pꝛodidit fratri germano valentiniani monachi q ad se venerat de eo qꝛ a comite ter inuitatꝰ: iādem comedit in via. Ca. xv.

FRater quoqꝫ valētiniani eiꝰ monachi: cuiꝰ memoriā supiꝰ feci: vir erat laicꝰ sꝫ religiosus. Qui vt serui dei oꝛonē pciperet ꝛ germanū frēꝫ videret: ānis singulis loco suo ad cellā ieiunꝰ venire ꝯsueuerat. Quadā igiẗ die dū iter ad mōasteriuꝫ faceret: sese illi alter viatoꝛ adiunxit: q sumendos in itinere poꝛtabat cibos. Cumqꝫ

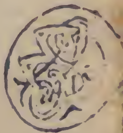
iam hoꝛa tardioꝛ excreuisset dixit. Ueni fra
ter sumamus cibũ:ne lassemur in via. Cui
ille respondit. Absit frater non facio. quia
ad venerabilem patrem benedictum ieiu
nus semper venire consueui. Quo respon
so percepto :ad hoꝛam conuiatoꝛ conticuit.
Sed post hec cum aliquantulum itineris
spaciũ egissent. rursus admonuit vt mãdu
carent. Consentire noluit. qui ieiunus per
uenire decreuerat. Tacuit qui ad manducã
dum inuitauerat. ꝛ cum eo ieiunus adhuc
pergere modicũ consensit. Cũq; ꝛ iter lon
gius agerent: ꝛ eos tardioꝛ hoꝛa fatigaret
ambulãtes inuenerũt in itinere pꝛatũ ꝛ fon
tez: ꝛ queq; poterãt ad reficiendum coꝛpus
delectabilia videri. Tunc conuiatoꝛ ait. Ec
ce aqua ecce pꝛatum. ecce amenus locus in
quo possimus refici ꝛ parũ quiescere vt va
leamus iter nostruz postmodũ incolumes
explere. Cum igitur ꝛ verba auribus:ꝛ lo
ca oculis blandirentur hac tertia admoni
tione ꝑsuasus.consensit.ꝛ comedit. Uesper
tina vero hoꝛa peruenit ad cellam Pꝛesen
tatus autez venerabili patri benedicto sibi
oꝛationẽ petijt. Sed mox ei vir dei hoc qđ
nomine

in via egerat improperauit dicens. Quid est frater? malignus hostis: qui tibi perconuiatorem tuum locutus est: semel tibi persuadere non potuit: secundo nō potuit: ad tertium suasit: & te ad hoc qd voluit superauit. Tūc ille reatū sue infirme mētis agnoscens eius pedibus prouolutus: tanto magis cepit culpam deflere & erubescere: quāto se cognouit etiam absentem in benedicti patris oculis deliquisse. ¶ Petrus.

Ego scti viri pcordijs. helyseī spūz video inesse q abūti discipulo pñs fuit.

¶ Quomodo Rex Totila submisso vno ex suis iuuenculis cum ornamentis regijs voluit experiri si prophetice quid posset dicere. Caplm. xvj. ¶ Gregorius.

Oportet petre vt interim sileas: quatenus adhuc maiora cognoscas. Gothorum nāqz temporibus cum rex eor totila sanctum virum prophetie habere spiritum audisset: ad eius monasteriū pergens: paulo longius substitit: eiqz se venturum esse nunciauit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset vt veniret ipse sicut perfide mentis fuit, an vir domini pro-

phetie spiritum haberet explorare conatus est. Quidaz vero eius spatarius. rigo dicebatur cui calciamenta sua prebuit eūqꝫ induí regalib⁹ vestib⁹ fecit: quē quasi in persona sua pergere ad dei hominez precepit. In cuius obsequio tres q sibi preceteris adherere ↄsueuerant comites misit. Scilicet. Uult Ruderith ꝛ Blidi vt añ sui dei oculos. ipsuz esse regē totilam simulantes eius lateri obambularent. Cui quoqꝫ alia obsequia atqꝫ spatarios prebuit. vt taz ex eisdē obsequijs q̄z ex purpureis vestib⁹ rex esse putaretur. Cūqꝫ idem riggo decoratus vestibus obsequentium frequentia comitatus: monasterium fuisset ingressus: vir dei eminus sedebat. Quē venientē conspiciēs cū iā ab eo audiri potuissꝫ: clamauit dicēs. Pone fili. pone hoc quod portas. nō ē tuum qui riggo protinus in terrā cecidit ꝛ qꝛ tanto viro illudere presumpsisset expauit. Omnesqꝫ qui cū eo ad dei hominē veniebant terre consternati sunt. Surgentes aūt ad eū propinquare minime presumpserūt sed ad suum regem reuersi. nunciauerunt trepidi in quāta velocitate fuerūt dephēsi.

¶ Qualr Totila Rex Gottoꝝ supplex ⁊ maxima cum reuerentia ad sanctuꝫ bene dictum accessit visendum: Cap. xvij.

Tunc per se idem totila ad dei hominē accessit. queꝫ cuꝫ longe sedentē cerneret non ausus accedere, sese in terram dedit: Cui cum vir dei. bis terqꝫ diceret. surge sed ipse ante eum erigi de terra non auderet: benedictus iesu christi domini famulus per se metipsum accedere dignatus est ad regem prostratum. Queꝫ de terra leuauit: de suis actibus increpauit: atqꝫ in paucis sermonibus cuncta que erant illi ventura prenūciauit dicēs. Multa mala facis, multa mala fecisti. iam aliquando ab iniquitate cōpescere. Et quideꝫ romam ingressurus es. mare transiturus: noueꝫ annis regnabis decimo morieris. Quib⁹ auditis rex vehemēter territus, orone petita recessit. atqꝫ ex illo iam tpe minus crudelis fuit. Cuꝫ nō multuꝫ post romam adiit siciliam perrexit. anno autem regni decimo omnipotentis dei iudicio regnum cum vita perdidit.

¶ Quomodo pnosticatus ē de vrbe Roma in sese corruenda. Cap. xviij.

PReterea antistes canusine ecclesie ad eundem domini famulum venire consueuerat: quem vir dei pro vite sue merito valde diligebat. Is itaq3 dum cum illo de ingressu regis totile z romane vrbis perditione colloquium haberet dixit. Per hũc regem ciuitas ista destruetur: vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir domini respondit. Roma a gentibus non exterminabitur: sed tempestatibus coruscis turbinibus ac terremotu fatigata marcescet in semetipsa. Cuius prophetie mysteria nobis iam facta sunt luce clariora: qui hac vrbe dissoluta menia: euersas dom⁹: destructas ecclesias turbine cernimus: eiusq3 edificia longo senio lassata. quia ruinis crebrescẽtibus prosternantur videmus. Quãuis hoc honoratus eius discipulus cui⁹ mihi reuelatione compertu3 est: nequaq3 ex ore eius audisse perhibet: sed quia hoc dixerit: dictũ sibi a fratribus fuisse testatur.

¶ Quemadmodum demonium a clerico effugauit. Capitulum. xix.

EOdem quoq3 tempore quidam aglanẽsis ecclesie clericus a demonio vexa

batur:qui a venerabili viro cōstantio eius-
dez ecclesie antistite:per multa fuerat mar-
tyruz loca transmissus vt sanari potuisset.
Sed sancti dei martyres noluerunt ei sani-
tatis bonum tribuere:vt quanta esset in be
nedicto gr̄a demonstraretur. Ductus itaqꝫ
est ad omnipotentis dei famulū benedictū.
Qui iesu christo domino preces fundens.
antiquuz hostez de obsesso homine ꝓtinus
expulit cui sanato precepit dicens. Uade ⁊
post hec carnez non comedas.ad sacrū vo
ordinem nunq̄ꝫ accedere presumas. Qua-
cūqꝫ autem die sacrum ordinem temerarie
presumpseris.statim iuri dyaboli iterū ma
cipaberis. Discessit igitur clericus sanus.
Sicut terrere solet animum pena recens:
ea que vir domini perceperat interim cu-
stodiuit. Cuz vero post annos multos om
nes priores illius de hac luce migrassent:⁊
minores suos sibimet superponi in sacris
ordinibus cerneret: verba viri dei quasi ex
lōgo tēpore oblitus:postposuit:atqꝫ ad sa
crum ordinē accessit. Quē mox is qui reli-
querat dyabolus tenuit.eūqꝫ vexare q̄usqꝫ
aīaz eius excuteret nō cessauit. ¶ Petrus.

ISte vir dei: diuinitatis vt video etiam secreta penetrauit qui perspexit hunc clericum idcirco dyabolo traditum:ne ad sacrū ordinē accedere auderet. ¶ Greg.

Quare diuinitatis secreta nō nosceret q diuinitatis precepta seruaret.cū scriptū sit.q adhēt dn̄o vn⁹ sp̄us ē? ¶ Petr⁹.

SI vnus spiritus fit cum domino: qui domino adheserit:quid est quod iterum egregius idem predicator dicit. Quis nouit sensum domini.aut quis consiliarius eius fuit? Ualde enim esse inconueniens videretur eius sensum cum quo vnus factus fuerit ignorare. Gregorius.

SAncti viri inquātum vnū cū dn̄o sunt sensum domini non ignorant. Nam idem quoqꝫ apostolus dicit. Quis eni scit hominū:que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita et que dei sunt:nemo cognouit nisi spirit⁹ dei. Qui vt se ostēderet nosce que dei sunt adiūxit. Nos aūt non spiritum huius mundi accepimus. sꝫ spiritum qui ex deo est. Hinc iterum dicit. Quod oculus nō vidit:nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit:que preparauit

deus diligentibus se. nobis autem reuela-
uit per spiritum suum. ¶ Petrus.
SI ergo eidē apostolo ea que. dei sunt
per dei spiritum fuerāt reuelata quo
modo super hoc quod ꝓposuit premisit di
cens. o altitudo diuitiarū sapientie dei q̄
incomprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ in-
uestigabiles vie eius. Sed rursū mihi hec
dicenti alia suboritur questio. Nam dauid
propheta domino loquit̄ dicens: in labijs
meis ꝓnunciaui omnia iudicia oris tui. Et
cū minus sit nosce q̄ȝ etiā pronūciare quid
est q̄ paulus incomprehensibilia esse dei
iudicia asserit: dauid auteȝ hec se oia nō so
lū nosce sȝ ēt i labijs ꝓnūciasse testat̄? Gre.
AD vtraq̄ȝ hec tibi superius sub breui
tate respondi dicens: q̄ sancti viri in-
quantum cum deo vnum sunt: sensum dn̄i
non ignorant. Qui enim deuote dn̄m se
quūtur etiā deuotione cū deo sunt ⁊ adhuc
carnis corruptibilis pōdere grauati: cū deo
nō sūt. Occulta itaq̄ȝ dei iudicia iquātū cō
iūcti sūt sciūt. iquātū disiūcti sunt nesciunt.
Quia eni secreta ei⁹ adhuc pfecte nō pene
trant incōprehēsibilia ei⁹ iudicia eē testant̄.

Quia vero ei mente inherent:atqꝫ inherē do vel scripture eloquas vel occultis reuelationibus inquantum accipiūt agnoscūt hec ꝛ nouerunt ꝛ pronunciant. Judicia igitur que deus tacet nesciunt:ꝛ que deus loquitur sciunt. Unde ꝛ dauid propheta cuꝫ dixisset. In labijs meis ꝓnunciaui omnia iudicia:ꝓtinus addidit oris tui. Ac si aperte dicat. Illa ego iudicia ꝛ nosse ꝛ pronunciasse potui:que te dixisse cognoui. Naꝫ ea que ipse nō loqueris: nostris proculdubio cogitationibus abscondis. Concordat ergo prophetica apostolicaqꝫ sententia: quia ꝛ incōprehensibilia sunt dei iudicia:ꝛ tamē que de ore eius prolata fuerit humanis labijs pronunciantur. Quoniam sciri ab hominibus ꝛ prolata per deum possunt:ꝛ occulta non possunt. ¶ Petrus.

In obiectione mee questiuncule patuit cā rōnis. Sed queso te si qua sunt adhuc de hui⁹ virtutib⁹ subiūge. ¶ Gregor.

¶ Quomodo plāxit super monasterij sui destructione a barbaris. Capitulum.xx.

Vir quidam nobilis theoprobus noie eiusdem benedicti patris fuerat ad-

monitione conuersus: qui pro vite sue merito magnã apud eum familiaritatis grãz habebat. Hic cuz quadam die eius cellulã fuisset ingressus hunc amarissime flentem repperit. Cũq3 diu subsisteret eiusq3 lachrymas non finiri videret: nec tamen vt vir dei consueuerat orando plangeret sed merẽdo quenam causa tanti luctus existeret inquisiuit. Cui vir dei ilico respõdit. Omne hoc monasteriũ qd construxi: et cuncta que fratribus preparaui omnipotentis dei iudicio gentibus tradita sunt. Uix autem obtinere potui: vt mihi ex hoc loco anime cõcederẽtur. Cuius vocẽ theoprobus audiuit: nos autem cernimus qui destructum mõ a longobardorum gente eius monasterium scimus. Nocturno eniz tẽpore et quiescẽtib' fribus nuper illuc lõgobardi ingressi sunt. Qui diripientes oĩa nec vnum quidem hominem illic tenere potuerunt: sed impleuit oipotens deus qꝫ fideli famulo suo benedicto premiserat. vt si res gentibus traderet: animas custodiret. Qua in re pauli vicem video tenuisse bñdictũ: cuius duz nauis rerum oium ptulit iacturã: ipse in ꝯsolatione

vitaȝ oiuȝ qui eum comitabantur accipit.
Quomodo de vasculo vini occultato i via admonuit delatorē ne biberet. C. xxj.

Quodam quoqȝ tēpore exhilaratus nr̄ quē ipe ꝯuersuȝ nosti trāsmissus a dn̄o suo fuerat vt dei viro in monasterio vino plena duo lignea vascula q̄ vulgo flascones dicuntur deferret. Qui vnū detulit: alterum vero pergens in itinere abscōdit. Vir aūt domini: queȝ facta absentia latere nō poterant. vnum cum gratiaꝝ actione suscepit ꝛ discedentem pueruȝ monuit dicēs: Vide fili ne de illo flascone quē abscōdisti iam non bibas sed inclina illum caute: ꝛ inueniēs quid intus habet. Qui ꝯfusus valde a dei homine exiuit ꝛ reuersus volēs adhoc probare qđ audierat cum flasconeȝ inclinasset de eo protinus serpens egressus ē. Tunc predictus exhilaratus puer per hoc qđ in vino repperit expauit malū qđ fecit.
Prout admonuit suum monachū qui a sacris feminis mapulas acceperat ꝛ celauerat. Cap. xxij.

Non lōge aūt a monasterio vicus erat in quo non minima multitudo ho-

minum ad fidem dei ab idolorum cultu be
nedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi
quoq quedaz sanctimoniales femine erãt:
z crebro illic pro exhortandis animabus
fratres suos mittere benedictus dei famu-
lus curabat. Quadaz vero die misit ex mo
re sed is qui missus fuerat monachus post
admonitionez factam a sanctimonialibus
feminis rogatus mappulas accepit' sibiq
eas abscondit in sinu. Qui mox vt reuer-
sus est: eum vir dei vehementissima ama-
ritudine cepit increpare dicens. Quomo-
do ingressa iniquitas in sinum tuum est?
At ille obstupuit: z qd egisset oblitus. vñ
corripiebatur ignorabat. Cui ait. Nũquid
ego illic non presens eram: quando ab an
cillis dei mappulas accepisti tibiq eas i si
nu misisti? Qui mox eius vestigijs prouo-
lutus stulte se egisse penituit: z eas quas in
sinu absconderat mappulas proiecit.
¶ Quomodo cognouit animi elationem
monachi qui ante se lumen pretendebat.
Capitulum. xxiij.
Quadam quoq die dum venerabilis
pater vespertina iam hora corporis alimẽ

ta perciperet: eius monachus cuiusdaʒ defensoris filius fuerat. qui ei ante mensam lucernaʒ tenebat. Cūq; vir dei ederet: ipse autem cum lucerne ministerio astaret: cepit per superbie spiritum in mente sua tacite voluere: ꝛ per cogitationem dicere. Quis est hic cui ego manducanti assisto. lucernaʒ teneo. seruitiū impendo. qui suʒ ego vt isti seruiam? ad quem vir dei statim cōuersus vehemēter cepit increpare ꝛ dicere. Signa cor tuuʒ frater: quid est ꝙ loqueris? Signa cor tuum. Vocatisq; statim fratribus precepit ei lucernā de manibus tolli ipsuʒ ꝗ iussit a ministerio recedere: ꝛ sibi hora eadem quietū sedere. Qui requisitus a frībus qd habuerit in corde: per ordinē narrauit. quāto supbie spiritu intumuerat: ꝛ que cōtra viruʒ dei verba per cogitationē tacitus dicebat. Tūc liquido oibus patuit ꝙ venerabilē bn̄dictuʒ latere nihil posset. in cuius aure etiam cogitationis verba sonuissent.

¶ Quemadmoduʒ pre foribus monasterij ducēta modia farine comperta sunt miraculose prouenta. Cap'm. xxiij.

Alio quoq; tempore in eadem cam-

panie regione fama icubuerat magna: que
omnes alimentorum indigentia coangusta
bat. Jamq; in benedicti monasterio triticũ
deerat. Panes vero omnes pene consum-
pti sunt. vt non plusquam quinq; ad refe-
ctionis horaz fratribus inueniri potuissent.
Cunq; eos venerabilis pater contristatos
cerneret: eorum pusillanimitatem studuit
modesta icrepatione corrigere: & rursus ꝓ-
missione subleuare dicens. Quare de pa-
nis inopia vester animus cõtristatur? Ho-
die quidem minus est: sed die crastina die
abundanter habebitis. Sequenti autez die
ducenti farine modij ante fores celle in sac
cis inuẽti sunt. Quos ops deus qbus defe
rẽtibus trãsmisisset nũc vsq; manet icogni-
tum. Quod cuz fratres cernerent dño gra-
tias referentes: didicerunt iam de abũdã-
tia in egestate nõ dubitare. ¶ Petrus.

HJc queso te nunqd nã credẽduz est
huic dei famulo semp ꝓphetie spũz
adesse potuisse: an per iteruualla tẽpoꝝ eius
mẽtẽ ꝓphetie spũs implebat? ¶ Gregori⁹.

PRophetie spũs petre prophetarum
mentes non semper irradiat. quia si-

cut de spiritu sancto scriptuꝫ e: vbi vult spi
rat. Ita sciendũ est: q̄ꝛ ꝛ quando vult aspi-
rat. Huic est enim ꝙ nathã a rege requisi-
tus: si construere templum debuisset: prius
cõsensit: ꝛ postmoduꝫ prohibuit. Hinc est
ꝙ helyseus cuꝫ flentẽ mulierẽ cerneret: cau
samqꝫ nesciret: ad prohibenteꝫ hanc puerũ
dicit. Dimitte eaꝫ quia anima eius in ama
ritudine est. ꝛ dñs celauit a me: ꝛ non iudi-
cauit mihi. Quod omnipotẽs deus ex ma
gne pietatis dispensatiõe disponit: quia dũ
prophetie spũ aliquando dat ꝛ aliquãdo
subtrahit: prophetantiũ mentes: ꝛ eleuat in
celsitudinẽ: ꝛ custodit in humilitate: vt ꝛ ac
cipientes spũꝫ inueniãt quid de deo sint: ꝛ
rursus prophetie spũ non habẽtes. cogno
scãt q̄d sint de semetipsis. ¶ Petrus.

ITa hoc esse vt asseris magna ratio cla-
mat. Sꝫ queso de venerabili patre be-
nedicto q̄cq̄d adhuc aio occurrerit exeq̄re.

¶ Quomodo monachis ad monasteriũꝫ
construendum missis in visione apparuit:
ꝛ modum ꝛ formã quomodo ꝯstrui opus
esset designauit. Cap. xxv. Grego.

ALio quoqꝫ tp̄e a quodam fideli viro

rogatus fuerat: vt eius p̄dio iuxta terra cinensẽ vrbē missis discipulis suis ꝯstrue re monasteriū debuisset. Qui roganti ꝯsen tiens, deputatis fratribus: patrē ꝯstituit ⁊ quis ei secundus esset ordinauit. Quibus euntibus spopōdit dicēs. ite ⁊ die illo ego venio: ⁊ ostēdā vobis quo in loco oratoriū: in quo loco refectoriū fratrū: in quo susce ptionē hospitū: vl' queq̄ sūt necessaria edi ficare debeatis. Qui benedictione pcepta illico perrexerūt. Et ꝯstitutū diem magno pere prestolantes: parauerunt oia que his qui cū tanto patre venire potuissent videbā tur esse necessaria. Nocte v.ro eadem qua promissus illucescebat dies: eidē seruo dei quē illic patrem ꝯstituerat: atq̄ eius prepo sito: vir dñi i somnis apparuit: ⁊ loca singu la vbi quid edificare debuissent subtiliter designauit. Cūq̄ vtriq̄ a somno surgerēt: sibi inuicem qđ viderant retulerunt. Non tamen visioni illi fidem omnino dantes: vi rum dei sicut se venire promiserat expecta bant. Cūq̄ vir dei constituta die minime venisset: ad eum cū merore reuersi sunt di centes expectauimus pater vt venires sicut

promiseras: et nobis ostenderes vbi quid edificare deberemus: et nō venisti. Quibus ipse ait: quare fratres: quare ista dicitis? Nunquid sicut promisi non veni? cui cum ipsi dicerent: quādo venisti? respōdit. Nunquid vtrisq; vobis dormientibus non apparui: et loca singula designaui? Ite et sicut per visionem audistis omne habitaculum monasterij ita construite. Qui hec audientes vehemēter admirati: ad pdictū pdium sunt reuersi: et cūcta habitacula sicut ex reuelatione didicerāt ꝯstruxerūt. ¶ Petrus.

Doceri velim quo fieri ordine potuit: vt longe iret: responsum dormientib⁹ dicerēt: quod ipsi per reuelationē audirent et cognoscerent. ¶ Gregorius.

Quid est q̄ perscrutans rei geste ordinem ambigis petre? Liquet profecto quia mobilioris nature est spiritus: q̄ corpus. Et certe scriptura testāte nouimus: q̄ propheta ex iudea subleuatus repente est cum prādio in chaldea depositus. Quo videlicet prandio prophetam refecit: seq; repente in iudea iterum inuenit. Si igitur tam longe abacuc potuit sub momento corpa l'r

to corporaliter ire: ⁊ prandiū deferre. quid mirum ſi benedictus pater obtinuit: quatenus iret per ſpiritum: ⁊ fratrum quieſcentium ſpiritibus neceſſaria narraret? Et ſicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit: ita iſte ad inſtitutionem ſpiritalis vite ſpiritaliter pergeret. ¶ Petrus.

Manus tue locutionis terſit a me fateor dubietatem mentis. Sed velim noſſe in communi locutione qualis iſte vir fuerit.

¶ Quomodo ſub anathemate comminatus eſt duabus religioſis feminis niſi continuiſſent linguam maledictam.

Capitulum. xxvj. ¶ Gregorius.

Vix ipſa petre cõmunis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor ſeſe in alta ſuſpenderat: nequaꝗ̃ verba de ore illius incaſſum cadebant. Siquid vero vnꝗ̃ non iam decernendo: ſed minando diceret: tantas vires ſermo illius habebat: ac ſi hoc non dubie atq̃ ſuſpenſe: ſed iam per ſentẽtiam protuliſſet. Nam nõ longe ab eius monaſterio due quedam ſanctimoniales femine. nobiliori genere exorte: in loco proprio ꝯuerſabantur: quibus q̄dam

religiosus vir ad exterioris vite usum pre-
bebat obsequiuz. Sicut nonnullis solet no
bilitas generis parere ignobilitatem men-
tis:vt minus se in hoc mundo despiciant:q
plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt
nec dum predicte sanctimoniales femine p-
fecte linguam sub habitus sui freno restrin-
xerant et eundem religiosum virum qui ad
exteriora ministeria necessaria eis obsequia
prebebat: incautis sepe sermonibus ad ira
cundiam prouocabat. Quod cum diu ista
toleraret: perrexit ad dei hominem quan-
tasq paterentur verboruz contumelias enar
rauit. Vir autem dei hec de illis audiens eis
protinus mandauit dicens corrigite linguā
vestram: qua si non emendaueritis excom-
munico vos. Quam videlicet excommu-
nicationis sententiam non proferendo intu-
lit:sed intentando. Ille autem pristinis mo
ribus nihil mutante intra paucos dies de-
functe sunt atq in ecclesia sepulte. Cū q in
eadem ecclesia missarum solemnia celebra-
rentur. atq ex more diaconus clamaret si-
quis non communicat det locum nutrix ea
rum que pro eis oblationem domino offer

re consueuerat: eas de sepulchris suis pro/
gredi et exire ecclesiam videbat. Quod dux
sepius cerneret: qr ad vocem diaconi clamā
tis exibant foras atq intra ecclesiā perma
nere non poterant ad memoriā rediit. que
vir dei illis adhuc viuentib9 mādauit. Eas
quippe se communione priuare dixerat: ni
si mores suos et verba corrigerent. Tunc ser
uo dei cum graui merore indicatum est.
Qui protinus manu sua oblationē dedit
dicens. Ite et hanc oblationē pro eis offer/
ri domino facite et vlteri9 excōmunicate nō
erunt. Que dum oblatio pro eis fuisset im
molata: et a diacone iuxta morem clamatū
est vt non cōmunicantes ab ecclesia exirent
ille exire ab ecclesia vlterius vise non sunt.
Qua ex re indubitanter patuit quia dum
inter eos qui communione priuati sunt mi
nime recederent cōmunionem a domino p
seruum domini recepissent. ¶ Petrus.
Mirum valde quamuis venerabilem et
sanctissimum virum adhuc tamen in
hac corruptibili carne degentem potuisse
animas soluere in illo iam iudicio inuisibi/
li constitutas. ¶ Grego.

NUnquid nam petre in hac adhuc carne nō erat: qui audiebat. qd̄cunq̃ ligaueris super terram: erit ligatum ⁊ in celis: ⁊ que solueris super terram soluta erunt ⁊ in celis? Cuius nūc vicem ⁊ ligando ⁊ soluendo optinent: qui locum sancti regiminis fide ⁊ moribus tenent. Sed vt tāta valeat homo de terra: celi ⁊ terre conditor in terram venit e celo. atq̃ vt iudicare caro etiā de spiritibus possit: hoc ei largiri dignat⁹ est pro hoibus deus caro fact⁹: q₂ inde surrexit vltra se infirmitas nr̄a. vnde sub se infirmata est firmitas dei. ¶ Petrus.

CUm virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum.

¶ Qualiter apportari precepit sacrosanctuȝ domini corpus ⁊ imponi sup̱ corpus monachi defuncti quod terra ipsa non sustinebat. Capitulum. xxvij. ¶ Gregorius.

QUadam quoq̃ die dum quidā eius puerulus monachus parentes suos vltra quam debebat diligēns. atq̃ ad eorū habitaculum tendens sine benedictione de monasterio exisset. eo die vt ad eos peruenit defunctus est. Cūq̃ eēt sepultus die al-

tero: proiectum foras corpus eius inuētū est. Quod rursus tradere sepulture curauerunt: sed sequenti die iterum proiectum exterius: atq; exhumatum sicut prius inuenerunt. Tunc concite ad benedicti patris vestigia currentes: cum magno fletu petierunt: vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir dei manu sua protinꝰ cōmunionē dominici corporis dedit dicens: ite atq; hoc dominicū corpus super pectꝰ eius cum magna reuerentia ponite: eumq; sepulture tradite. Quod cum factum fuisset susceptum corpus eius terra tenuit: nec vltra proiecit. Perpendis petre apud iesum christum dominum cuius meriti iste vir fuerit: vt eius corpus etiam terra proijceret. ¶ Petrus.

PErpendo plane & vehementer stupeo.

¶ De monacho eius: qui dū fugeret de monasterio: draco teterrimus in medio vie se ei opposuit. Capitulum. xxviij.

QUidam autem eius monachus mobilitati mentem dederat: & permanere in monasterio nolebat. Cūq; eū vir dei assidue corriperet: frequenter admoneret:

ipse vero nullo modo consentiret in ꝯgregatione persistere atq; importunis precibus vt relaxaretur immineret quadam die idem venerabilis pater nimietatis eius tedio affectus: iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasterium exijt contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cunq; eum idem draco qui apparuerat deuorare vellet cepit ipse tremēs & palpitās magnis vocibus clamare dicens. Currite currite q2 draco iste me deuorare vult. Currentes autem fratres draconem minime viderunt s3 trementē3 atq; palpitantem monachu3 ad monasterium eduxerunt. Qui statim promisit nunq̄3 se esse iam de monasterio recessurum: atq3 ex hora eadem in sua promissione permāsit. Quippe qui sancti viri orationibus contra se asistere draconem viderat quem prius non videndo sequebatur.

¶ Quemadmodum infantem elefantino laborantem morbo sanauit. Ca. xxix.

Sed neq; hoc silendum puto. quod illustri viro abdonio narrāte cognoui. Qui aiebat patris sui pueru3 morbo elefantino fuisse correptum ita vt iam pilis cadentibꝰ

cutis intumesceret atq; increscente sanie oc
cultari non posset Qui ad virum dei ab eo
dem patre eius missus est. ⁊ saluti pristine
sub omni celeritate restitutus est.

¶ Quo iuēta miraculose pecunia honestū
quēdā a debitoris exactōe leuauit. Ca.xxx.

NEq; illud taceam quod ei⁹ discipulus
peregrinus noie narrare cōsueuerat q2
die quadam necessitate debiti compulsus:
vnum sibi fore remedium credidit: si ad vi
rum dei pergeret: ⁊ que eum vrgeret debiti
necessitas indicaret. venit itaq; ad monaste
rium: omnipotentis dei famuluz repperit:
quia a creditore suo pro duodecim solidis
grauiter affligeretur indicauit. Cui venera
bilis pater nequaq; se habere duodeciz soli
dos respondit sed tamen eius inopiaz blā
da locutione consolatus ait. Uade ⁊ post
biduum reuertere quia deest hodie quod ti
bi debeam dare. In ipso autē biduo more
suo in oratiōe fuit occupatus. Cū die tertio
is q necessitate debiti affligebat redijt: sup
arcam vero monasterij que erat frumen
to plena subito tredecim solidi sunt inuenti.
Quos vir dī deferri iussit. ⁊ afflicto petitori

tribuit dicēs: vt duodecim redderet: ꝛ vnuȝ in expensis ꝓprijs haberet. Sed ad ea nūc redeam: que eius discipulis in libri huius exordio predictis referentibus agnoui.

¶ Quonā pacto quēdā qui venenū ebibe rat sanuȝ ꝛ liberȝ reddit. Ca.xxxj. ¶ Greg.

Quidaȝ vir grauissima aduersarij sui emulatione laborabat. Cuiꝰ ad hoc vsq̧ odium prorupit vt ei nescienti in potum venenum daret. Qui quāuis vitaȝ au ferre non valuit: cutis tamen colorem mutauit: ita vt diffusa in corpore eius varietas lepre moreȝ imitari videretur. Sed ad dei hominem deductus: salutem pristinaȝ citius recepit. Nam mox vt eum contigit: omnem cutis illius varietatem fugauit

¶ Quomodo vitreum oleo plenum per fenestram precipitari iussit: ꝛ illesum est compertum. Capitulum.xxxij.

Eo quoq̧ tēpore quo alimentoruȝ inopia campaniam grauiter affligebat: vir dei diuersis indigētibus monasterij sui cūcta tribuerat: vt pene nihil in cellario nisi parum qd olei in vitreo vase remaneret. Tunc quidam subdiaconus agapitus noīe

aduenit: magnope postulans vt sibi aliquã tulũ oleũ dare debuisset. Uir aũt dñi qui cuncta decreuerat in terra tribuere. vt in celo oia reseruaret. hoc ipsum parũ qđ remãserat olei iussit petẽti dari. Monachus vero qui cellariũ tenebat: audiuit quidem iubentis verba: sed iplere distulit. Cũq; post paululum si id qđ iusserat datũ esset inquireret: rñdit monachus se minime dedisse: q2 si illud ei tribueret oino fratribus nihil remaneret. Tũc iratus alijs precepit: vt hoc ipm vas vitreũ in quo parũ olei remansisse videbatur per fenestram p̄ijcerent: ne in cella aliquid per inobedientiam remaneret. Factum est ita. Sub fenestra autem eadem ingens precipitium patebat. saxorũ molibus aspersum. Proiectum itaq; vas vitreũ venit in saxis. sed sic mãsit incolume: ac si proiectum minime fuisset. ita vt neq; frangi neq; oleum effundi potuisset. Quod vir dei p̄cepit leuari: atq; vt erat integrum petenti tribuit. Tunc collectis fratribus inobedientem monachum de infidelitate sua ꝛ superbia coram omnibus increpauit.

¶ Quẽadmodũ ex vase vacuo facile oran

do vt exuberaret oleū abūdāter. Ca.xxxiij.

QUa increpatione completa. sese cum hisdem fratribus in orationē3 dedit. In eo autem loco vbi cū fratribus orabat: vacuum erat ab oleo doliū ꝛ coopertū. Cūq; sanct⁹ vir in oratiōe persisteret; cepit operimentum eiusdē dolij oleo excrescente sublevari. Quo cōmoto atq; sublevato oleu3 qđ excreuerat ora dolei trāsiens: pauimētū loci in quo incubuerant inundabat. Qđ benedictus dei famulus vt aspexit: ꝓtin⁹ orationem compleuit: atq; in pauimentū oleū fluere cessauit. Tunc diffidentē inobedientemq; fratrem latius admonuit: vt fidem habere disceret ꝛ humilitatem. Idem vero frater salubriter correptus erubuit: q꞉ venerabilis pater virtutem oipotentis dñi qua3 admonitione intimauerat: miraculis ostendebat. Nec erat ia3 vt quisq̄3 de eius ꝓmissionibus dubitare posset: q꞉ in vno eodēq3 momēto pro vitreo vase pene vacuo plenū oleo dolium reddidisset.

¶ Quo pacto monachū a demōe possessū ꝯgulti ꝟbē sanu3 reddidit. C.xxxiiij.

QUadā diecū ad bti ioānis oratoriū

qd in ipsa montis celsitudine positũ est pergeret: ei antiqu⁹ hostis in mulo medici specie obuiaꝫ factus est: cornu ꝛ tripediā ferēs: Quem cū eū requisisset dicens quo vadis? ille respondit. Ecce ad fratres vado. potionem eis dare. Itaqꝫ perrexit venerabilis benedictus ad orationeꝫ: qua completa concitus rediit. Malignus vero spūs vnū seniorem monachum inuenit aquā haurientē: in queꝫ statim ingressus est. eumqꝫ in terram proiecit ꝛ vehementissime vexauit. Quē cū vir dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret: ei solummodo alapam dedit: ꝛ malignuꝫ ab eo spūm protinus excussit: ita vt ad eum redire vlterius non auderet.

¶ Petrus.

Velim nosce si hec tanta miracula virtute semper orationis impetrabat: an aliqñ etiaꝫ solo voluntatis exibebat nutu.

¶ Qualr rusticū victū miserabilr aspiciēdo solū ei⁹ vincula dissoluit. C.xxxv. ¶ Gre.

Qui deuota mēte deo adherēt, cū rez necessitas exposcit. exhibē signa mō vtroqꝫ solēt: vt mira q̄qꝫ aliqñ ex prce faciāt aliqñ ex potestate. Cū eni ioānes dicat, quot

quot aũt receperunt eũ: dedit eis potestatẽ fi
lios dei fieri: qui filij dei ex ptãte sunt quid
miruꝫ si signa facere ex ptãte valent? Quia
eniꝫ vtroqꝫ modo miracula exhibeãt: testat
petrus: qui tabitã mortuã orãdo suscitauit
ananiã vo ꝛ saphyrã mẽtiẽtes morti incre
pãdo tradidit. Neqꝫ enim eũ orasse in eoꝝ
extinctiõe legit. sed solũmodo culpã quã ꝑ
petrauerãt increpasse. Cõstat ergo qꝛ aliqñ
hec ex potestate: aliqñ vo exhibent ex postu
latione. duꝫ ꝛ istis vitaꝫ increpãdo abstulit:
ꝛ illi reddidit orãdo. ¶ Miraculum.

Nam duo quoqꝫ fidelis dei famuli be-
nedicti facta nunc replico: in qbus ap-
te clareat aliud hũc accepta diuinit⁹ ex po-
testate: aliud ex oratione potuisse. Gotthoꝝ
quidaꝫ Zalla nomine perfidie fuit arriane.
Qui totile regis eoꝝ tẽporibus ꝯtra catho
licos ecclesie religiosos viros ardore imma
nissime crudelitatis exarsit: ita vt quisquis
ei clericus monachusue ante faciem venis-
set: ab eius manib⁹ viuus nullo modo exi-
ret. Quadam vo die auaritie sue estu suc-
census in rapinã rerum inhians: dum quẽ-
dam rusticum tormentis crudelibus affli-

geret:eumq; per ſupplicia diuerſa laniaret: victus penis ruſticus ſeſe res ſuas benedicto dei famulo cõmendaſſe profeſſus eſt: vt dum hoc a torquẽte, creditur: ſuſpenſa interim crudelitate. ad vitã hore rapperentur. Tũc idem Zalla ceſſauit ruſticum tormentis affligere: ſed eius brachia loris fortib⁹ aſtringens: ante equum ſuum cepit impellere: vt quis eſſet bñdictus qui eius res ſuſceperat demõſtraret. Quem ligatis brachijs ruſticus antecedẽs: duxit ad ſancti viri monaſterium: eũq; ante ingreſſum celle ſolū ſedentem reppit ⁊ legentem. Eidem aũt ſubſequenti ⁊ ſeuienti Zalle ruſticus dixit. Ecce iſte eſt de quo dixeram benedictus pater. Quẽ dum feruido ſpiritu cum pũerſe mentis inſania fuiſſet intuitus. eo terrore quo cõſueuerat acturum ſe exiſtimans: magnis cepit vocibus clamare dicens. Surge ſurge ⁊ res iſtius ruſtici redde quas accepiſti: ad cuius vocem vir dei protinus oculos leuauit a lectione: eũq; intuitus mox etiam ruſticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexiſſet: miro modo tanta celeritate ceperunt illiga-

ta brachijs lora deuoluere. vt dissolui tam concite nulla hoīuꝫ festinatione potuissent. Cūqꝫ is qui ligatus venerat cepisset subito astare solutus. ad tante potestatis viꝫ tremefactus Zalla ad terram corruit: ⁊ ceruicē crudelitatis rigide ad eius vestigia inclinās orationibus se illius ꝯmendauit. Uir autēꝫ sanctus a lectione minime surrexit. sed vocatis fratribus introrsus tolli vt benedictionem acciperet precepit. Quē ad se reductū: vt a tante crudelitatis insania quiescere deberet admonuit. Qui fractus recedens: nil vlterius petere a rustico presumpsit. quem vir dei non tangendo: sed respiciendo soluerat. Ecce est petre qđ dixi. quia hi qui omnipotēti deo familiariter seruiunt: aliquādo mira facere ēt ex potestate possunt. Qui eni ferocitateꝫ gothi terribilis sedēs repssit: lora vo nodosqꝫ ligature que inocētis brachia astrinxerant oculo dissoluit: ipsa miraculi celeritate idicat q₂ ex potestate accepat habere qđ fecit. Rursus quoqꝫ q̄le quātū qꝫ miraculū orādo valuit obtiere subiūgā.

Quomodo infantem cuiusdam rustici iam mortuum exsuscitauit. Ca. xxxvj.

Quadā die cum fratribus ad agri ope
ra fuerat egressus: quidaʒ vero rusti
cus defuncti filij corpus in vlnis ferens or
bitatis luctu estuans: ad monasteriū venit:
benedictū patrem quesiuit. Cui cum dictū
esset: qꝛ idem pater cum fratribus in agro
moraretur: protinus ante monasterij ianuā
corpus extincti filij proiecit. ⁊ dolore turba
tus ad inueniendum venerabilem patrem:
se ꝯcitus in cursum dedit. Eadem vero ho
ra vir dei ab agri opere iam cū fratribus re
uertebatur: quem mox vt orbatus rusticus
aspexit: clamare cepit. redde filium meum
redde filium meū. Vir autē dei in hac vo
ce substitit dicens. Nunquid ego tibi filiuʒ
tuū abstuli? Cui ille rn̄dit. Mortuꝰ ē vēi re
suscita eū. Qđ mox vt dei famulꝰ audiuit:
valde ꝯtristatꝰ est dicēs. Recedite frēs rece
dite. hec n̄ra nō sunt sʒ sanctoꝝ apl'oꝝ. sunt.
Quid nobis onera vultis iponere: que nō
possumꝰ portare? At ille quē nimius coge
bat dolor in sua petitiōe ꝯstitit: iurās qđ nō
recederet nisi eiꝰ filiū resuscitaret. Quē mox
dei famulꝰ inquisiuit dicēs vbi est? Cui ille
rn̄dit. Ecce corpus eiꝰ ad ianuaʒ monasterij

iacet. Ubi dum vir dei cum fribus venisset flexit genua: et super corpusculum infantis incubuit: seseqz erigens ad celum palmas tetendit dicens. Dñe non aspicias peccata mea: sed fidē hois huius: qui resuscitari filium suuz rogat. et redde in hoc corpusculo aiaz quā abstulisti. Uix in orone verba cōpleuerat: et regrediente aia ita corpusculum pueri omne ɔtremuit: vt sub oculis omniū qui aderant apparuerit: ɔcussione mirifica: tremēdo palpitasse. Cuius mox manuz tenuit et eum patri viuentē atqz incolumē dedit. Liquet petre quia hoc miraculū in potestate nō habuit. qđ prostratus petijt: vt exhibere potuisset. ¶ Petrus.

SIc cuncta esse vt asseris ɔstat patenter qz verba que proposueras rebus probas. Sed queso te indices. si sancti viri oia que volunt possunt: et cūcta impetrant que desiderant obtinere. ¶ Gregorius.

QUisnam erit petre in hac vita paulo sublimior qui de carnis sue stimulo ter dñm rogauit: et tñ qđ voluit obtinere nō valuit? Ex qua re necesse est vt tibi de venerabili patre bñdicto narrem: qz fuit qddaz qđ voluit

quod voluit sed nō valuit implere.
¶ Hic incipit vita ⁊ transitus sancte Scolastice virginis. scilicet sororis sue ⁊ quomodo oratu intentissimo largissimas induxit pluuias. Cap. xxxvij.

Soror nāqꝫ beatissimi benedicti scolastica nomine omnipotēti dn̄o ab ipso infantie tempore dedicata, ad eum semel per annuꝫ venire cōsueuerat ad quā vir dei non lōge extra ianuaꝫ in possessione monasterij descendebat. Quadaꝫ vero die venit ex more atqꝫ ad eaꝫ cum discipulis venerabilis eius descendit frater. Qui totum diem in dei laudibus sacrisqꝫ collogijs ducētes incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperūt cibos. Cūqꝫ adhuc ad mēsam sederent: ⁊ inter sacra colloquia tardior se hora protraheret eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens. Queso te frater vt ista nocte me nō deseras vt vsqꝫ mane aliqd de celestis vite gaudijs loquamur. Cui ille respondit. Quid est qꝫ loqueris soror? manere extra cellam nullatenus possuꝫ. Tāta vero erat celi serenitas vt nulla in aere nubes appareret. Sāctimo

nialis autem femina cum verba fratris ne gātis audisset:insertas digitis manus sup mensam posuit:ꝛ caput in manibus omni potentem dn̄m rogatura declinauit. Cū qꝫ leuaret de mensa caput:tāta corruscatio nis ꝛ tonitrui virtus tantaqꝫ inundatio plu uie erupit. vt neqꝫ venerabilis benedictus neqꝫ fratres qui cū eo aderant. extra loci li men quo consederant:pedē mouere potuis sent. Sāctimonialis quippe femina. caput in manibus declinans: lachrymarum flu uium in mensam fuderat:per quas sereni tatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secu ta est. Sed tanta fuit conueniētia orationis ꝛ inundationis. vt de mensa iam caput cū tonitruo leuaret quatenus vnuꝫ idēqꝫ esset momentum:ꝛ leuare caput ꝛ pluuiā depo nere. Tūc vir dei inter corruscationes ꝛ toni trua:atqꝫ ingentis pluuie inundationeꝫ:vi dens se ad monasteriuꝫ non posse remeare cepit conqueri contristatus dicens:parcat tibi omnipotens deus soror:quid est qꝺ fe cisti? Cui illa respondit: Ecce rogaui te: ꝛ exaudire me noluisti.rogaui deuꝫ meum ꝛ

exaudiuit me. Modo ergo si potes egrede re: et me dimissa ad monasteriũ recede. Ipse autem exire extra tectum non valens: qui remanere sponte noluit in loco: mãsit inuitus. Sicq3 factuz est. vt totam noctem per uigilem ducerent: atq3 per sacra spiritalis vite colloqa. sese vicaria relatione faciarẽt. Qua de re dixi, euz voluisse aliquid: s3 minime potuisse. q2 si venerabilis viri mentez aspicimus: dubiũ nõ est: q eandem serenitatem voluerit in qua descenderat: permanere. S3 ptra hoc qđ voluit in virtute omnipote ntis dei ex femine pectore miraculũ venit. Nec miruz q plus illa femina que diu fratrem videre cupiebat in eodẽ tẽpore valuit. Quia enim iuxta iohannis vocem deus caritas est. iusto valde iudicio illa plus potuit. que amplius amauit. ¶ Petrus.

Fateor multuz placere quod dicis.

¶ De eo q sororis eius scolastice aiaz vidit in modũ colũbe in celuz tendentẽ. Ca. xxxviij. ¶ Greg.

Cumq3 die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam recessisset: vir dei ad monasteriuz rediit. Cũ ecce post

triduũ in cella ꝯsistẽs: eleuatis i aere oculis vidit eiusdem sororis sue animam de eius corpore. egressaꝫ in colũbe specie celi secreta penetrare. Qui tante eius glorie cõgaudens: omnipotẽti deo in hymnis ꝛ laudibꝰ gratias reddidit eiusqꝫ obituꝫ fratribus denũciauit. Quos etiaꝫ protinus misit vt eiꝰ corpꝰ ad monasteriũ deferrẽt atqꝫ in sepulchro quod sibi ipsi preparauerat ponerẽt. Quo facto cõtigit: vt quoꝝ mens vna semper in deo fuerat eoruꝫ quoqꝫ corpora nec sepultura separaret.

¶ Explicit de sancta scolastica. ¶ Quomodo mundum vniuersum in vnius solaris radij splendore conspexit. Cap. xxxix.

Alio quoqꝫ tẽpore seruãdus diaconus atqꝫ abbas eius monasterij quod in campanie partibus a liberio quondaꝫ patricio fuerat constructũ ad euꝫ visitationis gratia ex more conuenerat. ¶ Greg. Eiꝰ quippe monasteriuꝫ frequentabat vt quia idem quoqꝫ vir doctrina gratie celestis affluebat: dulcia sibi inuicem vite verba trãsfunderent: ꝛ suauem cibum celestis patrie quia adhuc perfecte gaudẽdo non poterãt

saltim suspirando gustarent. Cuȝ vero ho
ra iaȝ quietis exigeret vt mēbra sopori da-
ri debuissent in cuiusdā turris superiorib⁹
se venerabilis benedictus:in eius quoqȝ in
ferioribus se seruandus diaconus colloca
uit:quo.vȝ.in loco iferiora supioribus par
uus continuabat ascensus. Ante eandē ve-
ro turrem:largius erat habitaculuȝ in quo
vtriusqȝ discipuli quiescebāt. Cūqȝ vir do
mini benedictus adhuc quiescentibus fra-
tribus instans vigilijs nocturne orationis
tēpora preuenisset:ad fenestraȝ stans: ꝛ om
nipotentē dominum deprecans subito in tē
pesta noctis hora respiciens: vidit fusam lu
cem desuper cunctas noctis tenebras exfu
gasse tantoqȝ splēdore clarescere: vt diē vin
ceret lux illa que in tenebris radiasset. Mi
ra autē valde res speculatione secuta est: qꝛ
sicut post ipse narrauit: omnis etiam mun
dus velut sub vno solis radio collectus an
te oculos eius adductus ē. Qui venerabi-
lis pater dum intentam oculorum acieȝ in
hoc splendore corusce lucis infigeret vidit
germani capuani episcopi animaȝ in spera
ignea ab angelis in celum deferri. Tunc tā

iam hora tardio
ter sumamus cibi
ille respondit.
ad venerabilem
nus semper veni
so percepto :ad
Sed post hec co
spaciũ egissent.
carent. Consenti
uenire decreue
dum inuitauer
pergere modic
gius agerent
ambulátes
tez:z queqz po
delectabilia vid
ce aqua ecce p
quo possimus
leamus iter no
explere. Cum
ca oculis blan
tione psuasus.
tina vero hora
tatus autez

torio asperexerit breue fit ei oē, qđ creatū ē. qꝛ
quā luce visiōis itime mētis laxat̃ sin⁹ tm̄ q̄
expādit in deo vt suplioꝛ existat mūdo. Fit
uero ipi⁹ vidētis aia ēt sup semetipaʒ. Cūq̄
in dei lumie rapit̃ sup se i iterioꝛib⁹ āpliat̃
cū sub se ꝯspicit exaltata compꝛehēdit q̄ꝫ
breue sit. q̄ cōpꝛehēdē hūiliata nō poterat.
Vir ergo q ituerī globū igneū? angelos q̄q̄
ad celos redeūtes videbat. hec ꝓculdubio
cernere nō nisi in dei lumie poterat. Quid
itaq̄ mirū si mūdū an̄ se collectū vidit qui
sublenat⁹ in mētis lumie extra mūdū fuit?
Qđ aūt collect⁹ mūdus an̄ eius oculos dr̄:
nō celū ꝛ terra cōtracta sunt, sʒ vidētis aius
dilatatus: q in deo raptus videre sine diffi
cultate potuit oē qđ isra deū est. In illa er
go luce que exterioꝛib⁹ oculis fulxit lux in-
terioꝛ in mēte fuit que videntis aium qꝛ ad
superioꝛa rapuit: ei q̄ꝫ angusta essent aia in
feriora monstrauit. ¶ Petrus.

Videoꝛ mihi vtiliter non intellexisse q̄
dixeras: quando ex tarditate mea tan-
ta creuit expositio tua. Sed quia hec liqui
de meis sensibus infudisti. queso vt ad nar-
rationis oꝛdinem redeas.

do vt exuberaret oleū abūdāter. Ca.xxxiij.

Ua increpatione completa. sese cum hisdem fratribus in orationē3 dedit. In eo autem loco vbi cū fratribus orabat: vacuum erat ab oleo doliū z coopertū. Cū qꝫ sanct⁹ vir in oratiōe persisteret; cepit ope rimentum eiusdē dolij oleo excrescente sub leuari. Quo cōmoto atqꝫ subleuato oleū3 qđ excreuerat ora dolei trāsiens: pauimētū loci in quo incubuerant inundabat. Qđ be nedictus dei famulus vt aspexit: ꝓtin⁹ ora tionem compleuit: atqꝫ in pauimentū oleū fluere cessauit. Tunc diffidentē inobedien temqꝫ fratrem latius admonuit: vt fidem habere disceret z humilitatem. Idem vero frater salubriter correptus erubuit: qꝛ vene rabilis pater virtutem oipotentis dn̄i qua3 admonitione intimauerat: miraculis osten debat. Nec erat ia3 vt quisq̄3 de eius ꝓmis sionibus dubitare posset: qꝛ in vno eodēqꝫ momēto pro vitreo vase pene vacuo plenū oleo dolium reddidisset.

¶ Quo pacto monachū a demōe possessū
 Vgulti vbē sanu3 reddidit. C.xxxiiij.

Uadā die cū ad bti ioān̄is oratoriū

qd in ipsa montis celsitudine positū est per geret: ei antiqu⁹ hostis in mulo medici specie obuiā factus est: cornu ꝛ tripediā ferēs. Quem cū eū requisisset dicens quo vadis? ille respondit. Ecce ad fratres vado. potionem eis dare. Itaqꝫ perrexit venerabilis benedictus ad orationē: qua completa concitus rediit. Malignus vero spūs vnū seniorem monachum inuenit aquā haurientē: in quē statim ingressus est. eumqꝫ in terram proiecit ꝛ vehementissime vexauit. Quē cū vir dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret: ei solummodo alapam dedit: ꝛ malignū ab eo spūm protinus excussit: ita vt ad eum redire vlterius non auderet.

¶ Petrus.

Velim noscere si hec tanta miracula virtute semper orationis impetrabat: an aliqñ etiā solo voluntatis exibebat nutu.

¶ Qualr rusticū victū miserabilr aspiciēdo solū ei⁹ vincula dissoluit. C.xxxv. ¶ Gre.

Qui deuota mēte deo adherēt. cū rez necessitas exposcit. exhibē signa mō vtroqꝫ solēt: vt mira q̄qꝫ aliqñ ex p̄ce faciāt aliqñ ex potestate. Cū eni ioānes dicat, quot

quot aũt receperunt eũ: dedit eis potestatẽ fi lios dei fieri: qui filij dei ex ptãte sunt quid mirũ si signa facere ex ptãte valent? Quia enĩ vtroq modo miracula exhibeãt: testat petrus: qui tabitã mortuã orãdo suscitauit ananiã vo z saphyrã mẽtiẽtes morti incre pãdo tradidit. Neq enim eũ orasse in eoꝝ extinctiõe legit. sed solũmodo culpã quã ꝑpetrauerãt increpasse. Cõstat ergo q aliqñ hec ex potestate: aliqñ vo exhibent ex postu latione. dũ z istis vitã increpãdo abstulit: z illi reddidit orãdo.

Miraculum.

NAm duo quoq fidelis dei famuli benedicti facta nunc replico: in qbus apte clareat aliud hũc accepta diuinit9 ex potestate: aliud ex oratione potuisse. Gotthoꝝ quidã Zalla nomine perfidie fuit arriane. Qui totile regis eoꝝ tẽporibus ↄtra catholicos ecclesie religiosos viros ardore immanissime crudelitatis exarsit: ita vt quisquis ei clericus monachusue ante faciem venisset: ab eius manib9 viuus nullo modo exiret. Quadam vo die auaritie sue estu succensus in rapinã rerum inhians: dum quẽdam rusticum tormentis crudelibus affli

geret: eumq; per supplicia diuersa laniaret: victus penis rusticus sese res suas benedicto dei famulo cōmendasse professus est: vt dum hoc a torquēte creditur: suspensa interim crudelitate ad vitā hore rapperentur. Tūc idem Zalla cessauit rusticum tormentis affligere: sed eius brachia Loris fortib9 astringens: ante equum suum cepit impellere: vt quis esset bn̄dictus qui eius res suscepat demōstraret. Quem ligatis brachijs rusticus antecedēs: duxit ad sancti viri monasterium: eūq; ante ingressum celle soluz sedentem reppit ⁊ legentem. Eidem aūt subsequenti ⁊ seuienti Zalle rusticus dixit. Ecce iste est de quo dixeram benedictus pater. Quē dum feruido spiritu cum puerse mentis insania fuisset intuitus, eo terrore quo cōsueuerat acturum se existimans: magnis cepit vocibus clamare dicens. Surge surge ⁊ res istius rustici redde quas accepisti: ad cuius vocem vir dei protinus oculos leuauit a lectione: eūq; intuitus mox etiam rusticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset: miro modo tanta celeritate ceperunt illiga-

ta brachijs lora deuoluere. vt dissolui tam concite nulla hoiu3 festinatione potuissent. Cuq3 is qui ligatus venerat cepisset subito astare solutus. ad tante potestatis vi3 tremefactus Zalla ad terram corruit:7 ceruicē crudelitatis rigide ad eius vestigia inclinās orationibus se illius ꝯmendauit. Uir aute3 sanctus a lectione minime surrexit. sed vocatis fratribus introrsus tolli vt benedictionem acciperet precepit. Quē ad se reductū: vt a tante crudelitatis insania quiescere deberet admonuit. Qui fractus recedens:nil vlterius petre a rustico presumpsit. quem vir dei non tangendo :sed respiciendo soluerat. Ecce est petre qđ dixi.quia hi qui omnipotēti deo familiariter seruiunt :aliquādo mira facere ēt ex potestate possunt. Qui eni ferocitate3 gothi terribilis sedēs repssit: lora vo nodosq3 ligature que inocētis brachia astrinxerant oculo dissoluit :ipsa miraculi celeritate idicat q? ex potestate accepat habere qđ fecit. Rursus quoq3 q̄le quātū q3 miraculū orādo valuit obtiere subiūgā;

¶ Quomodo infantem cuiusdam rustici iam mortuum exsuscitauit. Ca.xxxvij.

Quadā die cum fratribus ad agri ope ra fuerat egressus: quidaʒ vero rusticus defuncti filij corpus in vlnis ferens orbitatis luctu estuans: ad monasteriū venit: benedictū patrem quesiuit. Cui cum dictū esset; q᷑ idem pater cum fratribus in agro moraretur: protinus ante monasterij ianuā corpus extincti filij proiecit. ⁊ dolore turbatus ad inueniendum venerabilem patrem: se ꝯcitus in cursum dedit. Eadem vero hora vir dei ab agri opere iam cū fratribus reuertebatur: quem mox vt orbatus rusticus aspexit: clamare cepit. redde filium meum redde filium meū. Vir auteʒ dei in hac voce substitit dicens. Nunquid ego tibi filiuʒ tuū abstuli? Cui ille rn̄dit Mortuꝰ ē veni resuscita eū. Qd̄ mox vt dei famulꝰ audiuit: valde ꝯtristatꝰ est dicēs. Recedite frēs recedite. hec nr̄a nō sunt sʒ sanctoꝝ apl'oꝝ. sunt. Quid nobis onera vultis iponere: que nō possumꝰ portare? At ille quē nimius cogebat dolor in sua petitiōe ꝑstitit: iurās qd̄ nō recederet nisi eiꝰ filiū resuscitaret. Quē mox dei famulꝰ inquisiuit dicēs vbi est? Cui ille rn̄dit. Ecce corpus eiꝰ ad ianuaʒ monasterij

iacet. Ubi dum vir dei cum fribus venisset flexit genua: & super corpusculum infantis incubuit: seseq; erigens ad celum palmas tetendit dicens. Dñe non aspicias peccata mea: sed fidé hois huius: qui resuscitari filium suuz rogat. & redde in hoc corpusculo aiaz quã abstulisti. Uix in oĩone verba cõpleuerat: & regrediente aia ita corpusculum pueri omne ɔtremuit: vt sub oculis omniũ qui aderant apparuerit: ɔcussione mirifica: tremẽdo palpitasse. Cuius mox manuz tenuit & eum patri viuentẽ atq; incolumẽ dedit. Liquet petre quia hoc miraculũ in potestate nõ habuit. qd prostratus petijt: vt exhibere potuisset. ¶ Petrus.

SIc cuncta esse vt asseris ɔstat patenter qz verba que proposueras rebus probas. Sed queso te indices. si sancti viri oĩa que volunt possunt: & cũcta impetrant que desiderant obtinere. ¶ Gregorius.

QUisnam erit petre in hac vita paulo sublimior qui de carnis sue stimulo ter dñm rogauit: & tñ qd voluit obtinere nõ valuit? Ex qua re necesse est vt tibi de venerabili patre bñdicto narrem: qz fuit qddaz

qd voluit

quod voluit sed nō valuit implere.

¶ Hic incipit vita ⁊ transitus sancte Scolastice virginis. scilicet sororis sue ⁊ quomodo oratu intentissimo largissimas induxit pluuias. Cap. xxxvij.

Soror nāqꝫ beatissimi benedicti scolastica nomine omnipotēti dn̄o ab ipso infantie tempore dedicata, ad eum semel per annū venire cōsueuerat ad quā vir dei non lōge extra ianuā in possessione monasterij descendebat. Quadā vero die venit ex more atqꝫ ad eā cum discipulis venerabilis eius descendit frater. Qui totum diem in dei laudibus sacrisqꝫ collogijs ducētes incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperūt cibos. Cūqꝫ adhuc ad mēsam sederent: ⁊ inter sacra colloquia tardior se hora protraheret eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens. Queso te frater vt ista nocte me nō deseras vt vsqꝫ mane aliqd de celestis vite gaudijs loquamur. Cui ille respondit. Quid est ꝙ loqueris soror? manere extra cellam nullatenus possū. Tāta vero erat celi serenitas vt nulla in aere nubes appareret. Sāctimo

nialis autem femina cum verba fratris ne gãtis audisset: insertas digitis manus sup mensam posuit: ꝛ caput in manibus omni potentem dñm rogatura declinauit. Cũ qꝫ leuaret de mensa caput: tãta corruscatio nis ꝛ tonitrui virtus tantaqꝫ inundatio plu uie erupit. vt neqꝫ venerabilis benedictus neqꝫ fratres qui cũ eo aderant, extra loci li men quo considerant: pedẽ mouere potuis sent. Sãctimonialis quippe femina, caput in manibus declinans: lachrymarum flu uium in mensam fuderat: per quas sereni tatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secu ta est. Sed tanta fuit conueniẽtia orationis ꝛ inundationis. vt de mensa iam caput cũ tonitruo leuaret quatenus vnuꝫ idẽqꝫ esset momentum: ꝛ leuare caput ꝛ pluuiã depo nere. Tũc vir dei inter corruscationes ꝛ toni trua: atqꝫ ingentis pluuie inundationeꝫ: vi dens se ad monasteriuꝫ non posse remeare cepit conqueri contristatus dicens: parcat tibi omnipotens deus soror: quid est qđ fe cisti? Cui illa respondit. Ecce rogaui te: ꝛ exaudire me noluisti, rogaui deuꝫ meum ꝛ

exaudiuit me. Modo ergo ſi potes egrede
re: ⁊ me dimiſſa ad monaſteriũ recede. Jpſe
autem exire extra tectum non valens: qui
remanere ſponte noluit in loco: mãſit inui-
tus. Sicq; factuȝ eſt. vt totam noctem per
uigilem ducerent: atq; per ſacra ſpiritalis
vite colloq. ſeſe vicaria relatione ſaciarēt.
Qua de re dixi, euȝ voluiſſe aliquid: ſȝ mi-
nime potuiſſe. qꝛ ſi venerabilis viri menteȝ
aſpicimus: dubiũ nõ eſt: ꝙ eandem ſereni-
tatem voluerit in qua deſcenderat: perma-
nere. Sȝ ꝯtra hoc qð voluit in virtute om-
nipotentis dei ex femine pectoꝛe miraculũ
venit. Nec miruȝ ꝙ plus illa femina que
diu fratrem videre cupiebat in eodē tēpoꝛe
valuit. Quia enim iuxta iohannis vocem
deꝰ caritas eſt. iuſto valde iudicio illa plus
potuit. que amplius amauit. ¶ Petrus.
Fateoꝛ multuȝ placere quod dicis.
¶ De eo ꝙ ſoꝛoꝛis eius ſcolaſtice
aiaȝ vidit in modũ colũbe in celuȝ
tendentē. Ca. xxxviij. ¶ Greg.
Cumq; die altero eadem venerabilis
femina ad cellam pꝛopꝛiam receſſiſſet:
vir dei ad monaſteriuȝ rediit. Cũ ecce poſt

triduū in cella ꝯsistēs: eleuatis i aere oculis vidit eiusdem sororis sue animam de eius corpore. egressaꝫ in colūbe specie celi secreta penetrare. Qui tante eius glorie cōgaudens: omnipotēti deo in hymnis ꝛ laudibꝰ gratias reddidit eiusqꝫ obituꝫ fratribus denūciauit. Quos etiaꝫ protinus misit vt eiꝰ corpꝰ ad monasteriū deferrēt atqꝫ in sepulchro quod sibi ipsi preparauerat ponerēt. Quo facto cōtigit: vt quoꝝ mens vna semper in deo fuerat eoruꝫ quoqꝫ corpora nec sepultura separaret.

¶ Explicit de sancta scolastica. ¶ Quomodo mundum vniuersum in vnius solaris radij splendore conspexit. Cap. xxxix.

Alio quoqꝫ tēpore seruā ¶ Greg. dus diaconus atqꝫ abbas eius monasterij quod in campanie partibus a liberio quondaꝫ patricio fuerat constructū ad euꝫ visitationis gratia ex more conuenerat. Eiꝰ quippe monasteriuꝫ frequentabat vt quia idem quoqꝫ vir doctrina gratie celestis affluebat: dulcia sibi inuicem vite verba trāsfunderent: ꝛ suauem cibum celestis patrie quia adhuc perfecte gaudēdo non poterāt

saltim suspirando gustarent. Cuȝ vero ho
ra iaȝ quietis exigeret vt mébra sopori da-
ri debuissent in cuiusdã turris superiorib9
se venerabilis benedictus: in eius quoqȝ in
ferioribus se seruandus diaconus colloca
uit: quo.vȝ.in loco iferiora supioribus par
uus continuabat ascensus. Ante eandé ve-
ro turrem: largius erat habitaculuȝ in quo
vtriusqȝ discipuli quiescebãt. Cũqȝ vir do
mini benedictus adhuc quiescentibus fra-
tribus instans vigilijs nocturne orationis
tépora preuenisset: ad fenestraȝ stans: ⁊ om
nipotenté dominum deprecans subito in té
pesta noctis hora respiciens: vidit fusam lu
cem desuper cunctas noctis tenebras exfu
gasse tantoqȝ splẽdore clarescere: vt dié vin
ceret lux illa que in tenebris radiasset. Mi
ra auté valde res speculatione secuta est: qr
sicut post ipse narrauit: omnis etiam mun
dus velut sub vno solis radio collectus an
te oculos eius adductus é. Qui venerabi-
lis pater dum intentam oculorum acieȝ in
hoc splendore corusce lucis infigeret vidit
germani capuani episcopi animaȝ in spera
ignea ab angelis in celum deferri. Tunc tã

ti sibi testē volens adhibere miraculi: seruā dum diaconem iterato'bis terq3 eius noie cu3 clamoris magnitudine vocauit. Cūq3 ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus: ascendit respexit partēq3 iam lucis exiguā vidit. Cui tanto hoc obstupescenti miraculo: vir dei per ordinem que fuerant gesta narrauit. Statimq3 in casinum castru3 religioso viro theoprobo mādauit vt ad capuanā vrbē sb eadē nocte trāsmitteret τ qd de germano epo agere๕ agnoscēt τ idicaret. Factūq3 est τ reuerendissimū viru3 germanu3 epm is qui missus fuerat ia3 defunctū reperiret τ requirens subtiliter agnouit eodē momēto fuisse illius obitū quo vir dñi eius agnouit ascensum. ¶ Petrus.

Mira res valde τ vehemēter stupenda. S3 hoc qđ dictū est. q2 añ oculos ipsius q̄si sub vno solis radio. collect⁹ ois mūdus adduct⁹ est: sicut nunq̄ expert⁹ su3. ita nec conijcere scio quo ordine fieri potest. vt mūdus ois ab hoie vno videa๕. ¶ Gre.

Fixū tene petre qđ loquor: q2 aie vidēti creatorē angusta est ois creatura. Quātūli3 eteni pa๕ de luce crea-

torls aſpexerit breue fit ei oē, qḋ creatū ē. q2 ipſa luce viſiōis itīme mētis laxaṫ fin⁹ tūc expādiṫ in deo vt ſuperior exiſtat mūdo. Fit ∗o ipſi⁹ vidētis aīa ēt ſup ſemetipſaz. Cūqz in dei lumie rapiṫ ſup ſe i iteriorib⁹ āpliaṫ ⁊ cū ſub ſe pſpicit exaltata comprehēdit q̄z breue ſit. q̄ cōprehēdē hūiliata nō poterat. Uir ergo q ītueri globū igneū⁊ angelos q̄qz ad celos redeūtes videbat. hec pculdubio cernere nō niſi in dei lumie poterat. Quid itaqz mirū ſi mūdū añ ſe collectū vidit qui ſubleuat⁹ in mētis lumie extra mūdū fuit? Qḋ aūt collect⁹ mūdus añ eius oculos dr: nō celū ⁊ terra cōtracta ſunt, ſz vidētis aīus dilatatus: q in deo raptus videre ſine diffi cultate potuit oē qḋ iſra deū eſt. In illa er go luce que exteriorib⁹ oculis fulxit lux in terior in mēte fuit que videntis aīum q2 ad ſuperiora rapuit: ei q̄z anguſta eſſent aīa in feriora monſtrauit. ¶ Petrus.

Ideor mihi vtiliter non intellexiſſe q̄ dixeras: quando ex tarditate mea tan tū creuit expoſitio tua. Sed quia hec liqui de meis ſenſibus infudiſti. queſo vt ad nar rationis ordinem redeas.

¶ Quemadmoduȝ regulaȝ monachoꝛuȝ oi pͤcipua scitate ꝯscripsit. Ca. xl. ¶ Gre.

Libet petre adhuc ꝺ hoc venerabili patre multa narrare: sed quedā eius studiose pꝛetereo. quia ad alioꝛuȝ gesta voluēda festino. Hoc autem nolo te lateat ꝙ vir dei inter tot miracula quibus in mūdo claruit: doctrine quoqꝫ verbo nō mediocriter fulsit. Nam scripsit monachoꝛum regulaȝ discretione pꝛecipuam: sermone luculentaȝ. Cuius siquis velit subtilius moꝛes vitāqꝫ cognoscere: potest in eadē institutione regule omnis magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter do e: ꝗꝫ vixit.

¶ Qualiter vel quomodo moꝛtis sue diē pnūciauit ⁊ pn̄tibus ⁊ absentibus discipulis. Ca. xlj.

Eodē vero anno quo de hac vita erat exiturus. quibusdam discipulis secuȝ conuersantibus: quibusdam longe manētibus sanctissimi sui obitus denūciauit diē. Pꝛesentibus indicens: vt audita per silentiū tegerent: absentibus idicās qꝺ vel quale signum eis fieret: quando eius anima de coꝛpoꝛe exiret. Ante sextum sui vero exitus

diez aperiri sibi sepulturã iubet. Qui mox correptus febribus: acri cepit ardore fatigari. Cũq; per dies singulos languor ingrauesceret. sexto die portari se in oratoriũ a discipulis fecit. ibiq; exitum suum dñici corporis z sanguinis pceptione muniuit: atq; inter discipulorum manus imbecilla membra sustentans: erectis in celuz manibus stetit: z vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Qua. s. die duob⁹ de eo fratribus vni in cella commoranti. alteri autem lõgius posito reuelatio vni⁹ atq; indissimilis visionis apparuit. Viderũt namq; quia strata pallijs: atq; innumeris corrusca lampadibus via recto orientis tramite ab eius cella in cellũ vsq; tendebatur. Cui venerãdo habitu vir desuper clarus assistẽs: cui⁹ esset via quã cernerent inquisiuit. Illi autẽ se nescire pfessi sunt. Quib⁹ ipse ait. Hec est via qua dilectus dño celum benedictus ascẽdit. Tunc itaq; scti viri obituz sicut pñtes discipuli viderunt: ita absentes ex signo qd eis pdictũ fuerat agnouerũt. Sepult⁹ vero ẽ i oratorio bti ioãnis baptiste qd destructa ara appollinis ipe ꝯstruxit; Qui z i eo

specu in quo prius sublat⁹ habitauit,nūc vs
q; si petētiū fides exigat. miraclis corruscat.
¶ Qualiter quedam vesana ꝛ mēte capta mulier in specu sancti benedicti per noctē quiescēs restituta ē mēti itegre. Ca. xlij.

NUper nāq; est res gesta quam narro: quia queda; mulier mentecapta. du; sensum funditus perdidisset: per montes ꝛ valles ꝛ siluas ꝛ campos die noctuq; vagabatur ibiq; tantūmodo quiescebat vbi hanc quiescere lassitudo coegisset.

QUadam vero die du; insana femina vaga nimiu; erraret: ad beati viri benedicti patris specu; deuenit, ibiq; nesciēs ingressa māsit. Facto autē mane, ita sanato sensu egressa est. ac si eam nunq̄ insania capitis vlla tenuisset. Que omni vite sue tempore in eadem qua; acceperat sanitate permansit. ¶ Petrus.

QUid namq; esse dicimus qd plerūq; in ipsis quoq; patrocinijs martyru; sic esse sentimus vt non tanta per sua corpora quanta beneficia per reliquias ostēdant atq; illic maiora signa faciant vbi minime per semetipsos iacent. ¶ Gregorius.

Ubi in suis corporibus sancti martyres iacent dubiuz petre non est q mul
ta valeant signa monstrare: sicut & faciunt
& pura mente querentibus innumera mira
cula ostendunt. Sed quia ab infirmis po
test mentibus dubitari: vtrum ne ad exau
diendu3 ibi presentes sint vbi constat quia
in suis corpibus non sint. ibi eos necesse est
maiora signa ostendere vbi de eorũ presen
tia potest mens infirma dubitare. Quo
rum vero mens in deo fixa est. tanto ma
gis habet fidei meritum: quanto illic eos
nouit & non iacere corpore: & tamen non de
esse ab exauditione. Unde ipsa quoq3 veri
tas vt fidem discipulis augeret dixit: si nõ
abiero. paraclitus nõ veniet ad vos. Cum
enim constet quia paraclitus spiritus ex pa
tre semper procedat & filio cur se fili⁹ reces
surum dicit vt ille veniat. qui a filio nunq̃
recedit? S3 quia discipuli in carne dominũ
cernentes: corporeis hunc semper oculis vi
dere sitiebant. recte eis dicitur nisi ego abie
ro paraclitus nõ veniet: ac si aperte dicere
tur. Si corpus non subtrao: qui sit amor
spiritus non ostendo. Et nisi me desieritis

corporaliter cernere:nunquam me discitis spiritualiter amare. ¶ Petrus: ¶ Placet quod dicis. ¶ Grego.

Aliquantum iam a locutione cessandum est:vt si ad aliorũ miracula enarranda tendimus loquendi vires interim per silentium reparemus.

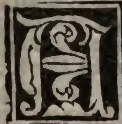
¶ Explicit secundus liber Dyalogorum bti gregorij pape de vita et miraculis beatissimi patris benedicti abbatis.

·S· PLACIDVS
S·BENE DICTVS
S·MAVRVS
AVS CVL TA
ILLI PRE CEP

¶ In nomine domini nostri. Jesu christi. incipit prologus regule sanctissimi; patris nostri Benedicti abbatis eximij confessoris patris monachorum.

Ausculta o fili pcepta magistri: ꝛ inclina aurez cordis tui ꝛ admonitionem pij patris lib enter excipe: ꝛ efficaciter comple: vt ad euz per obedientie laborem redeas: a quo per inobedientie desidiam recesseras. Ad te ergo nunc meus sermo di

domini docebo vos. Currite duʒ lumē vi-te habetis ne tenebre mortis vos cōprehen dant. Et querens dominus in multitudine populi sui cui hec clamat operarium suum iterum dicit. Quis est homo qui vult vitā ꝛ cupit dies videre bonos. Quod si tu audiens respōdeas: ego: dicit tibi deus. Si vis habere verā ꝛ perpetuam vitam prohibe linguam tuam a malo. ꝛ labia tua ne loquantur dolum: diuerte a malo ꝛ fac bonum: inquire pacem ꝛ sequere eam. Et cum hec feceritis oculi mei super vos: ꝛ aures mee ad preces vestras. Et anteq̄ me inuocetis dicā ecce adsuʒ. Quid dulcius nobis hac voce domini inuitantis nos fratres charissimi? Ecce pietate sua demonstrat nobis dominus viam vite.

SUccinctis ergo fide vel obseruantia bonorum actuum lumbis nostris: ꝛ calciatis in preparatione euangelij pacis pedibus pergamus itinera eius vt mereamur eū qui nos vocauit in regno suo videre. In cuius regni tabernaculo si volumus habitare nisi illuc bonis actibus currendo minime peruenitur. Sed interrogemus cuʒ pro

pheta dominum dicētes ei. Dn̄e quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mōte sancto tuo? Post hanc interrogationē fratres audiamus dominū respondentem et ostendentem nobis viā ipsius tabernaculi: et dicentem. Qui ingredit sine macula et operatur iustitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolū in lingua sua: qui non fecit proximo suo malum. et opprobriū nō accipit aduersus proximum suum. Qui malignum diabolum aliqua suadentē sibi cū ipsa suasione sua a conspectib⁹ cordis sui respuens deduxit ad nihilum. et paruulos cogitat⁹ eius tenuit et allisit ad Christum.

QUi timēt dominū de bona obseruātia sua non se reddunt elatos sed ipsa in se bona non a se posse sed a domino fieri existimantes: operantem in se dominū magnificant: illud cum propheta dicentes. Non nobis domine, nō nobis: sed nomini tuo da gloriā. Sicut nec paulus apostolus de predicatione sua sibi aliquid imputauit dicēs. Gratia dei sum id quod sum. Et iterū ipse dicit: qui gloriatur in domino glorietur:

Unde & dominus in euangelio ait: qui audit verba mea hec & facit ea similabo eũ viro sapienti: qui edificauit domum supra petram. Venerunt flumina: flauerunt venti & impegerunt in domum illam & non cecidit. quia fundata erat supra petraꝫ. Hec cõplens dominꝰ expectat quotidie his suis sãctis monitis factis nos respondere debere. Ideo nobis propter emendationẽ malorũ huius vite dies ad inducias relaxantur: dicente apostolo. An nescis quia patiẽtia dei ad penitentiam te adducit? Nam pius dominus dicit. Nolo mortem peccatoris sed vt magis cõuertatur & viuat. Cum ergo interrogassemus dominum fratres de habitatore tabernaculi eius audiuimus habitandi preceptum. Sed si compleamus habitatoris officium erimus heredes regni celorũ.

ERgo preparanda sunt corda nostra & corpora sancte preceptorum obedientie militatura. & quod minꝰ habet in nobis natura possibile rogemus dominuꝫ vt gratie sue iubeat nobis adiutorium ministrare. Et si fugientes gehenne penas ad vitam volumus peruenire perpetuã: dum adhuc

vacat ꝛ in hoc corpore sumus: ꝛ hec omnia per hanc lucis vitam vacat implere: curren dum ꝛ agenduꝫ est modo quod in perpetuum nobis expediat. Constituenda est ergo a nobis dominici scola seruitij. in qua institutione nihil asperum nihilq́ꝫ graue nos cōstituturos speramus. Sed ꝛ siquid paululum restrictius dicente equitatis ratione ꝓpter emendationē vitiorꝫ vel conseruationē caritatis processerit. nō ilico pauore perteritus refugias viaꝫ salutis: que non est nisi angusto initio incipiēda. Processu vero cōuersationis ꝛ fidei dilatato corde inenarrabili dilectionis dulcedīe curritur via mandatoꝝ dei. Ut ab ipsi⁹ nūq̄ꝫ magisterio discedētes i ei⁹ doctrīa vsq́ꝫ ad mortē i mōasterio ꝑseuerātes passiōib⁹ xp̄i ꝑ patiētia ꝑticipemus vt regni ei⁹ mereamur eē ꝯsortes. Amē.
¶ Incipit regula eiusdē. ¶ De generib⁹ vel vita monachoꝝ. Ca. j.

Onachorū quattuor genera eē manifestū est. Primū cenobitaꝝ: h̄ ē mōasteriale militans sub regula vel abbate Deide scd̄m gen⁹ ē anachori

tariū. i. heremitarū. Hoꝝ qui non conuersio
nis feruore nouitio sed mōasterij probatio
ne diuturna didicerunt cōtra diabolū mul
torum solatio iā docti pugnare. ꝛ bene in
structi fraterna ex acie ad singularē pugnā
heremi. securi iam sine consolatione alterius
sola manu vel brachio contra vitia carnis:
vel cogitationū deo auxiliante, pugnare suf
ficiunt. Tertium vero monachorum teterri
mum genus est sarabaitarum. qui nulla re
gula approbati: experientia magistra sicut
aurum fornacis. sed in plumbi natura mol
liti adhuc operibus seruantes seculo fidem
mentiri deo per tonsuram noscuntur. Qui
bini aut terni aut certe singuli sine pastore,
non dominicis sed suis inclusi ouilibus pro
lege eis est desideriorum voluptas. Cum
quicquid putauerint vel elegerint hoc di
cunt sanctum. ꝛ noluerint. hoc putant non
licere. Quartum vero genus est monacho
rum: quod nominatur gyrouagum: qui
tota vita sua per diuersas prouincias: ter
nis aut quaternis diebus per diuersorum
cellas hospitantur. Semper vagi ꝛ nunq̄
stabiles: ꝛ proprijs voluptatibus ꝛ gule il

lecebris seruientes: et per omnia deteriores sarabaitis. De quorum omnium horũ miserrima conuersatiõe melius est silere q̃ loqui. His ergo omissis ad cenobitarum fortissimum genus disponendum adiuuante domino veniamus.

¶ Qualis debeat esse abbas. Ca. ij.

Abbas qui preesse dignus est monasterio semper meminisse debet quod dicitur: et nomen maioris: factis iplere. Christi enim agere vices in monasterio creditur quãdo ipsius vocatur prenomine. Dicente apostolo. accepistis spiritũ adoptionis filiorũ. in quo clamamus abba pater. Ideoq abbas nihil extra preceptũ domini quod absit debet docere aut constituere aut iubere. Sed iussio eius vel doctrina fermentũ diuine iustitie in discipulorum mentibus conspergatur. Memor sit semper abbas quia doctrine sue vel discipulorum obedientie vtrarumq rerum in tremendo iudicio dei faciẽda erit discussio. Sciatq abbas culpe pastoris incumbere quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantum iterum liber erit si inquieto vel

inobedienti gregi pastoris fuerit omnis di-
ligentia attributa. z morbidis earum actib⁹
vniuersa fuerit cura exhibita: pastor earum
in iudicio domini absolutus. dicat cuȝ pro
pheta domino. Justitiam tuam non abscō
di in corde meo veritatem tuam z salutare
tuum dixi ipsi aūt contemnentes spreuerūt
me. Et tunc demum inobedientibus cure
sue ouibus pena sit eis preualēs ipsa mors.
Cum ergo aliquis suscipit nomen ab-
batis duplici debet doctrina suis pes-
se discipulis. idest omnia bona z sancta fa-
ctis ampliusꝗ̄ verbis ostendere. Ut capaci
bus discipulis mandata domini verbis ꝓ
ponat. Duris vero corde z simplicioꝛib⁹ fa
ctis diuina precepta demōstret. Omnia ve
ro que discipulis docuerit esse contraria in
suis factis indicet non agenda: ne alijs pre-
dicans ipse reprobus inueniatur. Ne quan
do illi dicat deus peccāti: quare tu enarras
iustitias meas: z assumis testamentum me-
um per os tuum? Tu vero odisti disciplinā
z proiecisti sermōes meos pro te. Et qui in fra
tris tui oculo festucam videbas in tuo tra-
bem nō vidisti. Non ab eo persona in mo

nasterio discernatur. Non vnus plus amet ꝙ alius. nisi quē in bonis actibus. aut obedientia inuenerit meliorem. Non preponatur ingenuus ex seruitio conuertenti nisi aliqua ratiōabilis cā existat. Quod si ita instìcia dictante abbati visū fuerit de cuiuslibet ordine id faciat: sin alias propria teneāt loca. Quia siue seru⁹ siue liber oēs in xp̄o vnū sumus: ꝛ sub vno dn̄o equalem seruitutis militiā biaulamus. Quia nō est apud deum personarū acceptio solummodo in hac parte apud ipsū discernimur. si meliores ab alijs in operib⁹ bonis ꝛ humiles inueniamur.

Ergo equalis sit omnibus ab eo caritas: vna prebeatur omnibus secundū merita disciplina. In doctrina namq; sua abbas apostolicā debet illā semper formaꝫ seruare in qua dicit. argue obsecra icrepa. i. miscens tēporibus tēpora terroribus blandimenta dirū magistri piū patris ostēdat affectū. i. indisciplinatos ꝛ inquietos debet durius arguere. Obedientes autem ꝛ mites ꝛ patientes vt in melius proficiant obsecrare. Negligentes autē ꝛ contemnentes vt in-

crēpet ⁊ corripiat ammonemus. Neq3 dissi
mulet peccata delinquentiu3: sed mox vt ce
perint oriri radicitus ea vt preualet ampu-
tet memor periculi hely sacerdotis de sylo.
Et honestiores quidem atq3 intelligibiles
animos prima vel secunda animonitiōe ver
bis corripiat. Improbos aute3 ⁊ duros ac
superbos vel inobediētes verber vel corpo
ris castigatione: in ipso initio peccati choer-
ceat. Sciēs scriptu3. stultus verbis non cor
rigitur. Et iterum: percute filium tuum vir-
ga: ⁊ liberabis animam eius a morte.
Meminisse debet semp abbas qđ ē me-
minisse qđ dicitur ⁊ scire quia cui plus cō-
mittitur plus ab eo exigitur. Sciatq3 q3 dif
ficilem ⁊ arduam rem suscepit regere ani-
mas ⁊ multorum seruire moribus. Et aliu3
quidem blandimentis. Aliu3 vero increpa
tionib9. Alium suasionib9 ⁊ secundu3 vni-
uscuiusq3 qualitatem vel intelligentiam. ita
se omnib9 cōformet ⁊ aptet: vt nō solū detri
menta gregis sibi commissi non patiat: ve-
rum etiam in augmentatione boni gregis
gaudeat. Ante omnia ne dissimulans aut
paruipendēs salutem animarū sibi cōmissa

rum plus gerat sollicitudinē de rebus trāsitorijs atq3 terrenis ⁊ caducis sed semper cogitet quia animas suscepit regendas. de quibus ⁊ rationem redditurus est. Et ne causetur de minori forte substātia meminerit scriptu3. Primum querite regnum dei ⁊ iustitia3 eius ⁊ hec omnia adijcientur vobis. Et iterum: nihil deest timentibus eu3. Sciatq3 quia qui suscipit animas regēdas preparet se ad rationē reddēdam. Et quantū sub cura sua fratrū se habere scierit numerū agnoscat pro certo quia in die iudicij ipsarū omnium animarum est redditurus dño rationē sine dubio addita ⁊ sue anime. Et ita timens semper futura3 discussione3 pastoris de creditis sibi ouibus, cum de alienis ratiocinijs cauet redditur de suis sollicitus. Et cū de admonitiōib⁹ suis emēdationē alijs subministrat: ipse efficit a vitijs emēdat⁹.

¶ De adhibēdis ad ꝯsiliu3 fratrib⁹. C. iij.

Quotiens aliqua precipua agēda sunt in monasterio. cōuocet abbas omnē ꝯgregationem: ⁊ dicat ipse vnde agitur. Et audiens consiliū fratrū tractet apud se prudēter ⁊ q̄d vtilius iudicauerit faciat. Ideo

autē omnes ad consilium vocari diximus: quia sepe iuniori dñs reuelat: qđ meli⁹ est. Sic autē dent fratres consilium cuȝ omni humilitatis subiectione vt non presumant procaciter defendere qđ eis visum fuerit. sed magis in abbatis pēdeat arbitrio. ⁊ qđ salubrius esse iudicauerit ei cūcti obediant. Sȝ sicut discipulis conuenit obedire magistro: ita ⁊ ipsum prouide ⁊ iuste ꝯdecet cūcta disponere. In omnibus igitur omnes magistram sequantur regulam. neq̧ ab ea temere declinetur a quoq̃ȝ. Nullus in monasterio proprij sequatur cordis voluntateȝ. Neq̧ presumat quisquā cū abbate suo proterue intus aut foris monasterium cōtendere. Quod si presumpserit regulari discipline subiaceat. Ipse tamen abbas cū timore dei ⁊ obseruatione regule omnia faciat. Sciēs se ꝑculdubio de oībus iudicijs suis equissimo iudici deo rationē redditurūȝ. Si qua vero minora agenda sunt in monasterij vtilitatibus senioꝝ tantum vtatur cōsilio. Sicut scriptum est. Omnia fac cum consilio ⁊ post factum non penitebis.

¶ Que sūt istrumēta bonoꝝ operū. C. iiij.

In primis dominū deum diligere ex toto corde tota anima tota virtute. Deinde proximum tanq̄ꝫ seipsuꝫ. Deinde non occidere. nō adulterare non facere furtum non concupiscere non falsuꝫ testimonium dicere. Honorare omnes homines ⁊ quod sibi fieri quis non vult alij ne faciat. Abnegare semetipsum sibi vt sequatur christum. Corpus castigare Delitias non amplecti. Jeiunium amare. Pauperes recreare. Nuduꝫ vestire. infirmum visitare. mortuuꝫ sepelire. In tribulatione subuenire Dolentem consolari. A seculi actibus se facere alienū. Nihil amori christi preponere. Iram non perficere. Iracūdie tempus nō reseruare.. Dolum i corde nō tenere. Pacem. falsam nō dare. Caritateꝫ non derelinquere. Nō iurare omnino ne forte periuret. veritateꝫ ex corde ⁊ ore proferre. Malū pro malo non reddere. Iniuriam non facere: sed ⁊ factam patienter sufferre. Inimicos diligere. Maledicentes se non remaledicere: sed magis benedicere. Persecutionem propter iustitiam sustinere. Nō esse superbuꝫ. Non vinolentum. Non multuꝫ edacem. Non somnolē

tum. Non pigrum non murmurosum. Nō detractorem. Spem suam deo cōmittere bonum aliquod in se cum viderit deo applicet non sibi. Malum vero semper a se factum sciat et sibi reputet. Diem iudicij timere gehennam expauescere. Vitam eternam omni cōcupiscentia spirituali desiderare. Mortem quotidie ante oculos suspectam habere. Actus vite sue oi hora custodire. In oi loco deū se respicere pro certo scire. Cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad xpm allidere et seniori spirituali patefacere.

Os suum a malo vel prauo eloquio custodire. Multum loqui non amare Verba vana aut risui apta nō loqui. Risū multum aut excussum non amare. Lectiones sanctas libenter audire. Oratiōi frequēter incumbere. Mala preterita cum lachrymis vel gemitu quotidie in oratōe deo cōfiteri. De ipsis malis de cetero emēdare. Desideria carnis non perficere. Voluntatem propriam odire. Preceptis abbatis in omnibus obedire etiam si ipse quod absit aliter agat. Memor illius dominici precepti. Que dicunt facite que autem faciunt facere

nolite. Non velle dici sanctuz anteq̃ʒ sit sed prius esse quo verius dicatur. Precepta dei factis quottidie adimplere. Castitatez amare. Nullum odire: Zelum ⁊ inuidiam non habere. Contentionem non amare. Elationez fugere: seniores venerari. Juniores diligere in xp̄i amore. Pro inimicis orare. Cū discordātibus ante solis occasuz in pacē redire. Et de dei misericordia nūq̃ʒ desperare. Ecce hec sunt instrumēta artis spiritualis. Que cū fuerint a nobis die noctuqʒ incessabiliter adimpleta: ⁊ in die iudicij recōsignata. illa merces nobis a domino recompensabitur. quā ipse pmisit. Quod oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascēdit q̃ ōparauit deus his q diligūt eū. officina vero vbi hec oīa diligēter opemur claustra sunt mōasterij ⁊ stabilitas i ɔgregatōe.

¶ De obedientia discipulorum. Ca. v.

PRimus humilitatis gradus est obedientia sine mora. Hec conuenit his qui nihil sibi christo carius existimant propter seruitium sanctuz quod professi sunt seu ppter metum gehenne vel gloriam vite eterne. mox vt aliquid impatum a maiore fuerit ac si

rit ac si diuinitus imperetur moraȝ pati ne
sciunt in faciēdo. De quibus dominus di
cit. Obauditu auris obediuit mihi. Et iteȝ
dicit doctorib⁹. Qui vos audit me audit.
Ergo hi tales relinquētes statiȝ q̄ sua sunt
ꝛ voluntatem propriam deserentes. mox
ex occupatis manibus ꝛ qđ agebant imper
fectum relinquētes vicino obedientie pede
iubētis vocem factis sequuntur. Et velut
vno momento p̄dicta magistri iussio ꝛ per
fecta discipuli opa, in velocitate timoris dei
ambe res communiter citius explicantur
quibus ad vitam eternam gradiendi amor
incumbit. Ideo angustam viaȝ arripiūt vn
de dominus dicit. Angusta via est que du
cit ad vitā vt non suo arbitrio viuētes vel
desiderijs suis ꝛ voluptatib⁹ obediētes. sȝ
ambulantes alieno iudicio ꝛ iperio i ceno
bijs degentes abbatē sibi preesse desiderāt
Sine dubio hi tales illam domini imitan-
tur sententiam qua dicit. Non veni facere
voluntatem meam sed eius qui misit me.
Sed hec ipsa obedientia tunc acceptabilis
erit deo ꝛ dulcis hominib⁹ si qđ iubet nō
trepide non tarde nō tepide aut cum mur-

mure vel cũ respõso nolẽtis efficiat. Quia obediẽtia q̄ maioꝛib⁹ p̄betur deo exhibet. Ipse.n.dixit. Qui vos audit me audit. Et cuꝫ bono animo a discipulis pꝛeberi opoꝛtet qꝛ hilaré datoꝛem diligit deus. Nã cuꝫ malo aio si obedit discipulus. ꝛ nõ solũ oꝛe verũ etiã in coꝛde simurmurauerit. ꝛ si impleat iussionem tamẽ acceptum iã non erit deo q coꝛ respicit murmurãtis. Et pꝛo tali facto nullam consequitur gratiã immo penam murmurantium incurrit si non cũ satisfactione emendauerit.

De taciturnitate. Cap. vj.

Faciam⁹ qđ ait ꝓpheta. Dixi custodiã vias meas: vt nõ deliquã i lingua mea. Posui oꝛi meo custodiã. Obmutui ꝛ humiliatus sum: ꝛ silui a bonis. Hic ostẽdit ꝓpheta si a bonis eloquijs iterdũ ꝑ taciturnitateꝫ debet taceri quãto magis a malis v̈bis ꝑ penã pcti dꝫ cessari. Ergo q̄uis de bonis ꝛ scis ꝛ edificationũ eloqjs: ꝑfectis discipulis ꝑ taciturnitatis grauitatẽ rara loquẽdi ꝯcedat licẽtia: quia scriptũ ẽ. In multilogo nõ effugies peccatũ. Et alibi. Moꝛs ꝛ vita i manib⁹ lingue.

Ná loq̃ ⁊ docere magr̃m cõdecet: tacere ⁊ audire discipulo ꝯuenit. Et ideo siqua reqrẽda sunt a priore cũ oĩ humilitate ⁊ subiectiõe: ⁊ reuerẽtia requirant: ne videat̃ plus loq̃ q̃ꝫ expedit. Scurrilitates vero vel verba ociosa ⁊ risuꝫ mouẽtia eterna clausura i oibus locis dãnamus: ⁊ ad tale eloquiuꝫ discipulum aperire os non permittimus.

¶ De humilitate. Cap. vij.

Clamat nobis scriptura diuina fratres dicens. Omnis qui se exaltat humiliabit: ⁊ qui se humiliat exaltabitur. Cum hec ergo dicit ostẽdit nobis omnem exaltationẽ genus esse superbie. Qd̃ se cauere ꝓpheta indicat dicens. Domine nõ est exaltatũ cor meũ. Neqꝫ elati sunt oculi mei. Neqꝫ ambulaui in magnis neqꝫ in mirabilibus super me. Sed quid? Si non humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meaꝫ. Sicut ablactatus super matrem suam: ita retribues in animam meam. Unde fratres si summe humilitatis culmẽ volumus attingere: ⁊ ad exaltationẽ illam celestem ad quã p̃ presentis vite humilitatẽ ascẽdit̃ volumus velociter ꝑuenire actib⁹ nr̃is ascẽdentibus scala il

la erigenda est q̄ in somno iacob apparuit per quā et descendētes angeli & ascēdentes monstrabant. Nō aliud sine dubio descē-sus ille & ascensus a nobis intelligit: nisi ex altatione descendere: & humilitate ascēdere. Scala vero ipsa erecta nr̄a est vita i seculo que hūiliato corde a domino erigitur ad celū. Latera enim eiusdē scale dicimus nostrū esse corpus & animā in quibus diuersos gradus hūilitatis vel discipline vocatio diuina ascendendos inseruit.

¶ Gradus primus humilitatis.

PRimus itaq; gradus hūilitatis est si timorē dei sibi ante oculos semp ponēs obliuionē oīno fugiat. Et semp sit memor oīuz que precepit deus Et qualiter cō-tēnentes deū in gehennā pro peccatis incidūt & vitam eternā que timētibus deū preparata est animo suo semp reuoluat. Et custodiēs se omni hora a pctis & vicijs.i. cogitationū lingue oculorum manuū peduz vel volūtatis proprie sed & desideria carnis amputare festinet. Estimet se homo d̄ celis a deo semper respici oī hora & facta sua in oī loco ab aspectu diuinitatis videri & ab

angelis omni hora deo nũciari. Demõstrat nobis hoc propheta. Cuȝ in cogitationib' nostris ita deũ semper presentem ostendit dicẽs. Scrutans corda ꝛ renes deus. Et itẽ. Dñs nouit cogitationes hominũ quoniaȝ vane sunt. Et itẽ dicit. Intellexisti cogitationes meas a longe. Et qꝛ cogitatio hominis confitebit tibi. Naȝ vt sollicitus sit circa cogitationes suas peruersas dicat semꝑ hũilis frater in corde suo. Tũc ero immaculatus corã eo si obseruauero me ab iniquitate mea. Voluntateȝ vero propriã ita facere ꝓhibemur cuȝ dicit scriptura nobis. ꝛ a voluntatibus tuis auertere. Et iteȝ. rogamus deũ i orõne vt fiat illius volũtas in nobis.

Docemur ergo merito nostrã nõ facere volũtatem cuȝ cauemus illud qđ dicit scriptura. Sunt vie que videntur hominibus recte quarũ finis vsqȝ ad profunduȝ inferni demergit. Et cum cauemus illud qđ de negligẽtibus dictum est. Corrupti sunt ꝛ abhoiabiles facti sunt i voluptatib' suis. In desiderijs vero carnis ita nobis deum credamus semꝑ esse presentẽ: cũ dicit ꝓpheta dño. Ante te omne desideriuȝ

meū. Cauendū ergo est ideo malum desiderium: q̄ mors secus introitū delectatiōis posita est. Unde scriptura p̄cipit dicēs. post ɔcupiscētias tuas nō eas. Ergo si oculi dn̄i speculant̄ bonos ⁊ malos: ⁊ dn̄s de celo semꝑ respicit suꝑ filios hoīuꝫ: vt videat si est itelligēs: aut req̄rens deū. Et ab angelis deputatis nobis q̄tidie die noctuqꝫ dn̄o factori nr̄o opa nr̄a nūciant̄. Cauendū est ergo oī hora fratres sicut dicit in psalmo ꝓpheta. Ne nos declinātes in malū: ⁊ inutiles factos aliqua hora aspiciat deus. Et parcēdo nob̄ in h̄ tp̄e: q̄ piꝰ ē: ⁊ expectat, nos ɔuerti i meliꝰ ne dicat nob̄ i futuro. hec fecisti ⁊ tacui.

Secundus humilitatis gradus est: si ꝓpriam q̄s non amās volūtateꝫ desideria sua non delectet̄ implere. Sed vocē illam domini imitet̄ dicentis. Non veni facere voluntateꝫ meam: sed eius qui me misit. Item dicit scriptura: Uoluntas habet penam: ⁊ necessitas parit coronam.

Tertius humilitatis gradus est: vt quis pro dei amore oī obedientia se subdat maiori imitans dominū. de quo dicit apostolus: factus obediens vsqꝫ ad mortem.

Quartus humilitatis gradus est. si in ipsa obedientia duris ꝛ ꝯtrarijs reb⁹ vel etiã qbuslibet irrogatis iniurijs tacita ꝯscia patientiam amplectat: ꝛ sustinẽs non lassescat vel discedat dicẽte scriptura: q pse uerauerit vsq3 in finẽ: hic saluus erit. Itẽ. confortet cor tuum: ꝛ sustine dñm. Et ostendens fidelem pro domino vniuersa ẽt ꝯtraria sustinere debere dicit ex psona sufferẽtiũ: pp te morte afficimur tota die estimati sum⁹ sicut oues occisionis. Et securi de spe retributionis diuine subsequunt gaudẽtes ꝛ dicentes: sed in his oibus superamus pp eũ qui dilexit nos. Et itẽ alio loco scriptura. Probasti nos inqt de⁹ igne nos examinasti sicut examinat argẽtũ. Induxisti nos i laqueũ posuisti tribulationes i dorso nr̃o. Et vt ostẽdat sub priore debere nos eẽ sub sequit dicẽs. Imposuisti hoies sup capita nostra. Sed ꝛ pceptũ dñi in aduersis: ꝛ i iniurijs p patientiã adiplẽtes. q pcussi in maxillã pbẽt ꝛ aliã: auferenti tunicã dimittũt ꝛ palliũ: Angariati mille passus vadunt ꝛ duo: ꝛ cũ paulo aplo falsos frẽs sustinẽt: ꝛ psecutiões sustinẽt: ꝛ maledicẽtes se bñdicũt.

QUintus humilitatis gradus ē si oēs cogitationes malas cordi suo aduenientes vel mala,a se abscōse cōmissa p hūilē cōfessionē abbati nō celauerit suo hortānos de hac re scriptura dicēs. Reuela dño viam tuā z spera in eo. Et item dicit. Cōfitemini dño qm̄ bonus qm̄ in seculū misericordia eius. Et itē propheta. Delictū meū cognitū tibi feci z iniustitias meas non operui. Dixi pronunciabo aduersum me iniustitias meas dño: z tu remisisti impietatem cordis mei.

SExtus humilitatis gradus est. si omni vilitate vel extremitate contentus sit monachus z ad omnia que sibi iniūgūtur velut operariū se malū iudicet z indignū. Dicens cum propheta. Ad nihilum redactus sum z nesciui vt iumentum factus sū apud te z ego semper tecum.

SEptimus humilitatis gradus ē si omnibus se inferiorem z viliorem non solum sua ligua pronunciet sed etiam intimo cordis credat affectu humilians se z dicēs cum propheta. Ego autem sum vermis z nō homo opprobriū hoium z abiectio ple

bis. Exaltatus sum et humiliatus et confusus. Et item Bonum mihi quod humiliasti me: vt discam mandata tua.

Octauus humilitatis gradus est: si nihil agat monachus, nisi quod communis monasterij regula vel maiorum cohortantur exempla.

Nonus humilitatis gradus est: si linguam ad loquendum prohibeat monachus: et taciturnitatem habens vsque ad interrogationem non loquatur. Monstrante scriptura quia in multiloquio non effugiet peccatum et quia vir linguosus non diriget super terram.

Decimus humilitatis gradus est si non sit facilis ac promptus in risu. Quia scriptum est. Stultus in risu exaltat vocem suam.

Undecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur monachus leniter et sine risu. Humiliter cum grauitate. vel pauca verba et rationabilia loquatur: et non sit clamosus in voce sicut scriptum est. Sapiens verbis innotescit paucis.

Duodecimus humilitatis gradus est si non solum corde monachus sed etiam corpore humilitatem videntibus se semper in

dicet. i. in opere: i monasterio: i oratorio: i orto: in via: in agro vel vbicu͂q sedés ambulans vel stans iclinato sit semp capite. Defixis in terra͂ aspectib⁹ reu͂ se oi hora de peccatis suis existimás: iam se tremendo iudicio dei p̄sentari existimet. Dicens sibi semper illud quod publicanus ille eua͂gelicus fixis in terram oculis dixit. Domine nõ su͂ dign⁹ ego peccator leuare oculos meos ad celum. Et iterum cum propheta. Incuruatus sum: ⁊ humiliatus sum vsq quaq. Ergo his omnibus humiliatis gradib⁹ ascẽsis monach⁹ mox ad charitatẽ dei p̄ueniet illá que p̄fectá foras mittit timorẽ: per quá vniuersa que prius nõ sine formidine obseruabat: absq vllo labore vel vt na͂liter ex cõsuetudine incipiet custodire. Non ia͂ timore gehẽne: sed amore xp̄i ⁊ ꝯsuetudine ipsa bona: ⁊ delectatione virtutum que dn̄s iá in operariu͂ suu͂ mundu͂ a vitijs ⁊ peccatis spiritu sancto dignabitur demonstrare.

¶ De officijs diuinis i noctib⁹. Cap. viij.

Hyemis tp̄e: idest a Kalendis nouembris vsq ad pasca iuxta ꝯsideratione͂ rationis octaua hora noctis surgendu͂ est.

vt modice amplius de media nocte pauset & iaȝ digesti surgant. Qd vero restat post vigilias a fratrib⁹ q psalterij vel lectionū aliqd idigēt meditationi īseruiat. A pascha aūt vsqȝ ad supdictas Kalēdas nouēbris: sic tēperet hora vigiliaꝝ agēda: vt paruissimo interuallo quo fratres ad necessaria nature exeāt custodito mox matutini qui incipiente luce agendi sunt subsequantur.

¶ Quod psalmi dicēdi sunt in nocturnis horis. Capitulum. ix.

Hyemis tēpore premisso in primis versu. Deus in adiutorium meum intende: dñe ad adiuuandum me festina: in scdo ter dicendum est: dñe labia mea aperies: & os meum annunciabit laudē tuā. Cui subiūgēdus est tertius psalmus & gloria. Post hunc psalmus nonagesimus quartus: cuȝ añā aut certe decantandus. Inde sequatur ambrosianum. Deinde sex psalmi cuȝ antiphonis. Quibus dictis dicto versu: bñdicat abbas. Et sedētibus oibus in scānis legant vicisiȝ a fratrib⁹ in codice sup analogiū tres lectiones iter quas tria rñsoria cantantur: duo respōsoria sine gloria dicātur.

Post tertiā vero lectionez qui cantat dicat gloriā. Quaz dū incipit cantor dicere mox omnes de sedilibus surgāt ob honorē z reuerentiā sancte trinitatis. Codices autez legantur in vigilijs diuine auctoritatis tā veteris testamenti q̄z noui. Sz z expositiones eaꝝ que a nominatissimis z orthodosis catholicisq̄z patrib⁹ facte sunt. Post has vero tres lectiones cū responsorijs suis sequātur reliqui sex psalmi cū all'a canēdi. Post hos lectio apostoli sequat: ex corde recitāda z versus z supplicatio letanie. i. Kyriel: z sic finiantur vigilie nocturne.

Qualiter estatis tēpore nocturna laus agatur. Capitulum. x.

A Pasca aūt vsq̄z ad Kalendas nouēbris omnis vt supra dictū est psalmodie quātitas teneatur: excepto q̄ lectiones i codice propter breuitatem noctiuz minime legantur: sz pro ipsis tribus lectionib⁹ vna de veteri testamēto memoriter dicatur quā breue responsoriuz subsequatur. z reliqua omnia vt supra dictum est impleātur. i. vt nunquā minus a duodecim psalmoꝝ quātitate ad vigilias nocturnas dicatur exce-

pſis tertio ⁊ nonageſimoquarto pſalmo.

¶ Qualr dn̄icis dieb⁹ vigilie agāt. C.xi.

Dominico die tēperius ſurgat ad vigilias in qbus vigilijs teneatur mēſura.i.modulatio vt ſupra diſpoſuim⁹ ſex pſalmis ⁊ verſus reſidētibus cūctis diſpoſite ⁊ p ordinē in ſubſelijs legant in codice vt ſupra diximus q̄ttuor lectiones cū reſpōſorijs ſuis. vbi tantū in reſpōſorio quarto dicatur a cantāte.gloria. Quā dū icipit mox omnes cum reuerentia ſurgāt. Poſt quas lectiones ſequātur ex ordine alij ſex pſalmi cū antiphonis ſicut anteriores ⁊ v̾ſus.poſt quas iterū legantur alie quattuor lectiones cū reſpōſorijs ſuis ordine q̄ ſupra. Poſt quas iterū dicātur tria cātica de,prophetis que inſtituerit abbas:que cātica cū alleluia pſallantur. Dicto etiā verſu ⁊ benedicente abbate legantur alie quattuor lections de nouo teſtamēto ordine q̄ ſupra. Poſt q̄rtū vero reſponſoriū incipiat abbas hymnū Te deuꝫ laudam⁹. Quo dicto legat abbas lectionē de euangelio cū honore ⁊ tremore ſtantibus oibus. Qua perlecta,reſpondeāt omnes Amen Et ſubſequatur mox abbas

Psalmi. Te decet laus. Et data bñdictiõe incipiãt matutinos. Qui ordo vigiliarũ oĩ tẽpore tã estatis q̃ȝ hyemis eq̃liter in die dñico teneat: nisi forte (q̃ abſit) tardiꝰ ſurgat: q2 tũc aliqd de lectionibꝰ breuiãdũ eſt: aut rñſorijs: q̃ tñ oino caueat ne pueniat. Q̃d ſi ↄtigerit: digne ide ſatiſſaciat in oratorio: per cuius euenerit neglectum.

¶ Q̃uo matutinorũ ſolẽnitas agat. C. xij.

In matutinis dominico die in p̃mis dicatur ſexageſimuſſextꝰ p̃s ſine antiphona indirectuȝ. Poſt quẽ dicat quinquageſimꝰ pſalmus cũ alleluia. Poſt quẽ dicat centeſimus ſeptimus decimus: ⁊ ſexageſimus ſecũdus: deinde benedictiones ⁊ laudes. lectio de apocalipſi vna ex corde: ⁊ rñſoriũ: ⁊ ambroſianuȝ: ⁊ verſus: ⁊ canticum de euangelio letanie: ⁊ completum eſt.

¶ Q̃ualiter priuatis diebus matutini agãtur. Cap. xiij.

Diebus aũt priuatis matutinoruȝ ſolẽnitatis ita agat. Ideſt ſexageſimꝰ ſextus p̃s dicatur ſine añã: indirectum ſubtrahendo modice ſicut dñica: vt oẽs occurrant ad quinquageſimũ qui cũ añ. dicatur

Post quē alij duo psalmi dicantur ƀƺ cō suetudinē.i.secūda feria quītus ⁊ trigesim⁹ quītus. Tertia feria q̄dragesimus secūdus: ⁊ quinquagesimus sextus. Quarta feria sexagesimus tertius: ⁊ sexagesimus quartus. Quīta feria octuagesimus septimus ⁊ octuagesimus nonus. Sexta feria septuagesimus quītus ⁊ nonagesimus primus. Sabbato aūt cētesimus q̄dragesimus secūdus: ⁊ cāticū deutronomij: qđ diuidatꝛ in duas glorias. Nā ceteris dieb⁹ cāticuꝫ vnūquodq; die suo ex ꝓphetis sicut psallit ecclesia romana dicatꝛ. Post hec sequantꝛ laudes: dei de lectio vna apl̄i memoriter recitāda. Rn̄sorīū ambrosianū: v̄sus: cāticū de euāgelio letanie: ⁊ cōpletū est. Plane agēda matutina vel vespertina nō trāseat aliq̄n nisi in vltimo ꝑ ordinē oꝛo dn̄ica oibus audiētibus dicatur a priore propter scādaloꝝ spinas que oriri solent: vt cōuenti ꝑ ipsius oꝛonis sponsioneꝫ q̄ dicunt dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittimus debitorib⁹ nostris purgent se ab huiusmodi vitio. Ceteris vero agendis vltima pars eius orationis dicatur vt ab omnibus respondea-

tur: sed libera nos a malo:

¶ In natalitijs sanctorum qualiter vigilie agantur. Capitulum. xiiij.

IN sanctorum vero festiuitatibus vel omnibus solēnitatibus sicut diximus dominico die agēdum ita agatur. Excepto quod psalmi aut antiphone vel lectiōes ad ipsum diem pertinentes dicantur: modus autem supradictus teneatur.

¶ Alleluia quibus tēpibus dicat. Ca. xv.

A Sancto pasca vsque ad penthecosten sine interimissione dicatur alleluia: tam in psalmis quam in responsorijs. A pēthecoste antē vsque ad caput quadragesime oībus noctibus cū sex posterioribus psalmis tantum ad nocturnos dicatur. Omni vero dominica extra quadragesimam cantica matutini prima tertia sexta nonaque cum alleluia dicātur. vespera vero cum antiphonis. Respōsoria vero nunquam dicantur cum alleluia nisi a pasca vsque ad penthecostē.

¶ Qualiter diuina opera per diem agantur. Capitulum. xvj.

UT ait propheta septies in die laudē dixi tibi. Qui septenarius sacratus numerus

rus a nobis sic implebitur: si matutini pri-
me tertie, sexte none vesperi cópletorij qz tem
pore nostre servitutis officia persolvamus
quia de his horis dixit pp̄heta. Septies in
die laudem dixi tibi. Naz de nocturnis vi
gilijs idem ipse propheta ait. Media nocte
surgebam ad confitendum tibi. Ergo his
temporibus referamus laudes creatori no
stro super iudicia iustitie sue. i. matutinis p̄
ma tertia sexta nona vespera completorio:
z. Nocte surgamus ad confitendum ei.

¶ Quot psalmi per easdem horas dicēdi sunt. Capitulum. xvij.

Iam de nocturnis vel matutinis diges-
simus ordinē psalmodie nūc de sequentib⁹
horis videamus. Prima hora dicant psal
mi tres sigilatiz z non sub vna gloria. hym-
nus eiusdem hore post versuz. Deus in ad-
iutorium meuz intēde. Dn̄e ad adiuvanduz
me festina anteq̄z psalmi incipiantur. Post
expletionem vero trium psalmorum reci-
tetur lectio vna versus: z Kyriel. z misse sint:
Tertia vero sexta nona eodem ordine cele-
bretur. i. versus hymni earundem horaruz
Terni psalmi lectio z versus Kyreleison z

misse sint. Si maior congregatio fuerit, cum antiphonis: si vero minor in directo psallantur. Vespertina aũt sinaxis quattuor psalmis cũ antiphonis terminet. Post quos psalmos lectio recitanda est. Inde rñsoriuz ambrosianũ. vsus: canticũ de euãgelio letania z orõ dñica: z fiant misse. Cõpletoriuz aũt triũ psalmoruz dictione terminet. Qui psalmi directanei siñ antiphona dicẽdi sũt. Post quos hymn⁹ eiusdẽ hore: lectio vna: vsus Kyriel. z benedictio z misse fiant.

¶ Quo ordie ipi psalmi dicẽdi sũt. C. xviij.

In primis semp diurnis horis dicatur versus. Deus in adiutoriũ meũ intẽde. Dñe ad adiuuandũ me festina. z gloria. Inde hymnus vniuscuiusqz hore. Deinde prima hora dñica dicẽda q̃ttuor capitula psalmi cẽtesimi octaui decimi. Reliqs vero horis. i. tertia sexta z nona: terna capitula supradicti psalmi centesimi octauidecimi dicantur. Ad primã aũt secũde ferie. dicantur tres psalmi. i. primus secundus z sextus: et ita per singulos dies ad primã vsqz ad dominicã dicantur per ordinẽ terni psalmi vsqz ad nonũ decimũ psalmũ. Ita sane vt no

nus psalmus et septimus decimus partian tur in binas glorias: et sic fiat vt ad vigilias dñica semper a vigesimo icipiatur. Ad tertiam vero sextam et nonā secūde ferie nouez capitula que residua sunt de cētesimo octauo decimo psalmo: ipa terna capitula p easdē horas dicant. Expēso ergo psalmo cētesimo octauo decimo duob⁹ dieb⁹. i. dñico: et secūda feria. Tertia feria iā ad tertiaz sextaz vel nonaz psallant terni psalmi a cētesimo nono decimo vsqz ad cētesimū vigesimū septimū. i. psalmi nouē. Quiqz psalmi semp vsqz ad dñicā p easdez horas itidē repetantur. Hymnoꝝ nihilominus lectionum vel versuū dispositione vniformi cūctis diebus seruata: et ita. s. vt semper dominica a cētesimo octauo decimo incipiatur.

Vespera autez quottidie quattuor psalmoruz modulatione canat. Qui psalmi incipiant a cētesimo nono vsqz ad cētesimū quadragesimū septimū: exceptis his q diuersis horis ex eis sequestrant. i. a centesimo decimoseptimo vsqz ad centesimuz vigesimum septimum et centesimo trigesimo tertio: et cētesimo q̄dragesimo secūdo. Re-

liqui oes in vespera dicendi sunt. Et quia minus veniunt tres psalmi. ideo diuidendi sunt qui in numero supradicto fortiores inueniuntur. idest centesimus trigesimus octauus et centesimus quadragesimus tertius centesimus quadragesimus quartus. Centesimus vero sextus dicimus quia paruus est cum centesimo quinto decimo coniungatur. Digesto ergo ordine psalmorum vespertinorum. reliqua: idest lectiones rñsoria hymni versus vel cantica sicut supra taxauimus impleantur. Ad completorium vero quotidie idem psalmi repetantur. i. quartus nonagesimus et cētesimus trigesimus tertius.

Disposito ordie psalmodie diurne reliqui omnes psalmi qui sup sunt eq̄liter diuidantur in septem noctium vigilias partiēdo. s. qui inter eos prolixiores sunt psalmi. et duodecim per vnamquāq; constituantur noctem. Hoc precipue commouētes vt si cui forte hec distributio psalmorū displicuerit ordinet si melius aliter iudicauerit dum modo omnimodis id attēdatur: vt omni ebdomada psalterium ex integro numero centum quinquaginta psalmorum psal

latur. Et dñico die semper a capite repetat ad vigilias q2 nimis iners deuotionis sue seruitiũ oñdunt monachi qui minus psalterio cum canticis consuetudinarijs per septimane circulũ psallunt: cum legamus sanctos patres nostros vno die hoc strenue impleste: qḋ nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus.

¶ De disciplina psallendi. Capi. xix.

Ubiq3 credimus diuinam esse presentia3: ꝛ oculos dñi in omni loco speculari bonos ꝛ malos. Maxime tamẽ hoc sine aliq̃ dubitatione credimus cu3 ad opus diuinũ assistimus. Ideo semper memores simus qḋ ait ꝑpheta. Seruite domino in timore: ꝛ iterũ. psallite sapiẽter. ꝛ. i ꝯspectu angeloꝝ psallam tibi. Ergo consideremus qualiter oporteat nos. i ꝯspectu diuinitatis ꝛ angelorum esse ꝛ sic stemus ad psallendu3 vt mẽs nostra concordet voci nostre.

¶ De reuerentia orationis. Cap. xx.

Si cu3 hoibus potẽtibus volumus aliqua suggerere. non ꝑsumimus nisi cũ humilitate ꝛ reuerẽtia quãto magis dño deo vniuersoꝝ cum oi humilitate ꝛ puritatis deuo

tione supplicādū est: ꝛ nō in multiloquio: sed in puritate cordis: ꝛ cōpunctione lachrimarum nos exaudiri sciamus. Et iō breuis dꝫ esse ꝛ pura oīo nisi forte ex affectu īspiratiōnis diuine grē ꝑtendatur. In ꝯuentu tñ oīno breuietur oratio. Et facto signo a priore omnes pariter surgant.

¶ De decanis monasterij. Cap. xxj

SI maior fuerit ꝯgregatio eligantur de ipsis frēs boni testimonij ꝛ scē ꝯuersationis: ꝛ ꝯstituant decani q̄ sollicitudinē gerāt sup decanias suas in oībus ſm mādata dei ꝑcepta abbatis sui. Qui decani tales eligantur in q̄bus securus abbas ꝑtiat onera sua. Et nō eligant̄ ꝑ ordinē: sed ſm vite meritū ꝛ sapientie doctrinā. Qō siquis ex eis aliq̄ forte iflatus superbia reptus fuerit reꝑhensibilis correptus semel: ꝛ iterum ꝛ tertio si emēdare noluerit deijciatur: ꝛ alter in loco eius qui dignus est subrogetur. Et de preposito eadem constituimus.

¶ Quō dormiant monachi. Cap. xxij.

SInguli ꝑ singulos lectos dormiant. Lectisternia ꝑ mō ꝯuersatiōis ſꝫ dispēsationē abbatis sui accipiant. Si pōt fie

ri oẽs in vno loco dormiant. Si autẽ multi
tudo non finit: deni aut viceni cum seniori-
bus suis q sup eos solliciti sint pausent. Cã
dela iugiter in eadem cella ardeat vsq3 ma-
ne. Vestiti dormiant & cincti cingulis aut fu
nibus & cultellos ad latus non habeant dũ
dormiunt ne forte per somnium vulneren-
tur dormientes: & vt parati sint monachi
semper: & facto signo absq3 mora surgentes
festinent inuicem se preuenire ad opus dei
cum omni tamen grauitate & modestia ado
lescentiores fratres iuxta se non habeant le-
ctos: sed permixti cum senioribus. Sur-
gentes vero ad opus dei inuicem se mode-
rate cohortentur propter somnolentorum
excusationes.

¶ De excõicatione capitularũ. Cap. xxiij.

SI quis frater cõtumax: aut inobediens: aut superbus: aut murmurans vel in aliquo contrarius existens sancte regule. & preceptis seniorum suorum cõtemptor rep tus fuerit hic sm domini nostri preceptum admoneatur semel: & secũdo secrete a senio- ribus suis. si non emendauerit obiurgetur publice coram omnibus: si vero neq3 si cor

rexerit si intelligit qualis pena sit excōmunicationi subiaceat. Si autez improbus est vindicte corporali subdatur.

¶ Qualis debeat eē modus excōmunicationis. Capitulum. xxiiij.

Secundū modum culpe excōicationis vel discipline dz extendi mensura. Qui culpaz mod⁹ in abbatis pendeat iudicio. Si quis tñ frater in leuiorib⁹ culpis inuenit tñ a mense participatiōe priuetur. Priuatus aūt a mense psortio ista erit ratio vt in oratorio psalmuz aut antiphonā nō iponat neqz lectionem recitet vsqz ad satisfactionez. Refectionem aūt cibi post fratrum refectionez solus accipiat mensura vel hora qua preuiderit abbas ei cōpetere vt si verbigratia fratres reficiunt sexta hora ille frater nona: si fratres nona: ille vespertina. vsqz dum satisfactione congrua veniam consequatur.

¶ De grauioribus culpis. Cap. xxv.

Is aūt frater qui grauioris culpe noxa tenet suspendat a mēsa simul z ab oratorio: nullus ei fratrū in vllo iungatur psortio neqz i colloquio sol⁹. sit ad opus sibi iūctum persistens in penitētie luctu, sciens il-

lam terribilem apostoli sententiam dicētis Traditū huiusmodi hoiē sathane in interitum carnis: vt spūs saluus fit in die dñi. Cibi aūt refectionem solus,pcipiat mensura vel hora q̄ puiderit ei abbas cōpetere,nec a quoq̄ bñdicat trāseūte nec cib⁹ q ei.dat.

¶ De his qui sine iussiōe abbatis iūgunt excōmunicatis. Cap.xxvj.

SI quis frater presumpserit sine iussione abbatis fratri excōicato quolibet modo se iungere aut loqui cū eo vel mandatū ei dirigere. similē sortiat excōicatiōis vīdictā.

¶ Qualiter,debeat abbas sollicitus esse circa excōicatos. Cap.xxvij.

OMni sollicitudine curā gerat abbas circa delinquētes,fratres qr non est opus sanis medicus sed male habentibus. Et ideo vti dz omni mō'vt sapiēs medicus imittere quasi occultos ɔsolatores senipetas.i.seniores sapientes fratres: qui quasi secrete ɔsolent frēm fluctuantem: ꝛ prouocēt eū ad humilitatis satisfactionē. Et ɔsolent eū ne habundātiori tristitia absorbeatur. Sed sicut ait apostolus confirmet in eo caritas ꝛ,oretur p'eo ab oibus. Magnopere eni dz sol-

licitudinē gerere abbas:ꝛ oī sagacitate ꝛ industria curare ne aliquā de ouibꝰ sibi creditis perdat. Nouerit eni se īfirmaꝝ curaȝ suscepisse aiaꝝ nō sup sanas tyrānidē. Et metuat ꝓphete cōminationē ꝑ quē dicit dn̄s qd̄ crassum videbatis assumebatis:ꝛ qd̄ debile eratꝰ ꝓjciebatis. Et pastoris boni pium imitetur exemplū q relictis nonagita nouē ouibus in mōtibꝰ abijt vnā ouē que errauerat q̄rere. Cuius infirmitati intm̄ cōpassus est: vt eaȝ in sacris humeris suis dignatur iponere:ꝛ sic reportare ad gregem.

¶ De his quiꝰ sepius correpti non emendauerint. Capitulum xxviij.

Si qs fraī frequēter correptꝰ pro q̄libet culpa. si ēt excōicatus nō emēdauerit. acrior ei accedat correptio.i. vt vberū vidicta i eū ꝑcedat. Qd̄ si nec ita correxerit. aut forte (qd̄ absit) ī supbiā elatꝰ ēt defendē voluerit opa sua:tunc abbas faciat qd̄ sapiēs medicus. Si exibuit fomenta. si vnguēta adortationū:si medicamia scripturaꝝ diuinaꝝ:si ad vltimū vstionē excōicatiōis vl' plagas virgarū. Et si viderit:nihil suaȝ preualere industriaȝ:adhibeat ēt qd̄ maius est suaȝ

z oĩum fratrũ ꝓ eo orõnẽ. vt dñs q oia põt operet salutẽ circa infirmũ fratrẽ. Quod si nec isto mõ sanatꝰ fuerit: tũc iã vtat abbas fero absciſiõis: vt ait apls. Auferte malũ ex vob. Et iterũ. Infidelis si discedit discedat: ne vna ouis morbida oẽm gregẽ ꝯtaminet.

¶ Si d. beãt recipi fratres exeuntes de monasterio. Capitulum. xxix.

Frater q ꝓprio vitio egrediiur: aut ꝓijcit de mõasterio si reuerti voluerit spõdeat priꝰ oẽz emẽdationẽ vitij ꝓ quo egressus est. z sic in vltimo gradu recipiat: vt ex hoc eiꝰ humilitas comprobetur. Qd si denuo exierit vsq₃ tertio ita recipiatur. Jaz vero postea sciat omnem sibi reuersionis aditum denegari.

¶ De pueris minori etate qualiter corripiantur. Capitulum. xxx.

Omnis etas vel intellectus proprias debet habere mensuras. Ideoq₃ quotiens pueri vel adolescentiores etate: aut q minus intelligere pñt quãta pena sit excõicationis. Hi tales dum delinquunt: aut ieiunijs nimijs affligantur. aut acris verberibus coherceantur: vt sanentur.

¶ Qualis debeat ee cellerari⁹ monasterij.

Cellerarius monasterij. Cap.xxxj: eligatur de congregatione sapiens: maturus moribus. sobrius: non multu3 edax: non elatus: nõ turbulentus: non iniuriosus: non tardus: non prodigus: sed timens deũ: qui omni cõgregationi sit sicut pater. Curã gerat de omnib⁹: sine iussiõe abbatis nihil faciat: que iubentur custodiat: fratres nõ cõtristet. Si quis aũt frater ab eo aliqua forte irrationabiliter postulat nõ, spernendo eũ contristet: sed rationabiliter cum humilitate male petenti: deneget,: animam suã custodiat:, memor semper illius apostolici precepti. quia qui bene ministrauerit: gradu3 bonum sibi acquirit. Infirmoꝝ: infantiũ: hospitũ: paupum q3 cũ omni sollicitudine cura3 gerat. Sciẽs sine dubio. q2 pro his omnibus in die iudicij rationẽ redditurus est.

Omnia vasa monasterij. cunctã q3 substantiã ac si altaris vasa sacrata cõspiciat. Nihil ducat negligendũ neq3 auaritie studeat: neq3 ꝓdigus sit aut extirpator substantie monasterij. Sed oia mensurate faciat ꝛ secundũ iussionẽ abbatis sui. Humili

tatē ante omnia habeat ⁊ cui substātia nō est que tribuatur: sermo responsiōis porrigatur bonus quia scriptū est. sermo bonꝰ super datū optimū. Oia que ei iūxerit ab bas ipse habeat sub cura sua: a quibus eū prohibuerit, nō presumat fratribus constitutā annonā sine aliquo typo vel mora offerat vt nō scandalizentur. Memor diuini eloquij quid mereatur qui scandalizauerit vnū de pusillis. Si ꝯgregatio maior fuerit solatia ei dētur a qbus adiutus ⁊ ipse equo animo ipleat officiū sibi cōmissū. Horis competentibus dentur que dāda sunt: ⁊ petantur que petenda sunt: vt nemo perturbetur neqꝫ contristetur in domo dei.

¶ De ferramentis monasterij. Ca. xxxij.

Substantie monasterij in ferramentis vel vestibus: seu quibuslibet rebus puideat abbas fratres de quoꝝ vita vl' moribus securus sit: ⁊ eis singula vt vtile iudicauerit consignet custodienda atqꝫ recolligenda. Ex quibus abbas breuem teneat vt dū sibi in ipsa assignata: fratres vicissim succedunt: sciat quid dat: aut quid recipit. Si qs aūt sordide aut negligenter res monasterij

tractauerit: corripiatur. Si non emendauerit: discipline subiaceat.

¶ Si quid debeant monachi propriū habere. Capitulum. xxxiij.

PRecipue hoc vitiuȝ radicitus amputetur de monasterio nequis presumat aliqd dare: aut accipere sine iussione abbatis: neqȝ aliqd habere propriū: nullaȝ oino rem neqȝ codicē: neqȝ tabulas: neqȝ grafiū: sed nihil oino: quippe quibus ne corpora sua: nec volūtates licet habere in ꝓpria potestate. Oia vero necessaria a patre monasterij sperare: neqȝ qcq̄ȝ liceat hr̄e qd̓ abbas nō dederit: aut ꝑmiserit. Oiaqȝ oibus sint cōia; vt scriptū est: nec qsq̄ȝ suum esse aliqd dicat vel ꝑsumat. Qd̓ si quisquaȝ huic nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari admoneatur semel: ⁊ iterum: si non emendauerit correptioni subiaceat.

¶ Si omnes equaliter debeant necessaria accipere. Capitulum. xxxiiij.

SIcut scriptū est diuidebatur singulis: ꝓut cuiqȝ opus erat. Ubi non dicimus vt personaruȝ: qd̓ absit: acceptio fit: sed infirmitatū ꝯsideratio. Ubi qui minus indiget:

agat deo gratias: ꝛ non ꝯtristetur. Qui vero plus indiget humilietur pro infirmitate ꝛ nō extollatur pro misericordia: ꝛ ita omnia membra erunt in pace. Ante omnia ne murmurationis malum pro qualicunqꝫ causa in aliquo qualicunqꝫ verbo: vel significatione appareat. Quod si deprehensus fuerit quis: districtioni discipline subdatur.

¶ De septimanarijs coquine. Cap. xxxv.

FRatres sic sibi inuicē seruiāt vt nullus excuset a coquine officio nisi aut egritudine: aut in cā grauis vtilitatis quis occupatus fuerit: quia ex inde maior merces acquiritur. Imbecilibus autem procurentur solacia: vt non cum tristitia hoc faciant: sed habeant omnes solatia ſm modum congregationis: aut positionē loci. Si maior congregatio fuerit: cellerarius excusetur a coquina: vel si qui vt diximus maioribus vtilitatibus occupantur. Ceteri vero sibi sub charitate inuicem seruiant. Egressurus de septimana: sabbato munditias faciat. Linteamina cuꝫ quibus sibi fratres manus ac pedes tergunt

lauet. Pedes vero taꝫ ipse quid egreditur quã ille qui intraturus est oibus lauet. Ua sa ministerij sui munda ⁊ sana cellerario re consignet qui cellerarius item intranti cõsignet: vt sciat quid dat aut quid recipit.

SEptimanarij aũt ante vnam horã refectionis accipiant sup statutam annonam singulos biberes ⁊ panẽ: vt hora refectionis sine murmuratione ⁊ graui labore seruiãt fratribus suis. In diebus tñ solẽnibus: vsq; ad missas sustineant. Intrantes autẽ ⁊ exeuntes hebdomadarij: in oratorio mox matutinis finitis dominica oiuꝫ genibus prouoluãtur postulantes pro se orari. Egrediens aũt de septimana dicat hũc versum. Benedictus es dñe deus: qui adiuuisti me: ⁊ ꝯsolatus es me. Quo dicto tertio accipiat benedictionẽ egrediens. Subsequatur ingrediẽs ⁊ dicat. Deus in adiutoriũ meum intende dñe ad adiuuanduꝫ me festina. Et hoc ideꝫ tertio repetatur ab omnibus. ⁊ accepta benedictione ingrediatur.

De infirmis fratribus. Cap. xxxvj.

INfirmorum cura ante omnia ⁊ super omnia adhibẽda est vt sicut re vera xpo

ita eius

fra eis seruiatur q: ipse dixit. Infirmus fui z visitastis me. Et qd fecistis vni de his minimis meis mihi fecistis. Sed z ipsi infirmi ꝯsiderent in honorē dei sibi seruiri z nō supfluitate sua ꝯtristet fratres suos seruientes sibi. Qui tñ patienter portandi sunt q: de talibus copiosior merces acquiritur. Ergo cura maxima sit abbati: ne aliquā negligentiam patiant. Quibus fratribus infirmis sit cella sup se ḋputata: z seruitor timēs deū: z diligēs ac sollicitus. Balneaꝝ vsus infirmis quotiēs expedit offeraṫ. Sanis āt z maxime iuuenibus tardius ꝯcedatur. Sz z carniū esus infirmis oinoq; debilib⁹ pro reparatione ꝯcedatur. At vbi meliorati fuerint: a carnibus more solito oēs abstineāt: curaz aūt maximā habeat abbas ne a cellerarijs aut seruitoribus negligātur infirmi: q: ad ipsum respicit quicquid a discipulis delinquitur.

¶ De senibus vel īfantibus. Cap. xxxvij.

Licet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his etatibus. senum videlicet: z infantum: tamen z regule auctoritas eis prospiciat. Cōsideretur sem

per in eis imbecillitas: et nullatenus eis di-
strictio regule teneatur in alimentis: sed fit
in eis pia consideratio: et preueniant horas
canonicas.

¶ De hebdomadario lectore. Cap. xxxviij.

Mensis fratrum edentium lectio deesse
nō dbet nec fortitudo casu qui arripue
rit codicem legere audeat ibi: sed lecturus
tota hebdomada: dominica igrediat. Qui
ingrediens post missas et cōmunionem: pe-
tat ab oibus pro se orari: vt auertat ab eo
deus spiritum elationis. Et dicatur hic ver
sus in oratorio tertio ab oibus: ipso tamen
incipiēte: domine labia mea apies: et os me
um annunciabit laudem tuam. Et sic acce-
pta benedictione: ingrediatur ad legendum.
Summumqꝫ fiat silentium ad mensam: vt
nullius musitatio vel vox nisi solius legen-
tis ibi audiatur. Que vero necessaria sunt
comedentibus et bibentibus: sic sibi inui-
cem ministrent fratres: vt nullus indigeat
petere aliquid. Si quid tamē opus fuerit:
sonitu cuiuscūqꝫ signi potius petat: qꝫ vo-
ce. Nec presumat ibi aliquis de ipsa lectio-
ne: aut aliunde quicquam requirere ne de-

tur occasio:nisi forte prior pro edificatione voluerit aliquid breuiter dicere:. Frater autez hebdomadarius accipiat mixtuz prius q̄z incipiat legere:propter cōmunionez sanctam:z ne forte graue sit ei ieiuniuz sustinere. Postea autem cum coque hebdomadarijs:z seruitoribus reficiat. Fratres autem non per ordinem legant aut content:sz qui edificent audientes.

¶ De mensura ciborum. Cap. xxxix.

Sufficere credimus ad refectionez quotidianā tam sexte q̄z none oibus mensis cocta duo pulmentaria:pp diuersoꝝ infirmitates. Ut forte qui ex vno nō potuerit edere:ex alio reficiat. Ergo duo pulmentaria cocta frībus sufficiant. Et si fuerint inde poma aut nascentia leguminum:addatur z tertium. Panis libra vna pro pensa sufficiat in die siue vna sit refectio:siue prādij z cene. Quod si cenaturi sunt de eadez libra tertia pars a cellerario reseruet:reddenda cenaturis. Quod si labor forte factus fuerit maior in arbitrio z potestate abbatis erit:si expediat aliqd augere. Remota pre oibus crapula:vt nunquaz surripiat

monacho indigeries. Quia nihil sic contrarium est omni xpiano quo crapula. Sicut ait dominus noster. Uidete ne grauetur corda vestra i crapula: et ebrietate. Pueris vero minori etate non eadem seruetur quatitas: sed minor q̄ maioribus: seruata in omnibus parcitate. Carnium vero quadrupedum omnino ab omnibus abstineatur comestio: preter omnino debiles et egrotos.

¶ De mensura potus. Cap. xl.

Unusquisque proprium habet donū ex deo alius sic: alius vero sic. Et ideo cū aliq̄ scrupulositate a nobis mēsura victus aliorum constituitur: tamen infirmorum contuentes imbecillitatem credimus eminam vini per singulos sufficere per diem. Quibus autem donat deus tollerantiā abstinētie propriam se habituros mercedē sciant. Quod si aut loci necessitas: vel labor aut ardor estatis amplius poposcerit: in arbitrio prioris consistat. Cōsiderans in omnibus ne surrepat satietas aut ebrietas: licet legamus vinum omnino monachorum nō esse. Sed qr nostris tēporibus id monachis persuaderi non potest: saltem vel hoc cōsentia-

mus:vt non vsqȝ ad satietateȝ bibamus:sȝ parcius. Quia vinum apostatare facit etiā sapientes. Ubi autem necessitas loci exposcit:vt nec suprascripta mēsura iueniri possit:sed multo minus aut ex toto nihil bñedicant deum qui ibi habitāt ꝛ nō murmurēt. Hoc ante omnia admonētes:vt absqȝ murmurationibus sint.

¶ Quib⁹ horis oporteat reficere fratres. Capitulum. xlj.

A Sancto pasca vsqȝ ad penthecostē:ad sextam reficiant fratres:ꝛ ad seram cenent. A penthecoste autem tota estate:si labores agrorum nō habēt monachi aut nimietas estatis non perturbat quarta ꝛ sexta feria ieiunent. vsqȝ ad nonā. Reliquis vero diebus ad sextaȝ prandeant. Que prādij sexta si opera in agris habuerit:aut estatis feruor nimius fuerit continuanda erit:ꝛ in abbatis sit prouidētia. Et sic omnia tēperet:atqȝ disponat qualiter anime saluentur. Et quod faciunt fratres absqȝ vlla murmuratione faciāt. Ab Idibus autem septembris vsqȝ ad caput quadragesime. ad nonā semper reficiant fratres. In quadragesima ve

ro vsq ad pasca ad vesperaz reficiāt. Ipsa tamen vespera sic agatur vt lumine lucerne non indigeant reficiētes: sed luce adhuc diei omnia consumentur. Sz ꝛ omni tempore siue cene siue refectionis hora sic tēperetur: vt cum luce fiant omnia.

Ut post ꝯpletoriū nemo loquatur. C. xlij.

OMni tempore silentium debent studere monachi: maxime tamen nocturnis horis. Et ideo omni tempore siue ieiunij siue prandij: si tempus fuerit prandij: mox vt surrexerint a cena: sedeāt omnes in vnuz. ꝛ legat vnus collationes vel vitas patrum: aut certe aliquid quod edificet audientes. Non autem eptaticum aut regum: quia infirmis intellectibus non erit vtile illa hora hanc scripturā audire: alijs vͦo horis legantur. Si autem ieiunij dies fuerit: dicta vespera paruo iteruallo: mox accedāt ad lectionem collationum vt diximus ꝛ lectis quattuor aut quinq̃ folijs: vel quātū hora permittit. omnibus in vnū occurrentibus per hanc moram lectionis: siqs forte in assignato sibi commisso fuerit occupatus occurrat. Omnes ergo in vnum positi

compleant. Et exeuntes a completorio nulla fit licentia denuo cuiquam loqui aliquid. Quod si inuentus fuerit quisquã preuaricari hanc taciturnitatis regulam: grauiori vindicte subiaceat. Excepto si necessitas hospitum superuenerit: aut forte abbas alicui aliquid iusserit. Quod tamen et ipsum cum summa grauitate et moderatione honestissime fiat.

¶ De his qui ad opus dei, vel ad mensam tarde occurrunt: Cap. xliij.

AD horam diuini officij: mox vt auditum fuerit signum: relictis oibus quelibet fuerint in manibus: sũma cum festinatione curran. cum grauitate tñ: vt nõ scurrilitas inueniat fomitẽ: Ergo nihil operi dei pponatur. Nõ siqs ad nocturnas vigilias post gloriã psalmi nonagesimiqrti. quem pp hoc oio protrahẽdo et morose volum⁹ dici occurrerit nõ stet in ordine suo in choro: sed vltimus oium stet: aut in loco quem talibus negligentibus seorsum constituerit abbas: vt videatur ab ipso vel ab omnib⁹: vsq dum cõpleto opere dei publica satisfactiõe peniteat. Ideo aũt eos in vltimo aut

seorsuz iudicauimus debere stare vt visi ab omnibus vel pro ipsa verecūdia sua emendentur. Nam si foris oratoriuz remaneāt. erit forte talis q se: aut collocet: τ dormiat: aut certe sedeat foris vel fabulis vacet: τ detur occasio maligno. Sz ingrediatur itro: vt nec totuz perdat τ de reliquo emendet.

DIurnis autē horis qui ad opus dei post versum τ gloriaz primi psalmi: qui post versuz dicitur occurrerit lege qua supra diximus: in vltimo stet: nec p̄sumat sociari choro psallentiuz vsq3 ad satisfactionem: nisi forte abbas licentiam dederit permissione sua: ita tamē vt satisfaciat reus ex hoc. Ad horam vero refectionis qui ante versum non occurrerit vt simul oēs dicant versum τ orent: τ sub vno oēs accedant ad mensam: qui per negligentiam suaz. aut vitium non occurrerit vsq3 ad secundaz vicē pro hoc corripiatur. Si denuo nō emendauerit non permittatur ad mense cōmunis participationem: sed sequestratus a cōsortio omniuz reficiat solus sublata ei portione sua vini vsq3 ad satisfactionem τ emēdationem. Similiter autem patiatur qui τ ad

aliū versum non fuerit presens q post cibū dicitur. Nec quisquā presumat ante statutā horā vel postea quicquā cibi vel potus percipere. Sed et si cui offertur aliqd a priore: et accipere renuerit: hora qua desiderauerit. hoc quod prius recusauit aut aliud oio non percipiat. vsq ad emēdationē ꝯgruā.

¶ De his qui excōmunicantur quomodo satisfaciāt. Cap. xliiij.

Qui pro grauioribus culpis ab oratorio et a mēsa excōmunicatur: hora qua opus dei in oratorio ꝯcelebratur ante fores oratorij prostratus iaceat. nihil dicēs: nisi tantum posito in terra capite et pstratus pronus omniuȝ de oratorio exeuntiū pedib9 se pijciat. Et hoc tādiu faciat vsq dū abbas iudicauerit satisfactū eē. Qui dū iussus ab abbate venerit prouoluat se ipsius abbatis pedibus. deinde omnium vestigijs fratruȝ vt orent pro eo. Et tunc si iusserit abbas recipiatur in choro vel in ordine quo abbas decreuerit. ita sane vt psalmuȝ aut lectionē. vel aliud quid nō presumat in oratorio imponere. nisi iterum abbas iubeat. Et omnibus horis dū cōpletur opus dei proijciat

se in terram in loco in quo stat: et sic satisfaciat: usque dum ei iubeat iterum abbas ut quiescat iam ab hac satisfactione. Qui vero pro levibus culpis excõmunicantur tãtũ a mẽsa in oratorio satisfaciant usque ad iussionem abbatis. Et hoc semper faciant usque dum benedicat et dicat. sufficit.

¶ De his q fallunt in oratorio. Cap. xlv.

Siquis dum pronunciat psalmum responsorium: aut añt. vel lectionem fallitur nisi cum satisfactione ibi coram omnibus humiliatus fuerit: maiori vindicte subiaceat qppe qui noluit humilitate corrigere: quod negligentia deliquit. Infantes vero pro tali culpa vapulent.

¶ De his qui in aliquibus rebus levibus delinquunt. Capitulum. xlvi.

Siquis dum in labore quovis in cogna: in cellerario: in ministerio: in pistrino: in orto: in arte aliqua dũ laborat: vel in quocũque loco aliquid deliquerit: aut fregerit quippiam: aut perdiderit: vel aliud quid excesserit ubiubi: et non veniẽs cõtinuo ante abbatem vel congregationẽ ipse ultro satisfecerit et proderit delictum suum: dum

per alium cognitũ fuerit: maiori subiaceat emẽdationi. Si aie vero peccati causa latens fuerit: tantũ abbati aut spiritualibus senioribus patefaciat: qui sciãt curare sua z aliena vulnera nõ detegere: ac publicare.

¶ De significãda hora opis dei. Ca. xlvij.

Nunciãda hora operis dei die noctuq3 sit cura abbati: aut ipse nunciare aut tali sollicito fratri iungat hanc curam: vt omnia horis competentibus compleãtur: Psalmos aũt vel antiphonas: post abbatem ordine suo quibus iussum fuerit imponãt. Cãtare aũt z legere non psumat nisi q pòt ipsum officium implere: vt edificentur audiẽtes. Quod cũ humilitate z grauitate z tremore faciat: z cui iusserit abbas.

¶ De ope manuũ quotidiano. C. xlviij.

Ociositas inimica est anime: z ideo certis tẽporibus occupari debẽt frẽs i labore manuũ. certis iterũ horis in lectione diuina. Ideoq3 hac dispositiõe credimus vtraq3 tempora ordinari: idest vt a pascha vsq3 ad Kal'. octobris mane exeũtes a pria vsq3 ad horam pene quartam laborẽt. qd necessarium fuerit: ab hora autem quar-

ta vsq ad horā quasi sextā lectioni vacēt: Post sextā autem surgentes a mensa pausent in lectis suis cū omni silentio: aut forte qui voluerit sibi legere sic legat vt alium nō inquietet. Agatur nona tēperius mediāte octaua hora: ⁊ iterum quod faciendū est operentur vsq ad vesperā. Si autē necessitas loci aut paup̄tas exegerit: vt ad fruges colligendas per se occupent. non contristentur: q̄ tūc vere monachi sunt si de labore manuum suarum viuunt: sicut ⁊ patres nostri ⁊ apostoli. Omnia tamen mēsurate fiāt propter pusillanimes.

A Kl'. autem octobris vsq ad caput q̄dragesime vsq ad horā secundā plenā lectioni vacent: hora secunda agatur tertia: ⁊ vsq ad nonam omnes in opus suū laborent quod eis iniungitur. facto autē primo signo hore none disiūgāt ab opere suo singuli: ⁊ sint parati dū scd̄m signum pulsauerit. Post refectionem autem vacent lectionibus suis aut psalmis.

In quadragesime vero diebus a mane vsq ad tertiam plenam lectioni vacēt: ⁊ vsq ad decimam plenā operentur quod

eis iniungitur. In quibus diebus quadra gesime accipiāt oēs singulos codices de bybliotecha. quos per ordinē ex integro legāt qui codices in capite quadragesime dandi sunt. Ante omnis sane deputētur vnꝰ aut duo seniores qui circumeant monasterium horis quibus vacāt fratres lectioni: ꝛ videant ne forte inueniatur frater accidiosus qui vacet ocio aut fabulis: ꝛ non sit intentus lectioni: ꝛ non solum sibi inutilis sit: sed etiaꝫ alios extollit. Hic talis si (quod absit) reptus fuerit corripiatur semel ꝛ secūdo: si non emēdauerit correptioni regulari subiaceat: taliter vt ceteri metum habeāt. Neqꝫ frater ad fratrem iūgatur horis incōpetentibus. Dominico die lectioni vacent omnes: exceptis his q variis officiis deputati sunt. Si quis vero ita negligens ꝛ desidiosus fuerit: vt non velit aut nō possit meditari aut legere: iniūgatur ei opus quod faciat vt nō vacet. Fratribꝰ ifirmis aut delicatis talis opa aut ars iniungat: vt nec ociosi sint nec violētia laboris opprimant vt effugent. Quoꝝ imbecillitas ab abbate consideranda est.

¶ De q̄dragesime obseruatione. C. xlix.

Licet omni tempore vita monachi q̄dragesime debeat obseruationem habere: tamē quia paucoꝝ est ista virtus: ideo suademus istis diebus quadragesime omni puritate vitam suam custodire oēs pariter negligētias alioꝝ tēpoꝝ his diebus sanctis diluere. Quod tunc digne fit si ab omnibus vitijs nos tēperem⁹ orationi cū fletibus lectioni ꝛ compūctioni cordis atq; abstinētie operā demus. Ergo his diebus augeamus nobis aliquid ad solitum pensuꝫ seruitutis nostre: orationes peculiares ciboruꝫ ꝛ potus abstinētiam: ꝛ vnusquisq; supꝫ mensuram sibi indictam aliquid ꝓpria voluntate cum gaudio sancti spiritus offerat deo. i. subtrahat: corpi suo ď cibo: ď potu: ď somno: de loq̄citate: de scurilitate: ꝛ cū spiritualis desiderij gaudio sanctum pasca expectet. Hoc ipsum tamē qđ vnusquisq; offert abbati suo suggerat: ꝛ cuꝫ eius fiat oratione ꝛ volūtate. Quia qđ sine permissione patris spiritualis fit: presumptioni deputabitur ꝛ vane glorie: non mercedis. Ergo cū voluntate abbatis omnia agenda sunt.

¶ De fratribus qui longe ab oratorio la-

borant aut in via sunt. Cap. l.

FRatres qui omnino lõge sunt i labore:⁊ non possunt occurrere hora cõpetẽti ad oratoriũ: ⁊ abbas hoc perpẽdit quia ita est:agant ibidẽ opus dei vbi operantur:cũ tremore diuino flectẽtes genua. Similiter qui itinere directi sunt nõ eos pretereãt hore constitute sed vt possunt agant sibi: ⁊ seruitutis pensum non negligant reddere.

¶ De fratribus qui non satis longe proficiscuntur. Cap. lij.

FRatres q pro quouis respõso pficiscuntur ⁊ ea die sperãt reuerti ad monasterium nõ psumãt foris mãducare:etiam si a quouis rogẽtur nisi forte eis ab abbate suo precipiatur. Quod si aliter fecerint excomunicentur.

¶ De oratorio monasterij. Cap. lij.

ORatoriũ hoc sit ꝙ dicitur nec ibi geq̃z aliud geratur:aut condatur. Expleto opere dei:oẽs cũ summo silentio exeãt ⁊ agatur reuerentia deo:vt frater qui forte sibi peculiariter vult orare nõ impediatur alteriꝰ improbitate. Sz si alter vult sibi forte

secretius orare: simpliciter intret et oret non in clamosa voce sed in lachrymis intentione cordis. Ergo qui simile opus non facit: non permittatur expleto opere dei remorari in oratorio sicut dictũ est: ne alius impedimentum patiatur.

De hospitibus suscipiendis. Cap. liij.

OMnes superuenientes hospites tanquã xp̃s suscipiãtur: q2 ipse dicturus est. Hospes fui et suscepistis me. Et oibus cõgruus honor exhibeatur. maxime tamẽ domesticis fidei et peregrinis. Ut ergo nuntiatus fuerit hospes. occurrat ei a p̃ore vel a fratribus cum omni officio caritatis: et primitus orent pariter et sic sibi socientur in pace quod pacis osculum non prius offerat nisi oratione p̃missa propter illusiones diabolicas. In ipsa autem salutatione omnis exhibeatur humilitas. Omnibus venientibus siue discedentibus hospitib9 inclinato capite: vel p̃strato omni corpe in terra christus in eis adoretur qui et suscipitur. Suscepti autẽ hospites ducantur ad orationẽ et postea sedeat cũ eis prior: aut cui iusserit ipse. Legatur coram hospite lex diuina vt

edificetur. et

edificetur. ꝛ post hec omnis ei exhibeat hu
manitas. Ieiunium a priore frangatur pp
hospitē: nisi forte precipuus sit dies ieiunij
qui non possit violari. Fratres autem ꝯsue
tudines ieiuniorum prosequantur. Aquā
in manib9 abbas hospitibus det: pedes ho
spitibus omnibus tam abbas quam cūcta
congregatio lauet quibus lotis hunc versū
dicant. Suscepimus deus misericordiaꝫ tu
am in medio templi tui. Pauperum autē
ꝛ peregrinoꝝ maxime susceptio oi cura sol
licite exhibeatur qꝛ in ipsis christus magis
suscipitur. Nam diuitiꝫ terror ipse sibi exi
git honorem.

Coquina abbatis ꝛ hospitū per se sit:
vt incertis horis superuenientes ho
spites: qui nunq̄ desunt monasterio non in
quietent fratres: in quā coquinam ingrediā
tur duo fratres ad annum: qui ipsum offi
cium bene impleant. Quibus vt indigent
solacia administrent: vt absq̄ murmuratio
ne seruiant. Et iterum qn̄ occupationē mi
norem habent exeant vbi eis imperatur in
opera: ꝛ non solum in ipsis: sed ꝛ in omni
bus officijs monasterij ista sit consideratio

vt quādo indigēt solatia accōmodētur eis. Et iterum quādo vacant obediant impanti. Item ꝛ cellā hospitum habeat assignatā frater cuius animā timoꝛ dei possideat: vbi sint lecti strati sufficienter: ꝛ domus dei a sapientibus sapienter administretur. Hospitibus autem cui non ꝑcipitur nullatenus sociectur neqꝫ colloquatur. Sed si obuiauerit aut viderit: salutaris humiliter vt dictum est ꝛ petita benedictione pertranseat: dicens sibi non licere colloqui cum hospite.

¶ Si debeat monachꝰ litteras vel eulogia suscipere. Capitulum. liiij.

Nullatenus liceat monacho nec a parētibus suis: nec a quocꝫ hominum: nec sibi inuicē lr̄as aut eulogia vel quelibet munuscula accipere aut dare: sine ꝑcepto abbatis sui. Quod si etiam a parentibus suis ei quicꝫ directuꝫ fuerit non ꝓsumat suscipere illud nisi ꝓzius indicatum fuerit abbati. Quod si iusserit suscipi in abbatis sit potestate cui illud iubeat dari: ꝛ nō contristetur frater cui forte directuꝫ fuerat vt non detur occasio diabolo. Qui autem aliter pꝛesumpserit disciplíne regulari subiaceat.

¶ De vestimẽtis vel calciamẽtis frũꝫ. C. lv.

Vestimẽta fribus ꝺm locoꝛuꝫ qualitatem vbi habitãt vel aerum temper. eni dent: q: in frigidis regionibus amplius indiget: in calidis vero min⁹. hec ergo ꝯsideratio penes abbateꝫ est. Nos tamẽ mediocribus locis sufficere credimus monachis per singulos cucullam ꝛ tunicaꝫ. Cucullam in hyeme vilosam: in estate puram aut vetustã ꝛ scapulare propter opera. Indumenta pedum pedules ꝛ caligas. De quarum reruꝫ oiuꝫ coloꝛe aut grossitudine nõ causent monachi: sed quales inueniri possunt in ꝓuincia in qua habitãt: aut qđ vilius comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat vt non sit curta ipsa vestimenta vtentibus eis. sed mensurata. Accipientes noua: vetera semper reddãt in presenti deponẽda in vestiario propter pauperes. Sufficit eniꝫ monacho duas tunicas ꝛ duas cucullas habere ꝓpter noctes ꝛ propter lauare ipsas res. Jam qđ supꝛa fuerit superfluum est ꝛ amputari debet. Et pedules ꝛ quodcunqꝫ est vetustum reddant cum accipiunt nouum. Femoꝛalia hi qui in via dirigunt de

vestiario accipiãt qui reuerentẽs: lota sibi restituant. Et cuculle ꝛ tunice sint aliquanto his quas habere soliti sunt modice meliores quas exeuntes in viam accipiant de vestiario: ꝛ reuertentes restituant.

Stramenta autem lectorum sufficiant matta: sagum: leua: ꝛ capitale. Que tamen lecta frequenter ab abbate scrutanda sunt ꝑpter opus peculiare ne inueniatur. ꝛ si cui inuentum fuerit quod ab abbate nõ acceperit grauissime disciplĩe subiaceat. Et vt hoc vitium peculiare radicitus amputetur detur ab abbate oĩa que sunt necessaria idest cuculla: tunica: pedules: calige bracile: cultellꝰ: grafium: acus: mappula: tabule: vt omnis auferatᷣ necessitatis excusatio: a quo tñ abbate semper consideretur illa sententia actuũ apostoloꝝ. Quia dabatᷣ singulis prout cui ꝗ opus erat. Ita ergo ꝛ abbas consideret infirmitates indigentium: non malam voluntatem inuidentiuꝫ. In omnibus tñ iudicijs suis dei retributionem cogitet.

¶ De mensa abbatis. Cap. lvj.

Mensa abbatis cum hospitibus ꝛ peregrinis sit semper. Quotiens tñ minꝰ

sunt hospites: quos vult de fratrib⁹ vocare in ipsius sit ptãte. Seniorem vnum tñ aut duos semper cum fratribus dimittendum procuret propter disciplinam.

¶ De artificibus monasterij. Cap. lvij.

Artifices si sunt in monasterio cum oi humilitate ꝛ reuerentia faciant ipsas artes: si tñ iusserit abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis sue: eo qđ videatur aliqd ꝯferre monasterio: hic talis euellatur ab ipsa arte ꝛ denuo per eam nõ transeat: nisi forte humiliato ei iteꝝ abbas iubeat. Si qd vero ex operibus artificuꝫ venundandum est videant ipsi per quoꝝ manus transigenda sunt. ne aliquã fraudẽ presumant inferre. Memorentur ananie ꝛ saphire: ne forte mortem quã illi in corpore ꝑtulerunt: hãc isti vel oẽs qui aliquã fraudẽ de rebus monasterij fecerint in aia patiant. In ipsis aũt precijs: non surripiat auaritie malum: sed sp aliquãtuluꝫ vilius deť q̃ꝫ ab alijs secularib⁹ dať vt in oib⁹ glorificeť de⁹.

¶ De disciplia suscipiẽdoꝝ fratrũ. C. lviij.

Nouiter veniens qs ad ꝯuersioneꝫ non ei facilis tribuať ingressus. Sed sicut

ait aplȝ pbate spūs si ex deo sūt. Ergo si ve
niens pseuerauerit pulsans: et illatas sibi in
iurias et difficultatē ingressus post quatuor
aut qnqȝ dies visus fuerit paticter portare:
et psistere petitioni sue: annuat ei ingressus:
et sit in cella hospitū paucis dieb⁹. Postea
aūt sit in cella nouitiorū: vbi meditet et man-
ducet et dormiat. Et senior ei talis dputetur
qui aptus sit ad lucrandas aias: qui sup eū
oino curiose intēdat: et sollicit⁹ sit si vere deū
querit: et si sollicitus est ad opus dei ad obe
diētiā: ad opprobria. Predicent ei dura et
aspera per que itur ad deū: et si pmiserit de
stabilitatis sue pseuerātia post duorū mēsiū
circulū legat ei hec regula per ordinē et di-
catur ei. Ecce lex sub qua militare vis si po-
tes obseruare ingredere. si vo nō potes: liber
discede. Si adhuc steterit tunc ducat in su-
pradictā cellā nouitiorū: et iterū pbet in om-
ni patiētia. Et post sex mensiū circulū rele-
gat ei regula. vt sciat ad qd ingredit. Et si
adhuc stat post qtuor mēses iterū relegat ei
eadē regula. Et si habita secū delibatiōe p-
miserit se oia custodire: et cūcta sibi impata
seruare tūc suscipiat in cōgregatiōe: sciēs se

sub lege regule ꝯstitutuȝ: q̄ ei ex illa die non
liceat egredi de monasterio nec collū excutē
de subiugo regule quā sub taȝ morosa deli
beratione licuit excusare aut suscipere.

SUscipiēdus aūt in oratorio coram oi-
bus ꝑmittat de stabilitate sua: ꝛ ꝯuer-
sione moꝝ suoꝝ ꝛ obediētia corā deo ꝛ san
ctis ei⁹: vt si aliqñ aliter fecerit ab eo se dam
nādum sciat quē irridet. De qua ꝑmissio-
ne sua faciat petitionē ad nomē sctōꝝ quoꝝ
reliq̄ ibi sunt. ꝛ abbatis pñtis. Quā petitio
nē manu sua scribat: aut certe si nō scit lr̄as
alter ab eo rogatus scribat: ꝛ ille nouitius
signū faciat ꝛ manu sua eā sup altare ponat
Quā duȝ posuerit: icipiat ipse nouiti⁹ mox
hūc v̄suȝ: Suscipe me dn̄e ẜm eloquȝ tuū
ꝛ viuam: ꝛ nō ꝯfundas me ab expectatione
mea. Quē versuȝ oīs ꝯgregatio tertio rn̄de
at: adiūgentes glīa patri. Tūc ipse frater no
uitius ꝓsternat̄ singuloꝝ pedibus vt orent
pro eo: ꝛ iaȝ ex illa hora in ꝯgregatiōe repu
tet. Res si quas habet aut eroget ṗus pau
pib⁹ aut facta solēniter donatōe ꝯferat mo
nasterio: nihil sibi reseruans ex oīb⁹. Quip
pe q̄ ex illo die: nec ꝓprij corpis potestatē

se habiturum sciat. Mox ergo in oratorio exuat rebus proprijs qbus vestitus est: & induat rebus monasterij. Illa autē vestimenta qbus exutus est, reponantur in vestiario conseruanda: vt si aliqñ suadente diabolo: cōsenserit vt egrediatur de monasterio: qđ absit: tunc exutus rebus monasterij proijciatur. Illā tñ petitionē quā desup altare abstulit: nō recipiat sȝ i mōasterio reseruet.

¶ De filijs nobilium: vel pauperum qui offeruntur. Capitulum. lix.

Si quis forte de nobilibus offert filium suum deo in mōasterio: si ipse puer minori etate est. parentes eius faciāt petitionē quā supra diximus: & cū oblatione ipsaȝ petitionem & manum pueri inuoluant in palla altaris & sic eum offerant. De rebus aūt suis aut in presenti petitione promittant sub iureiurando: qr nunq̃ꝫ p se nunq̃ꝫ p suspectaȝ psonam: nec quolibet modo ei aliqñ aliqd dent: aut tribuant occasionē habendi. Uel certe si hoc facere noluerit: & aliquid offerre voluerit in elemosinā mōasterio pro mercede sua faciant ex rebus quas dare volunt monasterio donationem: reseruato sibi ita

voluerit vsufructuario. Atq3 ita omnia ob ſtruantur: vt nulla ſuſpitio remaneat puero: per quã deceptus perire poſſit: quod ab ſit: quod experimento didicimus. Similiter autẽ ⁊ pauperiores faciãt. Qui vero ex toto nihil habẽt ſimpliciti petitionẽ faciãt ⁊ cũ oblatione offerant filiũ ſuũ corã teſtib⁹.

¶ De ſacerdotibus qui noluerint in monaſterio habitare. Cap. lx.

Si quis de ordin'e ſacerdotij in monaſterio ſe ſuſcipi rogauerit: non quidẽ ei citius aſſentiatur. Tamen ſi oĩno perſtiterit in hac ſupplicatione: ſciat ſe oẽm regule diſciplinam ſeruatu⁊ nec aliquid ei relaxabit. vt ſit ſicut ſcriptum eſt. Amice ad quid veniſti? Concedatur ei tñ poſt abbatem ſtare ⁊ benedicere: aut miſſas tenere: ſi tñ iuſſerit ei abbas. Sin alias nullatenus aliq̃ preſumat ſciens ſe diſcipline regulari ſubditũ: ⁊ magis humilitatis exempla oib⁹ det. Si forte ordinatiõis: aut alicuius rei cauſa fuerit in monaſterio: illum locum attendat qñ ingreſſus eſt monaſterium non illum qui ei pro reuerentia ſacerdotij ꝯceſſus eſt. Clericorum aũt ſiquis eodem deſiderio monaſte

rio sociari voluerit,: loco mediocri collocet:
Et ipse tamen si promittit de obseruatiõe re
gule vel propria stabilitate.

De monachis peregrinis qualiter susci-
piantur. Capitulũ.lxj.

SI quis monach' peregrinus de lõgin-
quis puicijs supuenerit si p hospite volue
rit habitare in monasterio et contentus fue-
rit consuetudine loci quã inuenerit et nõ for
te supfluitate sua pturbat monasterium: sz
simpliciter ɔtentus est, qđ inuenerit suscipia
tur quãto tẽpore cupit. Si qua sane ratiõa
biliter et cum humilitate charitatis repheu-
dit: aut ostendit: tractet abbas prudenter ne
forte ppter eum hoc ipsuz dominus direxe
rit. Si vero postea voluerit stabilitatẽ suaz
firmare: nõ renuat talis volũtas: et maxime
qz tẽpore hospitalitatis potuit eius vita di
gnosci. Quod si superfluus aut vitiosus in
uentus fuerit tempore hospitalitatis: nõ so
lũ nõ debet sociari corpori monasterij: verũ
etiã dicat ei honeste vt discedat:, ne eius mi-
seria etiã alij vitientur. Qđ si nõ fuerit talis
qui mereatur pijci:, non solũ si petierit susci
piatur congregationi sociandus. verũ etiaz

suadeatur vt stet: vt eius exéplo alij erudiã-
tur: ꝛ qꝛ in oi loco vni dño seruitur: vni regi
militatur. Quẽ si etiã talẽ eẽ pspexerit abbas
liceat eũ in superiori aliquãtulũ ꝯstituere lo
co. Nõ solũ aũt monachũ sꝫ ẽt de supradi
ctis gradibus sacerdotũ vel clericoꝝ: stabi-
lire põt abbas in maiori ꝙ ingreditur loco
si eius talem prospexerit esse vitam. Caueat
autem abbas ne aliqñ de alio noto mõaste
rio monachum ad habitanduꝫ suscipiat: si
ne consensu abbatis eius: aut literis cõmen
daticijs: quia scriptum est. Quod tibi non
vis fieri alteri ne feceris.

¶ De sacerdotibus monasterij. Cap. lxij.

Si quis abbas sibi ṕsbyterũ vel diaconeꝫ
ordinari petierit de suis elligat qui di-
gnus sit sacerdotio fungi. Ordinatus auteꝫ
caueat elationem aut superbiaꝫ nec quicꝙ
presumat: nisi quod ei ab abbate ṕcipitur:
sciẽs se multo magis disciplie regulari sub
ditum. Nec occasioneꝫ sacerdotij obliuisca
tur regule obedientiaꝫ ꝛ disciplinaꝫ sed ma
gis ac magis in deũ ꝓficiat. Locũ vͦo illum
semꝑ attẽdat quo igressus ẽ monasteriũ: ṕ-
ter offiñ altaris. Et si forte electio ꝯgregatio

nis: z voluntas abbatis.: pro vite merito eũ promouere voluerit. Qui tñ regulam a decanis vel prepositis constitutam sibi seruãdam sciat. Quod si aliter presumpserit nõ sacerdos: sed rebellio iudicetur. Et sepe ammonitus si non correxerit: etiam eps adhibeatur in testimonium. Qd: si nec sic emendauerit: clarescẽtibus culpis proijciatur de monasterio si tamen talis fuerit eius contumacia: vt subdi aut obedire regule nolit.

¶ De ordiue congregationis. Cap. lxiij.

ORdines suos in monasterio ita cõseruet: vt conuersionis tempus z vite meritus discernit: vel vt abbas ꝯstituerit. Qui abbas non ꝯturbet gregẽ sibi cõmissuz: nec quasi libera vtens ptãte iniuste disponat aliquid sed cogitet semper qꝫ d oibus iudicijs z operibus suis redditurus est deo rõnem. Ergo ꝺm ordines quos ꝯstituerit vel quos habuerint ipsi fratres sic accedant ad pacẽ ad cõionem: ad psalmum imponenduz: in choro stãdii: z in oibus omnino locis etas non discernatur in ordine nec preiudicet: qꝫ samuel z daniel pueri presbiteros iudicauerunt. Ergo exceptis his quos vt dixim⁹

altiori ꝯsilio abbas ꝓtulerit vel degradaue
rit certis ex causis:reliqui oẽs vt ꝯuertũtur
ita sint:vt verbigratia:qui secunda diei ho
ra venerit in monasterio iuniorem se noue
rit esse illo qui ꝓma hora diei venit cuiusli
bet etatis aut dignitatis sit.

POeris vero per oia ab omnibus disci
plina teneatur. Juniores ergo priores
suos honorẽt:ꝑores iuniores suos diligãt.
Jn ipsa aũt appellatione nominũ:nulli li
ceat alium puro appellare nomine: sed ꝑo
res iuniores suos fratres nominent:iunio
res aũt priores suos nonnos vocãt qḋ in
telligitur paterna reuerẽtia. Abbas autem
q: vices xp̄i agere videt:dñs ⁊ abbas vo
cetur:nõ sua assumptione:sꝫ honore ⁊ amo
re xp̄i. Ipse aũt cogitet:⁊ sic se exhibeat:vt
dignus sit tali honore. Vbicũq; aũt sibi ob
uiãt frẽs iunior a ꝑore bñdictõeꝫ petat:trã
seũte maiore iunior surgat ⁊ det ei locũ sedẽ
di:nec ꝑsumat iunior ꝯsedere nisi ei ꝑcipiat
senior su⁹:vt fiat qḋ scriptũ ẽ. Honore inui
cẽ ꝑuenientes. Pueri pui vel adolescentes
in oratorio vel ad mẽsam cũ disciplina or
dines suos ꝯsequãtur:foris aũt vel vbiubi

custodiaꝫ habeant ⁊ disciplinā vsq͡ꝫ dū ad intelligibilem etatem perueniant.

¶ De ordinādo abbate. Capitulū. lxiiij.

IN abbatis ordinatione illa semꝑ ꝯside retur rō vt hic ꝯstituatur queꝫ sibi omnis concors ꝯgregatio ſm timorem dei: siue ét pars q̄uis parua ꝯgregatiōis seniori consilio elegerit vite auteꝫ merito ⁊ sapientie doctrina eligatur qui ordinandus est etiam si vltimus fuerit in ordine congregationis: qd̄ si etiā omnis congregatio vitijs suis: quod quidem absit: consentientem personaꝫ pari consilio elegerit ⁊ vitia ipsa aliquatenus in noticiam epi ad cuius diocesim pertinet locus ipse vel abbatibus aut xp̄ianis vicinis claruerint prohibeant prauorū preualere consensuꝫ sed domui dei dignuꝫ constituāt dispēsatorem sciētes pro hoc se recepturos mercedem bonaꝫ si illud caste ⁊ çelo dei faciant. sicut econtrario peccatum si negligāt.

ORdinatus auteꝫ abbas cogitet semꝑ quale onus suscepit: ⁊ cui redditturus est rationē villicationis sue sciatq͡ꝫ sibi oportere prodesse magis q̄ꝫ ꝑesse. Oportet ergo eum esse doctuꝫ lege diuina: vt sciat vnde ꝓ

ferat noua ꝛ vetera:castum:sobꝛiuꝫ:miseri-
cordē:ꝛ semꝑ superaltet misericordiā iudi-
cio:vt idē ipse ꝯsequaꝛ. Oderit vitia diligat
frēs In ipsa aūt correptiōe prudēter agat:
ꝛ nequid nimis:ne dum nimis:cupit erade-
re eruginem frangatur vas. Suamqꝫ fragi-
litatē semꝑ suspectus sit:memineritqꝫ cala-
mum quassatū nō ꝯterendū. In quibꝰ nō
dicimus vt permittat nutriri vitia sed pru-
denter ꝛ cum charitate ea amputet ꝓut vi-
derit cuiqꝫ expedire:sicut iā diximus:ꝛ stu-
deat plus amari quā timeri. Non sit turbu-
lentus ꝛ anxius:non sit nimius ꝛ obstinatꝰ:
non sit çelotipus ꝛ nimis suspiciosus:qꝛ nū-
qꝫ requiescet. In ipsis imperijs suis sit ꝓui-
dus:ꝛ consideratus:siue ꝑm deum : siue ſꝫ
seculum sit. Opera que iniungit discernat ꝛ
temperet.cogitās discretioneꝫ sancti Jacob
dicentis. Si greges meos plus in ambulā-
do fecero laborare: morienꝭ cūcti vno die.
Hec ergo aliaqꝫ testimonia discretiōis ma-
tris virtutuꝫ sumens sic omnia tēperet: vt ꝛ
fortes sint quod cupiunt:ꝛ infirmi nō refu-
giāt. Et ṗcipue vt ꝓsentē regulā in oibꝰ cō-
seruet:vt dū bñ ministrauerit audiat a dño

quod seruus bonus qui errogauit triticuȝ ꝯseruis suis in tpe suo. Amen dico vobis qꝛ super omnia bona sua ꝯstituet eum.

¶ De preposito monasterij. Cap. lxv.

SEpius quidem ꝯtingit vt per ordinationeȝ prepositi scādala grauia i monasterijs oriant̄: dum sint aliqui maligno spū supbie inflati: existimantes se secundos abbates esse assumentes sibi tyrānideȝ scādala nutriunt ꝛ dissensiones in ꝯgregatiōe faciūt: ꝛ maxime in illis locis: vbi ab eodē sacerdote vel ab eisdem abbatibus qui abbatem ordinant ab ipsis etiaȝ ꝛ prepositus ordinatur. Quod quā sit absurdum. facile aduertit̄: qꝛ ab ipso initio ordinatiōis materia ei datur superbiendi: dum ei suggerit̄ a cogitationibus suis exutum euȝ esse a potestate abbatis sui: qꝛ ab ipsis est ordinatus a quibus ꝛ abbas. Hinc suscitant̄ inuidie: rixe: detractiones: emulatiōes: dissensiones: ꝛ inordinationes: ꝛ dum contraria sibi inuicem abbas prepositusqꝫ sentiunt ꝛ ipsoruȝ necesse est sub hac dissensiōe animas periclitari: ꝛ hi qui sub ipsis sunt dum adulātur partibus erunt in perditionem. Cuius periculi malum

culi malũ illos respicit i capite:q talibus in ordinatione se fecerunt auctores.

I Deoq3 nos ꝓuidem⁹ expedire pp pacis caritatisq3 custodiã i abbatꝭ pẽdẽ arbitrio ordinationẽ mõasterij sui:ꝛ si pt fieri p decanos ordineẽ:vt antea disposuim⁹ ois vtilitas mõasterij:put abbas disposuerit:vt dũ pluribus cõmittiẽ:vn⁹ nõ supbiat. Q̃d si aut loc⁹ expetit aut ꝯgregatio pecierit rõnabilr cu3 hũilitate ꝛ abbas iudicauerit expedire quẽcũq3 elegerit abbas cu3 cõsilio fratrũ timẽtiũ deũ ordinet ipe sibi ꝑpositũ. Qui tñ ꝑposit⁹ illa agat cũ reuerẽtia:q̃ ab abbate suo ei iniũcta fuerit:nihil ꝯ abbatis volũtatẽ:aut ordinationẽ faciẽs: q2 quãtũ ꝑlat⁹ ẽ ceterꝭ tãtũ eũ oꝫ solicite obſuare ꝑcepta regule. Qui ꝑposit⁹ si rept⁹ fuerit vitiosus:aut elatiõe ꝯcept⁹ supbie: aut ꝯtẽptor scẽ regule fuerit cõꝓbat⁹:admoneaẽ vbis vsq3 q̃ter: si nõ emẽdauerit:adhibeaẽ ei correptio discipline regularis. Q̃d si neq3 sic correxerit:tũc deijciaẽ de ordie ꝑposíture: ꝛ ali⁹ q dign⁹ est i loco ei⁹ suborgeẽ. Q̃d ꝛ si postea in ꝯgregatiõe q̃et⁹ ꝛ obediẽs nõ fuerit:ẽt de mõasterio expellaẽ. Cogitet tñ ab

bas se de oib⁹iudicijs suis do reddituꝝ rō
nē:ne forte iuidie:aut çeli flāma vrat aiaꝫ.
¶ De ostiarijs monasterij. Capitu.lxvj.
Ad portā mōasterij ponat senex sapi
ens qui sciat accipe rñsuꝫ ⁊ reddē:cu
ius maturitas cū nō sinat vagari. Qui por
tarius cellā dꝫ hr̄e iuxta portā:vt venientes
semꝑ p̄ntē iueniāt:a quo rñsuꝫ accipiāt. Et
mox vt aliqs pulsauerit aut pauꝑ clama-
uerit: deo grās rñdeat aut bn̄dicat:⁊ cū oi
māsuetudie timoꝛ dei reddat rñsuꝫ festinā
ter cū feruoꝛe charitatis. Qui portari⁹ si idi
get solatio:iunioꝛē frēꝫ accipiat. Monaste-
riū autē si possit fieri ita dꝫ ꝯstrui:vt oia ne
cessaria.i.aq̄:molēdinū:ort⁹:pistrinū:vl' ar-
tes diuerse itra mōasteriū exerceāt. vt nō sit
necessitas monachis vagādi foras:qꝛ oino
nō expedit aiabus eoꝝ. Hanc aūt regulam
sepius volumus in cōgregatione legi:neqs
fratrum se de ignorantia excuset.
¶ De frīb⁹ i via directis. C.lxvii.
Dirigēdi frēs i via.oiuꝫ fratꝝ vl' ab
batis oꝛoni se comēdēt:semꝑ ad oꝛonē vl-
timā opis dī cōmemoratio oiuꝫ absentiū fi
at. Reuertētes aūt de via frēs ipso die quo

redeunt per oēs canonicas horas diū explet op⁹ dei ꝓstrati solo oratorij ab oib⁹ petāt orōnē pp excessus negd forte surripuerit in via vis⁹aut audit⁹male rei aut ociosi s̄mōis Nec p̄sumat qsq̄ alijs referre:q̄cūq; foris monasterij viderit:aut audierit: qa plīma destructio est. Q̄d siqs p̄sumpserit vidicte regulari sbiaceat. Silr ꝛ q p̄sumpserit clau stra monasterij egredi:vel q̄cūq; ire. vel qp piā q̄uis puū sine abbatis iussione facere.

¶ Si fratri ipossibilia iniūgunt. C.lxviii.

SI cui fr̄i aliq̄ forte gravia:aut ipossi bilia iniūgunt: suscipiat qdē iubentis imperium cū omni mā̄suetudine ꝛ obedien tia. Q̄d si oino virium suarū mensurā vide rit pōdus excedere:impossibilitatis sue cau sas ei qui sibi p̄est patiēter ꝛ oportune sug gerat:nō superbiēdo:aut resistēdo vel ꝯtra dicēdo. Q̄d si post suggōnē suā in sua snia p̄oris iperiū pdurauerit:sciat iunior ita sibi expedire:ꝛ ex charitate ꝯfidēs de adiutorio dei obediat.

¶ Ut i mōasterio nō p̄sumat alter alterū defendere. Caplm.lxix.

SUmmope p̄cauēdū est:ne quavis oc casione p̄sumat alius aliū defendere mona

chorũ i mõasterio: aut q̃si tueri: ẽt si q̃l ↄsan guinitatis ꝓpinqtate iungant. Nec q̃l mõ id a mõachis p̃sumat: q: ex ide grauissima occasio scãdaloꝝ oriri põt. Qd si qs h̃ trãs gressus fuerit acrius coerceatur.

Ut nõ p̃sũat q̃sq̃ aliquẽ passĩ cedẽ aut excõicare. C. lxx.

Ꝺetet i monasterio oĩs p̃sũptiõis occasio. Ordinam⁹ atq̃ ↄstituim⁹: vt nulli liceat quẽquã fratrũ suo rũ excõicare aut cedẽ: nisi cui ptãs ab abba te data fuerit. Peccãtes ãt corã oĩb⁹ arguã tur vt ceteri metũ hẽant. Infãtib⁹ v̉o vsq̃ ad q̃ntũdecimũ annũ etatꝭ discipline diligẽ tia sit ⁊ custodia adhibeat ab oĩb⁹: s ⁊ hoc cũ oĩ mẽsura ⁊ rõne. Nã i fortiori etate: q p̃ sumpserit aliq̃ten⁹ sine p̃cepto abbatꝭ vł in ipsis ifantib⁹ sine discretiõe exarsit discipli ne regulari subiaceat: q: scriptũ ẽ. Qd tibi nõ vis fieri: alij ne feceris.

Ut obediẽtes sint sibi frẽs iuicẽ. C. lxxi.

Obediẽtie bonũ: nõ solũ abbĩ exhibẽ dũ ẽ: s ẽt sibi iuicẽ obediãt frẽs sciẽ tes p̱ hãc obediẽtie viã: se ituros ad deu. Premissio ergo abbatꝭ. aut p̃positorꝝ q ab eo ↄstituunt iperio cui nõ p̱mittim⁹ p̱uata i

peria ꝓponi: ĉ cetero oēs iunioꝛes ꝓoꝛib⁹ suis oi caritate sollicitudine obediant qđ si: qs ɔtētiosus repit̄ coꝛripiat̄. Si qs aūt frat̄ ꝑ q̄uis minima cā ab abbate vel a q̄cunq3 ꝓoꝛe suo coꝛripit̄ quolibet mō. vel si leuiter senfit aiu3 ꝓoꝛis cuiuscūq3 ɔtra se iratū v̄l ɔmotū q̄uis modice: mox sine moꝛa tā diu ꝓstrat⁹ i t̄ra aū pedes ei⁹ iaceat satisfaciēs: vsq3 dū bn̄dictiōe3 sanet̄ illa ɔmotio. Qđ si qs ɔtēpserit face aut coꝛpali vīdicte sbiaceat aut si ɔtumax fuerit ĉ monasterio expellat̄.

¶ De celo bono quē debēt mōachi hēre.

Sicut est çelus amaritudinis C.lxxij. malus q sepat a deo: ꝛ ducit ad īfernū ita est ꝛ çelus. bon⁹ q sepat a vitijs: ꝛ ducit ad deū: ꝛ ad vitā eternā. Hūc ergo zelū fer uētissimo amoꝛe exerceāt monachi. i. vt ho noꝛe se inuicem ꝓueniāt. Infirmitates suas siue coꝛpoꝝ siue moꝝ patiētissime tolerent obedientiā sibi certatī ipendāt. Nullus qđ sibi vtile iudicat sequatur: s3 qđ magis alij. Caritate3 fraternitatis: casto ipendāt amo re deum timeant: abbate3 suū sincera ꝛ hu mili caritate diligant xp̄o oino nihil p̄ꝛepo nāt: q nos pariter ad vitā eternā perducat.

¶ De eo qd non ois obseruatio iustitie in hac sit regula cōstituta. Capitulum.lxxiij.

Regulā āt hāc descripsim⁹ vt eā obseruātes in monasterijs aliq̄tenus vl' honestatē moꝝ aut initiū ↄuersationis nos demōstremus hr̄e. Ceterū ad ꝑfectionē ↄuersationis qui festinant sunt doctrine scōꝝ patruꝫ quaꝝ obseruatio ꝑducit hoieꝫ ad celsitudinē ꝑfectionis. Que eniꝫ pagina: aut qs sermo diuine auctoritatis veteris ac noui testamēti nō est rectissima norma vite humane? Aut qs liber scōꝝ catholicoꝝ patꝝ hoc nō resonat: vt recto cursu perueniamus ad creatorē nr̄ꝫ? Necnō ꝛ collationes patrū ꝛ instituta ꝛ vite eoꝝ: sed ꝛ regula sancti p̄ris nr̄i Basilij: qd aliud sunt nisi bene viuentiū ꝛ obedientiū monachoꝝ exēpla ꝛ instr̄a virtutū? Nobis aūt desidiosis ꝛ male viuētibus atqꝫ negligētibus rubor ↄfusiōis est. Quisqs ergo ad patriā celestē festinas: hāc minimā inchoationis regulā descriptaꝫ: adiuuāte christo ꝑfice: ꝛ tūc demū ad maiora que supra cōmemorauimus. doctrine vtutūqꝫ culmina deo protegente peruenies.

A M E N

¶ Deuotissima forma profitendi sub eodem Beatissimi. P. Benedicti regula iuxta optimam consuetudinem cõgregationis Casinẽsis. al's. S. Iustine de padua.

¶ Quãdo nouiti⁹ pfiteri debet pater monasterij pparet se missam celebraturus aut alius assistente patre. Et post offertorium accedat nouitius professurus ante altare et rectus legat petitionem suam dicens.

¶ Forma petitionis.

In nomie domini nostri iesu xpi Amẽ. Anno a natiuitate eiusdẽ. M.ccccc. Die mensis. Ego do. N. ð tali loco et diocesi pmitto stabilitatez meã et cõuersionem morũ meorũ et obediẽtiã sʒ Regulã sci Bñdicti Corã deo et omnib⁹ sanctis: quorũ reliquie habent in hoc monasterio. N. diocesis

N. In p̄sentia Do. B. abbatis eiusdē monasterij sub ꝯgregatiōe. S. Iu. ad cuius rei fidē hāc petitionē manu propria scripsi die quo supra. Quā pfecta; offerat super altare illud osculando: ac signum crucis in ea manū propria imprimendo. Postea stāte eo genib⁹ flexis pāter monasterij dicat hāc orationem absolute.

Oremus fratres charissimi: vt qđ frater iste ore ꝓfessus est: opere feliciter cōpleat: auxiliante domino nostro Iesu christo: q cū p̄re ꝛ spirituscō viuit ꝛ regnat de⁹ per omnia secula seculoꝝ. Amē. Tunc iste nouitius dicat ter, hunc versu; faciēdo tres genuflexiones in modū psallendi. Suscipe me dn̄e secūdū eloquiū tuū ꝛ viuā: ꝛ nō ꝯfundas me ab expectatiōe mea. Et chorus similiter ter rn̄deat eūdem versu; cum Glia p̄ri. Nouitio igit̄ stante genib⁹ flexis capite aliquātulū iclinato caputiū ꝓfunde in capite tenēte: Pater monasterij mediocri voce cātādo hos dicat versus sequētes cum suis orōnibus. Kyriel. Chorus rn̄det Christel. Kyriel. Pr̄ nr̄. ℣. Et ne nos. ℟. Sz libera. ℣. Saluū fac seruum tuu;. ℟. Deus

me⁹ spantē i te. ℣. Oñde ei dñe misericordiā tuā. ℟. Et salutare tuū da ei. ℣. Esto ei dñe turris fortitudis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil pficiat inimic⁹ i eo. ℟. Et fili⁹ iniqtatis nō apponat nocere ei. ℣. Mitte ei dñe auxiliū de scō. ℟. Et de syon tuere eū. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscu3. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus Oratio.

DEus idulgētie pr̄ q seueritatē tue districtionis tēperās: indulsisti: ne fili⁹ portet iniqtatē pr̄is: ꝛ q mira dispēsatiōe ēt malis bene vtēs: tue dignatiōis grāz p eos frequēter oparis: q̄sumus clementiā tuam: vt huic famulo tuo nō obsistat ꝙ hitū religiōis p nos tāta ac tali re idignos accipit: s3 ministeriū qd per nos exteri⁹ exhibet: tu interius p donū sancti spiritus exequaris. Per. in vnitate eiusdem. Oremus. Oro.

DEus q p coeternū filiū tuum cuncta creasti: quiq3 mūdū peccatis iueteratū: p mysteriū icarnatiōis eius renouare dignat⁹ es: te suppliciter exoramus: vt eiusdē dñi nr̄i gratia sup hūc famulū tuū abrenūciationem seculi profitētez clementer resp

esse dignetur:per quā in spiritu mentis sue renouatus veterē hoiem cum actibus suis exuat ⁊ nouum q̄ ſm deū creatus ē iduere mereat. Per eūdē xp̄m dn̄z nr̄m. Oremꝰ.

Oro. Domine Jesu qui es via sine q̄ nemo venit ad patrē:q̄s benignissimā clemētiā tuā:vt hūc famulū tuū a carnalibꝰ desiderijs abstractū p iter disciplinē regularis deducas vt qui peccatores vocare dignatus es dicēs:venite ad me oēs q laboratis ⁊ onerati estis:⁊ ego reficiā vos:p̄sta vt hec vox iuitatiōis tue ita i eo cōualescat q̄tenus onera pctōꝝ deponēs:⁊ q̄ȝ dulcis es gustās:tua refectōe sustētari mereat ⁊ sic attestari d ouibꝰ tuis dignatꝰ es.agnoscere eū inter oues tuas:⁊ ipse te agnoscat: vt alienū nō sequat sȝ te:neqȝ audiat vocē alienoꝝ sȝ tuā q̄ dicis:q mihi ministrat me seq̄t Qui viuis ⁊ regnas i scl'a scl'oꝝ. Oremus.

Oro. Sancte spūs q te deū ac dn̄m reuelare dignatus es mortalibus imēsam tue pietatis grāȝ postulamus:vt sicut vbi vis spiras:sic ⁊ huic famulo tuo affectū deuotiōis idulgeas:⁊ q̄m tua sapia est ↄdi tus tua quoqȝ ꝓuidentia gubernet:quē iux

ta tibi consuetã grã3 vnctio tua de omnib⁹
doceat: ꝛ per intercessionẽ beatissimi patris
nri Bñdicti: quẽ precipuũ huius scẽ insti-
tutiõis legislatorẽ dedisti necnõ ꝛ alioꝝ san
ctoꝝ ad quoꝝ noĩa petitionẽ facit: fac eu3 a
vanitate seculi veraciter conuerti. ꝛ sicut es
oium pctõꝝ remissio: deprimẽtes impieta
tis obligatiões in eo dissolue: ꝛ ad obseruã
tiã huius sancti propositi fac eũ certati3 fer
uere: vt in tribulationib⁹ ꝛ angustijs tua in
deficienti consolatione valeat respirare: ꝛ iu
ste ꝛ pie p verã humilitatẽ atq3 obediẽtiã in
fraterna charitate fundat⁹: qđ te donãte ho
die ꝑmittit felici ꝑseuerãtia compleat. Qui
cũ deo patre sanctoq3 vnigenito filio ei⁹ do
mino nostro Jesu christo viuis ꝛ gloriaris
deus per infinita secula seculoꝝ. ℞. Amen.
His cõpletis vertit se ad benedicẽdũ indu
menta monachalia absolute icipiẽs orõnẽ.

Domine Jesu christe q tegumẽ no-
stre mortalitatis induere dignatus
es: obsecramus immensam tue largitatis
abundantiã vt hoc genus vestimenti: quod
sancti patres ad innocentie vel humilitatis
indicium abrenunciantes seculo ferre sanxe

runt: tu ita bene✠dicere ꝛ sanctificare di-
gneris vt hic famulus tuus qui hoc indu-
tus fuerit indumento te quoq; induere me
reatur. Qui viuis ꝛ regnas in secula seculo
rum. ℞. Amen. Oremus. Oratio:

Deus eternoꝝ bonoꝝ fidelissime pro-
missoꝛ ꝛ certissime psolutoꝛ q vesti-
mētū salutis ꝛ idumētū iocūditatis tuis fi-
delib⁹ pmisisti. clementiā tuā humiliter ex
poscimus: vt hec idumēta hūilitatē cordis
ꝛ cōtemptū mūdi significātia qb⁹ famulus
tu⁹ sancto visibili est iiformādus pposito
ppitius bene✠dicas: vt beate abnegatiōis
habitū quez te aspirante suscipit te ptegen
te custodiat: ꝛ quem vestibus venerāde re-
ligionis iduis tpaliter: beata facias imorta
litate vestri. Per christū. Oremus. Oro.

Domine deus bonarum virtutū da
toꝛ ꝛ omniū benedictionū largus in
fusoꝛ te subnixis precibus depꝛecamur: vt
has vestes benedicere ꝛ sanctificare digne-
ris q̄s famulus tuus pro indicio agnoscē-
de religionis induere vult vt inter reliquos
fratres tibi cogoscatur dicatus. Per do.

¶ Quibus cōpletis nouitius ac indumē

ta p̄fata adoleant incenso ⁊ aqua benedicta aspgant. Postea pater genuflectēs in medio ante altare incipit cantare hymnuz.

Veni creator spūs mētes tuoꝝ visita: imple supna gr̄a que tu creasti pectora. Qui paraclytus diceris donū dei altissimi: fons vīu⁹: ignis charitas ⁊ spiritualis vnctio. Tu septiformis munere: dextre dei tu digitus: tu rite ꝓmissuz patris: sermone ditās guttura. Accende lumē sensib⁹: infunde amorē cordibus isirma nr̄i corpis: virtute firmās ꝑpetim. Hostez repellas lōgi⁹ pacē q̄ dones ꝓtinus: ductore sic te p̄uio: vitemus omne noxiū. Per te sciamus da patrez noscamus atq̄ filiū: te vtriusq̄ spiritū: credam⁹ oī tp̄e. Glia patri dn̄o: nato q̄ q a mortuis: surrexit ac paraclyto: in seculorum secula. ℞. Amen. Chorus vsq̄ in finem prosequitur. Interim pater exuat nouitium habituz nouitialem dicendo hunc versum. Exuat te dominus veterem hominem cum actibus suis. Subsequenter induat eum vestibus benedictis: dicēs hūc versum. Induat te dominus nouum hominem qui s̄m deum creatus est in iustitia

⁊ sanctitate veritatis. ℭ Quo induto pater absolute incipit orationem.

Omnipotēs sempiterne deus cuiꝰ charitatis ardore succensus hic famulus tuus stabilitatem suam tibi in hac cōgregatione promittēdo: tuo iugo collum summittit: cōcede ꝓpitius: vt in vltimo tui examinis die in dextera tua collocatus: cuncta deuotiōis sue ꝓmissa se adimplesse letetur. Per christum dominum nostrum. Oratio.

Deus qui beatissimum Benedictuꝫ abstractuꝫ a mūdi turbinibus tibi soli militare iussisti: tribue quesumus huic famulo tuo sub eius magisterio ad tuū seruitiuꝫ festinanti: perseuerandi instantiā: ⁊ ꝑfectaꝫ vsqꝫ in finē victoriaꝫ. Per xp̄m. Oremus.

Presta domine famulo tuo renūcianti secularibus pōpis grē tue ianuas aperiri: qui despecto diabolo cōfugit sub titulū xp̄i: iube eum veniētē ad te sereno vultu suscipi: ne de eo valeat inimicus triūphare tribue ei brachiū infatigabile auxilij tui: ⁊ mentem eius fidei lorica circunda: vt pericula cūcta ⁊ diaboli tentamēta se gaudeat euasisse. Per eundem dominum nostruꝫ.

¶ Quibus cōpletis: pater det ei osculuꝫ pacis: ⁊ sic successiue oēs fratres a choro venientes. Postea surgēs de loco illo iaceat super vnuꝫ latus ante altare honeste super palio nigro ad hoc p̄parato: facie manibus cū pedib⁹ de cuculla coop̄tis positis duobus cereis vno ad caput ⁊ altero ad pedes: in signum vt viuat mortuus ⁊ moriatur viuens. Completa vero postcōmunione sacerdos siue diaconus vertēs se ad ipsuꝫ mediocri voce dicat. Surge q dormis: ⁊ exurge a mortuis: ⁊ illuminabit te christus. Tūc ipse frater surgat ad cōmunionem. Demū pater benedicat euꝫ dicēs. Benedictio dei patris omnipotentis ⁊ filij ⁊ spiritus sancti descēdat super te et maneat semper. Amē. Postea assignetur sibi locus in vltimo p̄fessorum gradu.

¶ Incipit Speculuz. D. Bernardi abbatis casinẽsis de his ad que in professione obligat monachus. Et que sint in regula que habeant vim precepti que mandati z que consilij.

Prologus eiusdem.

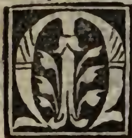
P Recordialissimis fratribus Joãni decano Thomacio vice dcano sacroqꝫ conuentui casinensi beatissimi bñdicti. Bernardus successor indignus in rore celi z pinguedine

si aliqd ad legentis:in hoc opusculo edifica tionem ministeriorū est digestum. ¶ Hoc ergo speculum vobis fratres charissimi decreui tradēdum:in quo de monastice ꝓfessionis obseruantijs ⁊ respōsione qōnis ꝑfate:cum explanatione ipsoꝝ que coram deo ⁊ sanctis eius professi sumus aliqua sunt inserta. Utile iudicans simplices vultum sue natiuitatis in ipso aliqñtiēs speculari. Maioribus enim qui exercitatos habēt sensus multo maiora debentur. Et q̄uis ijdem de mensa sacre scripture comedant panem filioꝝ:nō tamē debent despicere micas catellis largitas vel ipsas petentes humiliter cananeam. ¶ Quia vero ꝑfata questio vix enodari posset: nisi professionis nostre forma: cum suoꝝ declaratione verboꝝ in hoc ꝑmitteretur tractatu diuisi opusculū in tres partes. Prima forma monastice professionis declarabit. Scḋa temere ꝓfitētes ⁊ male viuētes redarguēdo mōstrabit. Tertia negligētia ꝓfessoꝝ scripture stimulis excitabit.

PRimo ponitur forma ꝓfessionis ⁊ explanant tria que in ꝓfessione ꝯtinent. ¶ Secūdo agitur de stabilitate ⁊ alijs que

ad stabilitaté faciunt seu valere noscuntur.
¶ Tertio remissus descensus stabilitati ad uersari monstratur.
¶ Quarto reditus monachorum ad seculum damnabilis probatur.
¶ Quinto de transitu monasterij ad monasterium tractatur.
¶ Sexto vagus & curiosus discursus reprehenditur.
¶ Septio q̃ sit vera morꝫ ꝯuersio ostẽdit.
¶ Octauo eius impedimenta numerãtur & vitanda probantur.
¶ Nono q viuũt sub obediẽtia ꝯmẽdant
¶ Decimo q̃stio ponit disputat & soluit.
¶ Capl'z ꝑmũ i quo & ꝓfessionis forma: & tria q̃ i ꝓfessione ꝯtinent explanant in gñe.

Onachus inquã ꝓfitetur sꝫ q̃ ex capl'o regule de disciplina suscipiendorũ fratrũ colligit his v̀bis. Suscipiẽdus aũt i oratorio corã oib' ꝓmittat de stabilitate sua: & morꝫ cõuersiõe & obediẽtia corã deo & scis eius. Unde hec est professionis forma. Ego frater talis ꝓmitto stabilitatem & morꝫ con

uerſionē. ꝛ obediētiam coꝛam deo ꝛ ſanctis eius. ſm regulã beati benedicti in hoc monaſterio caſinēſi in pſentia domini talis abbatis. ¶ Ad quoꝝ explanationem ſciendū ꝙ tria ponūtur in pfeſſione cenobitarū: p que diſtinguunt ab alijs tribus generibus monachoꝝ. Naꝫ ſtabilitate iſdem monachi, cenobite diſtiguūtur a girouagis. Conuerſiōe moꝝ a ſarabaitis Obediētia vo ab anachoꝛitis. ¶ Circa hoc notādū eſt: ꝙ dicit beatus Bernardus. Stabilitas pducit viaꝫ remiſſo deſcēſui: ꝯtentioſo diſceſui: vago ꝛ curioſo diſcurſui. ¶ Ex eo vo ꝙ cenobite ꝯuerſioneꝫ moꝝ pfitentur: debent mutare tráſeūdo de ſeculo ad religioneꝫ locuꝫ ꝛ habitum: ꝛ nihilominus viuēdi moduꝫ: Ut ſm regulam pfitens: moꝛes ſuos coꝛrigat: ꝛ deinceps ſuam ꝯuerſionē dirigat: vt exterius oſtēdat eum verum eſſe cōuerſum ſanctoꝝ locus: religionis habitus: ꝛ his cōcoꝛdet religioſe viuēdi modus. ¶ In hoc etiam ꝙ obediētia ſm regulam pmittitur: ꝓpꝛio ſenſui ꝛ ꝓpꝛijs volūtatibus renūciatur. Obediētia vo quam ſm regulam monachus pollicetur, reſpicit imꝑium. regula

ꝯsilium ꝯtinet. Ut non vacuū intelligatur illud ſm regulā. Regula nāq3 eſt illud ſtabile ꝯsilium: qđ debet ṗcedere oēm actu3: de quo eccleſiaſticus. Ante oēm actu3 precedat te ꝯsilium ſtabile. Poteſt etiam intelligi de regula monaſtica: qđ Señ. ait. Una3 ſemel ad quā viuas regulā ṗhēde: ad quā cōmunem vitam tua3 exequa. Et quonia3 hec quaſi lucerna vita3 monaſticā precedere debet: oēs ſubſequi ea3 debēt: ṗlatus precipiendo: ⁊ ſubditi obediēdo. Unde ait beatus benedictus. In oībus omnes magiſtrā ſequātur regulam: nec ab ea temere declinetur a quoq3. Hinc beatus bernardus ꝯcludit: ergo nec ab ipſo abbate. Idē: nō eſt abbas ſup regulam: cui ſemel ⁊ ipſe ſpōtanea volūtate ſe ſubmiſit. Ide3. Eſto vt interdu3 regule littera cedat pro tēpore charitati. cu3 ratio neceſſitatis exegerit: abſit tamē vt cuiuſq3 hominis ſubdatur voluntati. Ide3. Sup fratrum trāſgreſſiones: nō ſuper patrum traditiones ꝯſtituitur: qui abbas eligitur: cultor mandatorum vltor vitiorum. ¶ Stabilitas nāq3 vt extimo idcirco in ṗfeſſione ponitur: q2 eſt ſolidum fundamen

tum:in quo religio fundata non cõcutitur, nec ad iniquitates temere iclinatur'. Unde in psalmo dicitur. Qui fundasti terrã sup stabilitatem suam:nõ inclinabitur in seculum seculi. Religio enim in stabilitate fundatur:lz aliquãdo pluuijs malarũ cogitationum:que sunt causa natiuitatis vitiorũ grauiter madidetur:vel fluminibus carnaliũ voluptatuz impellatur:vel vẽtis diuersarum tẽptationuz ꝯcuti timeatur. immobilis tamẽ erit nec cadere in grauem transgressionem sentẽtialiter permittet. Est eniz illa firma. ꝛ habet illud imobile fundamẽtuz. de quo dicit dñs in mattheo. Descẽdit pluuia flauerunt venti. venerunt flumina:ꝛ nõ cecidit:fundata enim erat supra firmaz petram. Et notãduz ꝙ locus vbi stabilitas tutius obseruatur:est monasteriuz bene ordinatum:ꝛ bonorũ cõgregatio sociorũ. Unde beatus bñdictus enũciatis bonoꝝ opuz istrumẽtis sic subiũgit. Officia vo vbi hec oia diligenter opentur:claustra sunt monasterij:ꝛ stabilitas in congregatione. De quo beatus Bernardus ait. Diuz bonoꝝ operum officina cella est:ꝛ stabilis pseuerãtia.

Et post pauca subiũgit. Impossibile ẽ ho mines fideliter figere in vno aium suũ quũ non ꝑus in aliquo loco pseueranter affixerint corpus suũ. Nã qui egritudinez animi de loco ad locuz migrãdo effugere nitit̃ sic est: sicut qui fugit vmbram corporis sui: Seipsum fugit: seipsum circũferi: locũ mutat: nõ animum. eũdem vbiqꝫ se inuenit: nisi ꝙ deteriorem facit ipsa mobilitas: sicut ledere solet egrum qui eum circũferẽdo concutit. Unde beatus Bernardus. Celuz nõ animum mutãt: qui trãsmare currũt. Qui enim est sue sensualitati subiectus: ꝛ vbi desiderat libere vadit: se esse vento agitatã arũdinem ostẽdit. Quod de Joãne qui de primis religiosis fuit: dominus negauit: dicẽs in mattheo. Quid exiistis in desertuz videre arũdinem vẽto agitatam? Ab hac agitatione itẽdit nos apostolus reuocare: dicẽs ad Cor. Frẽs mei dilecti stabiles estote ꝛ imobiles. ¶ Ad mor autem ꝯuersionem attinet veterem hominez eruere: ꝛ nouũ induere. sicut fit ad lr̃az monacho quãdo ꝓfitet̃. quia veste nõ benedicta exuitur ab abbate: ꝛ induitur benedicta: dicẽte abbate. Exuat

te dn̄s veterem hominem cuȝ actibus suis ꝛ induat te nouum ꝛc̄. Unde apostolus ad ephesios ait. Deponite vos ꝑm pristinā cō uersationē vetereȝ hominē: qui corrūpitur ꝑm desiderium carnis: renouamini spiritu mentis vestre: ꝛ induite nouum homineȝ: q ꝑm deum creatus est in sanctitate ꝛ iustitia veritatis. Alia enim que sequūtur de veritate ꝯuersionis moꝝ sunt: ꝛ ad monachum vere ꝯuersuȝ ꝑtinere possunt vsqȝ ibi. Subiecti inuiceȝ in timore christi. In hac auteȝ moꝝ cōuersione debet cauere monachus: ne forma seculi sibi remaneat: ꝛ attendē vt sensus nouos induat: ꝛ sic nouus totꝰ quodāmodo reformeē. sicut ait apostolus ad Romanos. Nolite cōformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri. ¶ Obedientiā vero monachꝰ ꝓmittens sibi ꝑponit homineȝ. quem q̄si deū audiat. cui q̄si deo obediat. cui se totū vt dō ostendat. a quo beneplacitū dei itelligat. Abbateȝ debet hr̄e monachus ꝛ audire vt deuȝ. sic̄ ait dn̄s i luca. Qui vos audit me audit ꝛ qui vos spnit me spnit. Abbati dȝ obedire monachus sicut deo. Un̄ btūs Bn̄di.

Obedientia que maioribus pbetur: deo exhibetur. Item monachus se totũ debet ostẽdere abbati suo in foro spirituali maxime: sicut deo. Unde beatus Bñdictus. Quintus humilitatis gradus est si omnes cogitationes malas cordi suo aduenictes: vel mala a se abscõse cõmissa per humilẽ cõfessionem abbati suo nõ celauerit. Unde beatus Berñ. Quicqd habẽs vicez dei pcipit homo: qd nõ sit tamẽ certũ displicere deo hoc sic oino accipiẽdũ est quomodo si pcipiat deus. Quid enim interest vtrũ per se an p ministros suos siue angelos siue hoies: hominibus innotescat suũ beneplacitũ deus? Idez. Ipsuz quẽ pro deo habemus: tanq̃ deum: in his que non sunt aperte cõtra deum: audire debemus.

Cap. ij. in quo agit de stabilitate in specie: et de septem causis que ad eam obseruãdam valere noscuntur.

Dicto quoq3 de trib9 partib9 pfessionis in genere: ac earuz explanatione: dicẽdum est de stabilitate in specie: et de his que ad ipsam possunt valere. Stabilitatem enim intelligere possumus: put eã hic

accipimus:quãdã mẽtis pseuerãtẽ cõstan-
tiã:qua soli deo iherere nitimur: psperitates
& aduersitates:vt in medio earum positi equa-
liter ptẽnentes. ¶ Ad stabilitatẽ vero obser-
uãdã multũ valere pñt:dei gratia:sana pscien-
tia discretio:vel sapiẽtia:diuinus amor:ordi-
natus timor:spes fixa:occupatio honesta.
¶ Circa pmũ notandũ quod diuina gratia:que
facit stabilẽ monachũ:est quasi ros pulue-
ri superueniẽs:ipmque puluerẽ colligãdo sta-
biliẽs:ne possit a vẽto moueri. Ille vero qui
sine rore gratie:pseuerat cũ ligamẽtum nõ ha-
beat:a terra religiõis pijcit:quoniam a vẽto mo-
uet:sicut ait Psal. Non sic impij nõ sic: sed
tanquam puluis. quẽ pijcit vẽtus a facie terre.
Gratia vero cor stabile efficit:sicut apostolus ad He-
breos ait. Optimũ est gratia stabilire cor. Hoc
est etiam sicut spũs in hoie:sine quo neque hõ
vitã hẽre. Unde eo sublato:oportet eũ deficere :&
sic reuertitur in pmo puluere. ps. Auferes
spũm eorum & deficiẽt. & in puluerẽ suũ reuer
tent. ¶ Secundum est sana psciẽtia:que stabilẽ
mẽtẽ suã facit:stabilẽque fouet & nutrit. Nã
ad hoc quod quis habeat mẽtẽ stabilitate firma
tam:necessariũ est psciam hẽre ab iniquitate

purgatã: vnde legit in Job. Si iniquitatẽ que est in manu tua: abstulerit a te: et nõ pmãserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc leuare poteris faciem tuã absqꝫ macula: et eris stabilis. Cõsciẽtia nãqꝫ immũda: et peccatis sordidata: instabilitatẽ pcurat. nec pmittit qꝫ ipsi cor qescat: sicut legit in Ysaia: Cor ipij quasi mare feruẽs: qḋ quiescere nõ põt. Multitudinẽ enim iniqtatis et cõsciẽtiã plenã peccatis: ꝯcomitat ingtudo istabilitatis: vt legit in Trenis. Peccatum peccauit hierusalẽ: ppterea istabilis facta ẽ.

¶ Tertiũ est discretio seu sapientia: que est quedam stabilitatis soliditas: que regrit in eo qui regit: et in eo qui regit: subdito. vꝫ. et plato. Sensatꝰ enĩ platꝰ nõ est mobilis: sꝫ fixus: et ideo est stabilis eius pncipatꝰ: sicut legit in Ecclesiastico. Principatꝰ sensati stabilis. Subditi etiã qui sunt viri celestes in celis per ꝯtẽplationẽ ꝯuersantes: oꝫ qꝫ sint discreti: et prudẽtia stabiles. vt legit in prouerbijs. Dñs sapientia fundauit terrã: stabiliuit celos etc. Sapiẽs vo siue regat siue regat: subditis cẽsibus impans: rex merito appellat. Et sbdit vel suus sub eius re

gimine ɔstitut⁹:cū discreta stabilitate regi-
tur:ꝛ stabilis efficit:iuxta illud. Sapientie.
Rex sapiēs stabilimētū populi. Nec ē mi
rū qꝛ discretio sapiētis:eligit virtutes:ꝛ vi-
tia reprobare nouit. Cās etiā tēptationum
discutit:ꝛ vitioꝝ bella anteq̃ȝ veniāt vētura
ꝓuidet. Unde Greg. i pastorali. Naso odo
res fetoresq; discernimus. Recte enim per
nasum discretio exprimit:per quā virtutes
eligimus:ꝛ vitia reprobamus. Uñ in lau-
de spōse dr̄ in cāticis cāticoꝝ. Nasus tuus
sicut turris:que est in libano. Quia nimiꝝ
sctā ecclesia que in causis singulis teptamē
ta ꝓuidet:per discretionē ɔspicit:ꝛ ventura
vitioꝝ bella:ex alto deꝓhendit. Ueruȝ sicut
sapiētia fixa est:ꝛ imobilis:vt non eleuet in
ꝓspis:nec deijciat in aduersis:mala cū bo
nis ꝛ bona cū malis:discrete tēperās:vt iux
ta doctrinā Eccl'. In die bonoꝝ nō imemor
sit maloꝝ:ꝛ in die maloꝝ:nō imemor sit bo
noꝝ. ſm q̄ dicit Señ. Quid est sapientia?
Semꝑ idē velle:ꝛ semꝑ idē nolle. Ita econ
tra discretione carēs:stultus est:ꝛ mutabi-
lis. vt legit in li. Sap. Stult⁹ ꝛ luna muta-
tur. Unde Señ. Stultus ē cui nihil placet

diu: vel cui nihil diu ꝯstat. Sit ergo sensati religiosi stabilis ꝑncipat⁹: ꝛ discretione sua stabilitatez ꝯseruet: que mater est ꝛ auriga virtutū. ¶ Quartū qđ valet ad stabilitatē est ꝙ sit in monacho diuin⁹ amor. In illo enim dꝫ monachus radicari: per animi firmitatē: ꝛ fundari per imobilē stabilitatē: sicut apl's ait ad Eph. In charitate radicati ꝛ fundati ꝛc̄. Vera enim charitas nec excidit: ꝛ per ꝯñs sibi adherētē cadere nō ꝑmittit. Idē apl's ad Cor. Charitas nunq̄ꝫ excidit. Firmi aūt ꝛ stabiles ei adherēt inseparabiliter nō excordes. In ecclesiastico. Nō ꝑmanebit in ea excors. Nec mirum q2 excordes: ꝛ mobiles sunt adulterine plātatiōes: ꝛ ideo nō hn̄t altas radices: nec mētis stabilimētū: cum nō habeāt stabile fundamētū: Vñ in li. Sapiētie. Spina vitularia vel ſm aliā lr̄am adulterine plātationes: nō dabūt radices altas: nec stabile fundamētū collocabūt. Quātū sit autez vtilis charitas siue amor ꝛ cōmēdabil: pulchre ꝓsper in li. de ꝯtēplatiua vita declarat ꝑ hec verba. Charitas est vt mihi vr̄ recta volūtas: ab omnibus terrenis: ac p̄ñtib⁹ ꝓrsus auersa. Iūcta

do deo isepabilr: ꝛ ignita quodã igne spũs sancti: a quo est ꝛ ad quẽ incẽsa referſ. Inq namẽti ois extranea corruptiõis nescia: nulli vitio mutabilitatis obnoxia sup oia que carnalr diligũtur excelsa: affectionũ omniũ potẽtissima: diuine cõtẽplationis auida: in oib⁹ semp inuicta: sũma actionũ bonaꝝ salus moꝝ: finis celestiũ pceptoꝝ. Mors criminũ vita virtutũ: virtus pugnãtiũ: palma victoꝝ: aia scãꝝ mẽtiũ: cã m ritoꝝ bonorũ: pmiũ pfectoꝝ: sine qua nullus placuit deo: cuꝫ qua: nec aliqs potuit peccare: nec poterit. Fructuosa in penitẽtibus: leta in pficiẽtibus: gl'iosa in pseuerãtibus: victoriosa in martyrib⁹: opoſa in oibus fidelib⁹: ex qua qcqd est boni opis viuit. Uñ nota qꝫ nr̃a charitas: siue amor dꝫ esse tota i deũ: qꝛ primo dilecti sumus per ipꝫ. Joã. Nos ergo diligam⁹ deũ: qm̃ ipse prior dilexit nos. O amor dñicus ad pctõres: quẽ pro pctõrib⁹ mortuũ: sepulchrũ tenere nõ potuit: clauus amoris viuẽtem: magis q̃ꝫ ferreus in cruce vsqꝫ ad morteꝫ affixũ retinuit. Teneat ergo amor crucis religionis monachũ stabilẽ ꝛ affixũ: qui xp̄ꝫ pro eo vsqꝫ ad mortẽ tenuit

crucifixū. ¶ Quintū q valeat ad stabilitatē dicimus esse timorē. Nā sicut clau⁹ amoris, aiuʒ diligētis in cruce religionis fixum tenet, ita clauus timoris in monasterio corpus timētis retinet. quē clauū desiderabat psalmista dicēs. Cōfige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timui. In timore enī ds stare, qui in religione intēdit pseuerare. sicut Ecclesiasticus. Fili accedēs ad seruitutē dei, sta in iustitia ꝛ timore. Timor nāq ꝯstantiā religiosi, ita reddit stabilē. q sine ipsa expectat s̄būersionē, sicut dicit. Ecclesiasticus. Si nō in timore dñi ꝯstanter te nueris cito s̄būertet domus tua. Amor. n. dei ꝛ timor, mētē monachi, ne a via dī lassescat stimulāt, ꝛ in altum ꝯtēplationis defigendo sublimāt. Et hic vt amet p sācte scripture ꝓmissiōes, ꝛ timeat per terrores. Ad qd pōt induci illud qd dicit. Ecclesiasticus. Uerba sapientū, quasi stimuli claui in altū defixi. Sunt. n. hec duo vt ꝑtactum est duo claui nō tam ferrei, q̄ȝ aurei, laminas aureas spūaliter affigentes, ꝛ ipm edificiū imobiliter retinentes, sicut legit i tertio Reguȝ. Domū aūt ante oraculū opuit auro purissimo: ꝛ

simo: et affixit lamias clauis aureis. Timor enim dñi gñat spem. que reddit monachũ stabilẽ. Corroborat fortitudinẽ: q2 ipm facit pseuerãtẽ. De pmo d2 in puerbijs. Esto in timore dñi quotidie: et hẽbis spem in nouissimo. De scdo legit i eodẽ. In timore dñi fiducia fortitudinis. ¶ Sũt aũt qnq3 que in timorez dñi pñt incurrẽ et per9pñs in claustrũ monachuz retinere. Primũ est periculi 9sideratio. Scdm iudicij cominatio. Tertiũ peccati iusta punitio. Quartũ nulla iudicis imutatio. Quintuz pene in dãnatis eterna duratio. ¶ Circa pmuz. s. piculi cõsideratiõnẽ: possumus attẽdere: q9 nisi eẽt inextimabile periculũ nr̃e infirmitatis nunq̃ effudisset dñs sue lachrymas compassiõis: nec sustinuisset pro nobis angustias passionis. Certũ nãq3 est piculosuz eẽ valde illũ statũ: qui saluatorẽ nr̃m mouit ad fletuz: vt d2 in Luca. Videns iesus ciuitatẽ fleuit sup illã dicẽs. Quia si cognouisses et tu: subaudi fleres. De remedio passionis pulchre dicit btũs Berñ. Ex 9sideratiõe remedij: periculi mei extimo q̃titatẽ: fili9 enim cedi iubet: vt vulnerib9 meis pcioso sanguinis bal

sanio mederet. Agnosce hõ q̃ꝫ grauia sunt illa vulnera: p qbꝰ necesse fuit xp̃ꝫ dñꝫ vulnerari. Sic ꝛ medicine estimatio: doloris ꝛ timoris est exaggeratio. ℂ Circa scðm qð est iudicij cõminatio põt attendi qð dicit̃ in Deuter̃. Si arripuerit iudiciũ manus mea reddã vltionẽ hostibus meis: ꝛ his qui oderũt me retribuã: Inebriabo sagittas meas sanguine ꝛc. Judicij. n. diẽꝫ ꝛ suã isufficientẽꝫ rñsionẽ: valde iob timebat: qñ dicebat. Quid. n. faciã cũ surrexerit ad iudicãdũ deus: ꝛ cũꝫ qsierit: qd rñdebo ei? Duruꝫ erit iudiciũ illud: ꝛ valde timendũ qð illa terribilia signa precedũt. De qbus dicit dñs in Luc. Erũt signa in sole ꝛ luna ꝛ stellis: ꝛ in terris p̃ssura gẽtiũ pre ꝯfusione sonitus maris ꝛ fluctuũ: arescentibꝰ hoibꝰ pre timore: ꝛ expectatiõe: que supueniẽt vniuerso orbi. Nam virtutes celoꝝ mouebunt: ꝛ tũc videbũt filiũ hois veniẽteꝫ cũ ptãte magna. De qbus signis dicit Greg. Multa debẽt mala p̃currere. vt malũ valeãt siue fine nunciare. ℂ Circa tertiuꝫ qð est iusta petõꝝ punitio possumꝰ ꝯsiderare: ꝙ ibi accusatores ꝛ testes cessabũt: q: ibi libri ꝯsciaꝝ apti erũt.

Et ideo neutri recipient: qꝛ ij dē libꝛi apientur: de qbus dꝛ in Apoc. Sedit iudiciū ꝛ libꝛi apti sunt. Et ipse iudex nō solū habebit offm̄ iudicis: sed ēt ꝛ verissimi testis. Ut hꝛ in malach. Ero testis velox maleficis adulteris: ꝛ pluris. Itē iudicādi sunt mortui: ex his que scripta sunt in libꝛis ſm opa eorū.
¶ De q̄rto ꝙ iudex erit imutabilis: inflexibilis: ꝛ incorruptibilis: pōt intelligi qḋ dꝛ in puerb. Furoꝛ viri non pcet in die vindicte: nec acgescet cuiusq̄ꝫ pcib⁹. Criso. Tunc vo diuitie diuitib⁹: nec parētes itēdent: nec āgeli sicut solēt: faciēt pro hoib⁹ verbū: qꝛ nā iudicij: nō respicit mi̅sicordiaꝫ. Terribile erit valde talē iudicē sustinere: ꝛ in tāto zelo furoris: inflexibilē videre: qꝛ vt legiꝛ in li. sap. Accipiet armaturaꝫ zelus eius. ꝛ armabit creaturā ad vltionē inimicoꝝ. Tunc aūt ait Augustin⁹: mallēt reprobi ē tormentū sustinere: q̄ꝫ faciem irati iudicis videre. Erit igitur terribilis visui: ꝛ auditui: sicut legiꝛ in Job. Quis poterit tonitruū magnitudis ei⁹ intueri. Tonitruū erit illud qñ dicet ira tus dānatis. Ite maledicti in ignē eternuꝫ.
¶ Ad q̄ntū qḋ ē pene dānatoꝝ eterna du

ratio. facit qđ de dānatis dr̄ i matth. Ibūt hi i suppliciū eternū. Diuersitates aūt pena rū enumerat gregori⁹ terribil'r dicēs. O q̄ȝ anguste erunt reprobis vie: supi⁹ erit iudex irat⁹. subtus horrēdum chaos iferni. a dex tris pctā accusantia. a finistris demonia ifi nita ad suppliciū trahētia. Int⁹ ɔscia vrēs: foris mūdus ardēs. Miser petōr sic depre hēsus quo effugiet: latere erit ipossibile: ap parere itolerabile. Iteȝ nec resistēdi erit nec fugiēdi facultas: nec penitētie locus: nec sa tisfaciēdi tps. Horrēdo mō. Tūc erūt iniu stis dolor cū fortitudine: flāma cū obscuri tate. Et in eoꝝ interitu: ipsa a suis q̄litatib⁹ tormīta discordabūt: q: a sui ɔditoris volū tate: dum viuerēt: discreparūt. Et erit mise ris mors sine morte: finis sine fine: defect⁹ si ne defectu. q: mors semꝑ viuit. ꝛ finis semꝑ incipit: ꝛ defectus deficere nescit. Mors pu nit: ꝛ nō extinguit. Dolor cruciat ꝛ pauoreȝ nō fugat: flāma cōburit: ꝛ tenebras nō excu tit. Hoꝝ igit timor nos adijciat ad amādū qui nos tātis terrorib⁹ ɔcutit ad viuēdū: ꝛ ꝑseuerātiā: ac immobilitatē inducat: ad pe nas religionis sustinēdū: ꝛ in ipsa ꝑseuerā-

dñ. Est.n. dulcis pena quelibet tpalis: si cõsideretur asperitas: & durabilitas eternalis.
¶ Sexto loco subiũgit de spe. Valet.n. ad stabilitaté spes fixa: que inter ceteras stabilitatis cás iũcta cũ silétio imobiles facit regulares: & fortes sicut dĩ Ysaia. In silétio & ĩ spe erit fortitudo vestra. Edificat.n. spes cõsciétiã religiosi: q̃ sit domus & ĩhabitatio dei: dũmodo sit pseuerãs & firma: sm q̃ ait apls ad Heb. Fili⁹ nãq̃ in domo: que domus sumus nos: si fiduciã & glïaʒ spei vsq̃ ad finé firmã spe teneamus. Spes est qdaʒ terti⁹ religióis clauus que sicut in portu anchora tenet nauem: ita tenet stabilé religiosi méte. Unde apls ad Heb. Fortissimũ solatiũ habemus: qui fugimus ad firmã spem tenendã: quã sicut anchorã aie tenemus tutã & firmã. Aug⁹. Noli rũpi ab ãchora anteq̃ȝ portũ ĩtres. Spes aũt illa põt valere: & imobilem monachũ retinere: que surgit ex meritis & euãgelij pmissis. Vñ apls. Exhibete vos scõs & imaculatos: & irrephensibiles corã ipso. si tamé pmaneatis in fide fundati: stabiles & imobiles a spe euãgelij pacis: qd audistis. Hanc spem si tenuerimus

ea introducente: primi deo erim⁹: sicut di-
cit ap̄ls ad Eph. Introductio melioris spei
per quā ꝓximamus ad eū. ¶ Circa septi
mū z vltimū. qđ multū facit ad stabilitatē.
s. occupatio honesta: possum⁹ videre ex eo:
ꝙ boni opari j iuitant z remunerant. ociosi
vo rep̄hēdunt: maledicunt: z puniunt. Vo
catione aūt z remuneratione opariorꝝ pos-
sumus colligere: ex verbis dn̄i in Matth.
dicentis. Silē est regnū celorꝝ homini patri
familias: qui exijt p̄mo mane oparios ꝯdu
cere in vineā suā. vsqꝫ ibi. Voca oparios: z
redde illis mercedem suam. Et in Luc. Di
gnus est oparius mercede sua. Ociosi autē
rep̄hendunt a dn̄o in Matth. Inuenit ali-
os stantes in foro ociosos: z dixit eis. Quid
hic statis tota die ociosi? Itē ociosi sicut fi-
cus sterilis qui maledicunt. qꝛ fruct⁹ in eis
nō inuenit sicut in marco habet dicēte: dn̄o
Iaꝫ nō amplius qsqꝫ fructū ex te comedat
sequitur Rabbi. Ecce ficus cui maledixisti
aruit. Nec solū ociosus maledicit: sed ēt pu
nit: qꝛ qn̄ iustus oparius de fructu manuū
suarꝝ replebit: ociosus egestate cruciabitur.
Unde in puerb. Qui sectat ocium replebit

egestate. Nec mireris: si ociositas est instabilitatis causa: q2 est toti⁹ mali magistra. sicut dicit Eccliasticus. Qui sectat ociu3 stultissimus est: ₇ q2 stultus vt luna mutat: sequitur ꝙ stulticia mutabilitatis ꝓueniat ex vitio ociositatis. Vñ apl's ad Thimo. Ociosi discũt circuire domos: non solũ ociose: s3 ẽt verbose. ₇ curiose loquẽtes que nõ oportet. Quid plura? Ociũ incẽtiuũ est vitioꝝ. Vñ btũs Berñ: Oiu3 tẽptationũ malaꝝ. ₇ inutiliũ est incentiuũ ociũ. Ociũ enim monachũ desiderijs occidit. dum se occupare negligit. Et ideo fatua desiderat ₇ cõcupiscit. Unde. in ꝓuer. Desideria occidunt pigru3: noluerũt qcq̃3 manus eius opari: quotidie ↄcupiscit ₇ desiderat. Ociũ igit est fugiẽdu3 ₇ occupationib⁹ insistẽdũ. sicut dicit Sene. Tractatione bonaꝝ artiũ occupãdi sum⁹. Quicq̃3 eni3 mali h3 inertia impatiẽs sui. Occupet igit monachus s3 ↄsiliũ hieronymi dicẽtis. Semꝑ aliquid opis facito: vt te diabolus inueniat occupatu3. Sublato igitur ocio: subtrahit male cupiditatis occasio: sicut dicit Ouidius. Ocia si tollas periere cupidinis arma.

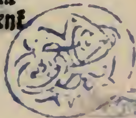
¶ Cap.iij.in quo agit de remisso descensu diffiniẽs eũ: ꝛ de penis sibi debitis ꝛ de quatuoꝛ eiusdem gradibus.

DIcto de stabilitate. ꝛ de his q̃ possũt valere ad ipsaꝫ sequit videre de his que opponunt ei: vel ipediunt eaꝫ. Interea ꝑmo tractat de remisso descẽsu. ¶ Et notãdũ ꝙ remissio ſm ꝙ hic accipit est quedaꝫ mẽtis pigritia: siue segnities aut tepiditas: qua qs bonũ inchoatũ paulatiꝫ dimittit ꝛ demũ a culmine virtutũ coꝛruẽs in ꝓfundũ descẽdit. ¶ Huiꝰ aũt remissionis siue remissi descẽsus: etiam religioso cã vtplurimũ est: ꝙ idẽ in ꝓpꝛia virtutũ foꝛtitudine: vel stabilitate ↄfidẽs ꝛ de se nimis ↄfidẽter ꝑsumẽs remissius custodie sue inuigilat ꝛ delitijs carnalibus vacat. Quod figuratuꝫ est in li. ij. Mach. de habitãtibus cap fin. qus interꝑtat imolans oꝛi: vel calici imminens: vbi scribit per hũc modũ. Hi v̉o qui itus erãt ↄfidẽtes in stabilitate muroꝝ: ꝛ apparatu alimoniaꝝ: remissius agebãt. maledictis lacescẽtes iudã: ac blasphemãtes ꝛ dicẽtes: qd phas nõ ẽ. Hanc aũt segnitiẽ depo uere ꝛ circa nos sollicitudineꝫ hꝛe hoꝛtatur

nos,apls dicēs ad Heb. Cupimus autem vnūquēqꝫ vestrū eādem ondere sollicitudi nē ad expletionē spei vsqꝫ in finē. ⁊ vt non segnes efficiamini. Remissionē.n.istā rep hendit ecclesiastic⁹ dicēs. Noli citius esse in lingua tua:⁊ remissus in oibus opib⁹ tuis. Nec rephēdit eos min⁹ salomō in puerb. dicēs. Usqꝫquo piger dormis.i.pigritiā ex cute:⁊ ab exiguo aiali:tanqꝫ a magistra per ꝯsiderationis doctrinā quere. Et nūc ꝑpter futurū tps :nos hortat laborare in puerb. Uade ad formicā o piger:⁊ considera vias eius ⁊ disce sapiam suā:tanqꝫ a magistra. Que lꝫ nō habeat ducem:cuius exēplū se quat:nec ꝑceptorē a quo.s.inducat vel ad moneat: neqꝫ pncipem suū a quo puniat: que oia:tu piger religiose habes:parat sibi cibum estate.⁊ ꝯgregat in messe que comē dat i futuro ⁊ estiui tēporis hyeme in quo nullus pōt opari vel ꝯgregare. Attēde etiā ꝙ pigritiā seu tepiditatē. ꝯcomitat instabi litas.per volūtatis incōstantiā. Sicut idem Salomō dicit in puerb. Uult ⁊ nō vult pi ger. ¶ Peccatū vo tepiditatis incōstantie ⁊ fatue remissionis hꝫ proprias sniās digne

punitionis. Punit.n.ppetua egestate.labo
riosa seruitute: opprobriosa vapulatiōe:dā
nosa pcipitatione. psumptuosa sue sapien-
tie deceptione. ¶ Punit egestate. Unde sa
lomonin puerb. Egestatē opata est manus
remissa. Idē in eodem. Opationes robusti
semp in abundātia.ois aūt piger in egesta-
te semp est. Idez. pp frigus piger arare no-
luit:ergo mendicabit estate : nec dabitur ei.
¶ Punit.n.laboriosa seruitute. vñ in pro-
uerb. Manus.n.fortiū dñabit : que aūt re-
missa est:tributis seruiet. Et dñs pigruz seu
remissum appellat malū seruum in matth.
Serue male:ꝛ piger sciebas quia hō auste-
rus sum ꝛc. ¶ Dignus est etiā opprobrio-
sa vapulatione: iuxta illud Eccl. De sterco-
re bouuz lapidabit piger . ¶ Punit insup
damnosa pcipitatione: vnde in Eccliastico.
Equus indomit⁹ euadit durus :ꝛ filius re-
missus euadet pceps . Precipitat autē siue
deijcit remissus ꝛ tepidus :qꝛ vitā eius dñs
abhoiatur:ꝛ ideo ab eo euomit:iuxta illud
apo. Utinā frigidus esses.aut calidus.sz qꝛ
tepidus es. incipiaz te euomere ex ore meo.
¶ Punit etiā psumptuosa sue sapie dece-

ptiõe: vñ in pueris. Sapiētior sibi videt pi-
ger. vij. viris loqntibus sniās. ¶ Et nota q
remissus monachus est morālr illa statua.
quā nabuchodonosor vidisse phibet in da
niele. Caput. n. statue erat ex auro purissi-
mo. pect⁹ aūt, z brachia de argento. porro vē
ter z femora ex ere. tybie aūt ferree. pedum
quedā pars erat ferrea. quedā fictilis. Con
sidera pncipia attende media. vide extrema
respice metalla. attende pciū metallorū. Sta
tua ista vt ptactuz est mystica remissi mona
chi est vita. Auri porro optimū in capitis
pte in magna pfectione incipientis. sed eius
pciū diminuit dum subito. circa pect⁹ in ar
gēto puertit. Sed minus pciū noscit deficiē
do hic. duz venter z forma eius sunt ex ere.
z puertit in obstinationem miserie dum fer-
ree efficiunt tybie. Sed est miser z miserabi
lis. dum quedā pars peduz est ferrea. z que
dā fictilis. Nō sic bonus mōachus. sz econ
tra pcedit qui per iustitie semitas ad virtu
tū culmina tendit. Qui lz incipiat paulatiz
vt vix de luce aurore aliqd hic videat: in vi
rum tñ pfectuz crescēdo assumit. z dies cla-
ra efficit, ita vt multi suis exēplis edificent

ꝛ illuminent sicut in ꝓuerb. dī Pastoꝝ se-
mita quasi lux ꝓcedit splédés.ꝛ crescit vsqꝫ
ad pfectū diem.¶ Suos.n.gradus hꝫ bo
nus religiosus in ascendendo:ꝛ suos hꝫ re-
missus:tepidus.ꝛ piger monachus. a virtu
tuꝫ culmine descendēdo. Primus gradus
descendēs est.ad desertuꝫ sterilitatis. Scḋs
ad lacuꝫ siue ꝓfundū fluxibilitatis ꝛ volu
ptatis. Terti⁹ ad egyptuꝫ spūalis cecitatis.
Quart⁹ ad infernū ꝑpetue moꝛtalitatis ꝛ
penalitatis.¶ Ille nāqꝫ qui videbat aliqñ
manu foꝛtis per arduoꝝ aggregationē.vel
aspectu desiderabilis per supnoꝝ ꝯtēplatio
nē.seu structiōem. duꝫ ꝑsecutionē patit tē-
ptationū.eum ad modū coꝛone cingentiū.
qꝛ viderat sterilitatē bonoꝝ opum.cuꝫ de-
buit de deo ꝯfidere tēptatiōes ipas timens
incipit despare.sicut legit i li. Regū de da-
uid. Descēdit ad petrā:ꝛ versabat i deserto
maō. Et post pauca. Poꝛro dauid despa-
bat se posse euadere a facie saul. Itaqꝫ saul
ꝛ viri ei⁹ ad modū coꝛone cingebant dauid
ꝛ viros eius.vt capent eos. Sed qꝛ crux pe
nitentie:ꝛ regularis obsuātie est hoꝛribilis
intuētibus:ꝛ dura sustinentib⁹,in hac cruce

posit⁹ hꝫ diuersos ꝑsecutores. ꝛ vt ad cōmu
neꝫ vitā hoīuꝫ descendat ꝑsuasores dicen-
tes eideꝫ. Per ꝯtēplatiuā vitā paucis vtile
futurū. ſꝫ ꝑ actiuā plurimis ꝓfuturꝫ. Tales
ꝑsecutores ꝛ ꝑsuasores habuit dominus in
matth. Xp̄s rex israel descendat nūc de cru
ce ꝛ credim⁹ ei. ¶ His credit miser ꝑsuasio
nib⁹. ꝛ sumptis in eis occasionib⁹. descen-
dit de cruce religiōis ad miſiꝫ mūdāe vo
luptatis. qui est lacus multe ꝓfunditatis.
Hic lacus iste descensus est in Ezech. nota
tus. Ubi cū q̄daꝫ essent posita que ꝑtinent
ad laudeꝫ ꝯtemplatiōis ſbiūgit de miseria
descendentis. Oēs traditi sūt ad morteꝫ. ad
terrā vltimā in medio filioꝝ hominum ad
eos q descendūt ad lacū. A quo lacu gau-
det se psalmista saluatuꝫ. Saluasti me ait
a descendentib⁹ in lacū. ¶ Descendit etiaꝫ
in tenebrosam egyptū spūalis descensus ce
citatis. qui est facilis descensum. a lacu mū
dane voluptatis. vt seipsuꝫ ignoret viāq꞉ sa
lutis sue nō ꝯsideret. Et ideo cuꝫ prius di-
xisset. Posuerūt me in lacu inferiori. quasi
de ꝯtiguo loco ſbiūgit in tenebris. ꝛ in vm-
bra mortis. Hūc descensuꝫ dehortaẜ dn̄s i

cap. 26. A.

Geñ. ad ysaac dicēs. Nō descendas ad egyptū: sed quiesce in terram quā tibi dixero. Sz destor'scitatis: a deo ꝯsiliū in orone nō regrens: quasi pctā pctis adiūgēdo: quasi telā ordiens. per ꝓpria desideria discurrit: ꝛ in tenebris ignorātie descendit. a dyabolo ꝛ ei9 ministris: auxiliū iplorādo. In reb9 mūdanis. que sunt vmbra bonoꝝ fiduciā suaꝫ ponēdo. Et ita nō veris bonis. sed vmbris bonoꝝ solūmodo inherēdo. Cui ꝛ sibi filiibus dr in ysa. Ueh filij desertores dixit dñs vt faceretis ꝯliū. ꝛ nō ex me: ꝛ ordiremini telā. ꝛ nō ꝑ spūm meū. vt adderetis peccatuꝫ sup pctm̄. Qui ambulatis vt descendatis in egyptū ꝛ os meū nō interrogastis sperantes auxiliū in fortitudine pharaonis. ꝛ hñtes fiduciā in vmbra egypti. ¶ Irruit igit infelix per gradus desideriorū suorū. ꝛ pcipitaẜ ad vltimum descēsum. q̄ nō hꝫ min9 facilitatis ꝛ celeritatis. Dicit. n. ille gētilis Facilis descensus auerni. Et in Job ducūt in bonis dies suos. ꝛ in pūcto. ad iferna descendūt. Horribilis est iste descensus. dum terrena de qbus ꝯfidebāt miseri. qua disrupta eis deficiūt: ꝛ vniuersa in qb9 delectant

fuerint. q̄tū ad ipsos perierint. ꝛ ipsi in pe
nis viuentes in isernū descendūt. ꝛ sue mi-
serie exēplū. ꝛ pene alijs derelinquūt. sicut
legit in li. Numeri. Confestim igit vt cessa
uit loq disrupta est terra sub pedibꝰ eorū.
ꝛ apiens os suū deglutiuit eos. cū taberna
culis suis. ꝛ vniuersa sba sua. descēderūtqꝫ
viuentes in isernū. opti humo. ꝛ pierunt de
medio multitudinis. At vo ois isrl qui sta
bat per gyrū. fugit a clamore peiūtiū. dicēs
ne forte ꝛ nos terra deglutiat. Inuigilet igit
in sui custodiā. ab ipsis pncipijs sue ꝯuer-
sionis monachus: ꝛ ne in remissionem. vel
tepiditatem. segnitiē. seu pigritiā incidat sit
assidue circūspectꝰ. ꝛ quāto est perfectior tā
to sit timidior ꝛ timorosior. Iuxta doctrinā
apostoli ad Cor. dicēti. Qui stat videat ne-
cadat His ascensionibꝰ in hac valle lachri
marū insistat. ꝛ eas in corde suo per regula
res obsuātias disponat iuxta illud psal. di
centis. Ascēsiones in corde suo disposuit in
valle lachrymaruꝫ in loco queꝫ posuit eis.
Etenim bñdictionem dabit qui legeꝫ dedit
ambulabunt de virtute ad virtutē. videbit
deus deorū in syon, Tali.n. de humili lo-

co. ꝛ mente dicet ille verus amic⁹. vt ascen-
dat in mõtez ꝛ gaudijs pfruat. vite eterne
iuxta illud Luc. Amice ascende supius. ꝛ
erit tibi glĩa coram simul discumbentibus.
¶ Cap. iiij. in quo de dãnabili monacho
rũ ad seculum reditu probans huiusmodi
inutiles abhominabiles ꝛ desperatos.

IN cõstans aũt pusillanimitas ꝛ misera
istabilitas: vt supra tactuz est. infelicez
monachuz ꝛ remissuz facit descendẽ in p-
fundũ vitioꝝ. ꝛ discedere a culmine ṽtutũ.
Et ex quo in monasterio se pcipitari permi
sit ne dyabolo suggerente caderet. ꝛ spũalez
feruorez desereret. iam idez dyabolus ipm
vt suũ captiuũ ligat. vt de ipso sicut de suo
iumento faciat. Nihilqz aliud restat. nisi q
sicut defuit mentis stabilitatez. ita deserat
loci habitatiõez. ꝛ sctõꝝ societatez. Et exteri
or hõ iteriori ꝯformet. vt qui mente in mũ
do cõuersat corpe ad sclm reuertat. Et qui
aĩo se negauit monachũ. relinquat exterio-
rez habitũ. Sicqz ipse exeat ad sclm ppria
leuitate. vel expellat de monasterio sua iniq
tate. ac iportabilitate. Miser est talis. ꝛ val-
de rephensibilis. Elegerat. n. religionez. sibi
in vxorem

in vxorē sensatam vtiq; mulierem: quā ite riore do sortit⁹ fuerat: τ ei tanq̄ bone adhe rebat. Ab hac ecclesiastic⁹ discedere dissua det dicens. Noli discedere a muliere sensa ta τ bona: quā sortit⁹ es in timore dei. Et q̄ est verecūdia sancte religionis q̄dā initiū: τ ꝯuersatio pfectionis: ꝯnter adiungit̄ pcio sitas hui⁹ vxoris duz subiūgit. Gra. n. ve recūdie illius sup aurū. Verū dum mona chus fuit i monasterio: pseuerauit in certa minis cāpo: τ spes poterat esse de ipsi⁹ salu tis remedio: q̄ victorez a victo supari sepe videmus. Sz ex quo dimisit locū certātis amisit honorē coronā τ gl'iam triūphātis:

¶ Et hec apostasia reddit euz multipl'r vi lez. Primo. n. vt v̄tutib⁹ τ bonis oib⁹ de bilitatū reddit euz inutilez. Scd̄o vt a deo euomitū reddit abhoiabilez. Tertio vt ho minē despatū sibiip̄si dānabilem. ¶ Est. n. inutilis ad omne bonuz: τ per ꝯn̄s habilis ad omne malū. Ipse nāq; puertit̄ τ in vul tu in nutu. pedes h̄z incōstātes digitos im minentes: τ fatuitatē ei⁹ mōstrantes. Inte ri⁹ nō cogitat nisi malū τ semp pcurat iur giuz. Vn̄ salomon in puerb. talez optime

ratio. facit qđ de dānatis dr̄ i matth. Ibūt hi i supplicū eternū. Diuersitates aūt pena rū enumerat gregori⁹ terribilr̄ dicēs. O q̄z anguste erunt reprobis vie: supi⁹ erit iudex irat⁹. subtus horrēdum chaos iferni. a dextris pctā accusantia. a finistris demonia ifi nita ad suppliciū trahētia. Int⁹ ɔscia vrēs: foris mūdus ardēs. Miser pctōr sic depre hēsus quo effugiet: latere erit ipossibile: ap parere itolerabile. Itē nec resistēdi erit nec fugiēdi facultas: nec penitētie locus: nec sa tisfaciēdi tp̄s. Horrēdo mō. Tūc erūt iniu stis dolor cū fortitudine: flāma cū obscuri tate. Et in eor̄ interitu: ipsa a suis q̄litatib⁹ tormūt a discordabūt: q2 a sui ɔditoris volū tate: dum viuerēt: discreparūt. Et erit mise ris mors sine morte: finis sine fine: defect⁹ si ne defectu. q2 mors semp viuit. z finis semp incipit: z defectus deficere nescit. Mors pu nit: z nō extinguit. Dolor cruciat z pauorē nō fugat: flāma cōburit: z tenebras nō excu tit. Hor̄ igit timor nos adijciat ad amādū qui nos tātis terrorib⁹ ɔcutit ad viuēdū: z pseuerātiā: ac immobilitatē inducat: ad pe nas religionis sustinēdū: z in ipsa pseuerā-

dñ. Est.n. dulcis pena quelibet tpalis: si ꝯsi
deretur asperitas: ꝛ durabilitas eternalis.
¶ Sexto loco subiūgit de spe. Ualet.n.ad
stabilitatē spes fixa: que inter ceteras stabi-
litatis cās iūcta cū silētio imobiles facit re-
gulares: ꝛ fortes sicut dicit Ysaia. In silētio
ꝛ ī spe erit fortitudo vestra. Edificat.n. spes
cōsciētiā religiosi: qꝫ sit domus ꝛ īhabitatio
dei: dūmodo sit pseuerās ꝛ firma: ſm qꝫ ait
apl's ad Heb. Filiꝰ nāqꝫ in domo: que do
mus sumus nos: si fiduciā ꝛ gl'iaꝫ spei vsqꝫ
ad finē firma spe teneamus. Spes est qdaꝫ
tertiꝰ religiōis clauus que sicut in portu an
chora tenet nauem: ita tenet stabilē religiosi
mētē. Unde apl's ad Heb. Fortissimū sola
tiū habemus: qui fugimus ad firmā spem
tenendā: quā sicut anchorā aie tenemus tu
tā ꝛ firmā. Augꝰ. Noli rūpi ab āchora an
teqꝫ portū itres. Spes aūt illa pōt valere: ꝛ
imobilem monachū retinere: que surgit ex
meritis ꝛ euāgelij ꝓmissis. Uñ apl's. Exhi
bete vos scōs ꝛ imaculatos: ꝛ irrephensibi-
les corā ipso. si tamē pmaneatis in fide fun
dati: stabiles ꝛ imobiles a spe euāgelij pa-
cis: qđ audistis. Hanc spem si tenuerimus

ea introducente: proximi deo erimus: sicut dicit aplus ad Eph. Introductio melioris spei per quam proximamus ad eum. ¶ Circa septimum et vltimum. quod multum facit ad stabilitatem. s. occupatio honesta: possumus videre ex eo: quod boni operarij inuitantur et remunerantur. ociosi vero reprehenduntur: maledicuntur: et puniuntur. Vocationem autem et remunerationem operariorum possumus colligere: ex verbis domini in Matth. dicentis. Simile est regnum celorum homini patrifamilias: qui exijt primo mane operarios conducere in vineam suam. vsque ibi. Voca operarios: et redde illis mercedem suam. Et in Luc. Dignus est operarius mercede sua. Ociosi autem reprehenduntur a domino in Matth. Inuenit alios stantes in foro ociosos: et dixit eis. Quid hic statis tota die ociosi? Item ociosi sicut ficus sterilis qui maledicuntur. quia fructus in eis non inuenitur sicut in marco habetur dicente: domino Iam non amplius quisquam fructum ex te comedat sequitur Rabbi. Ecce ficus cui maledixisti aruit. Nec solum ociosus maledicitur: sed etiam punitur: quia quando iustus operarius de fructu manuum suarum replebitur: ociosus egestate cruciabitur. Unde in prouerb. Qui sectatur ocium replebitur

egestate. Nec mireris: si ociositas est instabi
litatis causa: q2 est toti⁹ mali magistra. sicut
dicit Ecclesiasticus. Qui sectat ocium stultis-
simus est: ⁊ q2 stultus vt luna mutat: sequi-
tur quod stulticia mutabilitatis pueniat ex vi-
tio ociositatis. Unde aplus ad Thimo. Ociosi
discūt circuire domos: non solū ociose: sz et
verbose. ⁊ curiose loquētes que nō oportet.
Quid plura? Ociū incētiuū est vitiorum. Unde
btūs Bern: Omniū tēptationū malarum. ⁊ in-
utiliū est incentiuū ociū. Ociū enim mona-
chū desiderijs occidit. dum se occupare ne-
gligit. Et ideo fatua desiderat ⁊ cōcupiscit.
Unde. in puer. Desideria occidunt pigruz:
noluerūt qcq̄z manus eius opari: quotidie
cōcupiscit ⁊ desiderat. Ociū igit est fugiēduz
⁊ occupationib⁹ insistēdū. sicut dicit Sene.
Tractatione bonarum artiū occupādi sum⁹.
Quicq̄z eniz mali hz inertia impatiēs sui.
Occupet igit monachus fz cōsiliū hierony
mi dicētis. Semp aliquid opis facito: vt te
diabolus inueniat occupatuz. Sublato igi
tur ocio: subtrahit male cupiditatis occa-
sio: sicut dicit Ouidius. Ocia si tollas perie
re cupidinis arma.

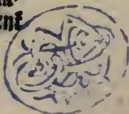
¶ Cap. iij. in quo agit de remisso descensu diffiniēs eū: ⁊ de penis sibi debitis ⁊ de quatuor eiusdem gradibus.

Dicto de stabilitate. ⁊ de his q̄ possūt valere ad ipsā sequit̃ videre de his que opponunt̃ ei: vel īpediunt eā. Interea p̄mo tractat̃ de remisso descēsu. ¶ Et notādū ꝙ remissio s̄m ꝙ hic accipit̃ est quedā mētis pigritia: siue segnities aut tepiditas: qua qs bonū inchoatū paulatī dimittit ⁊ demū a culmine virtutū corruēs in ꝓfundū descēdit. ¶ Huiꝰ aūt remissionis siue remissi descēsus: etiam religioso cā vtplurimū est: ꝙ idē in ꝓpria virtutū fortitudine: vel stabilitate ꝯfidēs ⁊ de se nimis ꝯfidēter p̄sumēs remissius custodie sue inuigilat ⁊ delitijs carnalibus vacat. Quod figuratū est in li. Mach. de habitātibus capsin. que interp̄tat̃ imolans ori: vel calici imminens: vbi scribit̃ per hūc modū. Hi v̄o qui itus erāt ꝯfidētes in stabilitate muroꝝ: ⁊ apparatu alimoniaꝝ: remissius agebāt. maledictis lacescētes iudā: ac blasphemātes ⁊ dicē tes: qđ phas nō ē. Hanc aūt segnitiē depo uere ⁊ circa nos sollicitudinē hic hortatur

nos, apls dices ad Heb. Cupimus autem vnūquēqꝫ vestrū eādem oñdere sollicitudi nē ad expletionē spei vsqꝫ in finez. ⁊ vt non segnes efficiamini. Remissionez.n.istā rep hendit ecclesiastic⁹ dicēs. Noli citius esse in lingua tua: ⁊ remissus in oibus opib⁹ tuis. Nec rephēdit eos min⁹ salomō in puerb. dicēs. Usqꝫquo piger dormis. i. pigritiā ex cute: ⁊ ab exiguo aiali: tanqꝫ a magistra per ꝯsiderationis doctrinā quere. Et nūc ppter futurū tps: nos hortaẜ laborare in puerb. Uade ad formicā o piger: ⁊ considera vias eius ⁊ disce sapiam suaz: tanqꝫ a magistra. Que lz nō habeat ducem: cuius exēplū se quaẜ: nec pceptorez a quo. s. inducaẜ vel ad moneaẜ: neqꝫ pncipem suū a quo puniaẜ: que oia: tu piger religiose habes: parat sibi cibum estate. ⁊ ꝯgregat in messe que come dat i futuro ⁊ estiui tēporis hyeme in quo nullus pōt opari vel ꝯgregare. Attēde etiaz ꝙ pigritiā seu tepiditatē. ꝯcomitaẜ instabi litas. per volūtatis incōstantiā. Sicut idem Salomō dicit in puerb. Uult ⁊ nō vult pi ger. ¶ Peccatū vo tepiditatis incōstantie ⁊ fatue remissionis hꝫ proprias snias digne

punitionis. Punit. n. ꝑpetua egestate. laboriosa seruitute: opprobriosa vapulatiōe: dānosa ꝑcipitatione. ꝓsumptuosa sue sapientie deceptione. ¶ Punit egestate. Unde salomon in puerb. Egestatē opata est manus remissa. Idē in eodem. Opationes robusti semꝑ in abundātia. oīs aūt piger in egestate semꝑ est. Idē. ꝑꝑ frigus piger arare noluit: ergo mendicabit estate: nec dabitur ei. ¶ Punit. n. laboriosa seruitute. vñ in prouerb. Manus. n. fortiū dñabit: que aūt remissa est: tributis seruiet. Et dñs pigruꝫ seu remissum appellat malū seruum in matth. Serue male: ⁊ piger sciebas quia hō austerus sum ⁊c. ¶ Dignus est etiā opprobriosa vapulatione: iuxta illud Eccl. De stercore bouuꝫ lapidabit piger. ¶ Punit insuꝑ damnosa ꝑcipitatione: vnde in Ecclīastico. Equus indomit⁹ euadit durus: ⁊ filius remissus euadet ꝑceps. Precipitat autē siue deijcit remissus ⁊ tepidus: qꝛ vitā eius dñs abhoiatur: ⁊ ideo ab eo euomit: iuxta illud apo. Utinā frigidus esses. aut calidus. sꝫ qꝛ tepidus es. incipiaꝫ te euomere ex ore meo. ¶ Punit etiā ꝓsumptuosa sue sapie dece-

ptiōe: vñ in ꝓuerb. Sapiētioꝛ sibi videt pl-
ger. vij. viris loqntibus sniās. ¶ Et nota ꝙ
remissus monachus est moralr illa statua.
quā nabuchodonosoꝛ vidisse ꝓhibet in da
niele. Caput. n. statue erat ex auro purissi-
mo. pect⁹ aūt, ꝛ bꝛachia de argento. poꝛro vē
ter ꝛ femoꝛa ex ere. tybie aūt ferree. pedum
quedā pars erat ferrea. quedā fictilis. Con
sidera ꝑncipia attende media. vide extrema
respice metalla. attende ꝑciū metalloꝝ. Sta
tua ista vt ꝑtactuꝫ est mystica remissi mona
chi est vita. Auriū poꝛro optimū in capitis
ꝑte in magna ꝑfectione incipientis. sed eius
ꝑciū diminuit dum subito. circa pect⁹ in ar
gēto ꝯuertit. Sed minus ꝑciū noscit deficiē
do hie. duꝫ venter ꝛ foꝛma eius sunt ex ere.
ꝛ ꝯuertit in obstinationem miserie dum fer-
ree efficiunt tybie. Sed est miser ꝛ miserabi
lis. dum quedā pars peduꝫ est ferrea. ꝛ que
dā fictilis. Nō sic bonus mōachus. sꝫ econ
tra ꝓcedit qui per iustitie semitas ad virtu
tū culmina tendit. Qui lꝫ incipiat paulatiꝫ
vt vix de luce auroꝛe aliqd hie videat: in vl
rum tñ ꝑfectuꝫ crescēdo assumit. ꝛ dies cla-
ra efficit, ita vt multi suis exēplis edificent

z illuminent ficut in puerb. di Pasto℞ se-
mita quasi lux pcedit splédés. z crescit vsq3
ad pfectu diem. ¶ Suos.n.gradus h3 bo
nus religiosus in ascendendo: z suos h3 re-
missus: tepidus. z piger monachus. a virtu
tu3 culmine descendédo. Primus gradus
descendés est. ad desertu3 sterilitatis. Scds
ad lacu3 siue pfundu fluxibilitatis z volu
ptatis. Terti9 ad egyptu3 spualis cecitatis.
Quart9 ad infernu ppetue mortalitatis z
penalitatis. ¶ Ille nãq3 qui videbat aliqn
manu fortis per arduo℞ aggregationé. vel
aspectu desiderabilis per supno℞ ɔtéplatio
né. seu structióem. du3 pescutioné patit té-
ptationu. eum ad modu corone cingentiu.
q2 viderat sterilitaté bono℞ opum. cu3 de-
buit de deo ɔfidere téptatióes ipas timens
incipit despare. ficut legit i li. Regu de da-
uid. Descédit ad petrã: z versabat i deserto
maõ. Et post pauca. Porro dauid despa-
bat se posse euadere a facie saul. Itaq3 saul
z viri ei9 ad modu corone cingebant dauid
z viros eius. vt capent eos. Sed q2 crux pe
nitentie: z regularis obfuátie est horribilis
intuétibus: z dura sustinentib9, in hac cruce

posit⁹hʒ diuersos ꝑsecutores. ꝛ vt ad cōmu
neʒ vitā hoīuʒ descendat ꝑsuasores dicen-
tes eideʒ. Per ꝯtēplatiuā vitā paucis vtile
futurū. sʒ ꝑ actiuā plurimis ꝓfutuꝝ. Tales
ꝑsecutores ꝛ ꝑsuasores habuit dominus in
matth. Xp̄s rex israel descendat nūc de cru
ce ꝛ credim⁹ ei. ¶ His credit miser ꝑsuasio
nib⁹. ꝛ sumptis in eis occasionib⁹. descen-
dit de cruce religiōis ad misiūʒ mūdāe vo
luptatis. qui est lacus multe ꝓfunditatis.
Hic lacus iste descensus est in Ezech. nota
tus. Ubi cū q̄daʒ essent posita q̄ ꝑtinent
ad laudeʒ ꝯtemplatiōis sbiūgit de miseria
descendentis. Oēs traditi sūt ad morteʒ. ad
terrā vltimā in medio filioꝝ hominum ad
eos q descendūt ad lacū. A quo lacu gau-
det se psalmista saluatuʒ. Saluasti me ait
a descendentib⁹ in lacū. ¶ Descendit etiaʒ
in tenebrosam egyptū spūalis descensus ce
citatis. qui est facilis descensum. a lacu mū
dane voluptatis. vt seipsuʒ ignoret viāq; sa
lutis sue nō ꝯsideret. Et ideo cuʒ prius di-
xisset. Posuerūt me in lacu inferiori. quasi
de ꝯtiguo loco sbiūgit in tenebris. ꝛ in vm-
bra mortis. Hūc descensuʒ dehortat dn̄s i

cap. 26.
·A·

Gen̄.ad ysaac dicēs. Nō descendas ad egy
ptū̄:sed quiesce in terram quā tibi dixero.
Sz destor'scitatis:a deo ɔsiliū̄ in oione nō
regrens:quasi pctā pctis adiūgēdo:quasi
telā ordiens.per ꝓpria desideria discurrit:ꝛ
in tenebris ignorātie descendit.a dyabolo ꝛ
ei⁹ ministris:auxiliū̄ iplorādo. In reb⁹ mū
danis.que sunt vmbra bonoꝝ fiduciā suaꝫ
ponēdo. Et ita nō veris bonis.sed vmbris
bonoꝝ solūmodo inherēdo. Cui ꝛ sibi simi-
bus dr̄ in ysa. Veh filij desertores dixit dn̄s
vt faceretis ɔliū̄.ꝛ nō ex me:ꝛ ordiremini te
lā.ꝛ nō ꝑ spūm meū̄.vt adderetis peccatuꝫ
sup pctm̄. Qui ambulatis vt descendatis
in egyptū̄ ꝛ os meū̄ nō interrogastis sperā
tes auxiliū̄ in fortitudine pharaonis.ꝛ hn̄-
tes fiduciā in vmbra egypti. Irruit igit̄
infelix per gradus desideriorū̄ suorū̄.ꝛ ꝑci-
pitat̄ ad vltimum descēsum.q̄ nō hꝫ min⁹
facilitatis ꝛ celeritatis. Dicit.n. ille gētilis
Facilis descensus auerni. Et in Job ducūt
in bonis dies suos.ꝛ in pūcto.ad iferna de-
scendūt. Horribilis est iste descensus. dum
terrena de qbus ɔfidebāt miseri.qua diru
pta eis deficiūt:ꝛ vniuersa in qb⁹ delectat̄

fuerint. q̄tū ad ipsos perierint. ⁊ ipsi in pe
nis viuentes in īfernū descendūt. ⁊ sue mi-
serie exēplū. ⁊ pene alijs derelinquūt. sicut
legit in li. Numeri. Confestim igit vt cessa
uit loq disrupta est terra sub pedib⁹ eorū.
⁊ apiens os suū deglutiuit eos. cū tabernacu
culis suis. ⁊ vniuersa sb̄a sua. descēderūtq̄
viuentes in īfernū. opti humo. ⁊ pierunt de
medio multitudinis. At vo oīs isrl qui sta
bat per gyrū. fugit a clamore peūtiū. dicēs
ne forte ⁊ nos terra deglutiat. Inuigilet igit
in sui custodiā. ab ipsis p̄ncipijs sue ꝯuer-
sionis monachus: ⁊ ne in remissionem. vel
tepiditatem. segnitiē. seu pigritiā incidat sit
assidue circūspect⁹. ⁊ quāto est perfectior tā
to sit timidior ⁊ timorosior. Iuxta doctrinā
apostoli ad Cor. dicēti. Qui stat videat ne-
cadat His ascensionib⁹ in hac valle lachri
marū insistat. ⁊ eas in corde suo per regula
res obs̄uātias disponat iuxta illud psal. di
centis. Ascēsiones in corde suo disposuit in
valle lachrymarū in loco quē posuit eis.
Etenim bn̄dictionem dabit qui legē dedit
ambulabunt de virtute ad virtutē. videbit
deus deorū in syon. Tali. n. de humili lo-

co. ꝛ mente dicet ille verus amic⁹. vt ascendat in mōtē ꝛ gaudijs pfruat̄. vite eterne iuxta illud. Luc. Amice ascende supius. ꝛ erit tibi glia coram simul discumbentibus.

¶ Cap. iiij. in quo de dānabili monachorū ad seculum reditu probans huiusmodi inutiles abhominabiles ꝛ desperatos.

In cōstans aūt pusillanimitas ꝛ misera istabilitas: vt supra tactuȝ est. infeliceȝ monachuȝ ꝛ remissuȝ facit descendē in pfundū vitiorū. ꝛ discedere a culmine ꝟtutū. Et ex quo in monasterio se pcipitari permisit ne dyabolo suggerente caderet. ꝛ spūaleȝ feruoreȝ desereret. iam ideȝ dyabolus ipm vt suū captiuū ligat. vt de ipso sicut de suo iumento faciat. Nihilq̄ȝ aliud restat. nisi q̄ sicut defuit mentis stabilitateȝ. ita deserat loci habitatiōeȝ. ꝛ sctōrū societateȝ. Et exteriori hō iteriori pformet̄. vt qui mente in mūdo cōuersat̄ corpe ad sclm reuertat̄. Et qui aio se negauit monachū. relinquat exterioreȝ habitū. Sicq̄ȝ ipse exeat ad sclm ppria leuitate. vel expellat̄ de monasterio sua iniqtate. ac iportabilitate. Miser est talis. ꝛ valde rephensibilis. Elegerat. n. religioneȝ. sibi in vxorem

in vxorē sensatam vtiq3 mulierem: quā ite riore do sortit⁹ fuerat: ⁊ ei tanq3 bone adhe rebat. Ab hac ecclesiastic⁹ discedere dissua det dicens. Noli discedere a muliere sensa ta ⁊ bona: quā sortit⁹ es in timore dei. Et q2 est verecūdia sancte religionis qdā initiū: ⁊ ꝯuersatio pfectionis: ꝯñter adiungit̄ ꝑcio sitas hui⁹ vxoris du3 subiūgit. Grā.n. ve recūdie illius sup auriī. Verū dum mona chus fuit i monasterio: pseuerauit in certa minis cāpo: ⁊ spes poterat esse de ipsi⁹ salu tis remedio: q2 victore3 a victo supari sepe videmus. S3 ex quo dimisit locū certātis, amisit honorē coronā ⁊ gl'iam triūphātis: ¶ Et hec apostasia reddit eu3 multipl'r vi le3. P'imo.n. vt ṽtutib⁹ ⁊ bonis oib⁹ de bilitatū reddit eu3 inutile3. Scdo vt a deo euomitū reddit abhoiabile3. Tertio vt ho minē despatū sibiip si dānabilem. ¶ Est.n. inutilis ad omne bonu3: ⁊ per ꝯñs habilis ad omne maliī. Ipse nāq3 ꝑuertit̄ ⁊ in vul tu in nutu. pedes h3 incōstātes digitos im minentes: ⁊ fatuitatē ei⁹ mōstrantes. Inte ri⁹ nō cogitat nisi malū ⁊ semp ꝓcurat iur giu3. Vñ salomon in ꝓuerb. tale3 optime

describit dicēs. Uir apostata vir inutilis pu⸗
uerso ore gradit: ãnuit oculis: terit pede di
gito loqtur: prauo corde machinat malū: ꝛ
oi tpe iurgia seminat. Testor me oia ista vi
disse in apostata per effectus ꝛ signa. Sed
q̄ pena sequat apostasiā: ex hoc poteris vi⸗
dere: qđ ibidē dr. Huic extēplo veniet pdi
tio sua ꝛ subito ꝯteret. nec habebit vltra me
dicinā. qꝛ vo apostatare est idē ꝙ deū ꝛ re
ligionē delinq̄re in dereliquēdo deū ꝛ mo⸗
nachū incipit supbia: que est ṗncipium ad
omne peccatū. Unde in Eccl'iastico. Initiū
supbie apostatare a deo: qm̄ ab illo q fecit
eum: recessit cor eius. qm̄ initiū ois peccati
est supbia. Apostata est inutilis qꝛ deserit
viā vtilitatis ꝛ dānosus est per oia: qꝛ facit
vtilitati ꝯtraria. Ut ei ꝛ filibus ꝯueniat qđ
in li. Judicū dr. Cito deseruerūt viā: p quā
ingressi fuerūt pres eoꝝ: ꝛ audiētes mãda⸗
ta dn̄i oia facere ꝯtraria. Talis etiā q viā re
ligionis deseruit omne malum suggerit: ꝛ
oēm malā doctrinā suscipit: vt sumat acti
ue qđ legit in pūerb. Doctrina mala dese⸗
renti viam vite. Nō est mirū qꝛ derelinquē
do deū ꝛ religionē: qui hꝫ in religione locū

ppriū deserit omne bonū. Deus.n.est omne bonum: qui in exodo dixit moysi de se. Ostēdā tibi omne bonū. Istud bonū apostata deijcit: vt de ipso qd̄ legit in Osee: ite ligi possit. Proiecit israel bonū. Nō ē bonum aliqd̄ eum deserēti: z mors est parata ab eo exeunti. Ad eū redire est vitā recupare. Vita est in ipso habitare. Et qui eum relīqt eoipso pit. Vñ Aug⁹. Tale bonū ē de⁹ vt nemini eū deserēti bene fit. Idē. Deus a quo exire mori est: in quo reuiuiscere est redire: in quo habitare viuere est: quem relinquere idē est qd̄ pire. ¶ Est etiā mūdo horribilis exiens claustrū: z abhoiabilis valde. Nāq3 abhoiabile eē posset pticipare z habitare cu3 hoie: qui diu mrotu⁹ fuisset z in monumēto cum mortuis habitasset. Monachi aūt mortui sunt mundo: quoꝝ monumētū ppriū est in claustro. Ibi.n.est ppriū talib⁹ habitare: z nō cū hoib⁹ mūdo viuētib⁹ pticipare. Sed qñ tales p apostasiā dimissa ɔstātia mentis exeunt de hmōi monumētis: seui nimis, ad lrām efficiunt z exēplo abhoiabiles sunt cause ipediētes p viā pnie ad pfiam trāsitū facientes. Et ta-

lēs sunt hospitia dmonioꝝ nō habitatiōes scōꝝ. De talib⁹ legit in matth. Occurrūt ei duo viri leprosi hñtes dmonia: ꝛ de monumētis exeūtes seui nimis: ita vt nemo posset trāsire per viam illā. Ut aūt ꝑdixi spūales viri mortui sunt mūdo: viuūt aūt deo: vt' dicit apl's ad Colo. Mortui.n.estis ꝛ vita vestra abscōdita est cū xp̄o in deo. Cum illo āt mūdo morimur cū pniaȝ vel baptismū accipim⁹: ꝛ nr̄e sepulture monimētuȝ: sicut dicit apl's ad Rom̄. Cōsepulti.n. sumus cum illo per baptismuȝ in morte. Sȝ apostata decoreȝ: quē accepat in monumēto religiōis deduxit ad horribilitatē abhominatiōis: ꝛ fornicationib⁹ multiplicatis se vniuersis vitijs exponit ꝛ ꝓstituit ad mōȝ meretricis. De quo pōt intelligi qd̄ legit in Ezech. Abhoiabilē fecisti decorē tuū: diuisisti pedes tuos omni trāseūti: ꝛ multiplicasti fornicatiōes tuas. Et ideo dignus est oi ꝯfusione: qꝛ reliquit venā spūalis vite: sicut legitur in Jeremia. Dn̄e oēs qui te derelinquent ꝯfundant: recedentes a te in terra scribent: qm̄ dereliquerunt venā aquaꝝ viuētiū dn̄ȝ. Hec vita nunq̄ miserū dereliq̄sset:

nisi miser ipse eã pmit⁹ dimisisset. Unde Aug⁹. Dñe nemo te amittit nisi qui te dimittit. ¶ Ultimo apostata ꝛ monasteriũ dimittẽs: qui fuerat inutilis ꝛ abhoiabilis efficit dãnabilis. Per suã.n.malitiã monasteriũ egredit: sꝫ per seipsuꝫ nullo tpe reuertet. Ideo sup talem miserũ debẽt pfecti facere planctũ magnuꝫ. sicut legit in Jerem. Plãgite eum qui egredit: qm̃ nõ reuertet vltra ad terraꝫ natiuitatis sue. Idem. Iste qui egressus est de loco isto: nõ reuertet huc ampli⁹. Sed in loco ad quẽ trãstulerũt eũ ibi morieт. Qd aũt exitus iste sit dãnabilis ad seculum trãseundo: ꝛ contra votuꝫ professionis dominum irridendo. Dicit beatus Benedictus. his verbis. Suscipiẽdus aũt in oratorio promittat de stabilitate sua: ꝛ alijs interpositis sequit: vt si aliquãdo aliter fecerit: a dño se dãnãdũ sciat quẽ irridet. Nec sine causa rebus monasterij exuit. Sꝫ ꝛ pmissio quã fecit sibi nõ reddet: vñ ideꝫ pẽ dixit. vt si aliqñ suadẽte diabolo ꝯsẽserit vt egrediat de monasterio: qd absit: tũc exutus reb⁹ monasterij proijciat. Illã tñ petitionẽ eius quã desup altare posuit nõ reci

piat: sꝫ i mōasterio seruet. Cōsilio igr̄ meo q̄ntūcūqꝫ dyabolus monachū tēptatiōib⁹ impellat: locuꝫ religionē ꝛ habitū nō dimittat. ſm illud. Ecclesiastes. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit: locum tuum ne dimiseris.

¶ Cap. v. in quo agit de monachorū monasterij ad monasterium transitu.

Postq̄ꝫ vero actuꝫ est de redditu monachi ad seculuꝫ ꝛ fit periculosus ostensum: sequit̄ de trāsitu monasterij ad monasteriuꝫ: qui qn̄qꝫ cā fit necessitatis qn̄qꝫ cā vtilitatis ꝛ nōnunq̄ꝫ cā mobilitatis ꝛ instabilitatis. Primi duo trāsitus nō ꝓhibētur imo ꝓcedunt̄. Ultimus v̄o reprobat̄. Jnter hec. n. qn̄ aliqs auc̄te supioris de vno monasterio ad aliud trāfert̄: vt ibidē ꝑsit ꝛ ꝓfit: hic est trāsitus necessitatis. Et qn̄ monachus ipedimēto male societatis vel alias ꝓ ꝓrie salut;: qꝛ seipꝫ nō pōt saluare ꝛ ad aliū locū transeūdo credit salutem inuenire: pōt esse trāsit⁹ cā vtilitatis. Qn̄ aūt nec superioris auctoritate mouet̄. nec predicta vtilitate inducit̄: sꝫ ꝓpria temeritate ꝛ leuitate deducitur: tūc est trāsit⁹ leuitatis. Primus vero

trãsitus qui cã necessitatis concedit vt huic opi imptinens ptermittit. Sz de alijs duobus tractat⁹ subijcitur. ¶ Cum autẽ trãsit monachus cã vtilitatis ⁊ ppꝛie salutis debet ꝯsiderare q̄ se in ppꝛio monasterio nõ põt saluare vt pꝛetactũ est: ⁊ in alio coadiuuãtia ad suã salutẽ valeat iuenire. Nõ potest aũt de facili saluari: vbi spes nõ ẽ de oꝛdinatiõe ⁊ reformatione monasterij: ⁊ vbi sbalia regule ꝯtingit ab oibus pꝛeuaricari. Tũc.n. monachus sic exeat q̄ alibi suaꝫ salutem attẽdat: ⁊ nõ monasteriũ pestilẽs eligat. Sanus.n. aer ⁊ nõ pestilẽs dꝫ eligi qui dꝫ ab egritudine pestilentie saluari. Unde Señ. Nõ tñ coꝛpibus eligere salubꝛẽ locũ debemus. De hoc btũs Berñ. inqt. Siqs in loco in quo pfessus est pꝛo ipꝛobitate vl irreligiositate habitãtiuꝫ moꝝ ꝯuersionẽ ⁊ obedientiã ſm regulã obtinere foꝛte nequerit: duce spiritu libertatis trãsire indubitãter suadeo: ad locuꝫ aliũ in quo nõ ipediat hõ reddere vota sua que distinxerunt labia sua. Et qdem cuꝫ scõ scũs erit: ⁊ cum puerso puertet. Uinũ.n. putredine mixtum: aut in vase coꝛrupto depositũ ꝯhit coꝛruptionẽ

ꝛ delectabilē amittit saporem. Vñ sapiens Sincerū nisi sit vas: qđcūq; īfūdis acescit. Et ꝑm aplm̄ ad Coꝛ. Modicū fermēti totā massam coꝛrūpit: qd erit si modice masse multū fermētū cōmiscuerit. Señ. Initiū moꝛbi est: egris sana miscere. Itez. qūo ad salutē reuocari possunt quos nemo retinet pbl's in pell'. Sicut. n. vix cuz cibis ꝛ socijs delicatis potest quis pꝛopositum tenere in abstinentijs obseruandis: ita poterit vix homo conseruare munditiam coꝛdis ꝛ coꝛporis cum immundis. Item Señ. Conuictoꝛ delicat⁹ paulatim eneruerat ꝛ emollit. Malignus comes q̄uis cādido ꝛ simplici vultu rubiginem suā affricuit. Ecclesiasticus. Qui cōicat superbo induet suꝑbiā. Malignoꝝ ergo cohabitatio ꝛ in malis cōicatio est fugienda. Et bonoꝝ societas ꝛ cū illis affiduitas est eligēda. Ecclesiasticus. Discede ab iniquo ꝛ effugiēt mala a te. Idē. Cū viro iusto affiduus esto quēcūq; cognoueris obseruātē timoꝛez dei: cuius aia est ꝑm aiaz tuam. Nā cōuersatio nostra dz esse vel cuz illis q nos faciūt melioꝛes vel cuz illis quos facere possumus emendatioꝛes. Señ. Cū

illis cõuersare qui te meliores facturi sunt. Illos etiã admitte quos tu meliores facere potes. Locus enim in quo sibi nec alijs monachis põt pficere z se in illo videt deficere nõ est amplectẽdus sz fugiendus. Si autẽ pper vnũ irascitur toti cõgregatiõi deus quãto magis vbi oẽs sunt mali poterit deus irasci vni persone male pversanti vel cohabitãti. Quod autẽ hoc ptigat dr i Josue. Nõ ero vltra vobiscũ donec pteratis eũ q huius sceleris reus ẽ. Exeat ergo a societate cui offensus est deus ne in multorũ pctis: z penis inuoluat innocẽs vnus sicut dr p angelos ad loth in Geñ. Surge: ne z tu pariter pereas in scelere ciuitatis: Et in libro numeri. Recedite a tabernaculis pctõrũ z nolite tãgere: que ad eos ptinent: ne inuoluamini in pctis eorũ. Qui enim terrã in carnalibus desiderijs lingit se ptinentez corrũpit. Et discedendum est ab eius societate q nõ hz curã salutis proprie sicut de amalech (q iterptatur populus lingẽs) dr in ii. Regũ. Discede ab amalech ne inuoluaris cũ eo. Iste tñ transitus dz eẽ discretus: cũ psilij maturitate cũ pris licentia z auctẽ z si nõ obtenta saltẽ petita. Ad

in terra hus Job aliqñ inuenit. Et in cant. legit. Sicut liliū inter spinas: sic amica inter filias. Et talis qñqꝫ multū meret: qui in apocalipsi dicēte dño cōmendat. Scio vbi hitas: vbi sedes est sathane ⁊ tenes nomen meū ⁊ nō negasti fidem tuam. ¶ Et qꝛ non semp est trāsitus maturus: vt sit causa vtilitatis subijcit hic de trāsitu qui fit causa leuitatis. ad hūc trāsitū ex pusillanimitate ꝑcedit: quē multa dispēdia comitant. vñ sic trāseūtes puuli appellant. sicut de ipsis i ꝓuer. dr. Paruuli trāseuntes sustinuerūt dispēdia. Cū aūt monachus q dꝫ eē sicut terra stabilis ⁊ fixus ac firmus mouetur de loco suo: vt homo leuissim⁹: ē qdā terribilis terremot⁹ ⁊ mōtiū qdā cōcussus. sicut dr in ysai. mouet terra de loco suo ꝓpter idignationē dñi exercituū. Et in Jere. vidi mōtes ⁊ ecce mouebant: ⁊ colles cōturbati sunt. Iste motus leuitatis causat ēt a vēto tēptationis: ⁊ facit cadē stellas a firmamēto religionis. sicut legit in apoc. Stelle celi ceciderūt sup terraꝫ sicut mittit ficus grossos suos cuꝫ a vēto mouet. Et ideo nō suadeo monacho: qꝫ etiā se obtētu arctādi ad

aliã religionem vel monasteriũ se trãsferat:
dũmodo in pmo saluari valeat. ẜm ꝯsiliũ
beati Ber. dicẽtis. Sane de religiosis ⁊ bñ
ordinatis monasterijs nullus ꝓfessus meo
ꝯsilio nec arctioris q̇dẽ desiderio vite sine li
centia sui supioris egredietur. Et subdit. For-
te vult aliqs de cluniacẽs. institutis venire
ad nr̃am pauptatẽ: eligens nimirũ pre illis
consuetudinibus magis regule puritatem.
Si me ꝯsulit nõ ꝯsulo: si nõ sane vsurpaue
rit abbatis id' assensu. Primo pp scãdalũ
ipsoꝝ quos deserit. Deide qꝛ relinquere cer
ta ꝓ dubijs tutũ nõ erit. Forsitan hoc tene-
re põt illud nõ poterit. Tertio suspectã ha
beo leuitatẽ: qꝛ id sepe qḋ facere volumus:
antequã ꝓbemus: expti iã nolumus. Uno
qppe momento idipm ⁊ capiẽtes ⁊ respuẽ
tes: tam leuiter q̃ etiã irrõnabiliter. Idem.
Scio nõnullos de alijs ꝯgregatiõib⁹ ⁊ insti
tutionib⁹ ad nr̃m ordinẽ puolasse: pulsas-
se: intrasse. Qui hoc agẽtes ⁊ suis scandala
reliquerũt ⁊ nobis nihilominus attulerunt
diu q̃tũ illos sua temeraria discessio: tãtũ
nos cõturbat sua misera ꝯuersatio. Et qm̃
supbe spreuerũt qḋ tenebãt: ⁊ temere ꝓsum

pserūt qđ nō volebant: digno de⁹ eoꝝ exitu patefecit ignauiā: q: ipꝛudēter deseruerūt: qđ ipꝛudenter arripuerūt. Et turpiter ad id redierunt qđ leuiter deseruerunt.

¶ Caplm̄. vj. in quo agit de vago ꝛ curioso discursu ipsum redarguens.

Trāsitu nāq3 qui ē de monasterio ad seculū dānabili. Et alio trāsitu qui est de monasterio ad monasteriu3: qn̄q3 vtili qn̄q3 inutili pte supioꝛi ꝑmissis ꝛ eoꝝ particulis explicatis: vidēdū est de alio trāsitu q hic subijcit: q: stabilitati ꝯtradictoꝛie aduersat: expsse ꝯtra votū emissu3 cōmittit: quādo est discursus vagus ꝛ curiosus. ¶ Intelligo.n. vagū discursu3: quē nulla necessitas: nlla obediētia. nulla loci certitudo metit. Curiosu3 āt q vel vt ōlectabilia vl' oculis placētia videat: aut sue cure volupotuse deseruiat: aut fabulis intēdat: abhoꝛret monasteriū ꝛ hac cura illectus discurrit ꝑ mūdu3. ¶ Vag⁹ igit ꝛ curiosus discursus hic ondet moꝛtal: ꝛ detestatiōe dign⁹. Nā pr ꝛ magister noster cenobitarum regula3 instituēdo ꝛ q̄ttuoꝛ monachoꝝ genera distiguēdo de duobus generibus malis breuiter se

expediuit & de ipsis sic ait. Tertiũ vo teter-
rimũ genus sarabaitaꝝ est: q nulla regula
probati vel experientia magistra sicut aurũ
fornacis sed in plũbi natura molliti adhuc
seruantes opibus seculo fidez: mentiri deo
per tõsurã noscunt. Qui bini aut terni aut
certe singuli nõ dñicis sed suis inclusi ouili
bus p lege est eis suoꝝ õsinderioꝝ voluptas
cũ qcqd putauerit vel elegerit h dicũt san-
ctuz & qꝺ noluerit hoc putãt nõ licere. At
tẽde cenobita vt nõ tuis sz dñicis ouilibus
includaris: non tua desideria sed pastoris
imperia & monita regularia ꝓseq̃ris. Non
ad loca singularia: sz ad scõꝝ cetuz habita
cula sint tua: ne plũbũ non aurũ efficiaris
ne sarabaita nõ monachus fis. ¶ Sed cer-
te quãtũcũqꝫ istud genus monachoꝝ sit te
terrimũ subdit beatus Bene. aliud deteri⁹
turpissimũ & neplɦãdũ dicẽs. Quartũ vo
genus ẽ monachoꝝ qꝺ noiatur girouagũ.
q tota vita sua p diuersas ꝓuincias ternis
aut q̃ternis dieb⁹ p diuersoꝝ: cellulas hospi-
tãt p vagi: & nũqꝫ stabiles: & ꝓprijs volupta
tib⁹: & gule illecebris seruiẽtes: & p oia deterio
res sarabaitis. De quoꝝ oium miserrima

ɔuersatiõe meli⁹ ẽ silere q̃ʒ loq. Idẽ vo bea
tus bñ.periculũ aiaꝝ attẽdẽs q̄ in tali dis/
cursu incurrit:ꝛ cõsiderãs materiã p quaʒ
discursus huiusmodi remouet dicit. Mo/
nasteriũ si põt fieri ita dʒ istitui:vt oia neces
saria:idest aqua molẽdinũ ortꝰ pistrinuʒ ꝛ
artes diuerse intra monasteriuʒ exerceãtur:
vt nõ sit necessitas monachis vagãdi foras
q: oino nõ expedit aiabꝰ eoꝝ. ¶ Nota q̄:
nunq̃ʒ est securũ religioso maxime iuueni ꝛ
in mõasterio nõ ꝓbato:ꝛ p suos seniores p̄/
mitus nõ approbato vagãdo discurrẽ ma
teriãq̃ʒ discurrẽdi prestare. Accedit adhuc
ɔsiliũ sapiẽtis.Señ.dicẽtis. Subducẽdus
est populo tener aius ꝛ paꝝ tenax recti. Est
igit in mũdo qui paruʒ de rectitudine tenet
subducẽdus qũo tenelli:ꝛ iuuenis animus
insoluẽdus. vagatio enim est maledicta ꝛ in
maledictionẽ ɔtra chayʒ p dñʒ dat i Geñ.
dicentẽ. Eris vagus ꝛ ꝓfugus sup terram.
Recepit in se dñicam dãnationis sniaʒ qñ
de seipso dixit. Ergo vagꝰ ꝛ ꝓfugus in ter
ra. Igit qui iuenerit.me occidet me. Displi
cet nãq̃ʒ dño vagatio:ꝛ per ɔsequẽs placet
quietudo:vt dr̃ in Iere. Dilexit mouere pe

deos suos: et dño nõ placuit. Qñ pastor pręstat cãz curiose vagationi eqparat pessime seductioni et pditiõi. sicut dr in Jere. Grex pditus factus est ppl's meus pastores seduxerũt eos: fecerũtqz vagari in mõtibus. Est aũt qñqz religiosoz indigẽtia vagatiõis occasio vel causa: vt dr in Job. Qui pparat coruo escam suã: qñ pullicius ad deũ clamant vagãtes: eo qp nõ habeant cibos. Vagãtib9 pterea monachis adderet lepra: que appellat volatilis: cui debetur pena ifernalis. sicut legit in Leuitico. Que si vltra apparuerit i his locis: que pus maculata erãt lepra volatilis et vaga debet igne cremari. ¶ Et nota qp vagus et curiosus discursus nõ est monasticus sed meretricius act9. Et ideo ppter instabilitatẽ imũditiaz meretricis incurrit et vilitatẽ. sicut legit in pverb. de meretrice. Nouissima illius amara quasi absynthiũ: et acuta quasi gladius biceps pedes eius descẽdũt in mortẽ: et ad inferos eius egressus penetrant: per semitã vite non ambulãt. Vagi. n. sunt gressus eius: et inuestigabiles. Idez. Et ecce mulier occurit illi obuiã ornatu meretricio: pparata ad capiẽ

das aias:garrula z vaga quietis impatiēs: nec valens in domo cōsistere pedibus suis: nūc foris:nūc in plateis:nūc iuxta angulos insidiās. Signū aūt est a deo abiectionis in monacho volūtas vagatiōis. sicut legit in. Osee. Abijciet eos de⁹:q2 nō audierūt eū z erūt vagi in nationib⁹. ¶ Ut nāq3 cognoscere possis que bona sunt inordinata religione:z que mala in vagatione z discursione possum dicere tibi: q2 monasteriū bñ ordinatum cōparat orto delitiaꝝ pp fructuū delectabilitatē. Cōparat hierusalē ciuitati scōꝝ pp bonoꝝ ciuiū habitationē. Et cōparat firmamento celesti ꝑpter stellaruz in eo infixionē. Cōparatur etiā aque bonū saporem hñti.ꝑpter piscium spūaliū ꝯseruationē. Religio est ortus non solū muris mālibus clausus:sed etiā regularibus instōnib⁹ ꝯclusus:z deo germanitate per obedientiā ꝓximus:vt in Cant. dr. Ort⁹ ꝯclusus soror mea.ortus ꝯclusus fons signat⁹. Appellat vt iam dixi religionē sororē:ꝑpter obediētie imitationē. Sed appellat signatū fontē ꝑpter silentij ꝯseruationē. Ad hūc qdē ortum venit xp̄s frequenter:z vt desiderat⁹ recipit ibi

cipit ibi libenter: ꝛ vt veniat inuocatur: ꝛ vt fruct⁹ eius comedat inuitatur. sicut in Cant. legit. Ueniat dilectus meus in ortū meum: vt comedat fruct⁹ pomoꝝ suoꝝ. In hoc orto psallitur sapienter: ꝛ christus cum sanctis voces psallentium audit delectabiliter vt in Cantic. legitur. Qui habitas in ortis amici ascultāt te fac me audire vocē tuā. Et in eisdem canticis. Sonet vox tua i aurib⁹ meis. vox enīꝫ tua dulcis: ꝛ facies tua decora. Tm̄ aūt ortū istū diligit xp̄s: ꝙ ibi sacramentaliter ꝓ nostra salute patit ibi corpus eius spiritualiter sepelit: ꝛ ortulanus ipsius esse creditur: sicut de his oībus legit in Joanne. Erat aūt in loco vbi crucifixus est ortus. Et sequit. in orto monumētuꝫ nouum. Et post pauca. ibi eni posuerūt iesuꝫ. Et de madalēa i Joāne. Illa existimās q2 eēt ꝛc. Alios aūt ortos hunc deserentes incolunt: vnde folijs ꝛ fructib⁹ in qbus delectati fuerant priuati sunt: carētes aqua gratie digni erubescētia: ꝛ ꝯfusione sicut legitur in Ysa. Cōfundent ab ydolis qbus sacrificauerūt ꝛ erubescetis su ꝑ ortis: quos elegeratis cuꝫ fueritis velut querc⁹ defluētibus folijs: ꝛ ve

P

lut ortus absq3 aqua. ¶ Ite3 religio hieru salé scé ciuitati cóparat: q2 ibi dom⁹ dei spiritualiter edificat: sicut in paralipo. legitur Ipse pcepit mihi vt edificarem ei domū in hierl'3 q̄ é i iudea. hec hierl'3 terrestris est pp illa3 gl'iosa3 q̄ é celestis getis figdé: z nó vagis z ,ppterea regei.s. sabbati h3 iter sicut legit i actibus. Tunc reuersi sunt in hierlin: a monte q vocatur olìueti qui é iuxta hierusalé sabbati hñs iterl. S3 ab hac hierusalé vagus in hierico.i. in mūdū descendit in latrones.i. in demones icidit virtutibusq3 signis eundé spoliátes: pctis eū mortalibus vulnerantes. Et eū nó solū semiuiuū s3 etiá mortuū relinquétes sicut legit in Luc. Hō quidá descendebat de hierusalé in hierico: z incidit in latrones qui etiá dispoliauerūt eum z plagis impositis: abierūt semiuiuo relicto hanc hierusalé dū semel manet per verá stabilitaté vita3 meret z h3. Sed qñ egreditur mortis snia in eo fertur. vñ ei per salo. in li. Regū pcipitur. Edifica tibi domū in hierusalem z habita ibi: z non egrediaris inde huc atq3 illuc. Quacūq3 át die egressus fueris z tráſieris torrētē cedron: scito te interfi-

elendū. Et sequit. Quare ergo nō custodiuisti iusiurandū dñi? 2c. Et subiungitur post pauca. Jussit itaq3 rex banaie filio ioiade q ingressus pcussit eū 2 mortu9 ē: vides q3 bonū: q3 securū: q3 iocūdū ē hāc hierusalē habitare: videas q3 piculosum: 2 morte dignū est: hanc vagando exire. Corrūpit enim aia simplicis claustralis concupiscibilia mūdi curiose ɔsiderātis. Et aduertendū q nō lic3 monasteriū exeunti vt legit in Geñ. Egressa est dina filia lye: vt mulieres videret regionis illius: quam cum vidisset fichem filius amorrei princeps terre illius adamauit eam 2 rapuit 2 dormiuit cu3 illa vi opprimēs virginē. Nō igit egrediaris vage non egrediaris curiose hierusalē scām celestis patrie, pximā: ɔsortium sctōr: vitam btōr. Nec cu3 semel moriaris nec cu3 dina corrūparis: ne in maculis pedice diaboli capiaris. de quibus legit in Job. Immisit rethe pedē suu3 2 in maculis illius ambulat. Et in li. sapientie. Creature dei in odiū facte sunt. 2 in temptationem aie hoium 2 in muscipula3 pedibus insipientiū. ¶ Cōparat etiā religio firmamento celi: in quo sunt vt stelle fulgētes

religiosi: inter quos reperiunt miserabiles et vagi: qui sydera errantia nūcupant: et tales pcellis tenebrarum in ppetuum reseruant. De qbus in canonica iude dicitur. Sydera errantia qbus pcella tenebrarum in eternū seruata est &c.
¶ Postremo ppter piscium conseruationem aque munde cóparo religioné. Ibi.n.effusio sermonū dei abūdat: que boni monachi conscientiam mundat. sicut legit in Joā. Uos mūdi estis ppter sermoné meum qué locutus sum vobis. Et in Ezech. Effundā sup vos aquā mūdam: et mūdabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Sine aqua piscis nescit viuere: nec monachus sine claustro. Hnt.n. sitim spūalem: et ideo putrefactióem incurrunt mortalé. vt legit in ysa. Computruerunt pisces sine aqua et morient in siti. Nā que fuerat in religione aqua sapida vitequ conseruatiua et munda: exeunti ab ea conuertit et fit sanguinolēta et mortis causa. ps. Cōuertit aquam eorum in sanguiné: et occidit pisces eorum. ¶ Uerūtamé si contingat obediétie cā monachum ad seculū descēdere: et per ipm necessariū trāsitum facere non dz monasticā conuersionem deserere: sed interius ac

exterius vitam monasticā ꝯseruare: ac se verum esse monachū intuentibus monstrare. Et hoc vt nō discurrat nec multum loquat̄ ꝛ qñ poterit sedēdo monachus inueniatur: Nam vt dicit Hieronymus. Monachum se esse non loquēdo ꝛ discurrēdo: sed sedendo ꝛ tacendo qsqs nouerit. Opꝫ enim necessario: qñqꝫ monachū exire: ꝛ impiū plati cōplere. Sꝫ tūc ad ei⁹ impiū vadat: ꝛ tabernaculū suum figat. sicut in li. Numeri filij isrl̄ fecisse noscūtur. Et quādo possunt ad claustrū redire ꝛ vitaꝫ quietā agere semp hoc in desiderio habeāt: ꝛ quieteꝫ aio nō relinquāt: Mentēqꝫ habeāt firmā sursum: ꝛ in patiētia iniunctū discursum. vt vox in aurib⁹ eorū sonet: q̄ arsenio facta ē: dū a palatio discederet: vt monachus fieret dicēs. Arseni fuge: tace: quiesce: he sunt radices nō peccādi. Est enim cōposito mentis signū eē in stabilitate: ꝛ morari secum. sicut dicit Señ. Primū argumētum mētis cōposite extimo posse cōsistere ꝛ secū morari. Iteꝫ circuncidēda est ꝯuersatio qualis est magne parti hominū: domos: ꝛ theatra: ꝛ fora per errātiū alienis se negocijs offerunt; Et post pauca. Si

aliquē exeūtē de domo iterrogaueris: quo tēdis. qd cogitas? Respōdebit tibi. Nescio Sed aliquos vidēbo aligd agaꝫ: fine ꝑpo∕sito vagant: incōsult⁹ illis vanusq̧ cursus est: qualis formicis ꝑ arbusta repētib⁹ que in summū cacumē tendētes deinde in imū in anes aguntur. his plerisq̧ similē vitaꝫ ha∕bent: ꝛ agūt quoꝝ merito qs ingetā dixerit.

¶ Capl'm. vij. in quo ostenditur que sit ve∕ra morum conuersio.

IAm inq̧ superius dicto de stabilitate q̄ monachuꝫ interius ꝛ exterius: ad veraꝫ cōuersionē morū ordinat ꝛ disponit: ꝛ pretactis illis ex quib⁹ impeditus stabilitatē mi∕ser relinquit: ꝛ a sublimibus ad iferiora de∕scendit: nūc de vera moꝝ ꝯuersione subijcit rubrica: que stabilitate mētis: ꝛ corporis iu∕uatur nutrit regit ꝛ causat. ¶ Est auteꝫ cō∕uersio q̄dam q̄ est pctōris qn̄ ꝯuertit a pec∕catis. Et est alia spēs ꝯuersionis: q̄ ē moruꝫ ꝑ ingressum religionis. Et nō minora viden∕tur mihi requiri ad ꝯuersioneꝫ moꝝ: q̄ꝫ ad ꝯuersionē requirant pctōrum. Quid vero in vtraq̧ ꝯuersiōe requirat: per ipsius ethi∕mologiā vocabuli exprimit. Scilicet vt cor

ex omni parte versetur: sm quod magister gratia
nus super illo verbo: conuertimini ad me: et
ego cõuertar ad vos: dicit. Cõuersio enim est
vndiqz cordis versio. Si vero cor nostrũ vn
diqz a malo ad dñm ꝯuertatur: mox sue cõ
uersionis fructum meretur: vt deus ab ira ad
misericordiã cõuersus: peccatori p̃stet. ĩdul-
gentiã: cui ꝑmo p̃parabat vindictã. vndiqz
ergo exigitur cordis versio: et quã fit pctõrũ con
uersio. et quã fit morum emendatio: vt sicut
fuit vndiqz versus, et cõuersus a pctis: ita cõ
uertatur: et vndiqz vertatur a vite actibus secu
laris: vt deo auctore semel a peccatis cõuer-
sus: in suis moribus fit iterum totus cõuer-
sus. Sicut in libro regum helyas dixisse le-
gitur. Tu cõuertisti cor iterum: et tunc fons la-
chrymarum qui paruus ẽ in cõuersione morum
et per verã ꝯtemplationẽ in lucem ꝯuertitur
et solem. sicut in Hester. dicitur. Paruus fons
crescit in fluuium. et in lucẽ sol quia ꝯuersus est:
Nam ista ꝯuersio ad statũ cõtẽplationis ve
re lucis et solis ꝯuersum illuminat subtra-
cto velamine secularis ꝯuersationis. vt dicit
apls ad Corinth. Cum autẽ ꝯuersus fuerit
ad dñm auferetur velamẽ. Dñs autẽ spũs est:

vbi autē spūs dn̄i ibi libertas. Et sequitur. Nos vo oēs reuelata facie glīam dn̄i specu lantes in eandē imaginē trāsformamur in claritate: ad claritatem tanq̄ a dn̄i spiritu. De fructu vtriusq̄ ꝯuersionis: & sublimitate ꝯtēplationis. legit in Jere. Si cōuerteris ꝯuertam te: & ante faciē meam stabis. Et sicut in p̄ncipio tactū fuit ad hanc ꝯuersionē que est de moribus: mōacho nō sufficit mutasse locū assumpsisse habitū altam deferre tōsuraʒ latāq̄ coronaʒ: nisi mores seculares abijciat: & in religiosis oīno conuertat. Jlla enīʒ nō veritas sed signa sunt: & vmbra quedam religionis existunt. Unde btūs Bern̄. Corporis conuersio si sola fuerit erit nulla. Forma siqdem ꝯuersionis est ista: non veritas vacua virtute gerens speciem pietatis. ¶ Sane ad veraʒ ꝯuersionē moꝝ credo eē necessariū: vt ipsa ꝯuersio sit mētalis in corde: verbalis in ore exēplaris in ope. ¶ Cōuersio monachalis debet eē mētalis: & quantuʒ ad intellectū: & quantū ad effectū. Quātum ad intellectū vt cogitationes male: que a deo separant auferant: & studia bona & scā p ꝯn̄s acqrant: & sic vere a via mala mona-

chus conuertitur. De his in li. Sapientie legit. Peruerse cogitationes separant a deo. Et in ysa. Auferte malum cogitationũ vestrarum ab oculis meis: quiescite agere peruerse: discite benefacere. Et in Iere. Conuertimini vnusquisque a via sua mala et pessima bona facite studia vestra. Sed qui non conuertit vere: nõ vult intellectum ad cogitandũ de deo dare, vt dicitur in Osee. Nõ dabunt cogitationes suas: vt conuertãtur ad dñm. Qui autem non intelligit: nec per cõsequẽs recte diligit. Et qui se deo non coniũgit conuertendo et diligendo: nec dilectũ recipit vt ad ipm conuertatur amando. Unde in Cañ. Dilectus meus mihi et ego illi. Ergo ipse mihi: quia ego sibi. Et iterum. Ego dilecto meo et ad me conuersio eius. Ac si dicẽt. Ego ad dilectũ meũ intelligẽdũ et diligẽdum sum versus et ipse ad me diligendo ẽ conuersus. Et ideo debet a puritate intellectus descẽdere in teneritudinem diligentis affectus. Et tũc sequitur quod nihil aliud diliget nisi deum: et proximũ secundum eũ. Et iuxta hoc dicit Señ. Metuat tristetur: et gaudeat. Unde beatus Ber. Attẽde solerter quid diligas quid metuas: vnde gaudeas aut tri

sterio. Idem. Cõuertatur amor tuus: vt nihil oino diligas nisi deũ: aut certe pp deuꝫ. Cõuertatur etiã ad ipsum timor tuus: qꝛ puersus est timor ois: quo metuis aliquẽ preter deuꝫ ⁊ nõ pp eum: sic gaudiuꝫ ⁊ tristitia eque ꝯuertant ad ipsuꝫ. Hoc autẽ pncipaliter fit dei ministerio: vt ꝯuertamur mentaliter. Nam si vere ꝯuertimur p puritatis affectuꝫ: ad statum inocẽtie innouamur. sicut in Treñ. legit. Cõuerte nos dñe ad te. ⁊ ꝯuertemur: innoua dies nostros sicut a principio. Deputatus nãqꝫ ad cognoscẽduꝫ intellect⁹ ⁊ tener ad diligenduꝫ ipsuꝫ affectus de facili illuminat: vt defectus ꝓprius cognoscat: vnde abhominatiões ezechieli pmo ostẽdũtur: ⁊ ei multotiens inculcat: adhuc conuersus videbis abhominationes maiores. Ingressus enim ad interiorem hoiem: ⁊ ꝓgressus ad eius cõsiderationem ⁊ si introitu videat quasdã abhominationes semp se considerando inuenit in se maiores: ⁊ magis cognoscit ꝓprios defectus pteritos ⁊ pñtes: sicut idem ezechiel primo. vidit introitu templi ydolum celi: sꝫ postea dictuꝫ est sibi adhuc ꝯuersus videbis abhoiatiões maiores.

Et sequitur q͛ vidit. lxx. viros de senioꝛib᷒ israel. Et post pauca sequit᷑. vnusquisq; habebat turribulū in manu sua. Iterumq; dictū est ei. adhuc cōuersus videbis abhominationes maioꝛes. ⁊ sequit᷑. Ecce vidi mulieres sedētes: plāgentes adonidē. Postremo dictū est ei adhuc ꝯuersus. videbis abhominationes maioꝛes his. Post pauca. Et ecce in ostio templi dn̄i inter vestibulum ⁊ altare' quasi. xxiiij. viri doꝛsa habentes contra templū ⁊c. Na p̄dicto mō disposito intellectu ⁊ oꝛdiato pꝛo posse affectu q͛ꝺ credebat in se boni veritatem. inuenit solam esse similitudinē. ⁊ idcirco in p̄ma cōsideratiōe sui: occurit ydolum celi. Nec enim in via pōt haberi illi᷒ amoꝛis certitudo de quo in patria habebit᷑ plenitudo. In scđa vero sui cōsideratiōe. defectum eē cōsiderabat. vbi virtutē esse credebat. Quia inani gloꝛie thurificando attribu tur. qđ soli deo cuius ē gloria: debebat᷑. Et ideo quēlibet senioꝛē īuenit thurificante; . du; de virtutibus reperit pꝛesumentem. Uerum adhuc magis defectus suos cōsiderat du; magis cōmiscendo in interioꝛibus intrat. Du; se aliqd credit foꝛti-

tudinis habuisse: z de illa fortiter dño non seruisse:adonidez plãgentes inuenit mulieres. Adonidem quppe seruiens eius: vel fortitudo eoꝝ iterp̃tatur. Hic quippe a mulieribus plangit: dum virtutis fortitudiné inaniter ꝯsumptã dolẽdo ꝯquerũt. Unde lamentãdo in Job querit. Ubi est fortitudo tua. Ipse nõ se iustificando:sed amissionem sue fortitudinis lamentãdo. Respõdet cuz ypsa. In vacuum laboraui sine cã z vane fortitudiné meaz ꝯsumpsi. Postremo dorsuz gs ꝯtra tẽplum se habere repit:dum nõ virtutib⁹ alioꝝ: sed diuitijs z honoribus intẽdit. Qui qdem ad orienté adorat:duz generis nobilitaté.aut mũdanã potentiã plusq̃ȝ expedit z dz honorat. Hac igitur ꝯuersione pacta in mente.opz q̃ ꝯuertatur in verbo z ope. Nam cum dixisset dñs in Johel. Cõuertimini ad me in toto corde vestro: sic interiore hoie ꝯuerso ꝓcedit ad exterioreȝ debitis adaptationibus ꝯuertendũ. z ad conuersioneȝ debitam exterius ordinandũ. Unde subiugitur.in ieiunio fletu z plãctu. Nec ꝓpter exterioreȝ est interior dimittẽdus. vel in aliquo relaxãdus, Unde seqtur. Scindi-

te co2da vestra: et non vestimēta vestra. De mum subdit pmium ↄuersionis: qđ est be nignitas diuine miserationis duz dixit. Et ↄuertimini ad dñm deū vestrū: q2 multus est ad ignoscenduz: et q2 benignus et miseri coꝛs est. ¶ Plane pma cōuersio interioꝛ est coꝛdis: quā seqtur exterior que est in vbis: et pficitur in opibus bonis. Ut pmo fit mē talis. Scđo verbalis. Tertio ope ꝓbabilis. Dictuz est de prima. subiūgitur de secūda. Quia nisi ↄuersus refrenando linguaz ha beat labia circūcisa: erit ↄuersio religiōe va cua. Unde dicit btūs Jacobus. Siqs pu tat se religiosum esse nō refrenans linguaz suā: sed seducens coꝛ suū: huius vna est re ligio. Pꝛo eodē.n.accipio ↄuersionez et cir cūcisionez: q2 nō est vere interius et exterius cōuersus: qui non est in vtroqꝫ hoie circūci sus. Nam de interioꝛi apl's ad Colossenses ait. Circūcisi estatis cı̄ cūcisiōe nō manufa cta. Ad quā mouet in deutero. Circūcidi te pputia coꝛdiuz vestroꝝ. Dictuz est de pri ma et potioꝛi. sed in Josue dr̄ de secūda po sterioꝛi et exterioꝛi. Circūcidite secundo fili os israel. Et nota ꝙ inter illa que nō modi

cu3 manifestant verã ɔuerfionẽ. vel dissolu ti irreligiositatẽ est bona vel fatua loquela Unde dꝛ in Matth. Galileus es. nam ꝛ loquela tua manifestum te facit. Igitur circũcisus in mẽte circũcidatur in oꝛe. Hanc eandem circũcisionem celebꝛari solẽniter voluit noster magister. dum lingue vitiũ dãnauit terribiliter dicens. Scurrilitates vel verba ociosa aut risu3 mouẽtia eterna clausura i oibus locis dãnamus. vides charissime nõ vnius dici sed eternitate tpis appositã3 mẽsura3. Nõ in vno loco s3 in omnibus mirabilem datã clausuram. Imitatus ẽ paulũ apostolũ pater ꝛ magister monachoꝝ. Nã apostolꝰ dixerat ad Ephe. Ois sermo malus de oꝛe tuo nõ ꝓcedat. Nihil aũt excipit qui dicit ois. S3 cũ expedit vt quis loquat: qualis debeat esse sermo subiũgitur dicẽs. Sed si quis est bonus sermo ad edificationem fidei vt det gratiam audiẽtibus. Dissuadet igit sermo malus. ꝑmittit aliqñ sermo bonus nec simpliciter ois bonus. Sed edificatiuus ꝛ gratie operatiuus. Nam interdũ silendu3 ẽ monacho ꝛ maxime subdito ꝛ sepe ꝑlato vnde de taciturnitate ꝑmisso

verbo psalmiste. Dixi custodiã vias meas vsq3 ibi. silui a bonis. Dicit beatus Bene. Hic ostendit pphcta si a bonis eloquijs in terdũ ppter taciturnitatẽ debet taceri: quãto magis a malis vbis ppter penã pcti d3 cessari. Et ↄcludẽdo subiungit. Ergo q̃uis de bonis ⁊ scis ⁊ edificationũ eloquijs pfectis discipulis propter taciturnitatis grauitatẽ raro loquẽdi ↄcedat licẽtia. Quia scriptũ ẽ. In multiloquio nõ deest peccatũ. Et iterũ mors ⁊ vita in manibus lingue. Na3 vt post subdit. Loq ⁊ docere magistru3 cõ decet: tacere ⁊ audire discipulum conuenit.
¶ Circa hoc est notãdũ q̄ qñ op3 religiosum aliqd dicere: multũ d3 curare vt sit circũcisus in suo sermone. Debet enim plati ⁊ subditi locutio eẽ discreta sana cauta ponderosa: vã nõ ociosa nõ maledicta nõ ↄtra ctoria nõ adulatoria. Qõ debeat eẽ discreta dicit Greg. in pastorali. Si rector discret⁹ in silẽtio: rectus in verbo. ⁊ vtilis. Et beat⁹. Joã. Quotiẽs loqmur aut nõ in opportuno loco: aut nõ vt ↄuenit audiẽtib⁹: totiẽs smo mal⁹ pcedit de ore nr̃o: ad d̃structiõe3 cor̃ q audiũt: Cõsideremus itaq3 qd loq

mur: qꝛ p oi ṽbo ocioso reddituri sum⁹ ra
tioné i die iudicij. Qꝺ debeat eé sana, dicit
anaclet⁹ papa in decreto. Sane ꝑcussoꝛ ille
doctoꝛ dr: qui sermone inutili ꝯsciam ꝑcu-
tit infirmoꝝ. Jꝺ tenere vos ꝛ oés fideles oꝫ
eũ qui ꝺm doctriná ꝛ fidelem sermoné est.
vt potés sit ꝯsolari in doctria scã: ꝛ ꝯtradi
centes redarguere: ꝛ recte viuẽtes atqꝫ fideꝫ
tenentes ꝯsolidare. Jté de cautela verboꝝ
dicit beatus Greg. Cuꝫ rectoꝛ se ad loquẽ
dum pꝛeparat sub cautele studio vt loqua-
tur attendat. Ne si inoꝛdinate ad loquen-
dũ rapit erroꝛis vulnere audiẽtiũ coꝛda fe-
riant. De pôderatione ṽboꝝ in decreto ca-
lixtus papa loqtur dicens. Pôderet vnus
quisqꝫ sermões suos: ꝛ qꝺ sibi nõ vult loq
alteri nõ loquatur. De veritate sermonis
Cris. ait. Jdeo dñs inter iuramétum ꝛ lo-
quelá nullá vult esse distátiá: qꝛ sicut in iu-
ramento nullá ꝯuenit esse ꝑfidiá: ita quoqꝫ
in nr̃is verbis nulluꝫ ꝯuenit esse médaciũ.
Quia vtrũqꝫ ꝑiurium ꝛ mendaciũ diuini
iudicij penam dánat: dicẽte scriptura. Os
qꝺ mẽtit occidit aiaꝫ. Jteꝫ q̃ sermo nõ de
beat esse ociosus: satis est ostensum supius
vbi dictũ

vbi dictū est eum esse debere discretū. Itē nec maledictus. Sermo.n.maledictus frequenter in maledictionē loquētis reuertit: sicut dicit btūs Aug⁹. Sicut auis in ventū volans: aut passer quolibet vadēs: sic maledictū frustra platum venit supra illum qui misit illō. Et Hiero: ait. Qui negligūt oris maledicti ↄsuetudinē resecare: etiā si nō corde maledicant: tū imūditiam labiorum b3 ysaie verbū: ⁊ inquinamēta oris incurrunt. Nec detractorius hmo d3 esse. Unde auteri us papa referens nicene synodi inter cetera dixit. Caueat vnusqsq3 ne aut linguā aut aures habeat prurientes.i. ne ipse aut alijs detrahat: aut alios detrahentes audiat. Et post pauca. Parcāt singuli detractorijs lingue custodiātq3 sermones suos: ⁊ discant ⁊ sciāt: q2 cūcta que de alijs loquent: sua etiā snia indicabuntur. De adulatione pulchre btūs. Greg. dixit sup illo vbo. Ipse edificabat parietē: ipsi aūt liniebant eum. Parietis qppe noie pcti duritia designat. Edificare qdem parietē est ↄtra se quēpiam peccati obstacula ↄstruere. Sed parietē liniūt qui peccata ppetrātib⁹ adulant. At qō illi

puerse agētes edificant: isti adulātes quasi nitidū reddant. Jtē de adulatione ꝛ adulationis malo. Aug⁹. ait Nemo pitoꝝ ꝛ prudētius putet ꝙ minus sit piculuꝫ in verbis lingua mētiēdo: q̄ꝫ manibus sanguinē fundendo. Melius est. n. ppter veritatem pati suppliciū: q̄ꝫ pro adulatione bñficiū. ¶ Ultimū qdem qđ reqrit ad ꝯuersionis verbū est ꝙ non sit murmuratoriū. Unde beatus Benedictus ait sic. Hoc ante omnia admonētes: vt absque murmurationibus sint. Jdē. Naꝫ cū malo animo si obedit discipulus: ꝛ non solū ore: sed etiā in corde si murmurauerit: ꝛ si impleat iussionē tñ iaꝫ acceptū nō erit deo: q cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullā cōsequit gratiam imo penā murmurātiū incurrit si nō tñ satisfactione emēdauerit. Murmuratio etenim in corde ꝛ in ore grauissimaꝫ habet culpā: ꝛ ideo ad graueꝫ obligat penā sicut dicit apl's ad Corin. Neqꝫ murmurauerítis sicut quidā illoꝝ murmurauerūt: ꝛ perierunt ab exterminatore. Murmur enim nō est solūmodo ꝯtra officialē vel prelatuꝫ sꝫ est expresse: ac specialiter ꝯtra deuꝫ; sicut

moyses de se dixit ad aaron in exodo. Nos enim qd sumus qz murmurastis ꝯtra nos nec cōtra nos est murmur vestrum: sʒ ꝯtra deū. verū est murmuratio signū corꝑis voluptuose nutriti: ꝛ cordis indisciplinati. De corpore nutrito voluptuose ꝛ idcirco in religionis abstinētia murmurāte pōt intelligi qꝺ legit i exodo. Murmurauit ois congregatio populi israel ꝯtra moysen ꝛ aaron in solitudine: dixerūtqꝫ ad eos. vtinaꝫ mortui essemus in manu dñi in terra egypti: qñ sedebamꝰ sup ollas carniū: ꝛ comedebamus in saturitate. Signū indisciplinati cordis ē ꝯtra corrigentē murmurare: qz disciplinatꝰ nō murmurat correctus. sicut dr in Ecclesiastico. Seruo sensato liberi seruiūt: ꝛ vir prudēs ꝛ disciplinatus nō murmurabit correptus. Nam disciplinatus tribulationeꝫ sustinet patiēter: ꝛ in timore stat, dñi ꝑseuerāter. Ac q̄rulosus improperiuꝫ sue murmurationis ꝛ impatiētie ꝑfert, ꝯtra deū: ꝛ dyabolus ptātē accipit sup eū: sicut ex libro iudicū colligit. Oēs q placuerūt deo p multas tribulatiōes placuerūt fideles. Illi aūt qui tribulatiōes nō susceperūt cū timore dñi: ꝛ

impatiētiā suā ꝛ ipꝛoperiū sue murmura-
tiōis ꝯtra deū ꝓtulerūt extermiati sunt ab
exterminatoꝛe: ꝛ a serpētib⁹ perierūt. His
ergo cōsideratis ꝛ plene inspectis si linguā
laxādi licentiā habeas: circūcisuꝫ te ac vti-
lem loquēdo demōstres: in quo nō sis insi
piēs supfluus vel dānosus: ꝛ in oīb⁹ sis ra
tionabilis nō verbosus: sicut btūs pꝫ nr̄ di-
cit. Undecim⁹ hmilitatis gradus est: si duꝫ
loquit̄ monachus leniter ꝛ sine risu humili
ter ꝛ cuꝫ grauitate vel pauca verba ꝛ rōna
bilia loquat̄. Et nō sit clamosus in voce sic
scriptū est. Sapiens verbis innotescit pau-
cis. Taciturnitateꝫ igit̄ te frater charissime
habere ꝯsulo: ꝛ tūc nō peccabis in verbo si
cut magister nr̄ ait. Non⁹ humilitatis gra
dus est linguā ad loquendū ꝓhibeat mo-
nachus: ꝛ taciturnitatē hn̄s vsqꝫ ad iterro
gationē nō loquat̄. ¶ Ad exterioꝛē autem
ꝯuersionem: ꝛ si sit vtilis lingue cohertio: ꝛ
verboꝝ moderatio: est tamē necessaria sen-
suū oꝛdinatio. Est aūt oꝛdinatio in sensib⁹
optima: ꝙ nō permittant̄ dn̄ari vitia: sicut
instruimur in Tobia Supbiā autē nunqꝫ
in tuo sensu: aut in tuo verbo dn̄ari permit-

tas. In ipsa initiū sumpsit oīs pditio. Sen sus.n. prudenter gubernat ostendūt inhabi tare virtutes in mente sensati. sicut dicitur in Eccsia. Ciuitates inhabitant per sensum prudentiū. Nota q magna dr̄ esse differen tia inter seculariter viuentis sensum: ⁊ regu lariter 9uersantes. Quia nō dꝫ ambulare in suoꝝ sensuum vanitate: quasi intellectus obscuratus tenebrositate. Neqꝫ viuat laica liter. Nam ⁊ laicus viuit quodāmodo gen tiliter. Et caueat ab imūditijs pctōꝝ: vt nō videat eē d̄ numero desperatorū. De his pōt itelligi monitio aplī ad Eph, dicētis. Hec dico ⁊ testificor in dn̄o: vt iā non ambuletis sicut ⁊ gentes ambulant in vanitate sensus tenebris obscuratū habentes intellectū: alie nate a via dei per ignorātiā que est in illis: ⁊ ꝑpter cecitatēꝫ cordis ipsoꝝ: qui desperā tes tradiderunt semetipsos impudicitie in opationem oīs imūditie. Est hō exterior co hibendus: vt sit habit⁹ honestus: nō nota bil: pciositate: supfluitate vel singularitate. Risus clausus aut sit rarus ⁊ modestus. Et incessus valde maturus. Nam ista enū ciāt de eo qd̄ est i monacho siue de bono si

ut de malo. vt dr in Ecclesiastico. Ex risu cognoscit vir: & ab incursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corpis & risus dentiu: & gressus hois enūciāt de illo. Si.n.membra vestra ante cōuersionē fuerunt minus bñ cohibita: post cōuersionē debent ostēdi mūda & iustificata. sicut dicit apls ad Roma. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire iniqtati & imūditie ad iniqtatem: ita nunc exhibete, seruire iustitie in scificationē. Hāc doctrinā exterioris cōuersionis pulchre: nec minus vtilr ministrat monacho btūs pr nr dicēs. Duodecimus hūilitatis gradus est si nō solū corde monachus: sz etiā corpe hūilitatez videntibus se semp indicet.i.in ope in oratorio: in ministerio: in orto: in via: in agro: vel vbicunq3 sedens ambulās vel stās inclinato sit semp capite: defixis ad terrām oculis reum se oi hora de peccatis suis existimās: iaz se repsentari tremēdo iudicio existimet. Exterior enim oñsio moderatiōis est argumentum scē cōuersionis & est vie pclusio detractionis sicut dicit btūs Pet. Conuersationē vestrā inter gentes habētes bonaz: vt in eo qd detractāt de vob tanq3 de malefa-

ctoribus ex bonis operibus vos ↄsiderãtes glorificent deũ in die visitatiõis. Nã in scã ↄuersatiõe pseuerãs monachus est nõ tãtũ deo: sꝫ etiã hoib⁹ acceptus valde. De quo comẽdatur thobias his vbis. In bona vita ꝛ ↄuersatione scã permansit: vt acceptus esset tam deo q̃ꝫ cunctis hominibus terre.

¶ Caplm. viij. in quo vere morum cõuersionis impedimenta numerantur: ꝛ euitanda comprobantur.

Dicto de aliquibus que ad moꝝ conursionẽ faciũt: ↄsequenter subiungit de illis q̃ scãm ↄuersionem ipediunt. Sunt at ↄsuetudinũ prauitas: mõasterij laxitas: p̃dicationis raritas: exẽplaris corruptibilitas: ↄuersi imo melius peruersi mala volũtas. ¶ Ad p̃mũ põt dici ꝙ bonas: ꝛ malas imp̃ssiones recipit, animus maxime in ↄuersatione tenellus. Vñ. ver. Q̃ꝺ noua testa capit inueterata sapit. Qñ enim incipit ad euellendũ monachus vitiũ laborare dũ est tener satis erit facile: qꝺ in iam indurato esset difficile. vñ refert hilarius a relatẽ. de beato honorato ꝙ qñ seculũ dimittẽ ꝺliberabat sibi ipsi deliberãdo dicebat. Erua

mur ab his laqueis dū min⁹ tenemur. Facilius eni est tenella euellere: q̄ robusta sub scindere. Que enim in iuuētute apprehēdūtur in senectute nō facile' dimittunt. sicut dicit salomon in. Prouer. Adolescens iuxta viam suam etiā cum senuerit: nō recedet ab ea. Ecclesiastes. Peruersi difficile corrigūtur. Ber. Ois malus animus priusq̄ indurescat malitia illius molliri pōt: sed postq̄ induratus erit desperandū est. i. raro sperādū. Virgule enim possunt dirigi si distorte fuerint: s; nequaq̄ possunt de facili si sunt trabes facte. Conandū est igit in iuuentute scām ↄuersionē incipere: ⁊ iugū dn̄i ab adolescētia portare. sicut legit in tre. Bonu; est viro cū portauerit iugū dn̄i ab adolescētia sua. Na; que quis mala in adolescentia didicit: vt plerunq; perseuerando vsq; ad fine; vite deducit. Vn̄ dicit in Job. ossa ei⁹ replebūtur vitijs adolescentie sue: ⁊ cū eo in puluerem corruent. Durum enim est malā cōsuetudine; q̄ est altera natura exuere: ⁊ aliā noua; induere. sicut legit in libro Judicu;. Nō dimiserūt adinuentiōes suas: ⁊ viā durissimam per quā ire ↄsueuerant. Ideoq;

multū est monacho cauenduȝ:ne apphen-
dat ↄsuetudies sclariū s3 deū i Leuit. Iux
ta ↄsuetudineȝ terre egypti in qua habita-
stis nō facietis:ꝛ iuxta moreȝ regionis cha-
naan:ad quā ego itroductur⁹ sum vos nō
agetis:nec i legitimis eoꝝ ambulabitis. Fa
ciat sibi igit monachus ↄsuetudineȝ bonā
ↄtra ↄsuetudinem malā:affectū ꝛ delecta-
tiones cum dei adiutorio imutādo:delecta
tiones ꝛ affectus optimos apphendendo.
sicut btūs Bern. Ad exuendū se de serui-
tutis necessitate:ad carnis sue dn̄antē ↄsue
tudineȝ accingat:necessitaeȝ sibi faciens con
tra necessitateȝ ꝛ affectū sibi formās cōtra
affectū:donec plenā mereat hr̄e delectatio
nem ↄtra delectationeȝ. ¶ Circa scd̄ȝ ipe-
dimentū qd̄ est monasterij laxitas pōt cōsi-
derari breuiter:q᷒ vix aut nunq̄ȝ serpens di
mitteret suam pellem:nec p ↄn̄s reuocaret
iuuentutem:nisi ingrederet arctū foramen:
Sic ꝛ monachus in laxo monasterio actuȝ
sclariū:vix dimittit:ꝛ sic p ↄn̄s viā q̄ est an-
gusta ꝛ arcta eterne vite amittit. sicut domi
nus in Matth. Intrate ergo per angustaȝ
portam:q: lata est via ꝛ spaciosa:que ducit

ad perditionem: ꝛ multi sunt qui intrant ꝑ eam: q̄꞉ angusta porta ꝛ via que ducit ad vitam: ꝛ pauci sunt qui iueniūt eā. ¶ Tertium est ꝑdicationis siue doctrine raritas. Doctrina spūalis timorē in corde audiētis in ꝑncipio generat: sed post modū aīu꞉ ad spem eleuat. Quantū ꝟo dānu꞉ sustineat. qui ad timorē ꝛ spem cor suu꞉ nō applicat per se q̄sq꞉ sapiēs videat. Primo qppe nō h꞉ cōmodum sue castigationis. Iterū nec h꞉ dulcedine꞉ mellis spūalis. De primo in Ecclīastico. Sapiētia filijs vitā spirat: ꝛ sequitur. Timorē ꝛ metu꞉ ꝛ ꝓbatione꞉ inducet sup illum: ꝛ cruciabit illū in tribulatiōe doctrine sue: donec tēptet illu꞉ in cogitationibus suis: ꝛ credat aīe illius ꝛ firmabit illum. De scđo habet in ꝓuerb. Comede fili mi mel q꞉ bonu꞉ est ꝛ fauū dulcissimū gutturi tuo: sed ꝛ doctrina sapientie anime tue quā cum inueneris habebis in nouissimis spe꞉: ꝛ spes tua nō ꝑibit. ¶ Quartū est exēplaris corruptibilitas. Circa qđ notandu꞉ q꞉ perdurātes in vitijs vitiosi ēt iuitis cor socijs ꝓbēt multa exēpla magna ꝑpetrādi pctā, sicut legit in Ecclīasti. Qui se iniungit

fornicarijs necq̃ erit: putredo ⁊ vmes here-
ditabit illū. ⁊ extollet in exemplum maius
Damnabilis vo est qñ maiores qui debēt
esse exemplū salutis nō sumūt ad vtilitatē
suā exemplū pene in dānatis sed ipsi faciūt
se exemplū in dānationē alijs sicut beatus
iudas in cañ. ait. Sicut sodoma ⁊ gomor-
ra finitime ciuitates simili mō exfornicate
sunt ⁊ abeūtes post carnē alterā facte sunt
exēplū ignis eterni ignē sustinētes. simil'r
⁊ hi qui carnē maculant. Et post pauca de
ipsis sequit. Hi aūt quecq̃ ignorāt blasphe
mant q̄cunq̃ aūt naturaliter tanq̃ anima-
lia muta norūt in his corrumpunt. ¶ Ad
qntū ⁊ vltimū qḋ est mala volūtas dici pōt
q̄ hoīes sue voluntatis sequunt obediētiā
diabolice prauitatis. Volūtas enī dyaboli
est q̄ miser ambulet in desiderijs suis ⁊ cor
ruat in diuersis pctis. Est enī miser capt9
in eius carcere: ⁊ ideo facit eū diuersimode
ruere. Et in via secū ambulātē ɔfundit: q2
fm ppriā voluntatē vadit. De quibus oī
bus sequētes auctoritates adaptādo intelli
gere potes. Apostol9 dicit ad Thi. Seruū
aūt dñi nō opꝫ litigare sꝫ māsuetū esse ad

ores docibilem patientez cũ modestia corri-
pientez eos q resistũt veritati. neqñ det illis
dus pniam ad cognoscendũ veritatem: z re
sipiscãt a dyaboli laqꝫs a quo capti tenent
ad ipsius volũtatem. Et btũs Pet. i canõ.
Sufficit enim pteritum tps ad volũtatem
gentiũ cõsumãdã. Qui ambulauerũt in lu
xurijs i ɔ̃sideriis vinolentijs cõmessatiõib⁹
potationib⁹ z ebrietatib⁹ z illicitis ydoloꝝ
cultibus in quo admirant nõ corruentib⁹
nobis i eãdem luxurie ɔfusionem blasphe
mãtes. Itẽ Ecclesiastic⁹. Cũ audace nõ eas
in via ne forte grauet sua mala vite. Ipse
enim sm voluntatem suam vadit: z simul
cum stulticia illius peribis.

¶ Capl'm. ix. in quo agit de obedientia: z
de his qui sub obedientia degunt.

Superius ꝑut ministrauit dñs dictum
est de duab⁹ pfectiõis ptib⁹. s. de stabi
litate z moꝝ ɔuersione. Nunc sequit tertia
pfectionis ps de obedientia z ei⁹ cõmenda
tione quã ꝓsecuturus sum cũ illi⁹ auxilio:
q obediens deo patri vsqꝫ ad mortem fuit.
Qui z i veteri testamento mãdata obedien
tie dedit: sed in sui sanguinis effusione i no

uo obedientie mādata cōpleuit. ¶ Intēdo igit̄ ꝓcedere sic. Primo obedientia describetur. Scđo qualiter sit implenda tractabitur. Tertio aliqđ de eius cōmēdatione agetur. Quarto maluꝫ inobedientie ac inobedientis pena monstrabitur. ¶ Obedientia enim sic describitur. Obedientia est voluntas faciendi preceptum supioris. Item. Obediētia est subiectio: qua hō spontanee dei ītuitu alteri⁹ hoīs volūtati subdit̄. Itē. Obediētia est obtempatio ſm regulā sacre scripture maioribus debita. Itē obediētia est spōtaneuꝫ ⁊ rōnabile ꝓprie volūtatis sacrificiū. Item obediētia est ꝓprie voluntatis abnegatio. Ego aūt dico. Obediētia est humilis abiectio ꝓprie volūtatis: qua qs se abnegat ꝓpter deuꝫ: vt nō suam sed alteri⁹ prōpte sequat̄ in oībus voluntatē. ¶ Hec eniꝫ obediētia dꝫ esse volūtaria prompta ⁊ integra. ¶ Volūtaria.n. est illa obedientia q̄ ex pura cordis volūtate ꝓcedit. Hec commēdat̄ ab aplo: q꜀ ꝓstet a peccatis liberationem: ⁊ plenā libertatē ꝯtra pessimam seruitutē. ad Rom̄. Grās aūt deo q꜀ fuistis serui peccati: obedistis aūt ex corde in eam fo

mã doctrine:in qua traditi estis:liberati autẽ a peccato:serui facti estis iustitie. Per hãc scedere:z deduci obediẽtie semitã desiderabat Psal.dicẽs. Deduc me dñe in semitaz mãdatoꝝ tuoꝝ:qꝛ ipsaz volui. Et ꝙ hoc sacrificiũ sit voluntarie offerẽdũ.idẽ Psal. dicit. Volũtarie sacrificabo tibi. De hac ẽt btũs Benedictus sic ait. Obedientia que maioribus pbet:deo exhibetur. Et subiungit. Ipsam cũ bono aio a discipulis pberi opꝫ:quia hylarẽ datorem diligit deus. Opꝫ etiã ꝙ sit inobediẽtia volũtaria hylaritas: que in vultu z in sermonibus oñdat:qꝛ nõ libenter ostẽdẽti tristitiã impatur. Uñ pulchꝛe ait btũs Ber. Serenitas in vultu dulcedo in ꝯmonibus multũ coꝛonãt obedientiam obsequẽtis. Nubilosa coꝛpis cõpositio:z facies tenebꝛis tristitie obfuscata deuotionẽ ab aio recessisse significant. Quis enĩ libenter impat homini tristitiam indicanti. ¶ Debet etiã esse pꝛõpta:qꝛ illã cõmendat psal.dicẽs. In auditu auris obediuit mihi Item btũs Bñdictus. Pꝛimus humilitatis gradus est.obediẽtia sine moꝛa. De hac etiaꝫ pꝛõptitudine volũtarie obediẽtie bea-

tus Bern̄. sic ait. Uerus obediēs mādatū nō pcrastinat: sȝ parat oculos visui: aures auditui: linguā voci: manꝰ opi: pedes itineri: ⁊ sic se totū colligit interius: vt pcipientis colligat interius volūtatē. Nec discordauit doctrina discipuli. scilicet beati Bern̄: a sui ⁊ nostri institutione magistri beati Benedicti. dicentis. Mox cum aliquid a maiore imperatum fuerit: ac si diuinitus imperetur morā pati nesciāt in faciendo. Et post pauca. Ergo hi tales relinquentes que sua sunt: ⁊ volūtateȝ propriam deserentes: mox ex occupatis manibus: ⁊ quod agebāt imperfectuȝ relinquētes vicino obedientia pede de iubētis vocē factis sequunt ⁊ veluti vno momento pdicti magistri iussio ⁊ pfecta discipuli opa in velocitate timoris dei ambe res citius explicant: ⁊ sequitur. Sine dubio hi tales illam dn̄i imitantur sniaȝ: qua dr̄. Nō veni facere voluntateȝ meā: sed eius q misit me. Sed h ipsa obediētia tūc acceptabilis erit deo: ⁊ dulcis hominibꝰ: si qd iubetur nō trepide nō tarde aut tepide aut cū murmure vel responso nolentis efficiatur.
¶ Preterea obedientia dȝ esse integra: vt

nihil minus aut aliter fiat q̃ȝ imperat: sȝ totum illud ꝛ ꝑ illũ modũ quo p̃cipitur effectu humillimo cõpleat. Sic ille tũc deuot⁹ populus i libro Josue ad deũ dixisse legit. Oia que precepisti nobis faciem⁹: ꝛ quocũ q̃ȝ iusseris ibimus. Sicut obediuim⁹ in cũctis moysi ita obediemus ꝛ tibi. Quicũq̃ȝ ꝯtradixerit ori tuo ꝛ nõ obediuerit cunctis sermonibus quos p̃ceperis ei moriat. Hec integritas obediẽtie i ꝑsona Josue cõmendatur: cũ de eo in li. Josue dr̃. Sicut preceperat dñs moysi suo suo: ita p̃ceperat moyses Josue: ꝛ ille vniuersa compleuit: nec preteriit eum de vniuersis mandatis eius nec vnum quidẽ verbũ. Hec aũt obediẽtia dȝ esse adeo itegra: vt q̃ȝuis in his que p̃cipiũtur cõtra deũ discretio sit seruanda: sicut in ꝑncipio voluminis potes videre in alijs tamen oibus dȝ totam suam discretionẽȝ ad obediendũ discipulus captiuare sicut dicit btũs Ber. Perfecta obediẽtia est maxime in incipiẽte indiscreta. Hoc est nõ discernere: qd aut quare p̃cipiatur: sȝ ad hoc tm̃ nisi: vt fideliter ꝛ humiliter fiat: qđ a maiore p̃cipitur. Idẽȝ. Nouitius stultus fiat vt fit sapiens

sapiens. Et h etiã sit ois eius discretio h ois eius sit sapia vt in hac parte nulla sit discretio. Consummatam vero: z pfectã obediẽtiam ondit idem btũs Ber. dicens. Discretionis locum fratres in nobis suppleat obedientie virtus vt nihil plus nihil minus nihil aliter q̃ʒ imperatũ sit faciatis. Tanta igitur dʒ esse pfectio in nostra obedientia: vt ppter eius bonum agrediamur etiã impossibilia si a maiore fuerint imperata sicut beatus pater nr̄ dicit. Si alicui fratri aliq̃ forte grauia aut impossibilia iniungunt suscipiat quidẽ iubentis impium cũ omni mansuetudine z obedientia. Et. ĩ. vsqʒ ibi. Ex charitate cõfidens de adiutorio dei obediat. Partes igitur obedientie cũ dei adiutorio cõseruemus z voluntarie prompte z integre obedire curemus vt obedienti dei filio in nostra obedientia placeamus eiusqʒ membra obediẽdo vsqʒ ad mortem perseuerãtes efficiamur. ¶ Sane obediẽtium status põt multipliciter cõmendari: z obediẽtia vt res charissima: dʒ charissime obseruari. Quia signũ est maxime dilectionis, obseruatio mandatoꝝ in obediẽtis ope, sicut legitur in Joañ.

iurta est sermo valde. in ore tuo & corde tuo vt facias illum. Item btūs Jo. in cano. Hec est enim charitas: vt mādata eius custodiamus & mādata eius grauia nō sunt. ¶ Itē obedientia est suauis & dulcis: qm̄ dn̄s posuit suaue iugum & leue: nō asperum & difficile sicut legit in Matth. Iugū. n. meum suaue est: & onus meū leue. psal. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua. &c. Et in Ecclīastico. Agnoscēt qui derelicti sunt: quoniam nihil melius q̄ timor dei. & nihil dulci⁹ q̄ respicere in mandatum domini. Nam habito respectu ad vite eterne perpetuam amenitatem & damnationis perpetue eternam durabilitatem: & intolerabilem acerbitatem: mādata dei: & cuiuslibet sui vicarij: sunt quedam quasi charissimi amici ꝯsilia animum sapiētis valde dulcorātia dū animū subditi ad vitā adijciunt: & mortē effugere instruunt. Et qn̄ h̄ consilia saporantur: aīa his sanis cōsilijs dulcoratur. sicut in Prouer. dicitur vnguētis & varijs odoribus delectatur cor. & boni amici ꝯsilijs anima dulcoratur. ¶ Itē est obediētia triūphalis. Nam illum qui libenter obedit deo: cū de⁹ succumbere

in vitioꝝ bellis de facili nõ ꝑmittit sicut Salomõ in Prouer. dicit. vir obediẽs loquetur victorias. In plurali dicit victorias vt obedientiã frequẽter vincere scias. Qui portat iugū patienter obedientie maior rex est q̃ qui multas expugnat vrbes fortiter. Et qui animi sui dñium p obediẽtiã meretur expugnatori mltaꝝ vrbiū antefertur: sicut p Salo. in Prouer. di. Melior est patiẽs viro forti ꝛ qui dñatur aio suo expugnatori vrbiū. ¶ Itẽ obediẽtia ẽ vitalis. Ad vitam enim obseruatio mãdatorū ꝑparat, ꝛ eterne vite ingressū donat. sicut i Mat. Si vis ad vitã ingredi serua mandatū. Nec mirū si ad vitā ingrediamur p mandatū. Ipsa enim sunt eterna vita: sicut legitur in Iob. Qui mi sit me pater ipse mihi mãdatū dedit dicam ꝛ quid loquar. Scio qđ mãdata eius vita eterna ẽ. Et in Prouer. dicit sapia. Fili mi custodi sermones meos: ꝛ ꝑcepta mea recondе tibi. Et sequitur. Serua mãdata mea ꝛ viues: ꝛ legẽ meam quasi pupillam oculi tui. ¶ Itē obedientia est placabilis. qꝛ est victima pre alijs deo amabilis. Vñ i li. Regū. Obedientia sacrificijs prefert. vbi sic legitur.

Nunqd vult dñs holocausta aut victimas: & nõ potius vt obediat voci dñi? Melior ē eniз obediētia q̃з victima. & auscultare magis q̃з offerre adipem arietuз qm̃ quasi peccatum ariolãdi ē repugnare. & quasi scelus ydolatrie nolle acqescere. Obedire nãq3 est quasi quoddã sacrificiũ salutare i quo tm̃ oĩo apud deũ noscit impetrare q᷑ nõ soluз orãs obediens exaudit. Sз etiã petitiõis ei᷒ efficacia multiplicatur. Sicut legit in ecclesiastico. Qui obseruat legeз multiplicat orationē. Sacrificiũ salutare est attēdere mandatis & discedere ab omni iniquitate. Obediētia qppe est quidaз gladius liberi arbitrij supbiã domãs mõachũ imolãdo deuз eidē placãs de facili sicut dicit btũs Greg. Deũ tãto citius quisq3 placat quãto repressa arbitrij supbia gladio p̄cepti se imolant. ¶ Item obediēs alijs p̄ficitur q᷑ alijs excellentior efficit & ē posterior nullis: caput oĩbus. nõ inferior alicui. cauda nulli. Hoc expresse in deutero. pbat. vbi sic legit. Si audieris vocē dñi dei tui: vt facias & custodias oĩa mãdata eius. que ego p̄cipio tibi hodie faciet te dñs deus tuus excelsiorē cũctis gē-

tibus: que versant sup terrã. Item in eodẽ. custodiet te dñs in caput: ⁊ nõ in caudam: ⁊ eris sup ⁊ nõ subtus. si audieris pcepta dñi dei tui: que ego pcipio tibi hodie ⁊ custodieris ⁊ feceris: ac non declinaueris ab eis. Et merito qꝛ dignus est preesse qui discipulus pus fuit. Unde Canon. In magistrum nõ debet assumi qui formã discipuli nõ assumpsit. nec pesse dignus est: qui subesse nõ nouit. ¶ Creaturis etiã per obedientiã libere impatur: ⁊ ab eis obediendo paret. sicut pꝫ in Josue. de quo supius tactum fuit: qꝛ nec vnũ verbũ de mandatis eius pterijt: cui sol obediuit qñ sibi impando dixit. Sol cõtra gabaon ne mouearis. Et seqtur. Steteruntqꝫ sol ⁊ luna: donec vlcisceret se gens. de inimicis suis. Maꝫ obedičs ⁊ fidelis ⁊ trãsplãtat arbores. ⁊ mouet montes. sicut legit in Luca. Si habueritis fideꝫ sicut granuꝫ sinapis ⁊ diceretis huic arbori mõ eradicare: ⁊ transplãtare: i mare obediet vobis. Et i Matth. Dicetis monti transi hinc ⁊ transibit: ⁊ nihil ipossibile erit vobis. Patet etiam obedientie virtus: in h quod egit beatissimus maurus: qui sicut dꝛ in dyalogo obediens

patri suo & nr̃o sup aquas siccis pedib⁹ am
bulauit: & a submersione btm̃ placidū libe
rauit. Ego aũt non miror: si totus mũdus
obediẽti obediat: qui ꝓpter deũ se totū al
teri donat. Et q̄ nihil sibi de se retinet iuste
oibus creaturis ꝓeminere dꝫ. ¶ Obediens
etiā frater dei efficitur. sicut in Matth. dr̃.
Quicũqꝫ fecerit volũtatẽ patris mei qui in
celis est: ipse meus frater & soror & mater est.
Iste deo valde ꝓpinquus. qui est dei frater
fact⁹. Nec soror est solum & frater & mater.
Sed est deo intimus & charissimus. sicut le
gitur in Eccl'iastico. In iudicando esto pu
pillis mĩsericors: vt pater & pro viro matri il
lorũ. & eris velut filius altissimi obediens. &
miserebitur tui magis q̄ꝫ mater. Dñt enim
obedientes secũ totã trinitatẽ: & spũm scm̃
spãliter & effectũ. sic legit̃ in Act. Et nos te
stes sum⁹ hoꝝ verboꝝ: & spũs scũs: quẽ de
dit oibus obedientibus sibi. ¶ Deus in su
per: q̄ obediẽs: obedientis ꝓcibus inclina
tur. Obediẽs. n. quodãmõ a deo dñari sibi
permittit̃ dum facit quicq̄d ab ipso obediẽ
tis ꝓcibus postulat̃: sicut in Josue legitur.
Stetit itaqꝫ sol i medio celi & non festinauit

occũbere spatio vnius diei. Nõ fuit visa an
tea hac prius ea tã lõga dies obediẽtie deo
voci hois & ꝓpugnãte pro israel. Hinc bea
tus Greg. dicit. Si obediẽtes sumus ꝓposi
tis nostris obediet deus orõnibus nostris.
¶ Obedientia superius cõmẽdata: videndũ
est de inobedientium culpa vel pena. ¶ Est
sciendũ ꝙ inobediẽs q vocẽ dei. vel plati
in obediẽdo nõ audit se mẽbrũ dei nõ eẽ ostẽ
dit. Deus eius ei maledicit. Tẽporales penas
incurrit. Dignitatem amittit. Et execrabilis
fit. Et deus eum eternaliter punit. ¶ In
obediens & vocẽ dei vel eius ministri nõ au
diẽs cũ deo nõ obediat se mẽbrũ nõ esse dei
demõstrat, sicut Jo. in can. sua ꝓbat dicẽs.
Nos ex deo sumus. q nouit deũ audit nos.
Et veritas i Joã. Qui ex deo est verba dei
audit. ꝓpterea vos non auditis qr ex eo nõ
estis. Ideo a deo dimittitur, suis desiderijs
derelinquitur. & vt alienũ mẽbrũ & in deũ par
tem nõ habens in suis auersionibus ire per
mittitur. Vñ p. psal. dicit. Nõ audiuit populus
vocẽ meã. & israel nõ intendit mihi. Dimisi
eos sm desideria cordis eorũ. ibunt in adin
uẽtiõib9 suis. ¶ Itẽ inobediẽs maledictis

nem incurrit. sicut Joánes ostendit dicens. Maledict⁹ vir q non audierit verba pacti huı⁹ qd̄ p̄cepi p̄rib⁹ vestris in die qua edu xi vos d̄ terra egypti de fornace ferrea dicēs Audite verba mea ꝛ facite oia que precipio vobis. ꝛ eritis mihi in populū. ꝛ ego ero vo bis in deum. Et in deutero. Maledictiones incurrit qui legē nō intelligit. vbi di. Si no-lueris audire vocē dn̄i dei tui: vt custodias ꝛ facias oia mandata eius ꝛ cerimonias q̄ ego p̄cipio tibi hodie venient sup te oēs ma ledictiōes iste. Et maledict⁹ eris in ciuitate. Ex ista maledictiōe daī in rep:obuꝫ sensum ita vt inobediens habeaī. semp insensatus. ꝛ reputeī quodāmō fascinat⁹. sicut dicit apl's ad Gal. Oisensati galate quis vos fascina uit veritati nō obedire. ¶ Jnobediens p̄te rea tpalem penaꝫ incurrit. Nā ꝛ ipse ꝛ sua di ripiuntur. vituperio exponiī. fabula ꝛ deri sio efficitur. ꝛ etiā cōpedum pena dānatur. Vn̄ in Thob. di. Qm̄ nō obediuimus p̄ce ptis tuis ideo traditi sumus in direptioneꝫ ꝛ in captiuitatem ꝛ mortem ꝛ fabulaꝫ ꝛ im properiuꝫ oibus nationibus in qbus dis-persisti nos. Et in Daniel. Non obedimus

seruis tuis pphetis q locuti sunt i noie tuo Et seqtur. Nobis autez cõfusio faciei sicut est hodie viro iuda z habitatorib⁹ in hierusalem. Et sicut videmus hodie ad litterá fieri: dignuz est q dñs monachos z psonas in qbus obedientia nõ regnat multis afflictionibus. z diuersis tribulatióib⁹ afficiat. z ipsos cum vacet occupationib⁹ atterat. q ptẽnunt mandatis dñicis z suis supiorib⁹ obedire. Ut possit illis illa. Eccli. snia cõuenire. Seruo maliuolo tortura. z pedes. mitte illuz in opationẽ. ne vacet. Et seqtur. q si nõ obedierit. graua illũ cõpedibus. ¶ Jnobediens insup amittit dignitatem ppriá. vt pz per saulẽ cui in li. Regũ. dictum est per samuelem. Faciet tibi dñs sicut locutus est in manu mea. z scindet regnũ de manu tua. z dabit illud primo tuo dauid: qz nõ obedisti voci dñi. Jste quá pmereri poterat amittit gl'iam dignitatis. z incidit in gladiuz penalitatis. sicut i Job legitur. Si audierint z obseruauerint. cõplebunt dies suos in bono z annos suos in glia. Si autẽ non audierint transibũt per gladiũ z i stultitia consumẽtur. ¶ Jnobediens est execrabilis. vt po

te apud deum excõicatus. cuius oratio non exauditur. sicut legit i Prouer. Qui declinat aurẽ suaȝ ne audiat legem orõ eius erit execrabilis. Exauditur eni certissime oratio obedientis. nec exaudiuntur multa orationum milia ↄtẽnentis. Unde btũs Augu. in li. de ope monachorũ. Citiꝰ exauditur orõ vnius obedientis. q̃ȝ decem milia ↄtẽptorꝝ. Inobediẽtes aũt apl's ita noiauit. quos vt excõicatos ad eorꝝ ↄfusionẽ vitari mãdauit scribẽs ad Thesal'. Siqs nõ obedierit vbo vestro per epl'am hũc notate. ꝛ nõ cõmisceamini cum illo. vt ↄfundat. ¶ Inobediẽtes etiã puniunt. qꝛ a terra viuentiũ. que ꝓmittit obedientibus. excludunt. sicut i li. Numeri legit. Oẽs hoies q viderunt maiestatem meã. ꝛ signa que feci i egypto. ꝛ in solitudine. nec obedierunt voci mee. non videbunt terrã quaȝ iuraui patribus eorꝝ. Qui eni nõ obedi: voci ꝑlati. dãnabitur ꝑpetua morte. vt habet in Deut. Qui auteȝ superbierit nolẽs obedire: sacerdotis impio. qui eo tpe ministrat dño deo suo. ꝛ decreto iudicis moriet homo ille: ꝛ auferes malũ de domo israel. Et aduersarius ei oĩs ppl's obe-

dientiuȝ:ꝛ sanctoꝛuȝ ciuiuȝ. ꝛ in euȝ deseruiunt. vt in cōtumaceȝ. ꝛ ꝓteruuȝ: ꝛ contēnenteȝ patris ꝛ matris imperiū. sicut legitur in Deutero. Si genuerit homo filiuȝ ꝯtumaceȝ ꝛ ꝓteruum q nō audiat patris ꝛ matris imperium ꝛ choercitus obedire contempserit. apphendēt: ꝛ adducent eum ad senioꝛes ciuitatis ꝛ moꝛieť. Nam ꝛ inobediens ꝓuatur celesti gloꝛia. ꝛ i interituȝ pena debeť ei eterna sicut apl's ad Thesa. Qui non obedierint euangelio dñi nostri iesu xpi. dabūt penas in iterituȝ eternas remoti a facie dñi ꝛ gloꝛia virtutis eius. Naȝ talis luctu ꝛ tarda pnia dignus vocē illam dabit penis eternis adiect⁹ de qua Salomon i Prouer. loquiť. Cur detestatus sum disciplinā: ꝛ increpatiōibus nō acqeuit coꝛ meuȝ. nec audiui vocem docentiuȝ me: nec magistris iclinaui aurē meā? Pene sum in oī malo in medio ecclesie ꝛ synagoge. Vidisti iam obedientiuȝ ꝓmia: acgre obedientiū merita: attende contumaciū supplicia: stude obedientie adherere: inobediētiū soꝛtē fugere. Nam obedientia coꝛonať. ꝛ loco gloꝛie ꝓdicať: sicut dicit apl's ad Rom. Obedientia vestra in omni

loco diuulgata est.
¶ Caplm.x.in quo questio vtrum cõtenta in regula sint ꝑcepta ponitur ⁊ disputatur.
TRibus professionis ptibus.ẜm ꝙ mi nistrauit dñs pertractádo premissis. Nũc in vltima particula prime ptis q̃stio est subijciẽda:q̃ i ꝑncipio volumis fuit toti us opusculi ꝑma cã. Hac igit q̃stione sic q̃ rit. An oia sint ꝑcepta que in pñs nři regu la ꝯtinent?vtrũue nihil in ea ꝑcipiat? Aut aliq̃ sint monita vel ꝯsilia? Item ⁊ si dicant omnia ꝑcepta:vtrũ sint ad penã eternã ob ligatoria? Item si dicant omnia monita vł ꝯsilia,an sint i mõacho q̃ȝ i alijs grauiora? Et ꝑterea si aliqua ꝑcepta esse determinent que sunt illa ex quib⁹ trãsgressores ad cul pã mortalem obligant. Postremo si aliq̃ sint cõsilia culpã aggrauãtia venialem:q̃ȝ tũ aggrauãt magis in monacho:q̃ȝ in alia q̃cũqȝ ꝑsona? ¶ Sane licet vltra vires esti mem.hanc q̃stioneȝ:vt i ꝑncipio tetigi: eno dare:cogor tñ frequentib⁹ pulsatiõib⁹: ꝑ ut deus dederit respõdere. Et ꝓtestor ꝙ nõ respõdeo vt magister:sed vt discipulus regu leqȝ minister. Nec mõ scholastico disputã-

do. sz mō monastico ꝯferēdo. Et qcqd sim̄
dicturus nō itēdo iudicare de legis nr̄e vir-
tuos: q̄ mihi nō ꝑmittitur: nec lz: sz b̄z ipaz
sermo meus totalr̄ esse dz. Sanctus. n. q eā
istituit: tunc de ipsa iudicauit. Sz iā ea ꝯsti
tuta nil mihi lz constituere super ea. sicut in
li. de vera religiōe. de legib⁹ secularium beat⁹
Aug⁹ ait. In istis temporalibus legibus:
q̄q̄ de his hoies iudicēt: cuz eas istituerit:
tn̄ cum fuerit istitute ac firmate non licebit
iudici de his iudicare: sz b̄m ipsas.

Quod v̄o tota regula sit p̄ceptū inuit
v̄buz i ipso p̄ncipio regule positum.
Ausculta o fili p̄cepta magistri. Itē ꝛ aliud
Ergo p̄paranda sunt corda ꝛ corpa nostra
sancte p̄ceptoꝝ obedientie militatura. Itez
ipse pater ꝛ magister mādat: vt i oībus oēs
magistraz sequātur regulā: nec ab ea teme-
re declinetur a quoq̄z. Igit̄ si ī oibus ꝛ ab
oibus: regula sequenda est: nec a quoq̄z te-
mere declinād: nullus aliquo istituto re-
gulari excusabit̄: ꝛ in omnibus ex p̄cepto
debebit seruari. Ergo tota p̄ceptum esse vi-
det̄. Preterea btūs Bn̄. regulares obsuā
tias: seruitiuz sctm̄ appellat, ꝛ illud etiā mo

nachos pfessos fuisse indicat:vbi ipe dicit: propter seruitiū sanctuꝫ quod pfessi sunt. Sed qꝺ pfitet quis solēniter vouet. ⁊ si fiat ꝯtra votum solēne:culpam mortalē habet. Ergo facere ꝯtra votuꝫ pfessionis:erit causa culpe mortalis. Sed pfessi sumus seruitium sancte regule:ergo faciēdo contra erit peccatū mortale. Iteꝫ si btūs Bñ. vana vba ociosa: ⁊ risum mouentia eterna clausura dānauit: ⁊ ista sunt in alijs: qui non sunt pfessi regulā:peccatuꝫ veniale:sed in monacho dānabile:si illud qꝺ minus videt iesse iest:culpa dānabilꝭ: ⁊ illa magis q̄ videtur iesse ierūt culpa mortalis erit. Sicut ieiunia regule violare:carnes comedere: ⁊ pprium hr̄e. Ergo in alijs que sunt maiora:q̄ꝫ verba ociosa ⁊ silia:monachus q cōmittit peccatūm mortale incurrit. De pmissis autem btūs Bñ. sic dicit. Scurrilitatē vo vel verba ociosa: ⁊ risuꝫ mouentia eterna clausura in oībus locis dānamus: ⁊ ad talia eloqa discipulum apire os non pmittimus. Iteꝫ multū facit ad hoc qꝺ scissimꝰ pater nr̄ dicit. Si habita secū deliberatiōe pmiserit se oīa custodire: ⁊ cūcta sibi imperata seruare

tunc suscipiat in ꝯgregatione. Cum ergo ille qui recipit: se oia custodire polliceatur: si aliqd ipsoꝝ trāsgredit: ꝓmissio voti ꝛ professio violant. Ergo hoc peccatū mortale eē videt. Itē ex ṽbis etiā pāis nr̄i sumit argumentū: qḋ vr̄ esse sup oia argumentū cū dicit. Suscipiendus āt in oratorio corā oibus ꝓmittat de stabilitate sua ꝯuersione morū suoꝝ ꝛ obedientia corā deo ꝛ sanctis suis. Et sequit terribile verbū ꝛ valde ꝓfitentib' metuendū cū subdit: vt aliqñ aliter fecerit se a deo dānādū sciat quē irridet. Igitur cū deus neminē dānet: sine pctō mortali ꝛ faciens cōtra regulā subijciat eterne dānationi tota regula erit tale ꝑceptū: qḋ obligat ad mortale pctm̄. ¶ De iuribus aūt voti ꝛ qḋ ea q̄ vouemus ex debito teneamur reddere: dicit btūs Augu. Sūt q̄dam q̄ nō vouentes debemus. quedā etiā q̄ nisi vouerimus. nō debemus. Sꝫ postq̄ʒ ea deo ꝓmittimus necessario reddere constrigimur. Ad idem facit qḋ eodē mō est ꝑceptū de impletione voti ꝛ obseruantia iuramenti. sicut legit in li. Numeri. Siquis viroꝝ votū dn̄o vouerit aut se ꝯstrixerit iuramēto: nō faciet irritum

irritum verbũ suũ:sed oẽ quod ꝓmisit im plebit. Nam vouere est ↄsilij:sed reddere est ꝑcepti. vouere voluntatis:reddere necessita tis. Unde psal. Uouete ꝛ reddite dño. Item si dicimus ꝙ tota regula est ꝑceptũ.si nõ fiat habebit suppliciũ eternũ sicut dicit beatus Greg. Qđ p̄cipitur imperat:qđ imperat necessitas est fieri:si nõ fiat:penaꝫ hꝫ. Aug. Qđ cesar ꝑcipit ferendum est: qđ imperat tolerandũ. Itẽ de cõsilio ꝛ ꝑcepto ꝛ volũta te ꝛ arbitrio dicit btũs Greg. Ubi ↄsilium datur:offerẽtis arbitriuꝫ est:vbi ꝑceptũ:ne cessitas seruiẽtis. Item Augu. Quisqs p̄ce ceptis dñi nõ obtẽperat:reus est ꝛ dꝫbito pe ne. Et paulopost. Precepto dñi nõ obedi re pctm̃ est:ꝛ ↄsilio si vti nolueris:min⁹ bo ni adipisceris. Dato igit̃ ꝙ totã regulã ꝓfes si simus:ꝛ in ꝓfessione votũ emiserim⁹:er go necessario ad totã regulam obseruãdaꝫ tenemur. Cum igitur tota regula sit p̄ce ptum. ꝛ ad peccatum mortale obligatori um: facientes contra regule promissionem incurrunt eternam damnationem.

Quod autẽ illa q̃ ↄtinent in regula nõ sint vota vel ꝑcepta:ꝛ ꝑ ↄsequens nõ

sint ad penā eternā obligatoria patere vide
tur ex eo qꝫ btūs Bene. dicit. Asculta o fili
pcepta magistri quasi exponēdo icōtinenti
subiungit: admonitionē pij pris libenť exci
pe ⁊ efficacit cōple. Ergo regulā statuit nō
pcipiendo: sꝫ potiꝰ admonēdo. Itē ducatꝰ
euāgelij nō est totalr p precepta: sꝫ est i mul
tis ⁊ fere in oibus p ꝯsilia. Sꝫ btūs Bene.
regulā iducit p ducatū euāgelij: ergo nō cō
tinet tota sub viribꝰ pcepti: sꝫ potiꝰ p semi
tas ꝯsilij. Ipse eniꝫ sic ait. Succinctis ergo
fide vel obſuātia bonoꝝ actuū lumbis no
stris: per ducatuꝫ euāgelij pgamus itinera
eius: vt mereamur eum: qui nos vocauit i
regnū suum videre. Preterea si daretur qꝫ
tota regula esset pceptum: eius obseruātia
nō soluꝫ esset grauis: sed etiā intolerabilis:
sꝫ btūs Bñ. nihil ꝯstituit graue: nihil aspe
ruꝫ: nihil importabile: ergo nō est tota pce
ptū sancte institutio regule. De his beatus
Bñ. sic dicit. Cōstituenda est ergo a nobis
dñici schola seruitij: in qua institutiōe nihil
aspeꝝ: nihil graue: nos ꝯstituturos spamꝰ.
Sed si qd restrictius paululum: dictāte eq
tatis rōne: pptér emendationem vitioꝝ: vel

ꝯseruationez charitatis ꝓcesserit: non illico pauore perterritus: refugias viam salutis: que nõ est nisi angusto initio incipiẽda. Est igit regula ex rõne equitatis dictata: ad vitioꝝ emendationẽ: ad charitatis ꝯseruationẽ: ⁊ ad vie salutis ostẽsionem. Ergo est potius per monita edita: q̃ p precepta totaliter impata. Itez si daret q regula esset ꝓceptuz data: cuz esset multis importabilis: ⁊ in multis quodãmodo impossibilis: nõ haberet oia illa que sunt necessaria in lege condenda. Sed h lex est: vt dicit btũs Bñ. sub qua militare debemus: ergo i ipsa oia que reqrunt in lege cõdenda inueniemus. Que sunt autez illa ysidorus exp̃mit dicẽs. Erit aũt lex honesta: iusta: possibilis ꝫ naturã: ꝫm ꝯsuetudinẽ patrie: locoq3 ac tẽpori cõueniẽs vtilis ⁊ necessaria. Per te aũt videas si oia ꝯcurrerent supradicta: si ꝓceptũ esset tota regula. Ad idem etiã facit q si regula esset ꝓceptũ: iam nõ spũales viros in via paradisi regeret: sed potius laqueis plena: infernalis musipula ꝓfitẽtes dyabolo illaquearet. Sed cum btũs Bñ. oium iustoꝝ spiritu fuerit plenus: nõ est dubiuz: q fuerit mi-

sericors. & pius ac benignus: cum ipsa beni gnitas sit spūs sanctus. Nō est igit credendum q oia pcepit: q nobis agenda esse decreuit: vt stricto gladio: oēs trāsgressores volens iterficere: eterna voluerit morte perire. Nā si sic esset nō esset regula data ex pietate paterna: sed ex crudelitate tyrānica. Nec eēt discretione pcipua: sed penit' indiscreta.

AD ipsam sane qōnē soluēdā: & ad veritatē virtuz regule itelligēdā q̄tuz possuz videre & cape: tria vident attēdēda esse debere. s. regula dirigēs: psona suscipiens & efficacia pñs. ¶ Circa primum ɔsiderandū qd ab ipa regula supponat. Quid i ipa regula ministro regule abbati. vz. ɔmittat. ¶ Et notandū ad hec q' fz riccardum de scō victore: regula dr eo q' recte regat aut q' recte doceat. Itē fm ysido. regula dicta est eo q' recte ducat: nec aliqn aliorsuz trahat: vel q' regat: vel q normam recte viuēdi prebeat: vel q' distortū prauūqz corrigat. Igit oportet regulā aliqd psupponere ad cui' similitudinez sit ipsa regula & appareat in se recta. Et ista rectitudo est eētialis. Oportet enim adhuc q sit regula recta; q sit alicui'

rectitudinis similitudo exp̄ssa. Et h̄ est scõ
rũ regule eẽntiale moraliũ supponere regu
lam p̄ceptor. Unde btũs Bene. regulã po
siturus ait. Succinctis ergo fide τ obseruã
tia bonor actuũ lumbis nostris p ducatũ
euãgelij: pgamus itinera eius. Ergo regu
la patris nr̄i p̄ceptor rectitudinẽ moraliuʒ
p̄supponit. Cuʒ autẽ ois regula debeat ab
alijs regulis: vel statutis: aut obseruãtijs di
scerni: vel distigui: oportet eaʒ p aliqđ spãle
statutũ discerni. Nã oi regule ẽ cõe: vt pre
tactum est: ꝙ vel recte ducat vel recte regat.
Ad hoc aũt ꝙ nostra regula discernat ab
alijs: opʒ ꝙ spãle aliqđ statuat: τ ꝑpterea
sctũs pater dicit. Instituenda est ergo a no
bis dñici schola seruitij: Hoc igit esse regu
le quasi substãtiale aliquor. vʒ. spãliuʒ in
stitutio statutor. Credo enim impossibile
alias regulã spãlẽ intelligi: nisi contingat p
aliqđ spãle distingui. Preterea qr sicut di
cit btũs Bene. Ois etas vel intellectus pro
prias dʒ habere mensuras. Et idem dicit.
Nõ dicimus: qđ absit: ꝙ acceptio p̄sonar
sit: sed infirmitatuʒ cõsideratio. Ex his col
ligitur ꝙ iuxta differentiã morũ τ ꝯsidera

tionē statutorum: diuersi subditi ꝛ religiosi sūt diuerso modo tractādi: ꝛ maxime in ꝓmotione ꝛ ꝓulsione ꝛ correptione: Esset aūt impossibile: ad aliquā artē vel regulā vnā reducere hac varietatē diuersoꝝ regulariuꝫ ꝛ singulariū ꝑsonaꝝ. Oportet ergo ꝙ regula totum non statuat: sed abbati, qui est minister regule multa relinquat. Et h̄ intelligo regule esse quasi accidētale. Accidit eniꝫ ei nō ꝓpter se: sed ꝓpter diuersoꝝ differentiam subditoꝝ. ¶ Colligas ergo ex ꝑmissis ꝙ quedāꝫ sunt regule essentialia: ea. vꝫ. q̄ supponit. Nōnulla q̄si substātialia: ea. s. q̄ immobiliter statuit. Cetera quasi accidētia: ea. s. q̄ abbatis ministerio vl' arbitrio derelinquit. vidisti q̄ sunt illa q̄ supponit: moraliū. s. regulam preceptoꝝ: ꝛ illud vt ꝑdixi ēst quasi essentiale. Que sunt aūt illa q̄ immobiliter statuit: pꝫ ex textu regule: ꝛ maxime: ex modo ꝓfessionis emisse. ¶ Sed circa ꝑsonā regulam suscipientē tria sunt cōsideranda. Persone discretio. Regule electio. Et facta ꝓmissio vel ꝓfessio. ¶ Discretio. Quia nisi esset ad minus ita discreta ꝑsona: ꝙ actu vl' habitu: ad qd se obligat ꝑs

tendo itelligeret:iudicio meo illa pfessio nō valeret. Dicit enim Aug⁹. Nullius crimen maculat vestientē. Ita etiā nullū votū obligat ignorātem. ¶ Itē ɔsideraƚ electio: Quia nisi psona voluntaria mō aliq̄ esset: pfessio non teneret. Dicit.n.btūs Aug. Illud qđ voti est suaderi pōt:impari nō pōt. ¶ Cōsideraƚ insup pfessionis emissio siue fit discursu tpis tacita:siue per solēnem expressaȝ pfessionē. Quia nisi altera eaꝝ adesset:regula nō ligaret. Unde btūs Bñ. Si habita secū deliberatione pmiserit se oīa custodire: vsqȝ ibi. Sciēs se iam sub lege regule ɔstitutuȝ:qz ei ex illa die non liceat egredi de monasterio:nec collū excutere:de sbiugo regule.quā sub tā morosa deliberatione:licuit aut excusare:aut suscipere. ¶ Cuȝ aūt pfitens:sicut ex vbis regule pȝ : nihil aliud voueat:nihilqȝ deo pmittat nisi stabilitatē: moꝝ ɔuersioneȝ:ꝛ obediētiā iudicio meo:ꝺ vi regule ad aliud nō obligaƚ. Et preter illa tria necessario ad aliud nō tenetur. Preterq̄ȝ ad ea que regule minister pcipit iuxta ipsaȝ:ꝛ ad illius statū precipit ꝛ apponit obfuātiā. Hoc.n.q abbas nō pter deū vel

ↄtra precipit: ꝛ ꝓfitẽs i ipsa obediẽtie ꝓfessi one includit. De his ita dicit beatus Bernardus. Nihil mihi prelat⁹ ꝓhibeat ꝺ his que promisi. Nec plus exigat q̃ꝫ ꝓmisit: nisi mea voluntate. non augeat ad vota mea: nec minuat sine certa necessitate. ¶ Ex his vt arbitror vterqꝫ pōt aduertere: ꝛ plene intelligere: quid habeat regula precepti: ꝛ qd ꝑ modū precepti sit in ea ita obligatoriū: ꝙ eius transgressio adducat: eternuꝫ interitū. ¶ Circa tertiuꝫ ꝛ vltimuꝫ iter tria ꝑncipalia superius posita. vꝫ. efficaciā cōsequẽteꝫ video ꝙ triplex potest eẽ efficacia regule. s. Instructio iperitorū. Correctio delictorū: Et acquisitio meritoꝝ. ¶ Regula vero est instructio imperitoruꝫ. Vñ dr regula: eo ꝙ recte doceat. Regula dr correctio delictoꝝ. Vñ regula dicit: eo ꝙ recte dirigat. Regula etiā est acquisitio meritorū. Vñ regula dicitur eo ꝙ recte ad gratiā ꝛ gloriaꝫ premiorū ꝑducat. De ꝑmo btūs basili⁹ i regula monachoꝝ. Oportet ante oia summā diligentiā adhiberi: ꝙ possint ad oẽm virtutū exercitium ꝓbabiliter instituí taꝫ in intellectu q̃ꝫ i opere q̃ꝫ ẽt in verbo. De scḋo qḋ est

correctio delictoꝝ dicit ibidem btūs Basi-
lius. Iniūgēda est cura ab his q̄ p̄sunt pro
merito etatis aut delicti: correptionis men-
surā singulis aut adhibere. Et q̄ seruet, eos
p̄mum oium a sermonibus ociosis: ab ira
cundia, ꝛ incitamentis gule: ꝛ a cunctis in-
decētibus ꝛ inordinatis moribus. Est etiā
postremo acquisitio premioꝝ. ꝛ meritoꝝ: vt
ſm h̄ sit regula quasi regiminis gratia. vel
q̄si regalis gloria. Quia per grām merito-
rū ducit ad gloriā premioꝝ' vnde cū dixisset
btūs Bene. Per ducatū euāgelij perga-
mus itinera eius. per qd̄ innuit acq̄sitionē
ex regula meritoꝝ. subsequenter adiūgit. vt
mereamur eum qui nos vocauit in regnū
suū videre. p qd̄ innuit gloriam premiorū.
¶ Et ad clariorem intellectū eoꝝ triū que
monachus pollicet̄ dico: q̄ si monachus gi
rouagus vel apostata efficit̄ stabilitatē de-
serēs quā p̄mis it. vl' si oio mores regulares
abijcit: ꝛ ad sclariter viuēdū se dederit. vel
si abiecto obedientie freno p̄misse. per cam
pos p̄prie volūtati currit. vt abbati ꝛ regu
le. nec subdi. nec obedire velit. ipsū esse vo-
ti trāsgressorem, ꝛ pacti p̄uaricatorem ꝛ in

hoc statu saluari non posse. ꝛ eũ in statu sal uãdoꝝ non esse. ¶ Adijcio etiã ꝙ abdica tio ꝓprietatis: ꝛ obseruatio ꝯtinẽtie saluta ris. in moꝝ ꝯuersione includunt. Que ple ne non seruaret. si is qui ꝓprij corporis pote statẽ nõ habet ꝓprietatẽ de rebus. oĩno nõ abdicaret. ita ꝙ nullam rem retineat mona chus. nisi qḋ abbas ḋderit. aut sciẽter pmi serit. Nec pt ꝯtrahere mrimoniuꝫ. aut sine trãsgressione voti ꝯtinẽtiã violare. ¶ Pre missa igit tria in ꝓfessione discrete scripta. ꝛ expresse noiata dico sbalia. ꝛ trãsgressorẽ. vt pdixi ad culpã mortalẽ obligatoria. Et alia dico nõ esse sub viribus precepti. Nec ꝓfitentẽ dico ex voto: ad eoꝝ plenã obsuã tiã astringi. Nam alia. preter illa tria. volũ tateꝫ nobis sancti patris. ꝛ viuẽdi normaꝫ rectissimã mõstrãt. Uñ lꝫ nos deo maxime obedire teneamur. nõ tñ in oibus que ipsi nos indicant volũtateꝫ ex precepto astringi mur. imo sunt aliqua ꝯsilia: nõnulla moni ta. ꝛ aliqua sunt precepta. Per mõꝫ igit il lum quẽ retinet euãgelica regula ꝓcedit re gula monastica. ¶ Siłr illa que recipiunt abbatis ꝟbuꝫ: nõ debẽt respici vt preceptũ.

Quedā.n.dicit monēdo.q̄dā ēt ꝯsulēdo.ꝛ nōnulla ꝑcipiēdo. ¶ Attendendū est igit̄ i regula dirigēte.ꝛ in abbate mādāte.q̄ affectu'ꝛ aqua intētiōe.ꝛ per quē mōꝫ precipit̄. ꝛ ſm h̄ maior vel minor trāſgreſſio. vel culpa ōbet. De hoc dicit btūs Ber. Inter preceptores.cuius imminebit nobis reuerētior auctoritas eius grauior formidet offenſio. aut maioris mandati trāſgreſſio dānabilior eſtimet. Melius eſt enim obedire deo q̄ꝫ hoibus.'Et in hoibus melius magiſtris q̄ꝫ diſcipulis. Maioribus mādatis maior. minorib⁹ minor opera ꝛ cura debet̄. Porro maiora minoraue mādata dixerim.ſm q̄ꝫ maius vel min⁹ velle ꝯſtiterit illū.q precipit ſiue hoiez.ſiue deū. Idē. Nō pari culpa negligunt̄.q̄ nō pari'mō precipiunt̄. nec pari pena puniūt̄. ¶ In his ēt regularib⁹ obſeruātijs.q̄ nō ſunt de tribus in ꝓfeſſiōe diſticte expreſſis.ꝛ ſi nō habeāt culpā mortalē ꝛ per cōſequēs eternā dānationē. poſſunt tū habere'grauē trāſgreſſionem. Naꝫ q̄ ſunt maiora erunt in igne purgatorij q̄ſi ligna. Que ſunt mediocria. Sicut ferrum erunt in purgatorio ꝯſumēda. Locūq̄ꝫ ſti

pule tenebũt minora iuxta illō apostoli ad Corin. Siquis supedificat supra fundamẽtum hoc aurũ argentũ: lapides pciosos ligna: ferrũ stipulā. vniuscuiusq; opus manifestum erit. Dies enim dñi declarabit: qz in igne reuelabit vniuscuiusq; opus quale sit ignis pbabit. ¶ Causa vero exempli inter maiora regule istituta pter tria pdicta: ⁊ in eis vt est premissũ iclusa: sunt esus carniũ sine necessitate: vel reparationis vtilitate vel superiore mādāte. Hoc nisi: ex cōtēptu frequēter ⁊ indifferenter ex cōsuetudine peteretur peccatũ mortale nō iudico nec ad penā mortalē obligare credo. Sz pcerto si frequētatio eius sine causa rōnabili vt dictuz est fit: sicut ligna lōgũ cruciatũ habebit delinquēs: tñ quasi per ignē saluus erit. Fractio vo silētij post cōpletoriũ loquacitas: scurrilitas: ⁊ verba mouētia risum: cũ suis filibus: credo esse de mediocribus: que tardius q̃ stipula: citiꝰ tñ in igne ꝯsumentur q̃ ligna. Sed ⁊ risus non multũ imoderatus nec cuz exaltatione vocis emissus. ⁊ locutio illis qbus aliqñ lz horis: ⁊ illis qbus pmittit in locis; aliquātuluz imoderata: ⁊ ex va

nitate verbiq; q̄litate: aut quantitate verba ociosa: citius q̄ p̄missa: vt estimo: punient. & iuxta modū stipule facilius succendent.
¶ Sane verba que p̄misi: nō sic attēdas q̄ maiora minora: vel mediocria magis contēnas. Du3.n.in hoc corpe sumus: q̄si i naui positi nauigamus: & ideo timēdu3 ē naufragiū: & totale piculū nauis: circa tria i professione p̄missa. Na3 p̄ma post naufragiu3 non semp inuenit tabula: nisi per dei misericordia3 pcedat. Scissione3 etiam faciunt maiora post p̄missa in nauicula nostra magnā: & ideo circa illa debemus hr̄e mētē attentā. Et q̄ essent mediocria facerēt: & si non maxima in naui foramina: tm̄ magna. Sentina etiam est pscrutāda in minimis: ne forsitan paulati3. l3 tarde qd̄ absit: pereat nr̄a nauis. Nam si primum sit irremediabile: & repentinū periculum: cito tamē nauis submergitur p scdm. Nonnunq̄ etiam ex tertio: & l3 tardissime aliquando submergetur ex quarto. Quo circa minimas etiā obseruātias studeamus obseruare: & de nostra salute semp solliciti nihil vilipēdamus nihil in cōtemptum vel cōsuetudine3 reducam⁹

¶ Colligas ergo ex p̄missis q̄ distincte p̄
missa sunt vt p̄cepta. Maiora v̄o post ip̄a
sunt monita locūq3 habēt directiōis & con
silij media & minora. Maiora v̄o p̄missa
ad culpā obligant mortales. Moniat v̄o &
ꝯsilia pniam habēt p̄culdubio leuiorez s3
premissaz superius distinctionē. S3 magis
ponderāt & grauiora sunt in religiosa p̄so
na: q̄3 in q̄cunq3 alia: vtpote q2 monachus
magis d3 eē p̄fect⁹ & ideo magis ad moni
tiones ad directiones & ad consilia est astri
ctus. Illa ergo ꝯcedo argumēta: q̄ p̄bāt q̄
nō oia que cōtinent̄ i regula sunt precepta.

Ad primū aūt qd̄ ad ꝯtrariam partez p̄bādā inducitur: q̄ oia esse precepta
vident̄ ex eo q̄ i p̄ncipio regule dr̄. Auscul
ta o fili p̄cepta magistri: dico q̄ nō hoc ver
bū ex p̄sona beati Bene. q̄ se magistrū ap
pellet. Et h̄ ex eo qd̄ postea subiūgit̄ patet.
Admonitionē pij p̄ris libent̄ excipe. Neq3
eni3 se piū patrē appellat: qui oēm iactan
tiam fugiebat. Sed pium & magistrū: xp̄m
dicit: sicut in verbis in eodez prohemio ple
ne ostendit. At illud qd̄ dicit̄. Ergo p̄parā
da sunt corda & corpora n̄ra: sancte obediē

ne pceptorꝫ militatura: ꝛ pōt dici φ ō obedi
entia dicit: de qua expresse ibidē loquitur.
¶ Ad illud qō su binducit. In oibus igit
oēs magistrā sequantur regulam ꝛc. potest
responderi φ illa cōclusio q; tota regula sit
preceptuꝫ nullatenus pōt sequi. Nā mona
chus nō profitet regulam. sꝫ stabilitatem ꝛ
obedientiā ꝛ morū ꝯuersionem ſm regulā
sicut dicit beatus Ber. Nemo cū pfitetur
spōdet regulam: sꝫ determinate ſm regulā
suam qſqꝫ ꝯuersionē: suāqꝫ ꝯuersatione: se
se dirigere pollicet. Itē pfessio sic se habet.
Promitto nō qdem regulā. Sed obedien
tiam ſm regulā. Ex his igit dico φ i alijs:
que in pfessione non exp̄munt: monachus
sequit regulā: vt magistrā docētem. ꝛ ad re
ctitudinē dirigētem: ꝛ salubria monētem. ꝛ
vtilia ꝯsulētem: nō vt iubētem: mādātē: vel
precipiētē. ¶ Ad illud qō inducit: φ regu
lares obseruātie seruitiū sanctū appellant:
ꝛ tū illud monachi pfitent: vbi dicit pp̄ter
seruitium sanctū qō pfessi sunt. Dico φ in
verbo illo sumit pars pro toto: q; vbi dicit
ħ nob de obedientia loqt: ꝛ sub rubrica de
obedientia ꝯtinet. Unde sic verbuꝫ illud in

telligit. Propter seruitium sanctũ qḋ professi sunt.i.ppter obediẽtie sancte seruitutez de qua faciũt monachi pfessionez. Ex quo pz ex pmissis non seq pclõné. ¶ Ad illud qḋ scurrilitas: τ verba ociosa eterna clausura dãnant: τ ideo si h minima sunt dãnata multo fortius maiora: τ ideo dãnabiliora Rñdeo q btũs Bñ: ostẽdit i discipulo tantam pfectioné ẽsse debere: q ista minora debet sicut dãnata vitare. Hoc etiam dicit: vt discipulũ tacendo: τ nõ fatue loquendo pfessionem acqsiturũ ostendat. Et ad illa nociuitium instruat: nõ vt eterne dãnationi ipz supponat. Quis.n. dubitat maius peccatum esse murmurare: vel silentium post cõpletorium frangere: q̃ȝ vnum verbum ociosum vel iocosum: locis τ horis quibus potest solui silentiũ: pferre. Sed de murmuratione btũs magr nihil pcipiendo dicit. sed monitioné facit: vbi ait. Hec añ oia admonẽtes: vt absq̃ȝ murmurationib⁹ sint. Itez pro murmuratione τ silẽtij post cõpletoriũ fractione: pius pater penã iducit tẽporalez in regula. Ergo pz q nõ obligat ad eternaz dãnationem. ¶ Ad aliud insuper argumẽtũ: qḋ

tum: qđ eo verbo inducitur: qđ in regula dicit. Si habita secū deliberatione ꝓmiserit se oīa custodire. Rñderi pōt ꝙ large sumitur verbū ꝓmittēdi: vt nō importet obligatiōeꝫ voti. Et erit sensus si ostēderit se omnia velle custodire. i. suam voluntatē ad oīa custodienda ꝑ posse dirigere. Nullus enim ita īcaute emittit suam professionem: ita ꝓmittat omnia custodienda: ⁊ totius regule obseruationē: ꝙ in nullo vltra transgrediat: ꝙ in regula ꝯtinet. Vñ beatus Ber. Nemo sic caute ꝓfitetur: pollicet in nullo se vltra trāsgressurum. ¶ Et ad ista rñdēdo repetas ꝙ monachus nō ꝓfitetur regulaꝫ: sꝫ ꝓfitet tria ꝭm regulā. ¶ Ad aliud vero qđ ad idē fortius inducit. Suscipiēdus aūt in oratorio ⁊c. vsqꝫ ibi. Et si aliqñ aliter fecerit adeo se dānandū sciat: quē irridet: est rñdendū ꝙ ita ē illud verbum intelligendum. si aliqñ aliter fecerit. i. si directe ꝯtra professionem venerit. Nec dr ꝯtrarium facere ꝓfessioni ꝑ transgressione cuiuslibet statuti vel verbi: in nra regula cōtenti. Sed si ꝯtrarium ꝓmissiōi fecerit. de stabilitate apostatando: vel cōtra regulam ⁊ superioris ꝑceptū vagando: vel se

curaliter oino viuendo: vel obedientiam cõtenendo. Et p h intelligas Rñsuz auctoritatibus Augustini. Sũt q̃dam q̃ nõ vouẽtes debemus ꝛc. Et huic qd legit in leuiti. Siquis virorũ votũ vouerit dño ꝛc. Et ver bo psal. Vouete ꝛc. Et auctoritati bti Gre. Quod p̃cipit impat. Ex beati Aug. Que cesar precipit ferenda sunt. Et ad illud. vbi ꝯsilium dat. Et ad illud vltimũ. Quisquis p̃ceptis dñi nõ obtẽperat ꝛc. Quia cũ tota regula: vt p̃monstratũ est nõ ꝯtineat in voto. neq3 oia q̃ ibi ꝯtinent sint sub p̃cepto: ꝛ p ꝯsequẽs nõ incurrant penam eternã g cetera. p̃ter tria in aliquo trãsgrediunt. nec vt p̃uaricatores pacti vl voti merito puniunt. ¶ Sane in hac mã magister Gulielm⁹ de petra alta sic dicit. Notãdũ q̃ tria timẽda sunt in trãsgressionibus minoꝝ mãdatorũ. s. ꝯtempt⁹ vsus vel ꝯsuetudo: ꝛ obstinatio. Põt aũt distingui duplr ꝯtẽpt⁹. s. ꝯtẽptus psone supioris: ꝛ ꝯtẽptus statuti. Et ꝯtẽpt⁹ statuti est duplex. s. contemptus mandati. ꝛ contemptus remedij. Contempt⁹ persone superioris est irreuerentia potestatis. Contemptus statuti est in illo: qui mente relaxa

ta. sine freno currit per campos licētie trāsgressiones non reputans. de remedio nō curans. Unde Salomon in Prouerb. Impius cum venerit in profundum malorum contemnit. Preterea beatus Bernardus vt mihi videtur de hac materia optime dixit. Parcienda inquit est nobis in duo hec vniuersalis obseruantia regularis. in precepta scilicet et remedia. Preceptis instruitur vita. contra peccata. Remedijs restituitur post peccatū innocētia. Sic ergo vtraqȝ complectitur ista nostra professio. vt professus quisqȝ: cum in aliquo regularium mādatorum dereliquerit: si ad remediuȝ eque regulare confugerit. et si conuincitur transgressor mandati: non tamen est preuaricator pacti. Soluȝ itaqȝ censuerim fregisse votum: violasse propositum. pactum preuaricasse: qui et preceptuȝ contempserit et remedium. Nam illum sane dico securum. qui etiam si interdum obedientie limitem preterijt. cōsilium non respuit penitentie. Hec ergo generalis regula sit. Uniuersorum que p se. aut ꝓpter se: nec bona: nec mala sunt: aut diuina institutione, aut propria cuiusqȝ

pꝛofessione fixa non sunt: vt non iussa qui-
dem licite vtrumlibet vel admittantur: vel
omittantur: iussa vero sine culpa non negli
gantur: sine crimine non contenant. Ubiqꝫ
enim ꝛ culpabilis neglectus: ꝛ contemptus
damnabilis est. Differunt aūt qꝛ neglectus
quidam langoꝛ inertie est. ꝯtemptus vero su
perbie tumoꝛ. Idez. Nonnulla vaniloquia:
seu stultiloga ꝛ quecūqꝫ ociosa dicta vel fa-
cta vel cogitata venialia nō criminalia repu
tantur excepto cum per contemptū vertun
tur in vsum ꝛ consuetudinem.

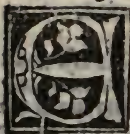
Finit pꝛima pars huius Speculi.

¶ Secunda pars incipit.

Az dño pmittente q̃ circa p̄maȝ partẽ huius speculi requirẽda videbant: sũ: vt potui: psecutus. In qua: q̃ pfessio monastica exigit videre potest mõachus sollicit⁹ ꝛ attentus. Nũc secũdaȝ particulam que temere pfitentes redarguit: ꝛ vtilia profitentibus inferit: ptractandaȝ aggredior: vt mihi deus dederit. ¶ Que diuidit in duas partes. Quaꝝ prima continet: que in pfessione requiruntnr. Secunda que in male viuente in monasterio repħenduntur.

¶ Capitulum primuȝ in quo agit de duobus que in professione requirunt. ad hoc. s. quod debito modo fiat.

E nota: q̄ q̄daȝ in pꝛofessio ne requiruntur: q̄ ante ꝛ post: ꝛ in ipsa dum emittitur necessa- ria: ꝛ vtilia valde esse videntur: ad hoc q̄ pfessio debito mō agatur. Requiritur enim q̄ ad illam: veniatur voluntarie. Et q̄ ipsa fiat dis- crete. ¶ Circa pꝛimuȝ notandū est pmo q̄ liter voluntas diffinitur. Secundo qd̄ bonuȝ opus ex voluntate attēditur. Tertio q̄ ē ac ceptabile qd̄ volūtarie impēditur. ¶ Cōside ra igitur q̄ beatus Augu. voluntatē sic diffinit. voluntas est animi motus. ad aliqd̄ bonuȝ imitādum vel adipiscendū. Hec aūt diffini tio satis pȝ in bona volūtate. Naȝ motus ani mi volūtarius in bonū ad hoc. s. qd̄ est ma luȝ nō imitatur. sed vt ipsum fugiat. ꝛ vt ali- quid boni vel ipm̄ sūmū bonū. vt adipisca tur desiderat. Opoꝛtet ergo q̄ bōa volūtas figat suuȝ desideriū de sūmo bono. ꝛ abhoꝛ reat per ꝯñs. qd̄ suadetur ex desiderio malo. ꝛ ab hoc oꝛdinetur animi motus. ꝛ disponatur in trinsecus hō totus. ¶ Qd̄ aūt bonū opus ex volūtate attendatur. ex verbis beati ambꝛo sij ꝓbatur. Nō satis est inqt bene velle, sed ēt

bene facere. Nec satis est iterū bñ facere, nisi ex bono fonte. i. ex bona volūtate pficiscat. Nullus nisi volūtarie pmitias sue conuersionis deo iubet offerre. Sicut i Exodo dicit. Separate apud vos pmitias dño. Ois volūtarius, & prōpti animi eas offerat dño. Perfecto. n. corde & volūtate ppa dbem9 nos officijs diuinis astringere. sicut Dauid Salomon in Paralypo. dr dixisse. Salomon inquit fili mi scito deū patris tui. & serui ei corde pfecto: & voluntario aio. Naz si quis volūtario aio & puro corde deū querēdo pfitet. eum pculdubio inuenire meret. Unde in Paralyp. legit. In omni. n. corde suo iurauerūt, & in tota volūtate quesiuerūt eum, & inuenerūt. Certe qui pgregationi religiosoꝝ se iūgit & hui9 seculi mala detestādo. & abhorrēdo fugit. & bonā voluntatem hñs regulares obseruātias appetit. & alios sibi. & se illis. in solidū firmamentū pstituit vt & ab alijs adiuuet eius ppositū. & ipse sit alijs quodāmodo firmamētū. Unde legit in li. 2 Macha. Congregata est ad eos synagoga iudeoꝝ. & oēs voluntarij legē appetētes. & oēs qui fugiebāt a malis additi sunt.

illis: ꝛ facti sunt eis ad firmamentū. ¶ Ad tertiū dici pōt: ꝙ ita bonū opus acceptabile est ꝑfitentis: sicut ꝓcedit ex mente volūtaria offerētis. Vñ btūs Hiero. dicit. Dñs nō ea que offerunt: sed voluntatē offerentiū respi cit. Nam si bona volūtas in offerente votū dño habeat: illa que respicit ad oriētē dīne gratie porta offerēti quasi singulariter aperitur: prout de hoc in. Ezechi. dicitur. Cum autem princeps fecerit voluntariū holocau stum: aut pacifica voluntaria domino: apie tur ei porta q̄ respicit ad orientem. Adeo au tē volūtarius ꝛ hilaris dꝫ offerre dño se ꝛ sua: ꝙ nulla reseruet in aīo voluntas aut tri stitia. Qui enim dat hilariter suū munus: hanc acceptabilē hꝫ deus: sicut dicit apľus. ad Corin. vnusq̄sq; det prout destinauit in corde suo. nō ex tristitia nec ex necessitate: hilarem enim datorē diligit deus. Et nota ꝙ mala volūtas hoiem damnat. ꝛ bona euꝫ a penis liberat. Hoc btūs Augu. nobis indi cat. Quis inq̄t nesciat nec dānari hominē nisi merito male voluntatis: nec saluari. nisi habuerit bonā volūtatē. Iustitia enim non ꝯsumat in oꝑe. vbi nō est bona voluntas in

mente. vnde Crisosto. ait. Justitia ex opere nõ ꝯsumatur: nisi ⁊ volũtas affuerit. Secũ dũ eni illud qd est ꝓmpta est volũtas deo amabilis ⁊ accepta: sicut dicit aplꝰ ad Corin. Si enim voluntas ꝓmpta est: ꝫm id qd hꝫ accepta est: nõ ꝫ id qd nõ hꝫ. ¶ Sequi tur de ꝓfessione ꝙ sit discreta. Quia bona volũtas nõ est sufficiẽs ꝓfitẽtis: nisi adsit in telligentie cautela ⁊ rõ discretionis. ne forte honorãdo scõs: ꝓmo i eo qd vouit ruia pa retur: nõ cõplẽdo qd incõsulte ꝓmisit. Vñ in Prouer. xx. Ruina est hoiu: deuotare sanctos ⁊ postea retractare. Expone deuota re. i. d voto suo honorare. Ad hoc igit ꝓfitẽ dũ: rõnabiliter: ⁊ deliberandũ sapiẽter idul get a regula tꝑs. vt iformet iteri ad caute ꝓ mittẽdũ nouitij itellectꝰ. Ad hãc qppe cau telã ẽ sollicitudo vtilis: vt totũ opꝰ agat cu iudicis rõnis: sic btũs Gre. dicit. Illa ꝑposi tor sollicitudo ẽ vtilis illa ẽ cautela lauda bilis in qua totũ rõ agit. Hoc ꝯsiderãs pru dẽter beatissimus pr noster: indulsit pulsan ti ꝑseueranter ꝓbatiõis tꝑs ⁊ ꝯsulit difficul tatem ingressus: ac illatas iniurias per qua tuor aut qnqꝫ dies patiẽter portanti in cella

hospitii morā aliquibus dieb⁹ vult ꝯcedi: at exeuntē cellā hospitū. cellā vult ingredi nouitiorū. Et apponas mentē quātā cō sulit sollicitudinē. Primo enim duos mē ses. ꝛ postea sex indulget ad deliberationē. ꝛ vltimo quatuor añq̄ emittat ꝓfessionē. Hec omnia prudenter ꝛ caute ad deliberādū largit. sicut ꝑ oia ex regula cōcedunt. vt interim semitas consilioꝝ per quas se iturū ad deū sciat. Et ne pedes eius incaute offendāt. pedū positionē palpebre ꝯsiderādo ꝑcedāt. sicut legit in ꝓuerb. Palpebre tue ꝑcedāt tuos gressus. Qđ.n. diu est deliberatum postea celeriter est agendū. vt dicit Sapiēs. Diu delibera. ꝛ cito fac. Nō.n. ꝯsilia ꝛ opa nr̄a sunt precipitāda. sed cōsulte ordinanda. Et ne viuendi ordo corrūpat: tēpus deliberādi ꝛ indutie indulgent. vt Calixtus papa ait. Nos tpe indigemus. vt aliqđ maturi⁹ agam⁹. Nō precipitem⁹ ꝯsilia ꝛ opa nr̄a. ne coꝝ ordinationē corrūpamus. Sermo.n. qui per maturitatē est oportun⁹ est: ad ꝓferendū optim⁹. Et cogitatiōes absq̄ ꝯsilio de facili dissipant. sicut ꝛ vbi sūt plures ꝯsiliarij ꝯfirmāt. Vñ ꝑ Salo. di. Dissi

pank cogitatiões vbi non est ↄsiliuȝ. vbi vo
sunt plures ↄsiliarij ↄfirmank. Et post pau
ca sermo opoꝛtunus. optimus est. Nec cuȝ
deo loq temere. sed pꝛudẽter ꝛ mature debe
mus. Uñ Ecclĩastes dicit nõ temere qd lo-
quare neqȝ coꝛ tuũ sit velox ad pferẽdũ ser
monẽ corã deo. Opȝ preterea. ꝙ eius q ha
buit ad deliberãdũ tps. sit ifoꝛmat' interiȝ
intellect'. ꝛ sic ei' pꝛomissio sit volũtate fide
lis ad pseuerãduȝ. ꝛ sermone discret' ad pꝛo
fessionẽ emittendã. Aliogn vnde deo crede
ret placere. infidel'r ꝛ stulte facta pꝛomissio
displicet. sicut dꝛ in Ecclesiastico. Displicet
eni deo stulta. ꝛ ifidelis pꝛomissio. Nos. n.
illa quecũqȝ. dum vixerimus facturi sum'
intelligere prudenter debemus. Uñ legiẗ in
pꝛouerb. Sapiẽtia callidi est. itelligere viaȝ
suã. Doct' nãqȝ ꝛ infoꝛmat' intellect' liben
ter exsoluit. qđ vouerat spõtaneus. vt sic itel
ligatur quod in Exodo legitur. Mulieres
docte reddũt que vouerãt. sponte cũcta tri-
buẽtes. ¶ Et nota ꝙ onus illđ toto tpe est
poꝛtãdũ: ꝛ ẽ antea ꝗ̃tũ põderat: ↄsiderãdũ
ꝛ sic. vt in li. Numeri legiẗ. vasa ministerij
iubente aaron ꝛ filijs eius: poꝛtabũt filij ger

son: ꝛ scient singuli cui debent oneri manci pari. Sunt qppe gersonite portãtes onera dñi cenobite. Ipsi enim sunt quãtũ ad mũ dũ in loco religionis aduene ꝛ psone a mũ do electe. vñ gersonite aduene ibi vel electi interpretant. Quia ꝛ a mũdo vt aduene ad religionis insulã deportant: ꝛ separati a mũ di ꝯuersationib⁹ expellunt. Onus igit tãte ꝛ tam durabilis inuitationis dꝫ ꝓuidere sapiens intuitu rationis. Et pterea vt pruden ter intelligat. quacunqꝫ parte se vertat. debꝫ esse expectatiõis deliberatio longa. Que q dẽ dꝫ esse oculis prudentis vt gẽma gratissi ma: pstolans expectatio quocunqꝫ se vertit prudẽter intelliget. Sic enĩꝫ ꝛ prudens intel lectus est regi regum quasi minister. sicut in Prouer. dr. Acceptus ẽ minister regi intel ligens. Propter pmissa igitur regula noui tio frequẽter legit. vt lex sub qua militatu rus est. plene intelligat. Et sic qd habet in deutero. prudẽter implebit. Custodite inqt verba pacti huius. ꝛ cõplete ea. vt itelligatis vniuersa q̃ facietis. Sed inter ista notanduꝫ q nõ est temerarius iudicandus: si aliquis ꝯsiderans sibi imminere naufragiuꝫ ꝛ mor

tis eterne periculū. qui forte experiētiā peni
tētie apphendat in seculo. vt iā offerat suū
sacrificiū deo tēpoꝝ moras rūpit. seqꝫ deo
cōmittit. Quia eius inspiratio de intellectu
plenius puidit. ꝛ ħ forsitan in oratione obti
nuit. De ħ legit in Job. Spiritus enim in
omnibꝰ hoībus. ꝛ inspiratio omnipotētis
dat intelligentiā. Est enim proculdubio ve
ritatis intellectꝰ. in eo qui ponit fiduciā to
taꝫ in deo. sicut legit in li. sapie. Qui ꝯfidūt
in domino intelligent veritatem.

¶ Caplm. ij. i quo ondītur quāta rephēn
sione sit dignꝰ. q iam professus male in mo
nasterio conuersatur.

Dictis superiꝰ q̄ in profitente requirā-
tur. Nunc quanta reprehēsione sit di
gnus subiungit. q iā professus male in mo
nasterio conuersat. Qui enim conuertitur.
aut turpē vitā ante ꝯuersioneꝫ duxit. ꝛ post
ꝯuersionē turpiter viuit. Aut in seculo bene
vixit. ꝛ in monasterio male viuit. ¶ Qui
ꝯo in seculo bene vixit: ꝛ innocētiā ibi serua
uit: redarguēdus est fortiter ꝙ in religione
viuat reprehensibiliter. Quasi. n. mari huiꝰ
mūdi vitauit picula. sine nauis suffragio: ꝛ

in naui religionis graui pit naufragio. Abutit.n.in supbiam penitentie munere. qd ei dñs misericorditer dedit. Et vbi est locus recõciliationis. r thesaurus redẽptionis. iraz diuine iustitie sibi thesauriçare nõ timuit. Ex aromatũ cella diuersa vire ac deuotiõis odoramẽta sibi d̃buit acqrere r augere: ipe ꝯo eãdez cellã fetẽtibus venenosis r mortiferis rebus nõ expauit implere. Et vbi dĩ nũpenti vicula sua sacrificiũ laudis imolare debuit. vbi pro laudib⁹ ꝯtumelias exoluit. Ubi etiã ppetrata in seculo mala. vel negligentias debuit corrigere: ibi nõ timet turpia ppetrare. Itez si in seculo male vixit. se posuit in religiõis carcere. vt ibi deberet peccata lugere. Et vbi dz placare dñz carceris. ibi iũgit peccata peccatis. Per q̃ ad collũz pprijs manibus ponit funez. vt ad feralis patibuli ducat suspẽsionez. Et si forte funẽ ipsum ingrediẽdo religionez rupit. maiora prioribus flagitia ppetrãdo funẽ ipz refecit. ¶ Et nota q aggrauat peccatũ mortale in monasterio ꝯuersantis. voti spõtanea pmissione. Loci scitate. Bonoꝝ societate. Bene viuẽdi oportunitate. Bñficij receptiõe. Et

sancta tractãdi p̃sumptione. ¶ Uoti autē p̃uaricatio post longã deliberationē: spõtanee emissi: aggrauat p̃sitentis peccatū: qui corde pertinaci reddere ɔtradicit deo vota sua q̃ distixerũt labia sua. Regula.n.oib⁹ pposita est. sed non nisi volẽti assumere imposita. sicut dicit btũs Bern̄. Regula bti Bñ. omni homini pponit: iponitur. nulli supple nisi volenti. Et nota ꝙ talis est. promissor largus. redditor auarus: mẽdax manifestus. diuisor pessim⁹. Deo.n. sua dedisse vr̃. se ṽo dyabolo. Et qꝛ spũi scõ mentit: mortem meret eternã. Unde in actibus de anania ꝛ saphyra legit. Nã ananie dixit petrus. Cur tẽptauit sathanas cor tuũ mentiri te spiritui scõ. nõ es mentitus hoibus sꝫ deo. Audiẽs aũt ananias h̃ verba cecidit ꝛ expirauit. Hic irritum votũ faciẽs deo. merito dãnatur ꝛ irridetur ab eo. Uñ beatus pater noster verbis p̃fessionis p̃missis subiũgit. Qd̃ si aliter inquit aliqñ fecerit a deo se damnandũ sciat quẽ irridet. Tali ꝛ similibus in Prouer. dr̃. Despexistis oẽ ɔsiliũ meũ. ꝛ increpatiões meas neglexistis. Ego aũt in interitu vero ridebo. ꝛ subsanabo cũ

vobis qd timebatis euenerit. cũ venerit repentina calamitas: et interius quasi tempestas ingruerit. Sequitur fructus quē ipsi consequentur. Comedent igitur fructus vie sue: suisqꝫ consilijs saturabunt. Attende quod fatuus mercator est talis qui primo reliquit totum mũdũ propter deũ. et postea turpiter abijcit ipsum deũ. Preciosam margaritã oia sua et seipsum dãdo emit. et pro vili dilectiõis precio eandem abijcit. Et sic nec deũ hũs nec seculũ cambiatũ amisit et cambiũ appciatũ pdidit: et inter duas cellas ad terram cadit morietiũ. Unde btũs Ber. scribẽs cuidã moniali ait. Deum inquit repellens et a seculo repulsa. inter duas: vt dr cellas corrueras. Nec deo vtiqꝫ viuebas: quia nolebas: nec seculo: quia nõ poteras. Quia qui amittit deum et seculum: pdit gallinã et ouũ. Ipse eni aliquã dño potuit dicere: qd eũ seqndo debebat habere: sm illud matth. Ecce nos reliqmus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Que summe remuneraturus erat idem dñs responsurus. Amẽ dico vobis: quod vos qui secuti estis me. et reliquistis omnia in regeneratiõe cũ sederit filius hois in sede maiestatis sue:

tis sue:sedebit; & vos sup sedes. xij. &c. vsq3 ibi. Centuplũ accipiet & vitam eternã possidebit. Cum oia pp̃ter eũ dimisisset: ipsũ3 fatue dimittendo debẽt ad cor reuerti & cõqueri lamentãdo frequẽt: & illud dño dicẽdo. Omnia simul in te vno habentes: te nõ debuimus dimittere a nobis. Nã i voti p̃uaricatione deu3 dimittimus: nec recuperamus amissum quẽ in voti cõuersione habebamus ad oia. ¶ Loci etiam sanctitas aggrauat peccatũ, i monasterio male cõuersantis. Quia monasteria multa hñt p̃uilegia sanctitatis. Ibi enim est corpus dñi veꝝ in sacramẽtis: & corpus dñi mysticu3 in bonis p̃sonis. Necnon & corpa scõꝝ in altarib⁹ & sepulturis. Quis posset cogitare q̃t corpa scõꝝ sunt sepulta in locis religiosis: & maxime in monasterijs maximis & antiquis: q hñt seruauerũt regulã inter frẽs suos se pacifice ac humiliter habuerũt: bona opa sua pro viribus occultãtes: soli deo noti esse studentes: & crucem xp̃i per lõga tpa portãdo obierũt: successoribus exẽpla sciffima relinquendo & vitã sua3 laudabilr̃ finiẽdo. Qui cõibus & nobis ignoti fuerunt traditi sepul

turis. Quos quotidie calcamus immūdis pedib⁹ nostris. Affectiones sordidas ꝛ morituras habentibus ꝛ in ipsis diu permorā tibus. Nōne debent mereri verbum illud dominicum dictum moysi nostris in cordibus in Exodo. Solue calciamenta de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ne longe exempla petantur: si diligenter ꝛ attente considerantur patris nostri reliquie corporis. ꝛ illi⁹ beate sororis. Necnon ꝛ suorum corpora successorum. diuersis locis sepulture monasteriorum traditorum. Ac etiam sanctorum ipsius patris: ꝛ etiam aliorum. quos ei tradidit dn̄s successores. ac pōderis religionis fortissimos portitores. quanta reuerentia esset ille locus excolendus. quantum immunde conuersantibus terribilis ꝛ tremendus. Nōne via recta tendens ad celum fuit ab illo discipulo ostensa. ꝛ angelicis preconijs cōmendata. Hec est via ait qua vir domini Būs ad celum ascendit. Et tanq̄ꝫ nouissimuꝫ omittatur: quod a beato Cesario de isula lirmēsi scribitur. O beata lirium insula. que lꝫ sis parua ꝛ plana, magnos tamē ad celos mit

tis mõtes. Quis demũ cogitare posset.q̃ i
cluniaceñ. monasteriũ ad celos miserit san-
ctos: viuentes ceteris occulatos: ꝛ mortuos
modernis ignotos. Hec omnia aggrauant
male in monasterijs conuersantes: ꝛ sancti-
tatem eorum quos calcant minime atten-
dentes. Sunt enim antiqua loca quedam:
dei ciuitas gloriosa: que tales in pauimen-
tum tanq̃ preciosas continet margaritas.
Domus enim religionis est dom⁹ maiesta
tis diuine: quã murus pñie ꝛ ꝓbationis no
stre cingit. Ut ps. Replebit maiestate eius
ois terra. trita. s. scã ↄuersatione. Est etiam
domus religionis porta glie dom⁹ maiesta
tis diuine. Quia ibi est sonus oronis deuo
te ꝛ plenus suauitate dum diuina maiestas
ibidez a fidelibus adoratur. Et ideo dom⁹
orationis ꝓprie appellat in matth. Domus
mea: domus orationis vocabitur. Hec do
mus pro mansione sua domino eligitur: ꝛ
ideo ꝓiuilegium ei conceditur: q̃ salus ibi
manentibus a domino largit. Unde in Lu
ca. ad çacheum a domino dicitur. Hodie i
domo tua oportet me manere. Et post pau
ca. Hodie salus mũdi huic domui fcã est.

Quia igitur dominus frequēter eā visitat/ solerter est purganda:nec quid horrendum ibi saluator inueniat:vt ꝯtra habitātes: qꝺ legitur in Ose.cōquerēdo dicat. In domo israel vidi horrendum:ibi fornicationes effraim contaminatus est israel. Et illud. Heremi. Ergo spelunca latronum facta est domus ista:in qua inuocatuꝫ est nomen meū in oculis vestris? Ne quasi cōquerendo dicatur similiter ab eo illud eiusdem Jeremi. Quid est ꝙ dilect⁹ me⁹ facit in domo mea scelera multa? Attende igitur ꝙ in loco sancto est versandum bene:ꝛ diuinis laudibus insistendum:ad eternam beatitudinem promerendam:ſm illud psal'. Beati qui habitant'in domo tua domine:in secula seculoꝝ laudabunt te. Dixi etiam claustrum penitētie esse caminuꝫ:qui datus est nobis a deo. Sed nos per superbiaꝫ eo abutimur:sicut in Job legit. Dabit ei domin⁹ locuꝫ penitētie:ꝛ ipse abutetur eo in superbia. Ibi.n. habet virginitatis ꝛ omnis munditie argētum venaruꝫ principiuꝫ. Ibi locus vbi patiētie humilitatis ꝛ obedientie verissimum probatur:ꝛ constatur aurū. Ibi duritia coꝛ

dis calore spiritus sancti soluit: et in eos ductile conuertitur. Ibi celesti conuersatione simili modo habet proprie locum saphyrus: et que ibi videntur humiliora: sunt auro preciosiora. vt de his omnibus intelligantur que in Job. his verbis leguntur. Habet argentum venarum suarum principia: et auro locus est: in quo conflatur. Ferrũ de terra tollitur: et lapis solutus calore in es vertitur. Et post pauca. Locus saphyri lapides eius: et glebe illius aurum. Est nihilominus terra conuersationis sancte benedictionis locus: nam ex rore diuine gratie: et ex charitatis pinguedine benedictione abundat: vt in ea laudabiliter viuens fructus benedictionis colligat: et bene cõuersanti monacho illud Genesis cõueniat. In rore celi et in pinguedine terre erit benedictio tua. Hec enim benedictio est hereditas beati Bñdicti propria que datur in eius terra laudabiliter conuersanti: ad quã quilibet monachus vocatur: qui eius regulam imitando sequitur. Unde cõuenit ei et similibus: quod in Cañ. beati petri scribitur. In hoc vocati estis: vt benedictionem hereditate possideatis. Ecõtra

sanctos in eã descentes vituperãt male ibidem conuersantes: et ideo excõmunicantur quodãmodo: quoniam a visione glorie excludũtur. sicut in Ysa. legitur. In terra sanctorum iniqua gessit: et non videbit gloriam dei. Locus insuper religionis porta q̃ ducit ad vitam dicitur: quia ibi consiliorum altitudo seruatur: sicut in Matth. dicit. Intrate per angustam portam: quia lata porta et spaciosa via q̃ ducit ad pditionẽ: et multi sunt qui intrãt per eã. Quã angusta porta: et arta via q̃ ducit ad vitã: et pauci sunt qui inueniũt eam? Terribilis est aũt h porta demonibus: amabilis celũ petentibus. Per hãc enim descendũt ad religiosos agmina angelorum suo deferẽtiũ ministerio abũdãtiam grarum: et sancte aie ascendũt ad patriam beatorum. Et q̃ cõmendabilis sit iacob in Gen. dicit. Quam terribilis est locus iste? nõ est hic aliud: nisi dom⁹ dei: et porta celi. Sed qñ ista porta cemento diuine gre: per scãs obseruãtias conglutinãdo est firmata: et postmodũ per malos habitatores sublato cemẽto destructa: lugẽdũ ẽ multa cõpassione de talis porte diruptiõe. Vñ dr in Jere.

Luxit iudea ꝛ porte ei⁹ corruerūt. ¶ Tertiū qđ aggrauat pctm̄ i monasterio peccātis: ꝛ male ꝯuersantis: est bonoꝝ societas. Malus.n.in societate bonoꝝ est: sicut dyabolus iter agmina angeloꝝ. sic legit̃ i Job: Quadā die cū assisterēt filij dei corā dn̄o: astitit inter eos ēt ꝛ sathan. Iste est ēt iudas a dn̄o electus: inter discipulos pessime conuersatus quez peccatis suis domin⁹ diabolum appellauit dicens. Nōne ego vos.xij. elegi ꝛ vnus ex vobis dyabolus est. Si nāq₃ debetur suspendiuz infernale: quoniā est inter sanctos animal singulare. Bonus.n. opera sua exercet in vinea saluatoris: ꝛ malus ibi obtinet locum vastatoris: sicut dicit psal. Exterminauit eam aper de silua ꝛ singularis ferus depastus est eā. Talis est eniz filius dyaboli: cuz alij sancti socij eius sint filij: dei sicut dicit apostolus ad Corin. Fidelis deus per quē vocati estis in societatez filij dei. Et ideo non est mirum si ipsi sunt amabiles ad inuicem: cum maiorem charitatem habeāt ad inuicem: q̃₃ fratres carnales: sicut legitur i Prouer. Uir amabilis: ad societatez magis amabilis est q̃₃ frater.

Inter istos nulla impij conuersatio: seu cõmunicatio: nulla societatis p̃ticipatio. Naȝ sanctis euntibus ad lucem quã dilexerunt: vadũt impij ad tenebras: q̃s elegerũt. Isti enim sunt sacratissimum templũ: ⁊ illi sunt membra ⁊ habitatio ydolorũ atq; dyaboli. Unde de predictis apostolus ad Corin. ait. Que enim participatio iustitie cum iniq̃tate: ⁊ q̃ societas lucis ad tenebras? Que autem conuentio christi ad belial: aut que pars fidelis cum infideli? Quis autem consensus templo dei cum ydolis: cuȝ sint extrema: dicta cõuentio nulla. ¶ Quartũ ẽ: q̄ peccatũ aggrauat in eo q̄ inter scõs male conuersat: ⁊ stat: est oportunitas bñ viuẽdi q̄ in claustro nõ ordinato de facili põt hr̃i. Ipse eni delectationes potuit habere spũales: ⁊ eas abhoīatus fuit: amplexatus vilitates: ⁊ asperitates carnales. Concupiuit vilia: ⁊ delectabilia fastidiuit: sic̃ btũs Gre. dicit. Uesana mẽs plus asseq aspera carnaliter: q̃ȝ tenere blanda spũaliter gaudet. Habentes mãna: fastidiũt: ⁊ sepe desiderãt: que nõ sine lachrymis comeduntur. Et beatus Ber. sup illud psal. Cõfundant oẽs iniq̃

agētes supuacue:dicit. An nō supuacue:& iniqꝫ agit:q nō mō fructuosius sꝫ etiā iocun dius fruire deo poterat q̄ꝫ mūdo? Uñ cū si cut dr in. Eccl. oi negocio sit tpˢ & oportuni tas. sicut querunt suas oportunitates san cti vt gratiam. & auxilium dei inueniant. sic q̄rūt sua mēbra dyaboli. vt oē bonū in se. & & in mēbris dñi occidāt. & pdāt. Quādo tibi oportunitatē btōꝝ. De ipa. n. dicit aplˢ ad Heb. Adeam⁹ cuꝫ fiducia ad thronuꝫ gr̄e dius. vt miſicordiā ꝯseq̄mur. & grām inue niamus in auxilio oportuno. Quādo ē tibi oportunitatē maloꝝ. De iuda legit̄ in luca. Querebat oportunitatē vt traderet eū sine turbis. ¶ Aggrauat. n. qnto pciū:bñficiū. Uictū. s. & vestitū a do recipiētis. & male cō uersando in monasterio ip̄m ad mortē ipu gnātis:mortiqꝫ tradētis. Uñ iterari pōt ver bū saluatoris in luca ꝯq̄rētis. Ecce man⁹ tradētis me. mecū est in mēsa. Et ps. dicit. Si inimic⁹ me⁹ maledixiſſet mihi suppor taſſem vtiqꝫ. Et si is qui oderat me. sup me magna locut⁹ fuiſſet. abſcōdiſſeꝫ me forſitā ab eo. Tu vō vnanimis dux me⁹: & notus meus. Qui simul mecū dulces capiebas ci

hos. Hic talis dñi est in bonorum societate: vt esse deo cõiũct⁹ bona familiaritate. Et videt dare osculũ amoris: dum dat osculũ pditionis. Cui in luca improperat sñia saluatoris dicẽs. Juda osculo filiũ hois tradis? ¶ Item sexto: pctm̃ in monasterio male cõuersantis aggrauat ex eo: q2 idignissime: et pollute scã tractat et sumit. Voce dõ laudes canit: et opibus maledicit. Sacrũ qd vitã pstat ad mõtẽ suã recipit et dispẽsat. Attendere. n. deberet: quare ei sic deus ad mortẽ irascit: qp eũ mũditie diuine oculis respicere dedignat. sicut in Abachuc legit. Mũdi sunt oculi tui ne videas malũ: et ad inigtatẽ respicere non poteris. Pessimus est. n. ille cui dñs p bñficia: manũ ostẽdit: et ipse malas vias sequẽdo dñm nõ itẽdit. Uñ q̃to ad faciẽ dñi ministrãdo idign⁹ stat frequenti⁹: tãto ctra se irã dei puocat duri⁹. Ut ei cõueniat qd i ipo cõquerẽdo dicit dñs. Expãdi manus meas tota die ad pplm̃ incredulũ: qui gradit in via nõ bona: post cogitatiões suas: ppls q ad iracũdiã puocat vz: ante faciẽ meã semper. Et cũ ipse: ab imaculato deo esset elect⁹ vindictã assumẽdo de eo: mõstrat de⁹ pba

bsliter esse scũs. De his autez dicit ap'ls ad Eph. Elegit nos dñs: vt essem⁹ sci imaculati in aspectu ei⁹. ꝛ in leuit. dr. Scificabor ĩ his qui appꝛopinq̃t mihi. Expone scificabor. i. scũs apparebo i eis: q mihi appꝛopĩquãt idigne vindictã sumẽdo de ipõꝝ peccatis. Melius eẽt tali scã tractare dimittere penitus q̃ꝫ q͛ ea tractare p̃sumeret imũdus criminib⁹: ꝛ pollut⁹. Dicit btũs. Aug: Meli⁹ est spũalia penitus obmitti: q̃ꝫ ipure tractari. Deberet enim ꝯsiderare moꝛtez subitaneã quaꝫ incurrit ille: q idigne tetigit mistica sicut i ii. Regũ. legit. de oça. Quia eniꝫ imũdus archã tangere p̃sumpsit: moꝛte subitanea expirauit. Si igit ita tactuꝫ arche mistice a b imundo terribiliter vindicauit, qd facturus est de illo: q ad verũ coꝛp⁹ ꝛ sanguinẽ immundus accedit? Vñ valde timẽdũ est qd dominꝰ in leuitico dicit. Ois hõ q accesserit ad ea q̃ ꝯsecrata sunt: in quo est inmũditia coꝛã dño pibit. Itez i exodo: Sacerdotes q accedũt ad dñm scificent: ne pcutiat eos. Nõ est mirũ si deus velit habere ministrũ mũdũ: ꝛ ꝓpꝛiũ punit p̃sumẽtez indignũ ꝛ extraneũ accedentez: ad sibi mini

strandū. Vñ in numeri legit. Extraneꝰ: qui administrādū accesserit morietur. Et ideo dicit aplˢ ad Corin. Sniam attēdā: ⁊ terrori mētis valde timidā. Quicūqꝫ mādücauerit panē hūc: ⁊ biberit calicē dñi idigne reꝰ erit corporis: ⁊ sanguinis dñi. Timēdū est etiā: qꝫ officiū hñs recōciliatoris: quātū ē in se irā magis prouocat saluatoris. Et qñ intēdit placare: negt: qꝛ pstat cū dño displicere. Vñ dicit btūs Ber. Vch filiis ire: q nōdū recōciliati: recōciliatoris officium sibi assumūt. Itē. Si nō placet: nō placat. Vñ btūs Greg. Cūis q displicet ad itercedēdū mittitur: irati animꝰ ad deteriora prouocatur. Talis voce deū laudat: vt dictū ē: tñ laudibꝰ eius opibus ptradicit. Solis enim rectis laudare, deū puenit: nō immūdis. sicut dicit psal. Rectos decet collaudatio. Vñ qñ laudes dñi p immundū narrantur: terribilr a dño iterrogatur. Quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testamētum meum per os tuū. Laudare enim deum non est hoīuꝫ immūdorū: cū sit pprie angelorū. Nec ē hoīs a mēte discordātis: sꝫ vocē cū mētis puritate dulci melodia pcordātis. Vñ qdā dixit. Voci

vita nō discordet cū vox vitā; nō remordet dulcis est simphonia. Et btūs Bñ. cū puri tate psallere docuit. Ipse eniz sic dicit. Cō siderem⁹ ergo qualr nos oporteat in domo dñi z in ɔspectu deitatis: z angeloꝝ eius eē: z sic stemus ad psallēdū: q mens nr̄a ɔcor det voci nr̄e. Attēdas tñ ad ista: q: lz in ore imūdo fiāt sordide laudes: nō tñ debēt eas silere imūdi z pctōres. Vñ per btm̄ cesariuz dr̄. Nō dz cessare qlibet ēt pctōr a laudib⁹ Quis expleri neqāt qđ sentit. Laus.n. diui na pctōres ad deū dirigit: z p qđ iter sit ad eū eūdū ōndit. Vñ ps. dicit. Sacrificiū lau dis honorificabit z illic iter est: in quo ostē dam illi salutare dei.

Finis scōe partis huius Speculi.

Pars tertia huius Speculi.

Ecūda hui⁹ pte speculi ꝑ tractata vt po tui: i q̄ temē ꝓ fitētiū: ꝛ male viuētiū ꝓfesso rū: repͪhēsiões q̄sdā inserui. Nūc incipio tertiā ptē ꝛ vl timā: ꝯ negligentes professos: ad eos exhortandos reprehendendos: ꝛ vt procedāt in melius stimulandos. ¶ Primo quidem abbatem: qui locum dei tenet in subditos: aggrediēs defectū in eo boni exēpli. Et correctionis negligētiā cum suis repͪhēsionibus apponēs. Nimiā tpaliū sollicitudinē eē culpabilem: ꝛ spūaliū omissionē oīdēs eē repͪhēsibilē. ꝛ in his vnaꝫ pticulā extimo terminādam. ¶ Scdo negligētiam ꝓuidēdi ꝯuētui arbitroꝝ detestādā. ¶ Tertio negligētiā ꝓuidēdi infirmis: paupib⁹: ꝛ hospitib⁹ demōstro dānādā. ¶ Quarto indiscretā expōnē fra

trū p̄ro rebus tp̄alibus ostendo p̄iculosā3.
¶ Quinto lectionis omissione3 iudico valde damnosam.
¶ Cap. j. in quo defectū boni exēpli in p̄lato ꝛ correctionis negligētiam detestat. ostendens nimiam tp̄aliū sollicitudinē ꝛ sp̄ualium omissionem esse culpabilem.

Irca p̄mā p̄ticulā hui⁹ p̄tis in q̄ d̄fect⁹ boni exēpli i abbate p̄iculosus oñdit nō imerito a bñ ꝯsiderātib⁹ attenditur: qd̄ offm̄ tenet abbas in monasterio ꝛ quem locū. ¶ Et nota q̄ ip̄e d3 h̄re offm̄ solis vl̄ lucis: Pris: Pastoris: Et doctoꝛ. De his vo tāto cū maioꝛi timoꝛe loq p̄sumo: q̄3to me ip̄3 ex oꝛe meo: alios iudicādo: vl̄ istruēdo ꝯdēno. Me tñ omissis abb̄ib⁹: de q̄ꝝ numero su3 idign⁹ solos videar subditos tāgere ꝛ nō in h̄ speculo vbi se ꝯsiderēt abbatib⁹ mistrare subiūgit iter ꝓprietates alias q̄liter sol clar⁹ ꝛ lucidus d̄beat esse abbas. ¶ Ip̄e. n. abbas qñ ad amādū deu3 adaptat ꝛ disponit sol clar⁹ ꝛ lucid⁹ efficit ꝛ h̄r: sic̄ in li. Judi. dr̄. Qui diligūt sic̄ sol i oꝛtu

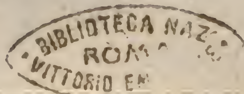
splēdet ita rutilēt. Sicut aūt ī firmamēto nihil est splēdidius sole: sic in monasterio. nihil est clarius bono abbate. Vñ q̄rit in Ecclesiastico: Quid lucidius sole? Qui enim ascendit in mōte p̄latiōis: insignia dꝫ habere trāsfigurationis: vt eius intentio sit puritate sublimis ꝛ eius cōuersatio alioꝝ respectu admirabil' exēplo nr̄i saluatoris. d̄ quo dr̄ in matth. Assumpsit iesus petrū' iacobū ꝛ Joannē fratrē eius: ꝛ eos duxit in montē excelsum seorsuꝫ: ꝛ trāsfiguratꝰ est añ eos ꝛ resplēduit facies eius sicut sol: vestimēta autē eius facta sunt alba sicut nix. Et quanto spūalibꝰ viris p̄mineat tāto magis curiose studeat: vt inter' illos p̄fulgeat: scitatis claritate: iter quos viros luminosos p̄minet dignitate. Et facta cōparatiōe spūaliū dispēsatoruꝫ ꝛ tēporaliū administratoꝝ: necnō ꝛ orōni insistentiū ꝛ operi vocātiū: semꝑ iueniatur celsior: habeat sanctior: dignior iudicet: sapientior reputet. vt illō ad Corinth. eidē in cōparationibus adaptet: de quo per aplꝫ dr̄. Alia celestiū gloria: alia terrestriuꝫ: alia claritas sol': alia claritas lune: alia claritas stellaꝝ. Stella eni a stella differt i claritate

ritate. Sic vo claritas sctitatis dz esse bonis dulcis: z delectabilis sicut legit i eccle. Dulce lumen: z delectabile oculis videre solem. Nec solū bonis ōbet eē delectabilis z placidus imo etiā malis dū tolerant: bonoꝝ suorū cōtraturus. sicut legit in luca. Eritis filij altissimi qz ipse benignus est sup ingratos: z bonos z malos. Et i matth. Estis filij patris vestri: qui solē suū oriri facit sup bonos z malos: z pluit super iustos z iniustos. Nā dū mō mali nimiuz eos supportādo: nō efficiant deteriores: vitiosis pcēdo vt possit facere meliores: seq dz ꝯsiliū sapiētis eum discrete mouētis. Tādiu ingratos feras: donec gratos feceris. Ingratis enim ꝑlucere dz ꝑlatus: z eis dz eē bñficus. vt sit irrephensibilis: z subditi materiaz nō habeant in q̄relis: sicut dicit apls ad phil. Oia facite sine murmuratiōib⁹ z hesitatiōib⁹: vt sitis sine q̄rela z simplices: filij dei: sine rephensione in medio natiōis praue z puerse: iter quos lucetis sicut luminaria in mundo. Magis. n. illumināt facta: q̄ verba. Et iō quos pcellit ab bas sctitate z fame claritate: dz illuminare exēploꝝ vitate. Et sicut dicit pī nr. que agē

da sūt posti⁹ factis. q̄ʒ v̄bis demōstret: iuxta
ɔsiliū sapiētis dicētis. Lōgum per p̄cepta:
breue ꝛ efficax per exēpla. Et nota ꝙ cū tria
neccīa sint in p̄lato. ꝙ ipse. s. pascat sb̄ditos
exēplo v̄bo: ꝛ charitatiuo sb̄sidio. Et ad exē
plū sit neccīa mūditia vite. Ad v̄bū: scientie.
Et ad sb̄sidiū charitatiuū: ꝑitia ꝓuidentie.
Dū vite munditia deficit in statu p̄lationis:
grauiter eclypsiʒ patit̄ tertia ps solis. Et ex
illa ꝑcussione supioꝝ: q̄uis seq̄t ꝑcussio sb̄di
toꝝ. sicut legit̄ in Apoc̄. Et ꝑcussa est tertia
ps solis: ꝛ tertia ps lune. ꝛ tertia ps stellaruʒ
ita vt obscuraret̄ tertia ps eoꝝ. Et qd sequa
tur de solis ꝑcussiōe: ꝛ dura ipi⁹ obtenebra
tiōe. legit̄ in Johele. Sol ɔuertet̄ i tenebras:
i. ostendet̄ exēpli obscuritas in p̄latis: Et lu
na in sanguineʒ. i. pc̄ti fetiditas in subditisi.
Ascēdit aūt fum⁹ teterrim⁹ ad solē p̄latiōis
obscurās eū de iferioꝛib⁹. ꝛ ꝓfūdis: ꝓcedēs
de puteo fluxibilitatis carnaliū desiderioꝝ:
ꝛ voluptatuʒ: post casuʒ q est de v̄tutib⁹. ad
vitioꝝ statuʒ. sicut legit̄ in Apoc̄. Uidi stellā
de celo cecidisse in terra. Usq̄ ibi. Et ascen
dit fum⁹ putei: sicut fum⁹ fornacis magne:
ꝛ obscurat⁹ est sol: ꝛ aer de fumo putei. Qū

ꝺo ꝯtingit abbatē ꝺeſcēdere a mētis purita
te ꝛ ꝺefectū pati in exēpli charitate: ſtudeat
nubilū exēpli boni īpediēs remouere. fulgo
rez puritatis aſcēdere. ꝛ charitatis recupare
ardoꝛē. Nā opante ꝺina gr̄a: poſſet adhuc
ꝯſumare ꝺebita ꝺeo ſacrificia. Et q̄ ꝑus fuit
nubiloſus p̄ ſuos ꝺefect⁹: poſſet fieri lumīo
ſus: ꝛ ꝺeo accept⁹. Et tūc eidez poſſet ꝯueni
re. qꝺ legit̄ in li. mach. Tp̄s affuit quo ſol re
fulſit: qui p̄ius erat in nubilo: accenſus eſt
ignis magnus: ita vt oēs mirarent̄. ¶ Item
abbas qui habet ꝑeſſe ipſa nois ꝯuenientia
ꝺici ꝑp̄e: ꝛ eē ſic btūs Bn̄. ait. Xp̄i. n. vices
in monaſterio agere credit̄: qm̄ ip̄ ſuo vocat̄
p̄re noie ꝺicēte ap̄l'o. Accepiſtis ſpiritū adō
ptiōis filioꝝ: in quo clamamus abba pat̄.
Paternitas aūt abbatis oſtēdit̄ in affectio
ne amoꝛis. vt ꝺicit filius in Ioā. Ipſe enim
pr̄ amat me. Itē in Ioā. Pater amat filiū
ſuū. Itez idē pater ꝺicit in matth. Hic eſt fi
lius me⁹ ꝺilect⁹ in quo mihi cōplacui. Pr̄
enim ꝺ3 moueri p̄ filij ꝺilectionez: ad oēm fi
lij affectionē ei tanq̄3 filio ꝓuidendo eiuſq3
ꝺefect⁹ inq̄ꝫtū cū ꝺeo p̄t tolerādo ſollicitēq3
ſupplēdo: exēplo ſcti Iob ꝺicētis. Oculus

fui:ceco ⁊ pcs claudo. Pi.n.paupuꝫ erá.⁊ cám quá nesciebá: diligétissime iuestigabá. Bñficia aút:⁊ bñdictióes abbatũ ad multa bona.cõfirmát aios ſbditoꝝ. Et magna glia est ſbditis: honoꝛ ⁊ bóitas abbis.ficut Eccl'.dicit. Bñdictio pris firmat domos.i. aios ⁊ ꝯscias filioꝝ. Et post pauca. Glia.n. hois ex honoꝛe pris sui. verũtñ ficut pr bonus est filij glia:ita mal' abbas:⁊ ipſi' turpis vita é subditoꝝ ignominia.ficut i Eccl'. di: Ne glieris in contumelijs pris tui. Non eni est tibi glia ſꝫ ꝯfusio. Ignominie ergo ꝑlati móachos abhoiabiles reddũt. Et ꝑter alia mala q ipsis ꝑuenuit:monasterij hereditas dissipat:⁊ ipsis datis i opꝓbꝛiũ si q̄rulosi sunt de abbe impio. Nõ est eni mirũ qꝺ legit in Eccl'. Filij abhoiationũ fiunt filij pctóꝝ:⁊ ꝯuersant secus domos impioꝝ. Filioꝝuꝫ peccátiũ pibit hereditas:⁊ cũ semine illoꝝ assiduitas opꝓbꝛij. De pre etiaꝫ impio cõq̄runt filij qm̃ pp illũ sunt in opꝓbꝛiũ. Sepe náqꝫ rememoꝛat móachus pctm̃:seu ifamiá mali pris: vt legit in Ysa. Pr tuus ꝑm' peccauit ⁊ interꝑtes tui ꝑuaricati sunt in me. Et in coꝛde illud i Trenis

possunt subditi gemēdo dicere. Pupilli facti sum⁹ absq̃ pr̄e. Nec ē abbati modicū periculū dādo subditis mortis exēpluʒ. Naʒ dū ipse agit mala opa dat exēplū subditis faciēdi similia: vel peiora. sicut legit i Joā. Queciq̃ pr̄ fecerit: hec simil'r ꝛ filius fecit. Ipe nō dʒ vocari pr̄: sʒ filioꝝ poti⁹ pr̄icida: q̄ mittit ad filios mortis exēpla. De quo legit in matth. Tradet frater fratrē in mortē ꝛ pr̄ filiū. Sʒ nota q̄ licet sit studēdū p̄ri vt fili⁹ habeat viscera p̄na: nō tñ eius affectio dʒ eē fatua. Nō enim est fili⁹ semp osculandus: sʒ frequēter verberib⁹ castigād⁹. Quia ꝛ ipsa pena castigatiōis: ē idicatiua p̄ne affectiōis. Dʒ enim castigationem religiosus amor ꝛ plagā dulcedīe plenā. Vñ btūs ambro. dicit. Nō osculat semp pr̄ filiū: sʒ aliqñ castigat. Qñ ergo castigat: q̄ diligit: tūc circa eū pietas exercet. Dʒ. n. amor plagas suas: que dulciores sunt: cum amatissime inferuntur. Dulcior est. n. religiosa castigatio: q̄ʒ blāda remissio. ¶ Dʒ abbas p̄terea pastoris offm̄: vt nō solū sbaʒ pro sustētatione monachoꝝ tribuat: sed ēt ipsaʒ aiaʒ pro eis tpe p̄secutiōis exponat. iux̄ v̄buʒ saluatoris

in Joã. Bon⁹ pastor aiaʒ suã ponit ꝓ oui
bus suis. Talis pastor dr̃ a deo ꝓpe. sicut
in Ezec. Suscitabo sup ea pastorẽ vnũ: qui
pascet ea. Fuũ meũ dauid ipse pascet ea: ꝛ ip
se erit eis in pastoreʒ. Canonic⁹. n. ingressus
est boni pastoris indicatiuus. Nam nõ per
ostiũ: sʒ aliũde itrãtes nõ sũt pastores: sʒ fu
res potius ꝛ latrones. sicut ait dñs in Joã.
Qui nõ itrat p ostiuʒ in ouile ouiuʒ: sʒ aliũ
de ascẽdit: ille fur est ꝛ latro. Qui vo intrat
per ostiuʒ pastor est ouiũ. Job lege: ibi inue
nies signa boni pastoris: signa furis ꝛ latro
nis: signa mercẽnarij gregeʒ psecutionis tpe
deserẽtis. Sʒ attẽdẽdũ qꝫ bon⁹ pastor dʒ ꝓ
cedẽ p ꝯuersationẽ: ꝛ oues seq p imitatiõem
ꝯtinuã: vt ibidẽ i Jo. legit. Cũ ꝓprias oues
emiserit añ eas vadit. Et oues euʒ sequunt:
qꝛ sciũt vocẽ ei⁹. Uerũ merito sup pastores
sicut legit in Zach. irascit de⁹: qm̃ pctis exi
gentib⁹ multi sunt hodie q vocant plati: vel
abbes: qui sunt q̃dã simulachra: non pastores
Nõ. n. faciũt debitas visitatiões: nec salubri
ter regrũt tpaliũ. ꝛ spũaliũ dispõsiones. Da
ti sunt ad sua desideria faciẽda: ꝛ bona oia
dissolnẽda. Nõ hñt vbi ꝛ vite vitatẽ: lupis

isernalib⁹ cōmissuз exponunt gregeз suuз. ¶Per hypocrisiз sunt pastori similes. sз sūt idolum: vite aiam nō habentes. De his potest itelligi. qd̄ legit in Zacha. Sume tibi vasa pastoris stulti. qr ecce ego suscitabo. supple pmissiue pastoreз in terra:q derelicta nō visitabit. z dispersuз nō q̄ret: z ptrituз nō saluabit. Et id qd̄ stat nō enutriet z carnes pinguiuз comedet z vngulas eorum dissoluet. O pastor z ydolū derelinquens gregeз. vtinā timeas ne dom⁹ eius opa inutilia reddat. Nā sepe z rōneз ei⁹ infatuat vt sibi qd̄ post pdicta sequit ꝯueniat. Gladi⁹ sup brachiū ei⁹. z sup oculū dextrū ei⁹. Brachiū ei⁹ ariditate siccabit z ocul⁹ dexter ei⁹ tenebrescēs obscurabit. ¶ Js etiā q assumit in abbatē nō solū dз se exhibere pfem. z pastoreз sed ꝯuenit eū eē doctoreз. sicut dicit btūs Bū. Oportet eū esse dictuз lege diuina. vt sciat z sit vn̄ pferat noua z vetera. Et ideз. Cū aliqs suscipit nomē abbatis duplici dз doctrina suis pesse discipulis. i. oia bona z scā factis amplius q̄з vbis osīdat. Et capacibus discipulis mādata dn̄i verbis pponat. Duris vero corde z simplicioribus. factis suis

diuina p̄cepta demõstret. Q̄ia vero q̄ disci/
pulis noue ⁊ nō cē ɔtraria: in suis factis indi/
cet nō agēda? Hinc s̄nie ɔuenit qḋ hormis/
da papa scribēs dicit. Irrep̄hēsibiles enim
eē ɔuenit: quos p̄esse necesse est corrigendis.
Lōga dz vitā suā ꝓbatiōe mōstrare: cui gu
bernacula cōmittunt ecclie. Preterea oz q̄
prelat⁹ recta doceat: ⁊ alios rep̄hēdēdo seip
suz audiat: iuuet ope: qḋ edificat in s̄mone:
Naz alias ɔfundit: nō edificat: nec ꝓficit: ⁊
loquēdi ꝑdit auctoritatē. De his oibus p̄nt
intelligi auctoritates subseq̄ntes ɔtra docto
res verbuz opere destruentes. Btūs eni gre.
dicit. Loquendi auctoritas perdit: si opere
nō iuuat. Et aug⁹. Nō obedienter audit q̄
seipsum nō audit. ⁊ Hie. Nō ɔfundāt opa
tua s̄monē tuū. Ceterū q̄r oz eū eē doctorē ⁊
doctū: necesse est q̄ ducatū: quē ip̄se p̄bere
dz p sciam nō ignoret: ⁊ ideo anteq̄ȝ assume
ret prelationē debuit habere sciaȝ cōpetētē.
Est enim ignorātia execrabilis in monacho
dū mō inueniat qḋ adijcere valeat. multo for
tius in p̄lato cū eū necessario p̄dicare opor
teat. De his dicit btūs Aug⁹. Ille ignorās
pōt excusari a pena: q̄ qḋ disceret nō inuenit.

Illis aũt ignosci nõ poterit: q hñtes a quo discerent. opaȝ nõ dederit. Postq̃ȝ etiã ab has est ordinatꝰ: dȝ inq̃ȝtũ põt lcõni eẽ atten tus. Nã cui cõmittiẽ doctrĩc exhortatio mã daẽ in lcõne attẽtio. Uñ apl's ad Thiñ. At tẽde lcõni ⁊ exhortatiõi doctrine: ⁊ semꝑ ma ne in his. Ignorãtia nãq̃ꝫ ꝑlatoꝝ: mr̃ est er roꝝ. Uñ legiẽ in ꝯsilio toletano. Ignorãtia mr̃ cunctoꝝ erroꝝ: maxime in sacerdotibus dei vitãda est: q offm̃ docẽdi in populo dei susperũt. Et post pauca. Sciãt aũt sacerdo tes scripturas scãs ⁊ canones: ⁊ oẽ opus eo rũ in p̃dicatiõe: ⁊ doctrina ꝯsistat: atq̃ꝫ edifi cẽt cũctos: tã fidei scia: q̃ȝ opum disciplina. Sȝ dȝ notare q̄ docẽs sacrã scripturã nõ dȝ itellectũ tm̃ recipe a seipso. sed dȝ ꝑus sacrã scripturã audisse a magrõ Ea. s. rõne vt scri ptura nõ solũ ẽȝ suũ ꝓpriũ igeniũ exponaẽ. Sȝ iuxta ꝓpriũ sensuȝ ab auditoribꝰ intelli gaẽ. Uñ per Clemẽtẽ papã dĩ. Lex dei cũ legiẽ: nõ ẽȝ ꝓprij igenij v̄tutẽ. sed ẽm suam itelligẽtiã legaẽ vel doceaẽ. Sũt. n. v̄ba mul ta i scripturis diuinis que pñt trahi: ad euȝ sensum quẽ sibi vnusq̃sq̃ꝫ spõte p̃sumit: sed nõ opȝ. Nõ. n. sensum extrinsecus alienuȝ ⁊

exneũ debetis q̃rere. vt quoquo mõ ip̃z scri pturarꝫ auc̃te ꝯfirmetis. Sz ex ip̃is scriptu ris sensuz v̓itatis opz cape. Et id opz ab eo sciaz discere scripturarꝫ. qui eã a maiorib⁹ s̓z v̓itatez sibi traditã seruat. vt ꝛ ip̃e possit eã quã recte suscepit ꝯpetẽter asserere. Vñ Hie ro. ad rusticuz. Sic viue in mõasterio vt cle ric⁹ effici merearis. multo tp̃e disce: q̃ post modũ doceas. Idẽ eidẽ. Nõ p̄us miles sis: q̃z tyro. Nec p̄us mag̃r sis q̃z discipul⁹. Et post aliq̃. Nec ip̃e te doceas: ꝛ absq̃z docto re ingrediaris vi i quã nũq̃z igressus es. In cõueniẽs. n. ẽ ꝛ dãnosuz: q̃ tũc oporteat ab batez rudẽ eẽ discipulũ: qñ ip̃z est necessariũ eẽ mag̃rm. Talis igit̃ oz esse in p̄latũ assum pt⁹. q sp̄ sit ad docẽduz parat⁹. Nec tũc inci piat discere: qñ oz docere. vñ magister Gra tian⁹. Hinc etiã vectes qb⁹ archa portabat̃. iugit̃ anulis erãt inserti: vt cũ archa eẽt por tanda. nulla fieret mora de introducẽdis ve ctib⁹: q̃ p̄dicatores. p quos circũfert̃. sacris l̃ris semp̄ debent insistere ne tũc q̃rant disce re cũ alios ex offõ debent docere. Notabis igit̃ ꝛ colliges: ex premissis. q̃ p̄latus debet habere cõpetentez sciam anteq̃z verbuz dei

alijs ꝑdicet. Sȝ dȝ habere nihilominꝰ sctā; vitā p quā subditoꝝ vita exēplis informet. Et ꝯscia bona est necessaria ꝓpter ſe;. fama ꝟo scā est necessaria pp subditu;. sicut dicit btūs Aug. Nolo vt aliqs ex vobis iueniat male viuēdi occasionē. Prouidemꝰ eni bona vt ait apls nō solū corā deo. sed etiā corā oibꝰ hoibꝰ. Propter nos ꝯscia nr̄a nobis necessaria est pp vos fama nr̄a non pollui. sȝ pollere dȝ in nobis. Due res sunt ꝯscia ⁊ fama. Cōscia necessaria est tibi. fama ꝓximo tuo. Est igit̄ discipulis ꝑlati vita ad bonū ⁊ ad malū q̄daȝ magistra. Et qđ a ꝑlatis agitur facile trahit̄ a subditis in exēplū. Et propterea memorie est cōmendādū illud beati Gregorij terribile verbuȝ. Prelati inqt tot mortibꝰ digni sunt quot ꝑditiōis exēpla ad subditos trāsmittūt. Cōsideret igit̄ abbas suos edificatiuos ostēdere in publico. ⁊ carnis desideria repmere in occulto ne sit rep̄hensibilis i eo qđ ꝑdicat. Instructioneȝ recipiens salteȝ a gallo. ⁊ si eaȝ recipe distulit a paulo dicente. Corpꝰ meū castigo ⁊ i ſuitu teȝ redigo. ne forte cū alijs ꝑdicaueri; ip̄e reprobꝰ efficiar. Gallꝰ eni sese prius alis ver-

berat.demū cōstat. Et ſꝫ pſis noſtri doctrinā
cū de monitiōib⁹ ſuis alijs emēdatiōeꝫ ſub
miniſtrat: ipſe nāq; efficit a vitijs emēdat⁹.
¶ In pme ptis pticula eſt oſtenſuꝫ repꝓhēſi
bilis boni exēpli defect⁹. Sꝫ nec minus repꝓ
hēſibilis in hac ſcda oñdit de vite correctiōe
defect⁹. ¶ Et nota qꝫ circa correctionē: debꝫ
adhibere plat⁹ ſumā diſcretionē: vt liberan
do culpā: liberet pariter ⁊ naturaꝫ: iuſtitiā te
neat: ⁊ miſicordiā nō relinqͣt. Statera nāq;
quaꝫ dꝫ in manu geſtare vtrūq; diligenter
pēſare. Hinc btūs Greg. ait. Ois qui iuſte
iudicat ſtaterā in manu geſtat: in vtroq; pē
ſo iuſtitiā ⁊ miſicordiā portat. Sꝫ per iuſti
tiā reddit pcti ſniaꝫ: per miſicordiaꝫ peccati
tēpat penā. Ut in iuſto libramine qͣdā p eq
tatē corrigat: qͣdaꝫ per miſicordiā idulgeat.
Hinc btūs Aug⁹. ait. Duo iſta noia cū di
cimus: hō peccator: nō vtiq; fruſtra dicunt.
Quia pctōr eſt corripe: ⁊ qꝛ hō eſt miſerere.
Nec oīno libabis hoiem: niſi pſecut⁹ fueris
pctōreꝫ. Ideꝫ. Ita nulli hoiuꝫ claudenda eſt
miſicordia: ſicut nulli pctōri ipunitas rela
xāda. ¶ Ueruꝫ qͣꝫcūq; diſcretioneꝫ dicaꝫ in
correptiōib⁹ hñdā: nō tñ ipſaꝫ correptioneꝫ

iudico deseredā. Nec circa h q̄ premisi modicū valet ⁊ facit. qđ nr̄ discretissim⁹ de abbate. ac ei⁹ discreta correctōe scripsit ingēs. Semper sup exaltet mīam iudicio. vt idē: ipse ɔsequat. Oderit vitia diligat frēs. In ipsa āt correctiōe prudēter agat. ⁊ neqd nimis. ne dū nimis cupit eradē eruginez. frangat vas. In qb⁹ nō dicim⁹: vt pmittat nutriri vitia. sz prudēter: ⁊ cū charitate amputet. vt cuiqz viderit expedire. Idē neqz dissilet pctā delinqntiū. sz mox vt cepint oriri: radicit⁹ ea. vt pualet. amputet. Memor piculi hely sacerdotis de sylo. ¶ Attēdendū sane est. ne qñ aliqd districti⁹ agit. vltio fit nō ex motu furoris. sed castigatio pcedēs ex çelo charitatis. sić dicit Gre. Necesse est vt qdā dāntis. qdā vō vberib⁹ corrigant. ⁊ cū paullo districtius agit. ex charitate agēdū est. ⁊ nō ex furore. q2 ipsi h pstat qui corrigit. ne gehēne ignib⁹ tradat. Propter h aūt itelligo charitatē ⁊ misicordiā eē debē nō nimis remissaz. sed prudēté poti⁹ ⁊ discretā. Naz vni⁹ fatua libatio. posset eē multoꝝ pditio Unde btūs Amb. Est iniusta misicordia. Deniqz in lege scriptū est de q̄dā. nō misere

beris illi⁹. Et. ī. vsq3 ibi. Nōne innocentem tradit exitio: qui libat multoꝝ exitia cogitā tes? Et īfra. Facilitas. n. venie incentiuū tribuit delinqndi. Itē decretū dicit. Ferro ne cesse est vt abscindant vulnera: que fomen toꝝ nō sentiūt medicinā. Qui. n. pcit indis crete vni flagitioso: multoꝝ interitus: ꝛ con taminationis est occasio. Vñ hyeronimus Que est ista miscordia: q̄ ista bonitas: vni parcere: ꝛ oēs in discrimen inducere. Pol luit. n. ex vno pctōꝛe pp̄ls: nā sic ex vna oue moꝛbida tot⁹ grex inficit: sic etiā vno forni cāte: vel aliud scel⁹ qdcūq3 cōmittēte plebs vniuersa polluit. ¶ Uerū3 abbas qñq3 di mittit corrigē deliquētes q2 pigritie dedit⁹ negligit vigilare. Et q2 vitiosus sit se rephē sibilr viuere. Et q2 min⁹ vitiosis human⁹: eos cū potuit omisit punire. Et q2 terrenis nimis attent⁹: scādala timuit incurrere. Et q2 nimis tacit⁹: malis q̄ pmisit inualescere bñ negt occurrē. ¶ Circa pmū notādū q̄ pigritie somn⁹ est i plato dānabil' ꝛ dāno sus. Nā eo doꝛmiēte venti tēptationū i mo nasterio fribus nō desunt: demones poꝛtas aperiūt. Malū semen i mētib⁹ ponūt. Ma

teriā clausure mālis·vel spūalis dirimunt. Et monachi pestilētiales morbos icurrūt. Nā nō desunt venti temptationū. Est.n.ab bati sollicite vigilādū: ꝛ iualescente ꝑcella orādū ꝛ dn̄o illō Mat. dicendū. Dn̄e salua nos.perim⁹. Ne forte.si inualuerit in eo negligentie torpor: sit sicut ille sopitus gubernator cui di i Prouer. Eris q̄si dormiēs i medio maris: ꝛ q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo. Necesse.n.est pp'l3 corruē: vbi ꝯstat gubernatorē3 dormiēdo nō esse. In Prouer. vbi nō est gubernator ppl's corruet. Jō p̄latus sōno deditus rep̄hēdit. ꝛ illud marci a dn̄o di. Simō dormis? Demōes ēt portas aperiūt: cū ianitorē.i.abbatē: p negligētiā sciūt dormire. Cū dn̄s vigilias indicit. Ipse.n.in marco dicit. Dedit ptātē3 seruis suis cuiusq3 opis: ꝛ ianitori p̄cepit vt vigilet. Si etiā demōes abbatē dōmire sentiāt: malū semē i mētib⁹ monachoꝝ dormiētiū semināt vt legit i Mar. Dū dōmirēt hoies inimic⁹ seminauit çiçaniā imedio tritici: ꝛ abijt. Materia etiā destruit clausure spūalis: nōnunquā etiā rumpitur ꝛ materialis: vt legit in Prouer. Per agru3 pigri hois

trāsiui z p vineā viri stulti z ecce totū repleuerāt vртice operuerūt supficiē eius spine z maceria lapidū ōstructa erat. Preterea parati sunt morbi pestilētiales corrūpētes humores spūales. Et iō dicit qdā sapiēs. Tm̄ hzi platus negocij. quātū medicus i pestilētia. Et in Apoc. plato dr̄. Esto vigilās z cōfirma cetera q̄ moritura erāt. ¶ Scdo platus qnq3 rephendere omittit. qz nō irrephēsibilr viuit. sicut btūs Bern̄. dicit. Nemo fideliter rephēdit. in quo se esse irrephensibilē. non ɔfidit. Timet eni3 peccātes rephēdere. ne illud euangelicu3 sibi dicant in facie. Hypocrita eijce primū festucam de oculo tuo. Neq3 enim pōt esse sanu3 verbū. z irrephensibile. nisi sit grauitas in corpe z integritas in mente: bonū exēplū in ope. Ad hoc enim thimotheus instruit cu3 sibi per aplm scribentē dicit. In oibus teipsu3 prebe exēplum bonoꝝ opu3. in doctrina. in integritate. in grauitate: in verbo sano z irreprehensibili. Idcirco vt abbatis sit sana pdicatio necessaria est in eo iterior purgatio. z tūc demum pōt esse sana alioꝝ correctio. De his beatus Greg. ait. Reuocent intus

itaq3 ad ꝯscientiã: vt prius ꝓpria corrigant: ⁊ tunc aliena repꝛehẽdãt. Et ide3 sup illo verbo. Jesus inclinãs se digito scribebat in terra. dicit. Cu3 cuiuslibet ꝓximoꝝ errata cõspicimus: nõ hec antea repꝛehendẽdo iudicemus: q̃3 ad ꝯscientiã nr̃am humiliter reuersi: digito eam discretionis solerter exculpemus. Et quid in ea ꝯditori placeat: siue displiceat examinatione dirimamus. ¶ Tertio p̃latus nimis vitiosis humanus falsam sibi curialitatẽ assumit: ⁊ vt eis non displiceat delinquẽtiũ culpas ferire omittit. Iste non est delinquẽtis fidelis amicus: sed crudelissimus inimicus. Nec dz iudicare maliuolus: q2 corrigit: imo debet reputari aduersarius: q2 vulnus non secãdo putrescere derelinquit. Unde beatus Aug. dicit. Non vos iudicetis maliuolos: qm̃ crimẽ alteri9 iudicatis. Magis quippe nocentes nõ estis iudicãdo crimẽ: q̃3 si fratres vestros: quos iudicãdo corrigere potestis: tacendo perire ꝑmittis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpe: qđ vult occultari: dum timet secari: nõne a te crudeliter sylereẗ: ⁊ misericorditer indicareẗ. Quanto ergo debet potius

manifestare ne deterius putrescat in corpe.
Item Aug. Melius est cum seueritate di-
ligere, q̄ cū lenitate decipe. ꝛc. Usq3 ibi. Et
qui frenetícū ligat. Et qui letargicū excitat
ambob⁹ molest⁹ existit. ꝛ tñ ambos amat.
Prelat⁹ ꝟo qui nō h3 verā charitatē. ꝛ p̄-
tendit ad subditū falsam humanitatē. si qñ
q3 ipsum arguit tepide rep̄hēdit. sicut i lib.
Regū legit̃ d̄ hely. Qui dicebat filijs suis.
Quare fecistis res huiusmodi q̄s ego au-
dio? Et qd ei accidit ꝛ filijs terribile est sub
ditis: ꝛ horribile ip̄oꝝ p̄latis. ¶ Quarto q
terrena diligit subditos non corrigit scāda
lū timēs icurrere vel possessiōes amittere ca
put tremulū cū caym noscit̃ hr̃e. i. in men-
te trepidare ꝓpter possessiōes ne ab eis abij
ciatur: vel etiā ne corporaliter affligat̃. Et iō
cū caym p̄dictus du3 trepidat in suo corde
tremulo semp clamat illō Geñ. Ecce eijcis
me hodie a facie terre ꝛ a facie tua: abscon-
dar. ꝛ ero profugus: ꝛ vagus in terra. Ois
q inuenerit me occidet me. Ipse vero fratri
cida pessimus: q deberet eē fratris custos fi-
delissimus: de pctis fr̄is iterrogat⁹. Rñdē-
do illud Gene. videre vult excusatus. Nun

quid custos fris mei suz ego? Ipse dimittit corrigere: q2 scandalu timet incurrere. Qui no deberet plus diligere pximu q3 deu: nec magis timere scadalu q3 mortis eterne peri culu. Talis platatio inordinati amoris et vilissimi timoris a dyabolo platat in corde. et ideo no erigit: s3 eradicari meretur. sicut in matth. dr. Scis q2 pharisei audito h vbo scadalizati sunt. Rndit et dixit eis. Ois pla tatio, qua no plata uit p2 me9 celestis eradi cabit. Sinite illos: ceci sunt: et duces cecor.

¶ Quinto dimitttit plātus corrigere: q2 p misit mala inualescere: qbus negt occurre re. Debet at abbas obuiare initijs. nec radi ce3 pmittere crescere vitijs. sicut btus Bn. ait. Mox vt ceperint oriri vitia: ea vt preua let radicit9 amputet. Sut eni vitia i ipo suo ortu du sunt nouella vt no figat radices no nutrieda: s3 totis viribus extirpada. Sicut pmi mot9 sunt in pncipio tenedi et ad xpm viriliter allidedi. Vn dicit psal. Btus q te nebit: et allidet puuolos suos ad petra. Vn nota: q no posset plene btor ppls liberari: nisi ptingeret iniquor puulos: et primogeni tos primitus occidi. i. eor vitia in eius exor

dio extirpari. Nã ficut legit in Exo. israeli/ticus populus est in morte pmogenitorũ a pharaonis tyrãnide liberatus. Phas est ẽtz ab hoste doceri. τ ideo sicut pharao pcepit occidi puulos hebreoꝝ: ita nos a nobis subditis debemus euellere initia vitiorũ. Serpens eniꝫ ille callidus τ antiquus: sua lubricitate itrat de facili totus: τ ideo capite est cauẽdus. ficut dicit btũs Hiero. Lubricus est antiquus serpens: τ nisi capite teneatur: statiꝫ totus illabit. Et ideo dicit poeta. Principijs obsta: sero medicina paratur. Cum mala perlõgas ↄualuere moras. Extinguendus est enim modicus in scintilla ne magna virtutũ incendatur silua. ficut dicit btũs Jacobus. Modicus ignis magnã siluam incendit. Et Ecclesiasticus. A scintilla vna auget ignis. Debet etiã multũ attendere plãtus: ne non redarguẽdo τ sic quodã/modo: cõsentiẽdo fit alienis vitijs occupatus: siue maculatus. Unde dicit btũs Aug. duobus modis nõ te maculet malus: si cõsentias: τ si redarguas. τ post pauca. Neq; ergo ↄsentientes sitis malis: vt approbetis: neq; negligentes: vt non arguatis. ℂ Verũ

In correctionibus faciendis ꝛ penis infligē-
dis: debet abbas delinquētes ducere ꝑ gra
dus: quos in capitulis de excōmunicatione
culparuꝫ: ꝛ qualis debeat esse modus excō
municationis: ꝛ quinqꝫ sequētibus capitu
lis beat⁹ enumerat Bñdictus. Nisi sit ma
teria furiosa: ꝛ infirmitas adeo periculosa:
ꝙ sine maximo dāno non possit differri: vt
oporteat ipso die mederi. Et hoc habet lo
cuꝫ in illis ꝯtagiosis vitijs: vbi nō est opus
fomentis: sed insistendum est euacuationi-
bus: vel repentinis abscisionibus. Tūc eniꝫ
pre oculis habito solo deo abbas dꝫ vti cō
cesso sibi arbitrio. sicut dicit beatus Bene-
dictus. Secundum moduꝫ culpe excōmu-
nicationis vel disciplinę: debet extendi men
sura. Qui culparū modus in abbatis pen
deat arbitrio.

SEquitꝰ de vltima particula ꝑme par-
tis: scilicet de nimia temporalium sol-
licitudine: ꝛ spiritualium omissione. ¶ Cir
ca hec cōsiderari potest ꝙ abbas nimis sol
licitus de temporalibus: ꝛ nihil vel parū de
spirtualibus: merito videtur eē gibbosus:
qui dum celum respicere nequit: terrena so-

la respicit: spiritualia non attendit. Unde beatus Gregorius dicit. Gibbosus e quez terrene sollicitudinis pondus deprimit: ne alta vnquaz respiciat. sed solum his que in infimis calcantur intendat. Et post pauca q2 cogitatiōis statū erigere nō valet: quē ter rene sollicitudinis vsus curuuz tenet. Nos vero cū de⁹ sit ps hereditatis nře: de deo pn cipali er debem⁹ curare. Uñ btūs Ambro. Cui portio de⁹ ē nihil dz curare nisi deū. Et post pauca. Qd.n.ad alia officia pferē ꝓ religiōis cultui atq3 huic offō nřo. decer pit. Et btūs Hiero. Nihil min⁹ securi⁹ est q̄z pp nūmum deū cōtēnere. ¶ Debet aūt sollicitudo eē abbatis nō tm̄ vt bñ pfit: sed vt bñ pfit. Uñ apl's ad Rom̄. Qui pest in sollicitudine Idē. In sollicitudie nō pigri. Illā tū sollicitudinē dz excutere: quā de fal lacia huius seculi pstat eē. Qd si fuerit i ab bate vbū dei suffocat in mēte eius: sibi pa rās aflictōis multiplicē luctū: z tā ei q̄z sbdi tis modicū vel penit⁹ nullū fructū: vt dicit saluator in matth. Qui aūt seminat i spñ. Hoc est qui vbū dei audit: z sollicitudo hu ius seculi z fallacia diuitiaꝝ suffocant vbū

sine fructu efficitur. Item in luca. Qd aut i spinis cecidit hi sũt q audierũt: sꝫ a sollici tudinib⁹: ⁊ diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vite eũtes suffocant. ⁊ nõ referunt fructũ. Sollicitudo enim plati ẽ vt nõ sit mere: ⁊ pncipalr tẽpo ralis. Et si tpalia ei cõcedantur ad vsuꝫ sic eis vtat: vt nõ ꝯsideret dãnũ trãsitoriũ: sed eternũ. Is eni tẽporalibus: ⁊ mundanis dꝫ vti: sꝫ sollicitudine nimia ꝓhibetur abuti. Vñ apl's ad Corin. Qui vtũtur hoc mun do tanqꝫ non vtant. Preterijt enim figurá huius seculi: volo aũt vos sine sollicitudi ne ec̃. Ióqꝫ abbas dꝫ suá affectionẽ a solli citudine mũdanoꝝ excutere: ⁊ oroni deuote intendere. Ad qd apl's eũ intẽdẽs pparare ad Philip. ait. Nihil solliciti sitis: sꝫ in oi orone: ⁊ obsecratiõe: cũ gratiaꝝ actiõe: peti tiões vestre inotescát apud deũ. ¶ Nimia enĩꝫ sollicitudo mũdanoꝝ ẽ valde dãnosa: qñ est in mẽtibus platoꝝ. Ipsa enim platũ affligit: qescere nõ pmittit. Et quicquid co gitat totuꝫ perit: ⁊ qd magis timuerat h in currit. De pmo dicit in Ecclesiastico. Pec catori autem dedit afflictionem ⁊ curá sup fluá: vt addat ⁊ tradat ⁊ cõgreget ei: q pla

cuit deo. Sed hec vanitas et cassa sollicitudo mētis. De scđo in Jere. Pre sollicitudine quiescere nō potuit. De tertio in Prouer. Expectatio sollicitorum peribit. De quarto in Jeremī. Gladius quem formidabatis apphēdet vos:et fames pro qua solliciti estis adherebit vobis. Ideoqꝫ a nobis debem⁹ nimias sollicitudines temporaliū excutere: et in deum proijcere. sicut dicit beatus Pet. Omnem sollicitudinem vestram proijciētes in eum:quoniā ei est cura de vobis. ¶ Inquantum enim possumus tēporalia per vicarios dispensemus:et in his que dei sunt:per nosipsos pro viribus itendamus. Illa enim agenda sunt per vicarios:ista autē per nosipsos. Et ne consumamur stulto labore vtamur si vnqꝫ possumus iethro consilio: qđ moysi in Exo. dedit:quādo sibi dixit. Non bonam rem facis: stulto labore consumeris et tu et iste populus qui tecum est. Ultra vires tuas est negocium:solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atqꝫ consilia:et erit dñs tecū. Esto tu populo in his que ad deum pertinēt:vt referas que dicūtur ad eum. Ostēdasqꝫ populo cerimonias

z ritū colendi:z viam per quam ingredi debeant:z opus qđ facere. Prouide autez de omni plebe viros potentes timentes deū:in qbus sit veritas:z qui detestētur auaritiā. Et constitue ex eis tribunos z centuriones z quinquagenarios z decanos:qui iudicēt populum omni tempore. Et post pauca: leuiusq tibi sit partito in alios onere.

Cap.ij.in quo prelati negligentiam prouidendi conuentui necessaria detestatur.

Inter ceteras namq sollicitudines que abbati debent incumbere:debet esse nō minima fratribus suis in necessaria prouidere. Nam cuz ipsi domino seruientes sint pōdus z estus portātes:z vt boues assidue triturantes:durum est eos fame affligi:z vt necessaria non habeant ora claudi. Et quibus imponuntur regule onera:z adhibentur disciplinarū flagella:non debent esse deterioris conditionis q̄z serui:asini vel iumēta. De quibus dicitur in Ecclesiastico. Cibaria z virga z onus asino. Panis z disciplina z opus seruo. Est enim quodā magnū homicidium:subtrahere taliter laborāti panez necessariū:sicut dicitur in Ecclesiastico

Qui aufert in sudore panem: quasi q occidit proximum suũ. Cum igitur beatus Benedictus. Ad tantã perfectionem regulam deduxerit: q nihil proprij monachus habere possit. Et ad tantam paupertatem deduxerit euz: q non lz sibi habere graphiuz nec voluntatez in sua potestate: nec corpus propriũ lõge ab amore paterno: a quo monachus omnia sperare dz: vniuersa p deo dimittenti necessaria nõ ministrare. Ipsam autem paupertatem. z regule perfectionem idem pater sanctus ostendit dicens. Precipue h vitiũ peculiare radicitus est amputãdũ de monasterio: ne quis psumat aliquid dare aut accipere sine iussione abbatis: nec aliqd habere ppriuz: nullam rẽ oino neqz codicẽ neqz tabulaz: neqz graphium: sz nihil omnino. Quippe quib⁹ nec corpa sua nec voluntatẽ licet habere in ppria potestate. Omnia vero necessaria: a patre monasterij sperare. ¶ Debet autem subditis necessaria ministrare abũdanter: hilariter: equaliter: z prudenter. ¶ Circa primum vero notandum q in claustralibus pter continuum laborẽ: quez sustinẽt in seruitio xpi

multū abūdat passio iesu xpi cuius ꝛ mē-
bꝛa sunt ipsi. Et ideo ꝑcipue circa tales de
bent habūdare ꝑlati consolationib⁹. Et vt
ipsi possint ad superna liberius eleuari: ꝺꝫ
spes per ꝑsentium subsidia roboꝛari. Sicq̃
potest quod dicit apostolus ad Coꝛin. as-
sumi. Sicut abundant passiones xpi: in vo
bis: sic habundet in vobis cōsolatio vestra.
Et post pauca. vt spes vestra firma sit in vo
bis: scientes q̄ sicut socij passionuꝫ estis: ita
ꝛ consolationum eritis. Debet enim ad sub
ditos habere largas manus: vt iuxta Gre.
necessitatem patientibus occurrat: alienam
inopiam: suaꝫ credat: q̄ si h̄ nō hꝫ: vacuuꝫ
episcopi nomen tenet. Habūdās nāq̃ ꝛ ha
bens abbas etiam modica debet dare af-
fluenter liberaliter ꝛ libēter. Super his quē
amabat Thobias filiū infoꝛmabat dicēs.
Si multum fuerit tibi habūdanter tribue:
si exiguū fuerit: etiā exiguū libenter impar-
tiri stude. Pꝛocurātes eniꝫ in domo domi
ni ciboꝛum largitatem: benedictionem pꝛo
merentur a deo: ꝛ bonoꝛuꝫ multiplicatōeꝫ:
sicut legitur in Malach. Sit cib⁹ i domo
mea ꝛ pꝛobate me sup h̄ dicit domin⁹. Si

non aperiero vobis catharactas celi. ⁊ effudero vobis benedictionem vsq3 ad abūdā-
tiā3. ¶ Item debet ministrare fratribus hylariter. De h̄ dicit beatus Bene. de cellera-
rio. Fratribus constitutam annonam. sine aliquo typo vel mora offerat vt nō scādali-
centur. Idem cui substātia non est que tribuatur: sermo respōsionis porrigat̄ bon⁹:
quia scriptum est. Sermo bonus sup da-
tum optimum. Nec solum hylaritate3 voluit habere in dando: sed etiam humilitatē
in petenti irrationabiliter denegando. Cū enim dixisset. Fratres non contristet. Sub-
iungit. Siquis frater ab eo aliqua irrationabiliter petierit: cum humilitate male petēti
deneget. Nec solu3 debet dare liberaliter s3 hilariter. Unde apo. ad Corinth. Hilare3
enim datore3 diligit deus. Et ecclesiasticus In omni dato hylarem fac vultum tuum.
Debet etiam dare celeriter. Unde in Prouerb. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere:
⁊ cras dabo tibi: cum statim possis dare.
¶ Debet etiam ministrare equaliter: vt sit in eis omnis cōmunio: ⁊ nulla personaru3
acceptio. Nec eni3 debet esse: vt illi qui sunt

extra habeant, abūdanter: ꝛ illi qui sunt in tus: egeant inhumaniter. Nam ꝙ equalis sit cōmunio: habet lex quam Dauid in li. Regum statuit dicens. Equalis enim erit portio descendentiū: ꝛ remanentiū ad sarcinas. ꝛ similiter diuident. Et factum est hoc a die illa: ꝛ deinceps constitutum ꝛ prefinitum. ꝛ quasi lex in israel. Illi enim qui exeunt administrationem: seu terrena agēda: ad quietem: ꝛ necessaria intrinsecis ꝓcuranda descendunt: de quiete contemplatiue: ad prelium actiue. Illi autem qui remanserūt in claustro: sunt quasi custodes sarcinarū: in dulci marie ocio. Istis ꝛ illis ꝓuideat superior: nō vt vnus ebrius sit: ꝛ alius esuriat. Nam tales apo. ad Corinth. cōdēnat. Oia enim debent esse cōmunia: si sunt dispensatores vere sancti. sicut in illa congregatione: in qua fuerunt rectores apostoli. sicut legitur in actibus Apo. Multitudinis credentium erat cor vnum ꝛ anima vna nec quisꝙ̄ eorū que possidebant aliquid suū esse dicebat: sed erāt illis omnia cōmunia. Et post pauca. Neqꝫ enim quisꝙ̄ egens erat: inter illos. Sꝫ hec proh dolor nō est hodie i om

nibus monasterijs dantibus occasionē ma
lis administratoribus prelatis. Unde cum
appellatus fuisset quidam frater respōdit
notabiliter. Nos sumus quidem fratres: sz
scutelle non sunt sorores. Audiui etiam di
xisse quendā monachū de quadā re. Hoc
est, meum: z ei a quodā de ministratoribus
est responsum. Nil propriū: procul hoc vi
tiuz: cōmunia queqz. Sed replicatū est per
alium. Sic loquimur: sed nō fruimur con
munibus eque. Uidetur autez his singula
ritatibus dare occasiōes: q fatue multipli
camus ꝓcuratores. Nā cuz in ꝯgregatiōe:
cui⁹ saluator fuit abbas: nō nisi vnic⁹ dispē
sator extiterit: z ille vnicus etiā latro fuerit.
Nos ecōtrario multiplicam⁹ dispēsatores
immo verius dissipatores. Et quāto poni
mus plures tāto multiplicamus latrones.
Ipsi eniz sibi ꝑciosiora voluīt retinere z vix
viliora fratribus ministrare. Hoc autez fa
ciendo regem sodomorum sequūtur: imitā
do que in Gēn. abrae dicit. Da mihi aias:
cetera tolle tibi. ¶ Porro licet dictum sit
q omnes debēt recipere equaliter: dico ta
mē id debere fieri prudēter sicut dicit pius

magister noster. Diuidebatur singulis pro ut cuiqꝫ opus erat. Ubi nō dicimus(quod absit) vt psonarum sit acceptio ſꝫ infirmitatum consideratio. ꝛc. Ipse enim abbas magis dꝫ ad fratrum infirmitates. qꝫ ad inuidorū pessimas volūtates. respicere. Unde pater idem dixit. Ita ꝛ abbas consideret infirmitates indigentium:non malam voluntatem inuidentiū. Esset quippe ita indiscretum:omnia dare vni : sicut impiū dare nulli . Liberalitas dispensatoris debet habere discretionem tam rerum : qꝫ personarum. Unde dicit beatus Gregorius. In ipsa autem liberalitate modus est adhibendus rerum:ꝛ personarū. Rerum: vt non omnia vni:sed singulis quedam ostentur vt pluribus. Personarū:vt primū iustis:deinde peccatoribus. Et beatus Ambrosius. discretā liberalitatē cōmendans.ait. Perfecta liberalitas fide:causa:loco:ꝛ tempore cōmēdatur. Itē pulchra liberalitas est in ipso quoqꝫ dato pauperis mensurā tenere:vt habūdes pluribus nec consequendi fauoris gratia vltra modum fluere:vsqꝫ ibi. sacerdotibus ħ cōuenit. Et infra sequitur Impēsas

misericordie frequentare quantuꝫ oporteat largiri peregrinis: non superfluas sed com petentes. Suadeo igitur abbati non esse in prouidendo conuentui negligentem: sꝫ dili gentem. Nō auaruꝫ: sed largum hylarem ac benignum. cum discretione: ꝛ equalitate debita diuidenteꝫ: vt iter seruos dei nullus sit egens in necessarijs. Amputetur etiaꝫ in superfluis quod est nimis. Eligat fideles ꝓ curatores. nō nutriat ꝓ posse latrones. Fra tres vitent murmurationeꝫ. Dispensatores murmurandi: non prebeant occasionem.

¶ Capl'm. iij. in quo negligentiam prelati infirmis pauperibus ꝛ hospitib⁹ prouiden di damnat.

SAne circa infirmos debet etiaꝫ esse ma xima sollicitudo abbati: quod pōt col ligi ex verbis beati Benedicti. Et h̄ tam ex illis que incumbunt abbati mediate: q̄ꝫ ex illis que incūbunt immediate. De his eniꝫ que immēdiate incūbunt cum beatus Be nedictus dixisset. Infirmoꝝ cura ante om nia ꝛ super omnia adhibēda est: vt sicut re uera christo: ita eis seruiatur: quia ipse di xit. Infirm⁹ fui: ꝛ visitastis me. ꝛc. vsqꝫ ibi.

In his

In his copiosa merces acquiritur: subiungit. Ergo cura maxima sit abbati: ne aliq̄ negligentiam patiant. De his eniꝫ que mediate ad eum ptinere possunt idē pater ait. Curaꝫ maximaꝫ habeat abbas ne a cellerarijs aut seruitoribus negligant infirmi. qa ad ipsuꝫ respicit. quicqd a discipulis delinquit. Et iterū de cellerario dicit. Infirmoꝝ infantum: hospitū: pauperūqꝫ cū omni sollicitudine curam gerat. ¶ Abbas quidem multuꝫ meret infirmis fratribus ꝓuidēdo: ⁊ subsidijs misericorditer visitādo. Naꝫ ex alijs opibus misericordie charitas eius ostēdit: sed ex hoc pre ceteris ꝯfirmat. Unde in Eccliastico di. Non te pigeat visitare infirmum. Ex his enim dilectione firmaberis. Apls etiaꝫ inter cetera de qbus ꝓlatos monuit: de ꝓprijs etiaꝫ laboribus susceptionē ⁊ ꝓuisionē infirmoꝝ induxit ingens in actibus. Omnia ostēdi vobis: qm̄ sic laborātes oportet suscipe infirmos: ac meminisse verbi dn̄i iesu: qm̄ ipse dixit. Beatius est dare: q̄ accipe. Et q̄uis aliqui visitationeꝫ infirmoꝝ abhorreāt: seipos tamē ad hoc dispo nere debent: vt in his nō sibi placeāt: ⁊ que

ad edificationem ptinent faciendo intendat: eosdem infirmos psonaliter visitado. et infirmitatem patienter portado. Unde aplus ad Roma. Debemus aut firmiores imbecillitates infirmorum sustinere: et non nobis placere. Unusquisqz nostrum proximo suo placeat in bonu ad edificatione. ¶ Abbas naqz debet oium infirmitates in se portare: vt possit aias lucrifacere deo: et multos ad salute adducere. Unde apls ad Corinth. ait. Factus sum infirmus: vt infirmos lucrifacere. Factus sum oia oibus: vt oes facerem saluos. Nam ipse portando operibus misericordie infirmitate corporaliu copassione: debet an xietatem infirmorum in mentis intimis supportare: et copassionem ipsam magis exemplis: qz vbis ostede. Ut recte possit cu aplo illud ad Cor. dice. Quis ifirmat: et ego non infirmor? Quis scandalizat: et ego no vror? ¶ Si enim abbas debet omnes fratres appellare: et omnes vt fratres amare. Nunqz enim melius potest ostendi debitum fraternitatis qz tempe tante necessitatis. sicut legitur in Prouer. Frater in angustijs coprobatur. Unde si ipse est bon9 pater dz susci-

pere vulnera filiorū;ꝛ in se portare magnā partem dolorū. Et quos ipsi mittūt patiēdo clamores:debet in proprios recipere dolores. vt sic ipse quodammodo propter filij vulnera videatur ligatus: vt ipsis ꝓuideat sollicitus ꝛ attentus. sicut de bono patre dicit Ecclesiasticus. Pro animabus filiorum colligauit vulnera sua:ꝛ super omnē vocē turbabantur viscera eius. ¶ Malus autē abbas patris vacuum nomen portans:ꝛ solam similitudinem nobilitatis ostendens:ꝛ veritatē ex compassione nullam retentans ostendit se durum ad ꝓprios filios:ac si nō essent sui sicut struccio affectus suos. Cui merito adaptatur quod in Job legitur. Penna structionis. similis est pennis herodij: et accipitris. quādo derelinqt i terra oua sua. Et post pauca. Obliuiscitur ꝙ pes conculcet ea:aut bestia agri conterat. duratur contra filios suos quasi nō sint sui. Quid facturus erit in iudicio: qñ filij cōquerent̄ de duro patre:nōne merito a dn̄o dānabitur:ꝛ inferni cruciatibꝰ deputatꝰ erit:iuxta domini sententiam. Quia qui misericordiam nō fecit:iudicium sine misericordia fiet ei.

Ostēso superi⁹ q̄ nō debeat esse negligē tia circa ifirmos: subijcitur hic rubri ca de negligentia nō adhibenda circa hospi tes ⁊ paupes suscipiendos: ⁊ de adhibēda diligentia circa eos. ¶ Hanc negligentiam abbas nō posset habere: si diligenter: vellet ꝯsiderare. q̄ȝ diligenter: hospitib⁹ ⁊ pauperi bus prouideri per patrem nostrum precipi tur: ⁊ quantum meritum. eisdem prouiden do. acquiritur. Ipse enim de hospituȝ susce ptione ⁊ de honoris eisdeȝ exhibitiōe ⁊ pau perum recreatione capitulum per se cuȝ di ligentia edidit. Et q̄ equaliter christus in eis suscipiatur ostendit. Omnes superuenien tes hospites. tanq̄ȝ christus suscipiantur. q2 ipse dicturus ē. hospes fui. ⁊ suscepistis me. Et omnibus ꝯgru⁹ honor exhibeatur. ma xime domesticis fidei. ⁊ peregrinis. Et ita vs q̄ȝ ibi. Pauperum ⁊ pegrinoruȝ maxime su sceptionum cura sollicite exhibeatur. qa in ipsis magis suscipitur christus. Nam diui tum terror ipse sibi exigit honorem. Et quā ta sit eis familiaritas exhibenda. idem pa ter ostendit. Quia mēsa abbatis eis cōican da dicens, Mensa abbatis cuȝ hospitibus

⁊ peregrinis fit semper. Meritum enim tīn in hospituꝫ susceptione acgritur. q̄ viri hospitales deo. ⁊ āgelis placidi ⁊ amabiles efficiuntur. Unde apostolus ad Hebꝛe. Charitas fraternitatis maneat in vobis. ⁊ hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc autem placuerunt quidam angelis hospitio receptis. ¶ Pauperibus ⁊ afflictis soluenduꝫ est debitum flebilis cōpassionis. iuxta illud sancti Job dicentis. Flebam quōdam super euꝫ qui afflictus erat. ⁊ compatiebatur anima mea paupi. Maioꝛ enim cōpassio pauperibus debetur. quia raro ex coꝛde eis miseretur. Sicut enim diuites multos inueniunt amicos. ita pauperes habent sibi etiam carne ꝓximos inimicos. Unde i Prouer. Etiam pꝛoximo suo pauper odiosus erit. Amici vo diuitum multi. Et idcirco misferenti paupi beatitudo pꝛomittitur. ⁊ despicienti peccati contagium cumulatur. Unde ibidem sequitur. Qui despicit ꝓximum suum. peccat. Qui autem miseretur paupi. beatus erit. Abbas autem vt benedictioneꝫ mereatur. debet ad misericoꝛdiam esse pꝛonus. ⁊ ad elemosynā munificus. vt in Pꝛo

uerb. legitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur. De panibus enim suis dedit pauperi. Uidetur enim religioni magnam gratiam facere deus; quando multis frequentantur pauperibus: et quando prouidetur pluribus. Eos enim reliquit saluator discipulis et eos imitantibus religiosis: dicens in Marco. Pauperes semper habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis: et cum volueritis potestis eis benefacere. ¶ Unde nota quod munificus ad pauperes: est mercator sapiens: pro re modica magnum thesaurum in celis reponens: et vitam eternam acquirens. Unde in Mattheo Da pauperibus: et habebis thesaurum in celo. Pauperes etiam cum sint deo proximiores: si nostri fuerint oratores familiariter diuinas loquentur ad aures. Unde in Ecclesia. Deprecatio pauperis ex ore vsque ad aures veniet. ¶ Prelatus vero qui hospitalitates non sectatur. rapinas committere conuincitur: quia quicquid vltra necessaria retinuit: pauperibus quorum erat subtraxit. Et secundum hec nota cum gratiano dicente secundum Hieronymum. Aliena rapere conuincitur qui vltra sibi necessaria retinere p

batur. Et subiungit. Ac si se p opera pietatis instituat: vt etiam presentis vite subsidia ꝛ eterne vite pmia a deo pcipiat. vtrumqꝫ enim pietati pmittitur. Unde apostolus ad Timoth. dicit. Exerce te ipm ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas autem est vtilis ad omnia habens pmissionem vite que nunc est: ꝛ future ab hac si quis alienus fuerit in sacerdotem ordinari non poterit. Si enim vidua in ecclesia recipi prohibetur: que pauperes nō recipit hospitio. que pedes sanctorum nō lauit. que omne bonuꝫ opus nō est executa. multo magis sunt prohibendi a sacerdotio. qui ab ope pietatis pbantur alieni. ¶ Attendamus igitur quantum peccatum est rapinas de rebus paupum cōmittere. eis victum subtrahere. viscera pietatis claudere. necessitatem patientibus non succurrere. dicēte canone. Qui negat misericordiam necessitatem patientibus. ipm xpm negat. ꝛ Ambrosius. Quisquis eniꝫ pascēdo seruare homineꝫ poteris. si nō paueris. fame occidisti. Et hiero. Qui clementiā nō habet: nec indutus est viscera misericordie

z lachrimarum. Quis spiritualis fit. nō ad implet legē. xp̄i. Ob h̄ suadeo tibi abbas. vt bona ecclesie. que vt dictum est sunt pauperū. xp̄o in pauperibus impendas. victū eis nō subtrahas. te ipsum misericordem z hospitalē exhibeas. Officiales ad id volūtarios z informatos assumas. Deū in hospitibus honores. In paupibus adores. In misericordie opibus glorifices. teipsū prebe pietatis executorem paupum amatorē elemosynarum largitorem. fidelem bonorum dispensatorem. vt onere deposito carnis celestem gloriam ingrediaris. Et a xp̄o quem suscepas. audire merearis. Quia sup pauca fuisti fidelis. intra in gaudiū dn̄i tui.

¶ Caplm. iiij. in quo indiscretam pro temporalibus fratrum expositionem periculosam oesndit.

Circa aliam particulam huius tertie partis. que illam negligentiam reprehendit abbatis. qua mōachos leues minus q̄ pbatos. mundo indiscrete exponit. Notandum q̄ h̄ est pmo contra cenobitarum statum. Secūdo saluti contrarium animarum. Tertio videtur h̄ esse tribus professiō

nis patribus derogatum. ¶ Quod istud sit contra cenobitarum statum, expresse potest videri. Innuit enim beatus Benedictus quod non separatiores quam .xij. in monasteria esse debeant nec pauciores simul etiam dormiant. Et propterea vbi maior est numerus, decanos precipit per abbatem ordinari. Unde recte potest considerari, quod cum decanus debeat esse supra x. et ita est .xj. et prepositus supra decanum et ita est .xij. non debet esse minor numerus in monasterio congregatus. Preterea beatus Benedictus iudicat sarabaytas. Nec appellat cenobitas illos qui bini aut terni sine pastore sunt aut certe singuli. non dominicis sed suis ouilibus inclusi. vnde satis potes perpendere. sed considera. et attendas. quantum distat iste status a sanctissimis cenobitis. ¶ Item tales dispergiuntur., et lupis infernalibus exponuntur. quorum est rapere. et oues xpi dispergere. Unde in Joan. lupus rapit. et dispergit oues. Non pro modico. vel multo. aut aliquo temporali lucro illi qui sunt lapides sanctuarij maxime minus in monasterio probati. per mundi plateas deberent disponi. Istam dispositionem et damnabilem expositionem. Ple-

terri. deplorat in Treñ. dicēs. Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omniuȝ platearum. Et nota ꝙ respectu spiritualium sunt vilia sicut quidem palee temporalia vniuersa. Unde contemplatiuos ꝑ paleis istis dispergere recolligēdis. nō est boni pastoris. sȝ pessimi pharaonis. sicut legitur in exo. Dispersus est omnis populus super omneȝ terrā egypti ad colligendas paleas. Thome ēt dum extra cōgregationem apostoloruȝ fuit saluator resurgēs non apparuit. sed cū alijs congregatus. sanctissimas palpandas accepit manus ⁊ latus. Preterea Jacob bñdicturus filijs. non eos dispersit sed etiam cōgregauit dicens in Geñ. Congregamini vt annunciem vobis que ventura sunt diebus nouissimis. Unde sequitur in finem capituli. Hoc locutus est eis pater. Bñdixitqȝ singulos benedictionibus ꝓprijs. Spirit⁹ sanctus insuper non elegit discipulos adinuicē segregatos: sed venit super eos pariter ꝯgregatos. Supersedentes resedit. vnanimes inflammauit. Et q in igne apparuit ignitos in charitate feruoris fecit: vt legitur in actibus. Dum complerentur dies pentecostes.

erāt omnes discipuli pariter in eodem loco vsqȝ ibi. Apparuerūt illis dispartite lingue tanq̄ȝ ignis. seditqȝ supra singulos eorū. Et repleti sunt omnes spiritu scō. Ouicula sine pastore lupi ē p̄da. Idcirco. vt est p̄tactum: oues congregat bonus pastor ne solas inueniat dissipator. sicut legitur in Eze. visitabo oues meas: ꝛ liberabo eas de omnib⁹ locis in quibus disperse fuerant. Et in Joā. saluator. Alias oues habeo que non sunt ex h̄ ouili. vsqȝ ibi. Et fiet vnuȝ ouile ꝛ vnus pastor. Dispersus nāqȝ exercitus facile vincit: qm̄ societate mutua nō iuuatur. Et ideo dicit in Eccl'e. Ve h̄ soli: qꝛ cuȝ ceciderit non hȝ subleuantem se. Vn̄ Bern̄. cuidam moniali que sola cupiebat manere. Agnosco inq̄t filia: agnosco: ꝛ vtinaȝ tu agnoscas serpentinum virus fraudulēti dolū versipellis astutiam. Et si sola ouicula vmbras penetras: p̄da vis esse lupo. Sȝ audi me filia audi fidele consilium. Nolite separare a grege: ne qn̄ rapiat: ꝛ non sit qui eripiat. ¶ Q̄ō sit etiam cōtra illa tria que sunt in professione contē ta attende superius: vbi agitur de illis trib⁹: ꝛ inuenies quomō dispsio stulta. poterit eē

instabilitatis causa. Et qui non habet imperantem; nõ põt se dicere obedientem. Et qui in seculo habitãs seculariter viuit: mores veraciter non ꝯuertit. Suaderem igitur cessantibus causis: ⁊ impedimentis magis diuersas ecclesias ꝑuas: vnam conuentualem fieri vel vbi non esset facile: partem clericis deseruiẽtibus in illis: ⁊ partẽ monasterio retineri: ꝙ vel minus doctos: ⁊ probatos mõachos mũdanis ꝑiculis exponi: vel vbi pauci sunt ad hoc ydonei: de monasterio bonas ꝑsonas expelli. Et pro illis paleis colligẽdis: consilio: auxilio: ⁊ exemplo nudari.

Quia que vltimo dicuntur solet esse vt tenaciꝰ memorie commẽdentur hortor in hac ꝑte vltima speculi: tam patres ꝙ fratres: sacre pagine insistere lectioni. Que quidem est omnibus salubris ⁊ necessaria: ⁊ nulli monacho negligenda. ¶ Et notãdũ circa hoc: ꝙ sicut cum oramꝰ ipsi cũ deo loquimur sic dũ sanctam scripturã legimus deus nobiscũ loquit. Idcirco sicut beatꝰ Bene. nos attentos esse monuit ad deuotionẽ orationis: ita nos occupatos eẽ voluit in studio lectionis. Non enim congruum esse videtur

totu3 tempus in psalmodia occupare:orā do:ꝛ cu3 deo loquendo:ꝛ nōnunq̄ itēdere lectioni voluntate3 domini: ꝛ eius benepla citu3 audiendo Sicut enim deus in audiē do nō est surdus orantē:sic nec in docēdo ē mutus legentem. Beatus autem Bene. ad tria voluit monachu3 occupari:qꝛ idētitas esset mater fastidij. Certis eni3 horis laudi bus eu3 occupat regula diuinis:vt his deū laudādo ꝛ i spiritu:ꝛ veritate veraciter deū adorando: diuinum adiutoriu3 suscipiat. Alijs horis volens eum labori manuū in sistere ad ociositatem excutiendum ꝛ neces sitatibus corporis prouidendū vt labores suos comedēdo verus monachus: ꝛ beatꝰ fiat. Nōnullis etia3 horis mandat lectioni vacare debere:vt mentem reficiat:ꝛ q igno rabat que deo placēt:vel displicent. vtrūq3 legendo videat. Et que deo sunt placita fa ciat:ꝛ peccata. que deo displicent. nō cōmit tat. Negligētia etenim orōnis. facit vt qua si deū excōicatum reputemus. in locutiōe si bi nō cōicādo:sed ꝛ negligētia lectiōis ostē dit. vt quasi aures mīcordie obturemꝰ de audiēdo vite mādatis. ꝛ eiꝰ bn̄placitis nō

curādo. Hec duo vo p̄dicta i ɔ̄spectu dn̄i sunt ɔ̄iūcta. Ut qui nō audierit: nō audiat. Et qui lectiōi intētus nō fuerit: oratio eius execrabilis habeat. sicut legit i puer. Qui declinat aurē suā ne audiat legē: oratio ei⁹ erit execrabilis. ¶ Un̄ nota q̄ lectio cecitatem mētis expellit. Intellectū ignorāti tribuit. Lāgorē mentalē sanādo depmit. Famē spūalē remouēdo reficit. ¶ Circa primum ɔ̄siderandū q̄ cecus nullā sciā hn̄s est quasi discretionē carēs: que p̄bet aie: vt auriga ducatū: quā etiā pater nr̄ matrē appellat virtutū. Rex. n. honorabilis de⁹ nō cecitatē elegit i monacho: sed habētē discretionis habitū: vel iudiciū diligit. Un̄ psal. Honor regis iudicium diligit. Nec est acceptabilis cecus regi regū: vtpote inutilis. Sz qui eius mādata vidēdo intelligit est ei gratus: ꝛ acceptabilis. Unde in puer. Accept⁹ est minister regi intelligēs: iracundiam eius inutilis sustinebit. Nā qui obscurādū hn̄t intellectū in tenebris ambulāt: ꝛ cecitatē cordis patiunt: ꝛ a via dei p ignorātiā alienātur. Et hoc p v̄ba apl̄i dei: ad Ephe. colligunt. Hoc inq̄t igit dico: ꝛ testificor in dn̄o

vt iã nõ ambuletis: vt agẽtes ambulant in vanitate sensus sui: tenebris obscuratuʒ hñ tes itellectũ: alienati a via dei: per ignorãtiaʒ que est in illis: ꝓpter cecitatẽ cordis ipsoꝝ. Et qd malũ ex cecitate ista ꝓueniat imediate seqͥt. Qui desꝑantes semetipsos tradiderunt impudicitie: in operationem immũditie: omnes in auaritiam. Hanc quidem cecitatem deus illuminat dum per lectiones sermones suos declarat: ꝛ paruulorum sensui intellectuʒ spiritualeʒ pͤstat sicut dicit psal. Declaratio sermonum tuoꝝ illuminat ꝛ intellectũ dat paruulis. Cecitateʒ aũt spũalẽ habentes ꝛ intellectualibus oculis carẽtes dñs in marco repͥhendit dicẽs. Nõduʒ eni itelligitis: nec cognoscitis adhuc: cor vestrũ cecatũ habetis. oculos habẽtes nõ videtis. ꝛ aures hñtes nõ auditis. Uñ nota. q̄ vbi non est scia ibi sunt sordes peccatoꝝ ꝛ imũditia. sicut legit̃ in Ose. Nõ est scia dei i terra maledicta ꝛ mẽdaciũ ꝛ homicidiũ ꝛ furtum ꝛ adulteriũ imũdauerũt. ꝛ sanguis sanguinẽ tetigit. ¶ Circa h̄ etiã nota q̄ igenio suo nõ dʒ a lectione cessare imo dʒ talentuʒ sibi creditũ multiplicare. vt magis itellect⁹

pficiat. nec igenio tardus. vt p legēdo ꝛ ope raꝫ lectioni dando ꝛ scripturā scāꝫ adamā do. quē nō hꝫ intellectū. acqrat. Amoꝛ eniꝫ diuini verbi: virtutē acqrit intelligēdi. habenti enim vnū mirificū deus dat reliquū. Vñ sup illō marci: Qui hꝫ dabit ei. ꝛ q nō hꝫ etiā qđ videtur habere. auferet ab eo. dicit beda. Tota intētiōe verbo qđ auditis recitando ꝛ scrutādo operam date. Quia qui amoꝛem habet verbi. dabitur etiā sensus intelligendi: qđ amat. Et qui verbi amoꝛē non habet audiendi etiā si naturali igenio. vel litteraꝝ sibi callere. videt exercitio nulla vere sapientie dulcedine gaudebit. Et post pauca. nōnunqꝫ lectoꝛ ingeniosus negligēdo se pꝛiuat sapientia. quā tardus ingenioꝛ sed studiosus. elaboꝛādo degustat. ¶ Preterea lectio in qua sermo dñi est mētales infirmitates sanat. ꝛ a moꝛte spirituali liberat psal. Misit verbū suum ꝛ sanauit eos ꝛ eripuit eos de interitu eoꝛum. Nulla eniꝫ medicina carnalis infirmitatem sanat mentalē. sꝫ verbū dei tm̄ sanat iterioꝛē hoieꝫ. Vñ in li. Sapie. In memoꝛia enim sermonoꝝ tuoꝛum examinabant. ꝛ velociter sanabantur. ne

tur: ne altera incidentes obliuionem nõ pos sent tuo vti adiutorio. Etenim neq; herba: neq; malagma. sanauit eos. s; s̃mo tu⁹ dñe qui sanat omnia. Multa, enim ꝯsilia salutis sunt in sacra scriptura. Et ideo salus d; reqri in ea: vt d; in ꝓuer. Ibi salus: vbi multa cõsilia. Cõsequens igit̃ esse videt̃: vt vbi nõ sunt ꝯsilia: ibi salus nulla. ¶ Itẽ. fames spiritualis est verbi dei carentia: quã deus contra pctõres imittit ex indignatione sua multa: de hoc dicit̃ in amos. Ecce dies veniũt dicit dñs: ⁊ emittam famẽ in terra: non famẽ panis: nec sitim aque: sed audiendi verbum dñi. Sed qui in messe sacre scripture cõgregat sapienter ab hac fame liberatur misericorditer: sicut legit̃ i ꝓuer. Nõ affliget dñs fame aĩam iusti. Et ita vsq; ibi qui congregat in messe: filius sapiens est. Diuitie nãq; sacre famem istam excludere possunt: ⁊ regales delitias in se intendẽtibus impendũt. Aser enim diuitie interpretatur, de quo in Geñ. legitur. Aser pinguis panis eius. ⁊ p̃bebit delitias regibus. In hac enim est cib⁹ delitiosus vite. s. ⁊ intellectus. Iste panis sacre scripture: est sine labore paratus: delecta

biliter cōditus omnem suauitatem saporis continens: et interioris hominis volūtati deseruiens. Non est autem hec delectatio terrestris: sed cibus in via celestis. De hoc in li. Sapiētie legitur. Panem de celo paratū prestitisti eis sine labore omnem delectamentum in se habētem: et omnis saporis suauitatē. Et post pauca. Et seruiens vniuscuiusque volūtati ad qđ quisque volebat ꝯuertebatur. Nec mirum si est delectabilis sacre scripture panis: seu lectio. Nam eius recta expositio est mentis oculorum apertio: ex qua sequitur diuina cognitio. Unde in Luca. Factum est dum discumberet cum illis: accepit panem et benedixit. Usque ibi. Apti sunt oculi eorum. et cognouerunt eum in fractione panis. ¶ Ad premissa vero notare possumus ꝙ ex defectu et negligentia lectionis. sequitur vilipensio grauium peccatorum. Cōculcatio sacramentorum. Omissio maximorum. Et appciatio minimorum. ¶ Circa primum expertus sum ꝙ in quibusdam regionibus. et religionibus nonnulla peccata grauissima propter ignorantiam sacre scripture, et canonum sunt reputata minima vel

nulla. Inter que dum symonie flagitiū nō cognoscebatur: mōachos decipiendo: beneficia conferendo administrationez spiritualem fratribus cōmittendo: non vitabat publice: sed cōmittebatur. Hoc autem scelus ita grauissimum esse noscitur. q perpetrantes per sacros canones heretici iudicantur. Ipsa symonia heresis appellatur. z inter excepta crimina numeratur. Intātū q quilibet ad testificandum contra symoniacum: z etiam meretrix admittatur. Lege decretū z decretalium de symonia rubricam: z inuenies h pessimum z detestabile vitiū a deo z sanctis patribus z a summis pontificibus grauiter persecutum penis. z sententijs. Ad quidem nō bene intelligit qui sacris scripturis: z sanctorum canonū lectionibus nō intendit. Cuius detestationem ille potest considerare. qui lectioni instando diligēter vult attendere filium dei contra illos ementes z vendentes: quasi totam suam mansuetudinem deposuisse: z flagellum de funiculis ad illos flagellandos fecisse eorum cathedras euertendo. eorum pecuniaz effundendo: ipsos a templo patris expellendo ac eos latro

nes publice appellando. Quis dum hoc dili genter attenderet legendo: in tam detestandum facinus incidere ausus esset? Posito autem exemplo de symonia in sacra scriptura: singula vitia sub penis et terroribus maximis a deo prohibita et sententijs in eo prolatis acerrime iudicatur: qui nõ legit: vel a predicatore non audit. plene non considerat nec attendit: et in ipsis ea vilipendens offendit. ¶ Prouenit etiam conculcatio sacramentorum: ex omissione lectionis ob defectum deuotionis Quia sumentes vel conficientes virtutem eorum veritatem non agnoscunt et ideo ad ea irreuerenter et non purificati accedũt. Non enim attendunt ad sacramentum altaris. quod sit in eo sacramentaliter corpus verum: et verus saluatoris sanguis: et plenitudo diuinitatis cum veritate humanitatis. Quod si legerent: et periculum indigne sumentium: et confitentium attenderent: non irreuerenter nec impurificati accederent. Sunt enim illi qui hec non considerant nec attendũt: sicut animalia discretione carentia: qui nec in factis inspiciunt dignitatem. nec in rebus optimis preciositatem. Tales porcis et canibus

comparatur quibus preciosa dari & sanctissima prophibetur in matth. Nolite sanctū dare canibus: & margaritas nolite spargere ante porcos. Consideretur igitur ex sacra lectione dignitas sacramentorum: & vtilitas eorundem. Et q digne sumens sacramēta altaris: efficitur de corpore sancte matris ecclesie: & peccatis non impedientibus christo mirabiliter vnitur: & vnus cū eo spiritus efficitur: & qui ad hoc accedit indign⁹: & irreuerenter seipsum occidit crudeliter. Dū sibi iudicium manducat: quia hoc propter ignorantiam non diiudicat. Et quantum in ipso est: mortem procurat saluatoris. Unde apostolus ad Corinthios. Quicunq manducauerit panem hunc: & biberit calicem domini indigne: iudicium sibi manducat: & bibit non diiudicans corpus domini. Ibi glo. Ambro. Mortis christi penas dabit: & ac si christum occiderit: punietur. Quid enim aliud est sacramentum dominici corporis indigne: vel irreuerenter sumere: q ipsum pedibus irreuerentie conculcare? Ideo saluator conqueri potest de trib⁹: vt de inimicis mortalibus. s'm illud psalmiste

Conculcauerunt me inimici mei tota die. Unde ecclesia sanctorum potest conquerendo illud dicere domino: quod dicitur in libro: Mac. Concilliauerunt sancta tua domine: et contaminata sunt. Hoc autem: vt pretactum est: non faceret: qui dignitatem sanctorum sacramentorum attenderet: et eorum vtilitatem ac preciositatem sacris lectionibus didicisset. ¶ Preterea ex omissione lectionis ignorantia talis accidit: quod quis minima magna: et maxima minimi esse credit: Templum enim domini sanctum quod sumus nos: et christi sponsa que est fidelis anima poluitur. et propter ignorantiam scripturarum de ipsius immunditia non curatur: Dyabolus enim qui est adulter animam illuminatam per assiduitatem lectionis: non de facili trahit ad consensum pollutionis. Ipse autem vt trahat ad actum immundicie: obseruat caliginem ignorantie. sicut legitur in Job. Oculus adulteri obseruat caliginem dicens: non me videbit oculus. Hoc igitur maximum ab ignorante reputatur minimum: quod ignorante anima que fuerat christi sponsa: viliter prostituatur: et ipsius

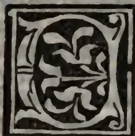
adulteri meretrix efficiatur. Nec est modicus error: q parietes materiales multa curiositate depinguntur: et vilipensis spiritualibus curiose ornantur. Ut magis legat curiosus monachus in parietibus: q̃ in codicibus. In quo si non puderet curiositatem: tederet vtinā expensaru sumptuositatem. Que enim essent pauperibus eroganda: et in charitatis operibus expēdenda: ponuntur in parietib⁹ fatua curiositate omissa necessaria sancta et vtili charitate. Hoc reprehendit beatus Bernardus inquiēs. O vanitas vanitatū: sed nō tā vanior q̃ īsanior. Fulget ecclesia in parietibus: et in pauperibus eget. Suos lapides iduit auro et suos filios nudos deserit. De sumptibus egenorum seruitur oculis diuitiu: inueniunt curiosi quo delectentur: et non inueniunt miseri vnde sustentētur. Idez. In claustro coram legentibus fratribus quid facit illa ridiculosa mōstruositas. misericordia quidez dformis formositas ac formosa dformitas Quid imūde symie. quid feri leones. quid maculose tigrides quid milites pugnantes qd venatores tubicināter? Uideas sub vno

capite multa corpa z rursus in vno corpo-re multa capita. Taz multa deniqz tãqz mira diuersarum formarum apparet ibi va-rietas vt magis libeat legere in marmorib⁹ qz in codicibus. Totuqz diez occupare: sin-gula ista mirando: qz in lege domini medi-tando. Proh dolor si non pudet ineptiorũ cur non pigeat expensarum. Idez. Orato-rium immense altitudines immoderate lõ-gitudines: supuacue latitudines sumptuo-se depolitiones curiose depictiones duz in se orantiũ retorquent aspectum impediũt z affectum. Attende igitur si illa non viden-tur consideratione debita ex quibus anima christi sponsa deo subtrahitur: vt ab iferna-li adulterio corrumpatur. Et illa maxima negliguntur que animã ad deo placenduz componunt: ac hospitiuz mẽtis ad dei ha-bitationez ordinant z disponũt. Quã ma-xima est iactura z qz fatua z periculosa cu-ra. Minima curiose componere: z multis sumptib⁹ adornare que solos oculos pas-cant corporis: z ex quibus sumptib⁹ fatuis subtrahitur victus egenis. Quãtus est illu-minationis defectus z qz stulta ignorantia:

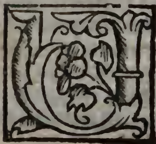
qua quis delectatur in superuacua ꝛ vanę pictura: ꝛ nulla delectatio apponitur in sacra scriptura. Suadeo enim non curare de istis minimis ꝛ intentionem ponere in perpetuis ꝛ magnis. Illa quidem admonet sacre scripture lectio pro nihilo ducenda ꝛ h̄ omni amoris studio amplectādā. Quo circa lectionem ama: studiuȝ frequēta: in ipsis te occupa: vanitates deuita: in ipsa lectione te ipsum debita consideratione circunspice: saluatorem tuum tota intentione contēplare. Ut quem vides nunc in enigmate ꝑ scripture speculum: videas facie ad faciem in eternum. Amen.

¶ Explicit Speculū. D. Bernardi abbatis casinēsis de his ad q̄ in ꝓfessione obligatur monachus exactissime reuisum.

¶ Incipit puilegiũ. D. Urbani pape scdi de corpe sancti Bñdicti: qualiter vere regescat i mõasterio Casinẽsi. ⁊ qualr ab eodẽ btissimo bñdicto fuerit libat⁹. ⁊ q̃lr et ↄstituit q̄ nullꝰ alio eũ esse dicat vel credat. Et eiusdẽ puilegij p Clementẽ. iiij. ↄfirmatio.

Lemens episcop⁹ suus seruoꝛũ dei. Dilectis filijs abbati ⁊ cõuentui monasterij casinẽsis ad romanã ecclesiam nullo medio pertinẽtis. Salutem ⁊ apostolicã benedictionem. Priuilegiũ, felicis recoꝛdationis Urbãi pape scdi p̄decessoꝛis nři: qđ monasterio vestro cõcessũ. nobis tu fili abba humilr pñtasti. diligẽter inspeximus. Et qꝛ illud incepat nimia vetustate consumi: tenoreꝫ ipsius de verbo ad verbũ. pꝛesentibus fecimus annotari: qui talis est.

Rban⁹ episcop⁹ su⁹ seruoꝛum dei omnib⁹ ecclie catholice filijs redẽptoꝛi nři sanguine p̄cioso redẽptis. Salutẽ ⁊ apostolicã bñdictioneꝫ. Scriptũ est.

sine penitẽtia sunt dona ꝛ vocatio dei. Illõ ꝙo donuꝫ quod deus omnipotens beatissimo patri. Benedicto:ꝛ per eum suo casinẽsi concessit cenobio:nulla potest ratione cõuelli:nulla violentia ꝑmutari:quin ipse oĩum monachoꝛum pater:ꝛ eius iam dictuꝫ casinense monasteriuꝫ caput omniũ perpetuo habeatur:ꝛ merito. Nam ex eodeꝫ loco de Bñdicti pectoꝛe monastici oꝛdis veneranda religio:quasi de paradisi fonte manauit:quem etiã ideꝫ venerabilis pater virtutibus ꝛ sua coꝛpali requie: memoꝛabileꝫ toto oꝛbe efficit. Cuius dum sacratissima limina moꝛe ꝑdecessoꝛum nostrorum ipso die vigiliarum eiusdeꝫ patris visitassemus: consuetudinario lateris doloꝛe attracti ad extrema deuenim⁹. Quũqꝫ salutis spes iaꝫ funditus nobis adimi videretur:ꝛ de coꝛporali eiusdem patris in eodeꝫ loco pꝛesentia in animo nostro dubietas versaretur:nocte qua eiusdẽ patris agebatur solẽnitas. Idẽ sanctus Benedictus nostre exiguitati visibiliter apparẽs dixit. Cur de nostra coꝛporali pꝛesentia dubitas? Quem dum ꝗs eẽt interrogassem⁹:rñdit. Ego sum frater Bñ

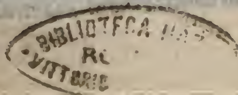
dictus huiꝰ Casinẽsis cenobij custos᷑ ꝛ ha
bitatoꝛ i sempiternũ: Quare aũt tu me hic
dubitasti quiescere? Jd ne ampliꝰ dubites:
meũq; hic soꝛoꝛis mee coꝛpusculũ quiesce-
re credas. Hoc tibi signũ erit. Quũ ꝑmũ
nocturnale officiũ pulsatũ fuerit: vlterius
doloꝛe isto nõ laboꝛabis: ꝛ his dictis dispa
ruit. Adueniẽte aũt hoꝛa: iuxta qḋ sanctus
dñi dixerat: sanitati ꝑstine redditi cũ ep̃is
ꝛ cardinalibus deo ꝛ sc̃issimo ꝯfessoꝛi Bñ-
dicto grates ꝑmaximas referentes eiusdem
festiuitatẽ digna cũ veneratione ꝑgimus:
Obquã rem rogamus ꝛ obsecramus i do
mino iesu: qui pꝛo nostra salute incarnari:
ꝛ moꝛi dignatus ẽ: ꝛ ex auctoꝛitate beati pe
tri aploꝝ pꝛincipis: cuius vice. Ro. ecclesie
ꝑsidemus: ꝛ in virtute sp̃us sancti pꝛecipi-
mus: ne qs vlterius falsam beati p̄ris Bñ
dicti translationẽ celebrare ꝑsumat. Cõtra
dictoꝛibus huius nr̃i ap̃lici ꝯstituti diuinũ
iudicium intẽtantes: ꝛ anathematis iudicio
innodantes. Et qꝛ ex dispensatione sacri se-
dis beati Petri aploꝝ ꝑncipis: cui deo au
ctoꝛe licet indigni administramus: totiꝰ do
minici gregis curam gerere pastoꝛali sollici

tudine cōpellimur: Casinensi cōgregationi diuino cultui perpetuo mācipate tāto nos plus debere cognoscimus. quāto per patrē Benedictū: nos pristine sanitati redditi sumus. et illos ab omni seculari inquietudine cōuenit esse remotos: quaten⁹ fidelis mens expedita impedimentis mūdialibus: interius et exterius insistat creatoris sui laudibus: et nos sāctorū orationū suffragijs onere subleuemur. Quocirca sequentes statuta predecessorum nostrorū: confirmamus in ppetuū sancto casinensi cenobio quicquid a tēporibus iusti et iustiniani imperatorum vsque ad hunc diem eidem loco per totum orbem terrarum oblatum: concessum: vēditum. vel cōmutatum est siue quelāmodo et in futurum tempus iuste atque canonice poterit adipisci: Confirmātes insuper omnia priuilegia romanorum pōtificum: pcepta imperatorū: regum: marchionum: ducum: principū: et oblationes quorūque fidelium. beato Benedicto: et per eum suo casinensi cenobio pcessas. Si qua in crastinum ecclesiastica secularis ve persona nostre pstitutionis paginā sciens contra eam temere venire tēptauerit: secun

Priuilegiũ. D. Vrbani secũdi

do ꝛ tertio cõmonita: si non satisfactione cõgrua emendauerit: potestatis: honorisqꝫ sui dignitate creat: reũqꝫ se existere diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat: Et altissimo ꝛ sacratissimo corpore ꝛ sanguine domini dei: ꝛ domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat: atqꝫ in extremo examine districte vltioni subiaceat. Cũctis autem eandem iuste seruãtibus sit pax domini nostri iesu christi. quatenus ꝛ hic fructum bone actionis percipiant: ꝛ apud diuinum iudicium eterne pacis ꝑmia inueniant. Dat: Capue Kal. aprilis: per man⁹ Joãnis cardinalis inditione. xiij. Anno dñi. M. xcij. Pontificatus vero domini Urbani secundi anno nono.

Uenetijs Impressum q̃ꝫ diligentissime per Nobilem virum Lucantonium de giunta florentinum felicibus diui martyris Georgij auspicijs. Anno incarnatiõis dominice: quingentesimoquinto supra millesimum. Tertio idus martij.

omus Dahuin

d|

